

**SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI
MIGRATIONSINSTITUTET
INSTITUTE OF MIGRATION**

TAISTO HUJANEN & KIMMO KOIRANEN

**Tutkimuksia
Forskningsrapporter
Research Reports
No 6**

**SIIRTOLAISUUS SUOMALAISSA
SANOMALEHDISSÄ VUOSINA
1880-1939 JA 1945-1984**

TURKU, FINLAND 1990

**SIIRTOLAISUUS SUOMALAISSA SANOMALEHDISSÄ
VUOSINA 1880–1939 JA 1945–1984**

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI - MIGRATIONSINSTITUTET - INSTITUTE OF MIGRATION

Tutkimuksia

Forskningsrapporter

Research Reports

No 6

Taisto Hujanen & Kimmo Koiranen

SIIRTOLAISUUS SUOMALAISSA SANOMALEHDISSÄ
VUOSINA 1880–1939 JA 1945–1984

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI
TURKU 1990

ISBN 951-9266-38-0
ISSN 0780-8909
Turun yliopiston offsetpaino
Turku 1990

ESIPUHE

Sanomalehdistöä on sanottu oman aikansa peiliksi. Mutta lehdistö on ollut myös aktiivisesti keskusteluun osallistuva ja tapahtumiin vaikuttava tekijä. Kun Amerikkaan tai Australiaan mennyt siirtolainen oli lähettänyt — tai ystävä oli antanut — kirjeen kotimaassa ilmestyvälle lehdelle julkaistavaksi, sillä oli välitön joko lisäävä tai hillitsevä vaikutus siirtolaisuuteen. Myös suomalaisten kohdemaissaan julkaisemia lehtiä osaa jokainen siirtolaistutkija arvostaa suuresti. Ilman käsinkirjoitettuja ns. nyrkkilehtiä ja myöhemmin painettuja julkaisuja varhaisimman siirtolaisuutemme historian kirjoittaminen olisi hyvin vaikeaa.

Lukuunottamatta yksittäisiä tutkimuksia siirtolaisuutta ei ole Suomessa aikaisemmin tutkittu kokonaisvaltaisesti ja pitkällä aikavälillä sanomalehdistön välityksellä ja näkökulmasta. Nyt esitettävässä YT Taisto Hujasen ja FM Kimmo Koirasen tutkimuksessa on voitu hyödyntää kahden suomalaisen historiantutkimuksen suurprojektin mittavia tuloksia: suomalaisen lehdistön ja suomalaisen siirtolaisuuden historioita. Pitkä ajallinen jänneväli, sadan vuoden takaa lähes tähän päivään, on osoittanut yhteiskuntatieteellisen ja historian tutkimuksen välisen rajan olevan vain käytännöllisen: samoihin kysymyksiin voidaan etsiä vastauksia sekä menneestä että nykypäivästä.

Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksella ja Siirtolaisuusinstituutissa Turussa tehty tutkimus, jonka yhtenä lähtökohtana oli UNESCO:n tiedonvälitystä ja siirtolaisia käsitellyt projekti, osoittautui paljon työläämmäksi ja laajemmaksi kuin alunperin ajateltiin. Kahden tutkijan pitkäaikaisen työn nyt ilmestyessä Siirtolaisuusinstituutin Tutkimuksia-sarjassa haluan kiittää Tampereen yliopiston tiedotusopin laitosta ja projektin toista johtajaa, professori Kaarle Nordenstrengiä, hyvästä yhteistyöstä. Kiitän myös tutkijoita Taisto Hujasta Tampereen yliopistosta ja Kimmo Koirasta Siirtolaisuusinstituutista sitkeästä uurastuksesta. Projektin päärahoittajana on toiminut Suomen Akatemian yhteiskuntatieteellinen toimikunta, jolle esitän parhaat kiitokset.

Nyt esitettävä raportti on vain raapaisu pinnasta siirtolaisuutta kuvaavan ja tulkitsevan lehdistön aarrearkkuun. Tutkimuksen punaisena lankana kulkeva historiallinen perspektiivi on hyödyllinen myös oman aikamme nopeasti muuttuvien muutto-liikkeiden ymmärtämiselle.

Turussa 9. päivänä toukokuuta 1990

Olavi Koivukangas, Ph.D., FT
Siirtolaisuusinstituutin johtaja

SIIRTOLAISUUS SUOMALAISSA SANOMALEHDISSÄ VUOSINA 1880–1939 JA 1945–1984

ESIPUHE.....	5
I JOHDANTO	9
1. Siirtolaisuus ja sanomalehdet.....	9
2. Suomi kansainvälisessä muuttoliikkeessä	11
3. Sanomalehdistö Suomessa 1880–1984.....	17
II TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	23
1. Tutkimuksen tausta	23
2. Siirtolaisuuskirjoittelu	25
3. Tutkimusajanjaksojen valinta	27
4. Kohdelehtien valinta ja esittely	29
5. Tutkimuksen menetelmät	34
5.1. Luokittelurunko	34
5.2. Luokittelun toteuttaminen ja aineiston analyysi	36
5.3. Tutkimusaineistojen kuvaus	38
III VARSINAINEN SIIRTOLAISUUSKIRJOITTELU VUOSINA 1880–1939.....	43
1. Kirjoittelun kokonaisvolyymi	43
2. Siirtolaisten kansallisuus.....	52
3. Siirtolaisuuden kohdemaat	56
4. Juttujen aihe.....	60
5. Kirjoittelun journalistisia tunnusmerkkejä	65
5.1. Juttujen pituus	66
5.2. Juttutyypit.....	69
5.3. Jutun tekijä.....	74
5.4. Suhtautuminen siirtolaisuuteen.....	77
6. Siirtolaisuuskirjoittelusta 1930-luvulla.....	81

IV VARSINAINEN SIIRTOLAISUUSKIRJOITTELU VUOSINA 1945–198483

1. Kirjoittelun kokonaisvolyymi	83
1.1. Helsingin Sanomat	83
1.2. Muut lehdet.....	88
2. Siirtolaisten kansallisuus.....	95
3. Siirtolaisuuden kohdemaat	98
4. Juttujen aihe.....	106
5. Kirjoittelun journalistisia tunnusmerkkejä	113
5.1. Juttujen pituus ja sijoittelu lehdessä	113
5.2. Juttutyypit.....	116
5.3. Jutun tekijä.....	123
5.4. Suhtautuminen siirtolaisuuteen.....	129

V PAKOLAISUUSKIRJOITTELU 133

1. Vuodet 1880–1939.....	133
2. Vuodet 1945–1984.....	139

VI YHTEENVETO 145

1. Varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu vuosina 1880–1939	145
2. Varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu vuosina 1945–1984	148
3. Pakolaisuuskirjoittelu vuosina 1880–1939	152
4. Pakolaisuuskirjoittelu vuosina 1945–1984	153

VII SIIRTOLAISUUSKIRJOITTELU JA MUUTTOLIIKKEEN MÄÄRÄLLISET MUUTOKSET 155

LÄHTEET	163
LIITTEET	167

I JOHDANTO

1. Siirtolaisuus ja sanomalehdet

Tämä tutkimus julkaistaan ajankohtana, jolloin maassamme on käynnissä vilkas pakolaisuuspoliittinen keskustelu. Suomi vastaanotti vuonna 1989 yhteensä 500 vietnamilaista pakolaista. Epäviralliseksi tavoitteeksi on asetettu vuosittaisen pakolaiskiintiön vähittäinen nostaminen 1000 henkeen. Vaikka vastaanotettujen pakolaisten määrä onkin toistaiseksi ollut häviävän pieni, asialle on omistettu runsaasti julkista huomiota. Pakolaisuus on selvästikin nähty enteenä tulevasta, huomattavasti laajemmasta ulkomaalaisten maahanmuutosta, jota vauhdittavat eurooppalainen taloudellinen integraatio ja Suomen aleneva väestökehitys (ks. tästä Söderling 1989).

Suomeen suuntautunut pakolaisuus on osa niistä kansainvälisistä muuttovirroista, joiden seuranta eräissä suomalaisissa sanomalehdissä tämä tutkimus tarkastelee. Tutkimus kattaa noin sadan vuoden aikajakson vuodesta 1880 vuoteen 1984. Kansainvälisen muuttoliikkeen kokonaisuudessa Suomi on tänä aikana ollut ennen muuta luovuttava osapuoli. Suomalaisten suuret muuttovirrat ovat vieneet ensin kaukaiseen Amerikkaan, sitten lahden taakse Ruotsiin.

Viimeisin suuri muuttoaalto, siirtolaisuus Ruotsiin, oli huipussaan vuonna 1969 ja 1970, jolloin yhteensä 80 000 suomalaista lähti siirtolaisina läntiseen naapurimaahan. Koko toisen maailmansodan jälkeisenä aikana on vähän alle 600 000 suomalaista muuttanut maasta, pääasiassa Ruotsiin. Missä vaiheissa ja missä määrin kansainvälinen muuttoliike tänä aikana tuli sanomalehtien seurannan kohteeksi? Tuliko suomalaisten joukkomittaisesta maastamuutosta sanomalehdille suuri uutinen?

Suhteessa väestömäärään viime vuosisadan lopun ja tämän vuosisadan alun Amerikan siirtolaisuus oli myöhäisempää Ruotsin siirtolaisuuttakin raskas mullistus. Virtanen (1979, 221) arvioi vuosien 1860–1930 amerikkansiirtolaisten nettomääräksi 336 000 henkeä. Kun Suomen väkiluku Amerikan siirtolaisuuden huippuvuosina oli vain 2,5 miljoonaa, Suomi menetti näin runsaat 13 prosenttia väestöstään siirtolaisina Pohjois-Amerikkaan. Missä määrin ja missä vaiheissa tuon ajan sanomalehdet nostivat siirtolaisuuden julkisen huomion kohteeksi? Oliko siirtolaisuus suuri uutinen valtiolliseen itsenäisyyteen kypsyvässä ja lopulta sen saavuttaneessa Suomessa?

Salonen (1966) osoittaa Turun sanomalehtiä koskevassa tutkimuksessaan, että Amerikan siirtolaisuuteen otettiin vuosisadan alun lehdistössä kiihkaasti kantaa. Kirjoittelun määrällisestä vaihtelusta hän toteaa, että se seurasi vain osittain maakunnasta lähteneiden siirtolaisten lukumäärän vaihtelua. Lehtien kiinnostus siirtolaisuuteen oli vallitsevasti sidoksissa valtakunnalliseen näkökulmaan ja sitä kautta ennen muuta määräytyi se, missä määrin siirtolaisuudesta kulloinkin kirjoitettiin (emt., 52). Lehtien kirjoittelussa

oli Salosen mukaan kaksi keskeistä näkökulmaa: toisaalta väiteltiin siirtolaisuuden seurauksista Suomen kehitykselle kansakuntana, toisaalta pohdittiin siirtolaisuuden vaikutuksia kansalaisten moraaliin. Siirtolaisuuden määrän ehtyessä lehdet ryhtyivät korostamaan yhteydenpitoa kotimaan ja siirtolaisien välillä.

Amerikan siirtolaisuuden huippuvaiheessa sanomalehdistö oli vasta kehityksessä nykyaikaisessa mielessä joukkotiedotusvälineeksi. Suurimpienkin sanomalehtien levikki jäi tuolloin alle 20 000 kappaleen. Vuosisadan alun sanomalehdet olivatkin ennen muuta taloudellisen ja poliittisen eliitin mielipiteenmuodostuksen välineitä. Mutta erilaisten paikallisten mielipidejohtajien kautta lehtien sanoma levisi myös ”rahvaan” keskuuteen. Tätä kehitystä tukivat lukutaidon nopea leviäminen ja sanomalehtien painotekniikan kehitys.

Toisen maailmansodan jälkeistä sanomalehdistön kehitystä on kuvattu lehdistön kaupallistumisena (ks. tästä Keräsen jaottelua, s. 18 myöhemmänä). Sanomalehden perustyyppiä muodostuu nk. universaalilehti, joka ottaa tavoitteekseen lukijoidensa palvelun heidän poliittisista mielipiteistään ja yhteiskunnallisesta asemastaan riippumatta (Hemánus 1988, K. Pietilä 1980). Lehtien levikit kasvavat voimakkaasti ja levikiltään suurimmaksi sanomalehdeksi vakiintuu Helsingin Sanomat, jonka levikki esimerkiksi Ruotsin siirtolaisuuden huippuvaiheessa 1960-luvun lopulla oli noin 270 000 kappaletta.

Amerikan siirtolaisuus ja Ruotsin siirtolaisuus liittyvät Suomen kehityksessä valtioon ja kansakuntana hyvin erilaisiin vaiheisiin. Vuosisadan alun sanomalehdet käsitelivät siten siirtolaisuutta olennaisesti erilaisessa yhteiskunnallisessa ja poliittisessä tilanteessa kuin esimerkiksi 1960-luvun lopun sanomalehdet. Amerikan siirtolaisuus sivuaa ajallisesti keskeisiä Suomen itenäistymiskehityksen vaiheita; kansallinen tietoisuus kasvoi ja valtiollisen itsenäisyyden ajatus alkoi herätä. Ruotsin siirtolaisuus taas liittyi vaiheeseen, jossa Suomi oli nopeassa tahdissa muuttumassa perinteisestä maatalousyhteiskunnasta moderniksi teollisuus- ja palveluyhteiskunnaksi.

Sanomalehtien siirtolaisuudelle antamat merkitykset, kirjoitusten näkökulmat ja teemat, ovat yhteydessä edellä kuvattuihin historiallisiin muutoksiin. Mutta kuten edellä todettiin, myös sanomalehdet itse ovat muuttuneet. Voitaneen olettaa, että vuosisadan alun poliittis-ateelliset sanomalehdet problematisoivat siirtolaisuuden voittopuolisesti edustamiensa eliittien näkökulmasta. Suhteessa kansaan, ”rahvaaseen”, tuon ajan sanomalehdet olivat joko auktoriteetteja tai valistajia. Moderni kaupallinen sanomalehti, uni-

versaalilehti, ei pyri lukijoidensa auktoriteetiksi tai valistajaksi. Sen tavoitteita voidaan kuvata populistisiksi: se hakee oikeutuksensa suoraan lukijoilta, joiden palvelun se näkee keskeiseksi tehtäväkseen.¹

Tämän raportin aineisto ei tarjoa mahdollisuuksia kovin pitkälle meneviin johtopäätöksiin siirtolaisuuden eri merkityksistä sanomalehtien kirjoittelussa. Käytetty metodi tekee mahdolliseksi tarkastella ennen muuta sitä, miten tärkeäksi aiheeksi siirtolaisuus on lehdissä eri aikoina katsottu. Siirtolaisuusaiheen tärkeyttä kuvataan toisaalta aihetta käsittelevien juttujen lukumäärillä ja pituuksilla, toisaalta siirtolaisuuskirjoitusten pituuden suhteuttamisella lehtien koko aineistoon. Aineisto kattaa noin sadan vuoden jakson vuosilta 1880–1939 ja 1945–1984. Näin siirtolaisuusaiheen tärkeyttä voidaan tarkastella yhteydessä sekä Amerikan että Ruotsin siirtolaisuuden eri vaiheisiin.

Johdannon seuraavissa osissa on kuvattu tarkemmin niitä muutosprosesseja, jotka luovat taustan tälle tutkimukselle: suomalaisten siirtolaisuutta ja suomalaisen sanomalehdistön kehitystä. Kummankin osalta pyritään kehityksen keskeisten piirteiden hahmottamiseen.

2. Suomi kansainvälisessä muuttoliikkeessä

Suomesta on viimeisen sadan vuoden aikana lähtenyt kaksi suurta siirtolaisaaltoa. Ensimmäinen, noin 400 000 hengen ryhmä, suuntasi matkansa Pohjois-Amerikkaan ja myöhempi, vielä suurempi määrä ihmisiä, yli 500 000 henkeä, on mennyt lähemmäs länteen, rajan toiselle puolelle Ruotsiin.

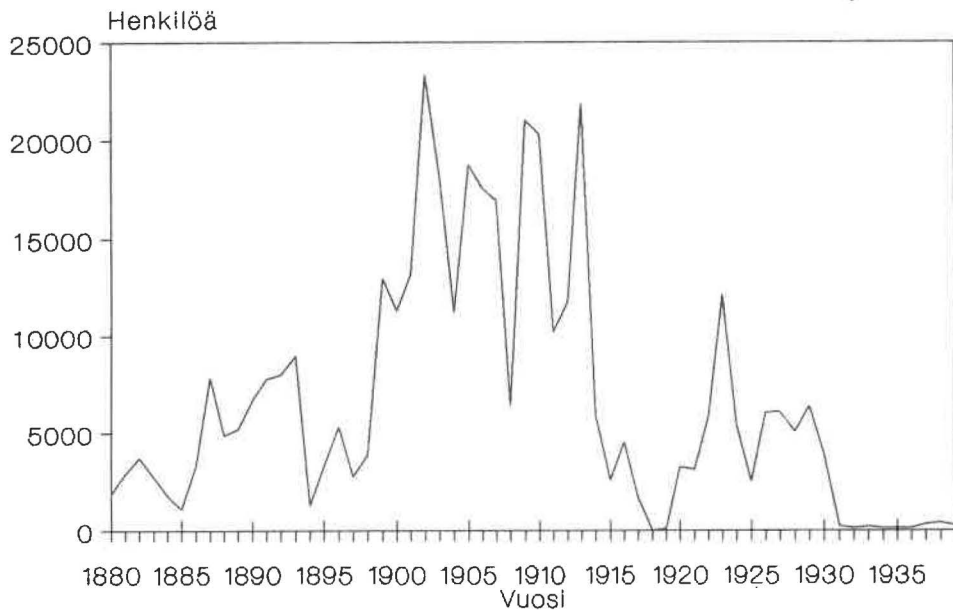
Seuraavassa tarkastellaan ensin toista maailmansotaa edeltänyttä siirtolaisuutta ja siihen johtaneita syitä. Sivulla 14–16 käydään läpi toisen maailmansodan jälkeinen siirtolaisuus.

Suomalaisten Pohjois-Amerikan siirtolaisuuden selvä huippu sijoittuu vuosiin 1899–1914, jolloin noin 230 000 suomalaista muutti ”Lännen kultalaan”.² Tätä ajankohtaa ennen lähti Suomesta noin 83 000 ja sen jälkeen toiseen maailmansotaan mennessä noin 75 000 siirtolaista (kuvio 1 seuraavalla sivulla).

1 Sanoma Oy:n hallituksen puheenjohtaja Aatos Erkkö Sanomalehtien Liiton 80-vuotisjuhlassa: ”Kaikkein tärkeintä onkin lujittaa lehden suhde lukijoihin – eikä pelkästään myyntimiesten ja jakeluverkoston välityksellä, vaan ennen kaikkea vahvistamalla toimitusten ja lukijoiden välistä luottamusta. Lukijoiden luottamus on lehden tärkein pääoma ja se keskeinen arvo, jolla mitataan sanomalehtiemme tulevaisuus.” (Erkkö 1988, 7–10.)

2 Tiedot Amerikan siirtolaisuudesta perustuvat seuraaviin teoksiin: Toivonen 1963, Kero 1974, Virtanen 1979, Suomen siirtolaisuuden historia I-III 1982, 1983 ja 1986 sekä Korhiosaari 1989.

Kuvio 1. Suomalaisten siirtolaisuus valtamerentakaisiin maihin vuosina 1880–1939.

Suomalaisten Amerikkaan lähtöön vaikuttivat luonnollisesti sekä suomalaisen yhteiskunnan muutokset että Pohjois-Amerikan ja siellä erityisesti Yhdysvaltojen yhteiskunnalliset olosuhteet. Suomalaiset siirtyivät Yhdysvaltoihin läntisen Euroopan suurimpien joukkojen jo mentyä, mutta pääosan itäisen ja eteläisen Euroopan siirtolaisista ollessa vasta lähdössä. Näin ollen suomalaiset olivat liikkeellä näiden kahden päävirran välissä. Euroopasta ja Amerikasta oli jo 1800-luvun loppuun mennessä muodostunut yhtenäinen talousalue, jossa liikkui sekä työvoimaa että pääomia mantereelta toiselle.

Kaikkein vilkkainta suomalaisten siirtolaisuus oli Pohjanmaalta, sillä kaikista siirtolaisista noin puolet oli Vaasan läänistä. Muita vilkkaita lähtöalueita olivat Turun ja Porin sekä Oulun läänit. Mainituista lääneistä lähti noin 80 prosenttia kaikista siirtolaisista, joten siirtolaisuuteen johtaneet syyt olivat voimakkaimmillaan juuri näissä osissa maata.

Siirtolaisuuteen lähtömaassa vaikuttavat syyt voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: toisaalta yhteiskunnan väestölliseen ja taloudelliseen kehitykseen liittyviin sekä toisaalta poliittisiin ja valtiollisiin tapahtumiin liittyviin tekijöihin.

Suomi oli 1800-luvun lopulla selkeästi maatalousvaltainen maa. Perinteisen, puhtaan peltoviljelyn rinnalla maataloutta monipuolistivat uudet alat, nimittäin karjatalous ja metsien entistä moninaisempi käyttö. Teollistuminen alkoi vasta vähitellen vaikuttaa Suomen talouselämään vuosisadan viimeisinä vuosikymmeninä. Väestönkasvun ollessa hyvin voimakasta ja kun

maatalous ei pystynyt huolimatta tuottavuuden ja puun arvon noususta kuin osittain tarjoamaan toimeentulon uusille ikäluokille, syntyi ns. suhteellista liikaväestöä. Kaupunkeihin keskittynyt teollisuus rekrytoi työntekijänsä juuri tästä ympäröivän maaseudun ”liikaväestöstä”.

Suomen teollistuminen oli kuitenkin hidasta, eikä sitä tapahtunut tasaisesti joka puolella maata, vaan jotkin teollisuudeksi laskettavat alat jopa taantuivat. Erityisen voimakkaasti nämä mainitut tekijät vaikuttivat Pohjanmaalla. Siellä väestönkasvu kuului maan suurimpiin, aikaisemmin hyvin menestyneet alat, laivanrakennus ja tervanpoltto, taantuivat, käytön kannalta edullisimmat metsät oli jo hakattu, uutta teollisuutta tai uusia kasvukeskuksia ei tälle alueelle syntynyt eikä maatalouden tuottavuus noussut muusta maasta poikkeavalle tasolle. Näin syntyi muuttopainetta, johon ei maassamuutto tuonut riittävää helpotusta. Vielä 1870-luvulla oli tältä alueelta lähtenyt ihmisiä Pohjois-Ruotsiin metsäteollisuuden palvelukseen sekä sesonkityöhön että pysyvästi, mutta Ruotsin metsäteollisuuden kriisi päätti tämän vaihtoehdon käytön.

Siirtyminen Suomesta Amerikkaan oli pitkään 1800-luvun ajan melkoinen taloudellinen uhraus tavalliselle siirtolaiselle. Mutta liikenneyhteyksien nopeutuessa ja höyrylaivojen vallatessa kuljetusmarkkinat halpenivat matkalippujen hinnat. Vaikka monellakaan lähtijällä ei ollut valmiina säästettyä rahaa suhteellisen kalliiseen lippuun, niin pankit olivat valmiita antamaan lainaa. Lisäksi jo Amerikassa olleet siirtolaiset lähettivät sukulaisilleen ja ystävilleen ”Amerikan tikettejä”, jotka lähtijät lupasivat maksaa Amerikassa ansaitsemillaan rahoilla.

Poliittisesti Suomessa oltiin 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa uuden ajan murroksessa. Perinteinen yhteiskunnallinen järjestys järkkäsi kahdesta suunnasta. Toisaalla työväestö organisoitui ja alkoi vaatia oikeuksiaan. Toisaalla ylin vallanhaltija, Venäjän tsaari, ja häntä lähellä olleet piirit alkoivat kiinnittää suuriruhtinaskuntaa yhä tiukemmin valtakuntaan. Aikaisempi kielitaistelun sävyttämä poliittinen kamppailu jäi sivummalle. Molemmat uudet voimat toivat lisänsä valtakunnan toimintaan ja vaikuttivat myös siirtolaisuuteen sekä välittömästi että välillisesti.

Työväenliike asetti kyseenalaiseksi koko vanhan järjestelmän mm. hyväksymättä ihmiskohtalon määräytymistä sen mukaan, mihin yhteiskunnalliseen luokkaan ihminen syntyi. Työväenyhdistykset ja työväestön poliittinen toiminta keräsivät ihmisiä yhteisrintamaan ja sellaiseksi joukkovoimaksi, jonka avulla nähtiin mahdolliseksi elinolosuhteiden kohentaminen.

Venäläistämisen paine kohdistui erityisen voimakkaasti juuri työväenliikkeen jäseniin, sillä heidän ohjelmansa oli kaikkein radikaalein ja perustui ajatukseen vallankumouksen tai vähintään suurten uudistusten välttämättömyydestä. Tämä ristiriita ajoi suomalaisia työväenliikkeen kannattajia Amerikkaan ja eräät heistä suorastaan pakenivat maasta säilyttääkseen vapautensa. Työväenliikkeen parissa oli myös henkilöitä, jotka päätyivät pitämään koko kapitalistista maailmaa sopimattomana elää ja näin ollen omistautuivat

ihanneyhteiskuntien rakentamiseen Suomen rajojen ulkopuolelle. Tunnetuin heistä oli Matti Kurikka, joka rakensi ”uutta yhteiskuntaa” ensin Australiaan ja sitten pariin otteeseen Amerikkaan.¹

Venäläistäminen herätti levottomuutta muidenkin kuin työväenliikkeen piirissä ja loi epävarmuutta Suomen tulevaisuuden suhteen. Myös tämä aiheutti painetta siirtyä kokonaan pois Suomesta. Venäläistämistoimista laittomiksi koetut asevelvollisuuskutsunnat vuodesta 1899 lähtien vaikuttivat omalta osaltaan useiden tuhansien nuorten miesten lähtemispäätökseen.

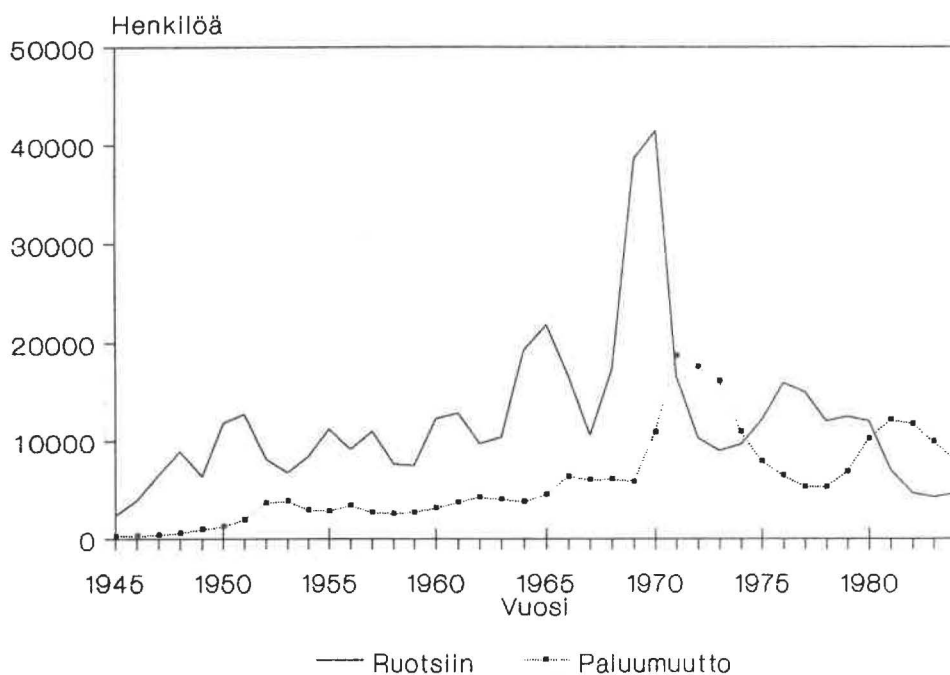
Kun suomalaiset lähtivät kohti Amerikkaa, niin taloudellinen nousukausi oli jatkunut maassa jo pitkään. Maatalouden harjoittamisen kannalta parhaimmat maat olivat jo menneet aikaisemmin tulleille. Suomalaiset miehet asettuivatkin huolimatta maaseututaustastaan tavallisesti kaupunkeihin ja teollisuuden palvelukseen kaivoksiin, metsätyömaille ja tehtaisiin. Naiset, joita oli kaikista suomalaisista noin kolmannes, saivat työpaikan valtaosaltaan palvelutehtävissä.

Suomalaisten Amerikan siirtolaisuus päättyi lähes tyystin 1920-luvun loppuun mennessä. Ensin sulki porttinsa Yhdysvallat (vuonna 1924) ja sitten 20-luvulla suosituksi tullut Kanadakin. Toisen maailmansodan jälkeen suomalaisten siirtolaisuus on pääasiassa suuntautunut Ruotsiin. Kun Amerikan siirtolaisuudessa suomalaiset olivat yhtenä pienenä siirtolaisjoukkona muiden rinnalla, niin Ruotsin vastaanottamista siirtolaisista suomalaiset ovat ylivoimaisesti suurin ryhmä. Muuttajia oli vuosittain 1960-luvun alkuun saakka keskimäärin vajaa 10 000. Siirtolaisuuden raju nousu alkoi vuonna 1963 ja jatkui aina vuosikymmenen vaihteeseen saakka. Huippuvuodet olivat 1969 ja 1970, jolloin yli 80 000 henkeä muutti Suomesta Ruotsiin, niin että tämän seurauksena Suomen väkiluku jopa väheni (kuvio 2 seuraavalla sivulla).²

1 Matti Kurikasta ks. Kalemaa 1978 ja lisäksi muusta ns. utopiasirtolaisuudesta ks. Peltoniemi 1985.

2 Tiedot suomalaisten Ruotsin siirtolaisuudesta perustuvat seuraaviin teoksiin: Tissari 1973, Huovinen 1980, Koivukangas 1981, Jalamo & Rüster 1983 ja Korkiasaari 1989.

Kuvio 2. Suomalaisten siirtolaisuus Ruotsiin ja paluumuutto vuosina 1945–1984.

1960-luvun suurelle muuttoliikkeelle voidaan löytää ainakin kolme merkittävää syytä. Ensinnäkin elinkeinorakenteen muutos oli maassamme 1950- ja 1960-luvuilla erittäin suuri. Suomi siirtyi huomattavan lyhyessä ajassa maatalousvaltaisesta yhteiskunnasta teollisuus- ja palveluyhteiskunnaksi, johon liittyi voimakas maaltapako kaupunkeihin sekä pohjoisesta ja idästä etelään. Etelä-Suomen vaikea asuntotilanne vaikutti kuitenkin hillitsevästi maan sisäiseen muuttoon ja suuntasi siten muuttopainetta siirtolaisuudeksi.

Toisena perustekijänä muuttoliikkeen taustalla on suurten ikäluokkien tuleminen työikään. Vuosina 1945–1949 suomalaisia syntyi joka vuosi keskimäärin 20 000 henkilöä enemmän kuin välittömästi niitä edeltävinä vuosina, joten viiden vuoden sisällä työmarkkinoille tuli noin 100 000 uutta työnhakijaa. Heitä kaikkia eivät Suomen omat työmarkkinat pystyneet imeämään.

Kolmas syytä on vuoden 1967 syksyllä Suomessa tehty devalvaatio, joka merkitsi Ruotsin nimellispalkkoihin 31 prosentin korotusta Suomen markkoissa mitattuna. On esitetty arvio, että noin 15 000 ihmistä teki muuttopäätöksen tämän ”rahailluusion” vallassa (Hietala 1980, 85).

Ruotsissa teollisuus investoi erittäin voimakkaasti koko 1960-luvun ajan. Tämä loi luonnollisesti työvoiman tarvetta, jota ei ollut mahdollista tyydyttää vain kotimaisin voimin. Työntekijöitä oli siis hankittava ulkomailta. Koska Ruotsi ryhtyi vuodesta 1967 lähtien rajoittamaan pohjoismaiden ulkopuo-

lisen työvoiman maahanmuuttoa, oli luonnollista, että vuosien 1969–1970 korkeasuhdanteen työvoimavajaus pyrittiin tyydyttämään suomalaisella työvoimareservillä. Yleisesti voidaan sanoa, että Ruotsiin muutto oli 1970-luvun puoliväliin asti hyvin riippuvainen siellä vallinneesta taloudellisesta tilanteesta siten, että noususuhdanteessa muuttoliike voimistui ja matalasuhdanteessa vastaavasti heikentyi. Sittemmin tämä riippuvuus on selvästi vähentynyt. Aiemmin suomalaista työvoimaa käyttäneet teollisuuden alat eivät ole enää olleet voimakkaimmin kasvaneita aloja, ja silloinkin kun siirtolaisille perinteisesti ”sopivia” työpaikkoja on auennut, ne on pystytty täyttämään maan omilla työttömällä.

Suomalaisten on ollut suhteellisen helppoa lähteä läntiseen naapurimaan työhön, koska eroja maiden välillä ei ole pidetty kovin suurina. Muutolle eivät ole viranomaisetkaan asettaneet mitään esteitä, sillä 1950-luvun puolivälistä lähtien syntyivät yhteispohjoismaiset työmarkkinat. Yhteiskunnallinen murros vaikutti mm. vähentämällä perhe- ja kyläkiinteyttä, mikä toisaalta helpotti lähtemistä asuinpaikkakunnalta, mutta lisäsi samalla juurettomuutta. Työttömyys ja työttömyyden uhka vaivasivat syrjäseutujen ihmisiä jatkuvasti. Tässä tilanteessa monelle suomalaiselle varma leipä lahden takana Ruotsissa lupasi elämälle enemmän kuin jääminen kotinurkkiin tai siirtyminen etelän kaupunkeihin.

Verrattaessa keskenään näitä kahta edellä esiteltyä suomalaisten muuttovirtaa voidaan sanoa Suomen olleen molempien aikaan yhteiskunnallisessa käymistilassa, jonka pärskeet löivät osan suomalaisista maailmalle. Varhaisemmassa vaiheessa maaseudulle syntyi ”liikaa” ihmisiä samaan aikaan kun alkoi siirtyminen puhtaasta agraarivaltiosta teollistuvaksi yhteiskunnaksi. Jälkimmäisessä vaiheessa tätä prosessia ollaan saattamassa loppuun ja maaseutu tyhjäksi erityisen nopeasti sekä kaupunkeihin että Ruotsiin siirtymisen vuoksi. Kun Amerikkaan lähdettiin selkeästi maatalousmaasta, niin Ruotsiin lähdettiin jo pitkälle teollistuneesta maasta. Itse muuton vaatimat taloudelliset ponnistukset olivat paljon suuremmat Amerikkaan kuin Ruotsiin mentäessä; Amerikka oli kaukana suuren vaivan takana, Ruotsi lähellä pienen matkan päässä. Selkeä ero näiden kahden siirtolaisuuden välillä on se, että kun Amerikasta palasi takaisin noin viidennes, niin Ruotsista on palannut lähes puolet lähteneistä.

Suomalainen Amerikan siirtolaisuus on jo päättynyt prosessi ja amerikkansuomalaiset ovat sulautuneet lähes kokonaan muuhun väestöön. Ruotsin siirtolaisuus on ollut viime vuosina muuttolukujen valossa tasapainossa. Osassa ruotsinsuomalaisista on ilmennyt vähemmistöaseman tiedostamista, mutta toistaiseksi näyttää epäselvältä, millä tavalla ruotsinsuomalaisten asema ruotsalaisessa yhteiskunnassa kehittyy (esim. Jaakkola 1983 ja 1989).

Amerikan ja Ruotsin siirtolaisuuden lisäksi on muutamia kymmeniä tuhansia suomalaisia lähtenyt siirtolaisiksi mm. Venäjälle ja siellä erityisesti Pietariin sekä Australiaan. Pääasiallisin muutto Venäjälle tapahtui 1830-luvulta lähtien 1880-luvun alkuun. Vuosittain lähtijöitä oli 500–1500, ja tämän jakson lopulla oli suomalaisia Pietarissa noin 24 000 ja muualla Venäjällä

noin 20 000 (Engman 1983, 215–226). Australiaan siirtyi suomalaisten pääjoukko kahden jakson aikana, ensimmäinen 1950-luvun lopulla ja toinen kymmenkunta vuotta myöhemmin. Tällä hetkellä suomalaisia on Australiasa noin 9 000 (Koivukangas 1988, 13).

3. Sanomalehdistö Suomessa 1880–1984

Tutkimusjakson alun kaksi ensimmäistä vuosikymmentä ovat Suomen sanomalehdistön kehityksessä tärkeä ajanjakso. Tuohon vaiheeseen, 1800-luvun loppuvuosiin, voidaan sijoittaa sanomalehtien muuttuminen vähälukuisen poliittisen ja taloudellisen eliitin tilaamista julkaisuista varsinaisiksi joukkotiedotusvälineiksi (Salmelin 1967, 28–30). Muutos ilmeni toisaalta lehtien lukumäärän voimakkaana kasvuna, toisaalta lehtien levikin kasvuna. Kun Suomessa vuonna 1880 ilmestyi 35 sanomalehteä, niiden lukumäärä vuonna 1900 oli jo 80 (Salokangas 1977, 5–7). Vuosisadan lopun suurin sanomalehti, ruotsinkielinen Hufvudstadsbladet, saavutti vuosisadan vaihteeseen mennessä 16 000 kappaleen levikin ja samaan aikaan suurimman suomenkielisen lehden, Uuden Suomettaren, levikki oli 12 000–15 000 kappaletta (Tommila ym. 1977). Hufvudstadsbladet kulki tuolloin lehdistön kehityksen kärjessä, ja sen kirjapainossa otettiin käyttöön Suomen ensimmäinen rotaatiopainokone vuonna 1896. Jo vuonna 1906 lehti hankki uuden, 16-sivuisen ja kahta väriä painavan rotaatiokoneen ja myi entisen koneensa Työmies-lehdelle (näistä Keränen 1984, 48–49). Tässä vaiheessa ruotsinkielisten lehtien levikinkasvu alkoi jo hidastua ja erityisesti suomenkieliset työväenlehdet valtasivat jatkuvasti uusia lukijoita.

Sanomalehdistön asemassa ja yhteiskunnallisessa merkityksessä on tutkimusjakson kuluessa tapahtunut useita huomattavia muutoksia. Seuraavassa esitetään tästä kehityksestä vain keskeisimmät piirteet sekä tehdään tiivistetty katsaus lehtien toimitustavan ja sisällön muutoksiin. Keränen (1984, 33) esittää Suomen sanomalehdistön kehityksen eri vaiheita kuvaavan jaottelun, joka tarjoaa käyttökelpoisen lähtökohdan lehdistön aseman ja yhteiskunnallisen merkityksen arviointiin:

Sanomalehdistön varhaiskehityksen kausi 1771–1863

- Sanomalehdistön synty 1771–1820
- Sanomalehdistön vakiintuminen 1820–1844
- Ohjelmallisen lehdistön synty 1844–1863

Kielipoliittisen sanomalehdistön kausi 1863–1905

- Fennomaaninen ja svekomaaninen lehdistö 1863–1881
- Suomenkielisen sanomalehdistön hajaannus 1881–1899
- Sortokausi 1899–1905

Puoluepoliittisen sanomalehdistön kausi 1905–1949

- Työväenlehdistön kukoistuskausi 1905–1918
- Puolueuskollinen sanomalehdistö 1918–1932
- Kaupallistumisen varhaiskausi 1932–1939
- Sota- ja säännöstelyaika 1939–1949

Kaupallisen lehdistön kausi vuodesta 1949

- Vapaan kilpailun kausi 1949–1971
- Lehdistötuen ja teknisten uudistusten kausi vuodesta 1971 lähtien

Suomen sanomalehdistön kehityshistoriassa tutkimusjakson alku, 1880–luku, sijoittuu vaiheeseen, jota em. jaottelussa kutsutaan kielipoliittisen sanomalehdistön kaudeksi. Suomenkielisellä puolella alkaa tässä vaiheessa fennomaanisen liikkeen hajaannus ja samalla siihen sitoutuneen lehdistön hajaannus. Sortokausi eli vuodet 1899–1905 on mainittu jaottelussa erikseen siksi, että silloin lehdistö alistettiin poikkeuksellisen voimakkaan sensuurin kohteeksi. Sensuuri vaikutti ratkaisevasti lehtien kirjoitteluun myös ensimmäisen maailmansodan vuosina.

Amerikan siirtolaisuuden huippuvaiheen (1899–1914) alku sijoittuu lehdistön kehityksessä siihen taitteeseen, jonka aikana pääpaino poliittisissa kiistoissa siirtyy kielipolitiikasta puoluepolitiikkaan. Tämän jälkeen, Suomen itsenäistymistä edeltävinä vuosina työväenlehdistö eli kukoistuskautaan. Työväenlehdistä suurimman eli Työmiehen levikki ylitti jo vuonna 1910, siis 15 vuotta ilmestyttyään, muiden suomenkielisten lehtien levikin. Työväenlehtien kytkentä siirtolaisuuteen oli usein hyvin välitön, sillä monet lehtien kirjoittajista olivat itse olleet siirtolaisina. Näistä hahmoista tunnetuin on Matti Kurikka, joka oli Työmiehen päätoimittajana vuosina 1897–1899 ja joka myös toimi myöhemmin Amerikassa ollessaan voimakkaaksi kehittyneessä amerikansuomalaisessa työväenlehdistössä.

Työväenlehdistön asema romahti kansalaissodan tappion myötä, mutta Suomen itsenäistymisen jälkeisen runsaan kymmenen vuoden aikana myös monet porvarilliset lehdet joutuivat vaikeuksiin. Kaupallistumisen varhaisvaiheeseen, 1930–luvulle, selvisivät lähinnä eri alueiden menestyneimmät, taloudellisesti voimakkaimmat lehdet. Kaupallistumisen myötä lehdet pyrkivät vähentämään sidonnaisuuttaan taustayhteisöihinsä, ennen muuta puolueisiin. Tämä kehitys ja siihen liittyvä lehtien levikin voimakas kasvu tapahtui kuitenkin toden teolla vasta toisen maailmansodan jälkeisenä aikana ja

säännöstelyajan päättyessä. Kun nk. sitoutumattomien lehtien osuus sanomalehtien levikistä oli 35 prosenttia vuonna 1946, se nousi vuoteen 1982 tultaessa 63 prosenttiin. Suurimman sanomalehden Helsingin Sanomien levikki kasvoi huomasti: se oli 136 477 vuonna 1946 ja peräti 425 589 vuonna 1984.

Toisen maailmansodan jälkeisen vapaan kilpailun kautena monet nk. kakkoslehdet joutuivat suuriin vaikeuksiin ja sanomalehtien kokonaismäärä laski lehtikuolemien seurauksena. Kakkoslehtien asemaa on pyritty tukemaan valtiollisella lehdistötuella, joka on vuodesta 1971 alkaneen viimeisimmän kehitysvaiheen tunnuspiirre. Samalla jaksolla lehdistön tekninen kehitys on ollut poikkeuksellisen voimakasta ja esim. uuden toimitusteknisen laitteiston käyttöönotossa monet suomalaiset lehdet ovat Euroopan maiden uranuurtajia (Keränen 1984, 60).

Kuten edellä kuvattu lehdistön kehityksen vaiheistus osoittaa, toista maailmansotaa edeltävä ja sen jälkeinen siirtolaisuuskirjoittelu sijoittuvat varsin erilaisiin lehdistöhistoriallisiin konteksteihin. Peruserona näiden jaksojen välillä voidaan pitää lehdistön kaupallistumisen mukanaan tuomaa muutosta: Kaupallistumisen myötä sanomalehtien välitön sidonnaisuus aatteellisiin ja poliittisiin eturyhmiin on höltynyt ja sanomalehdet ovat yhä enemmän muuttuneet kulutustavaroiksi, joita kaupataan yhä kasvavan informaatiotarjonnan markkinoilla. Kaupallinen lehdistö korostaa välitöntä sidonnaisuuttaan kuluttajaan, lehtien lukijoihin; heidän tarpeisiinsa ja toiveisiinsa yksilöinä vedotaan lehtien toimituspolitiikan määrittelyssä siinä, missä aikaisemmin vedottiin ryhmäetuihin tai aatteisiin (näistä Pietilä 1980, 305–346).

Tärkeä sanomalehdistön asemassa tapahtunut historiallinen muutos, joka ei tule esille Keräsen em. jaottelussa, on muiden joukkotiedotusvälineiden kehitys ja siitä seurannut kilpailu rahoituksesta ja yleisöstä. Ensimmäinen virstanpylväs tässä muutoksessa on Suomen Yleisradion synty vuonna 1926, minkä seurauksena sanomalehdistö menetti asemansa ainoana laajalle leviävänä joukkotiedotusvälineenä.

Televisiotoiminnan käynnistyminen ja nopea laajentuminen 1950-luvun lopulta lähtien toivat jälleen uuden kilpailutekijän lehdistölle. Televisiomainonnan myötä kilpailu ei enää rajoittunut vain yleisöihin, vaan myös rahoitukseen. Yleisradion oman uutistoiminnan aloittaminen sekä radiossa että televisiossa 1960-luvun puolivälissä oli myös haaste lehdistölle. Sähköiset tiedotusvälineet ottivat nyt pääosan sillä alueella, joka pitkään oli ollut lehtien ominta aluetta: ajankohtaisessa uutisvälityksessä. Kun nopea, päivittäinen uutisvälitys siirtyi sähköisten tiedotusvälineiden hallintaan, sanomalehtien omimmaksi alueeksi muotoutui uutisten taustoittaminen. Lisäksi sanomalehdet alkoivat yhä enemmän korostaa luonnettaan yleisöpalvelijoina, ihmisten yhteiskunnallista toimintaa, arkielämää ja vapaa-aikaa koskevan hyödyllisen tietotarjoajina. Samalla myös sanomalehtien viihteellinen aineisto lisääntyi, millä puolestaan on ollut vaikutuksia yleisaikakauslehtien toimituspolitiikkaan.

Sanomalehtien toimitustavassa ja sisällössä lehdistön kaupallistuminen ja sitä ajallisesti sivuava sähköisten tiedotusvälineiden kilpailu ovat olleet nopeiden muutosten aikaa. Tutkimusjakson alkupäässä, 1800-luvun lopulla, toimitukset olivat suurimmissakin lehdissä alle kymmenen henkilön kokoisia ja lehdissä käytettiin paljon ulkopuolisia avustajia. Lehtien tiedonhankinta perustui tuolloin paljolti maaseutukirjeenvaihtajien hyväksikäyttöön sekä puhelimeen ja lennättimeen. Ulkomaantapahtumista saatiin tietoja lennätimen kautta sekä kirjeitse ja ulkomailla vierailleiden suomalaisten kautta sekä erityisesti ulkomaisista lehdistä. Siirtolaisuuden kasvaessa ulkomaille lähteneistä suomalaisista tuli tärkeä ulkomaantapahtumien tietolähde ja heidän kirjeitään ja arvioitaan julkaistiin jatkuvasti lehdissä.

Suomen itsenäistymistä seuranneen vuosikymmenen aikana sanomalehtien toimitustapaan vaikutti ennen muuta tietoliikenneyhteyksien nopeutuminen. Autoliikenne monipuolisti liikkumista, puhelinverkko ja lennätinyhteydet laajenivat ja kehittyivät. Myös radioyhteydet mahdollistivat uutis seurannan nopeuttamisen. Vuonna 1915 perustettu Suomen Tietotoimisto (STT) solmi 1920-luvulla yhteydet lukuisiin ulkomaisiin uutistoimistoihin ja näin lehtien ulkomaan uutisten seuranta tehostui. STT:n ensimmäinen kaukokirjoitinyhteys ulkomaille avattiin Tukholmaan vuonna 1941.

Pääkaupungin ja eräiden muiden kaupunkien suurten lehtien sekä toisaalta maaseutulehtien toimituksellinen kehitys kulki varhain eri teitä. Jo heti 1900-luvun alussa suurimmissa lehdissä tapahtui toimitusorganisaation eriytymistä niin, että jotkut toimittajat saattoivat keskittyä ainakin silloin tällöin jonkin erityisalueen seurantaan (politiikka, kulttuuri, kansainväliset uutiset). Pienemmissä lehdissä tämä kehitys tapahtui – jos yleensä lainkaan – vasta toisen maailmansodan jälkeen. Pienempien lehtien riippuvuus isommista lehdistä ilmeni mm. tietojenhankinnassa: Erityisesti Suomen itsenäistymistä edeltävänä aikana pienemmät lehdet lainasivat sellaisenaan pääkaupunkilehtien kirjoituksia, usein mainitsematta jutun alkuperää. Siirtolaisuuteen liittyen käytettiin hyväksi erityisesti amerikkansuomalaisia lehtiä, joiden numeroita saatiin postitse tai matkustavien siirtolaisten mukana.

Toisen maailmansodan jälkeiseen lehtien levikin kasvuun on liittynyt toimitusorganisaatioiden voimakas laajentuminen ja toimittajien työn ammatimaistuminen (professionalisoituminen). Tutkimuksen kohdelehdistössä muutos on ollut voimakkain Helsingin Sanomissa, jossa vuonna 1950 oli 48 vakinaista toimittajaa ja vuonna 1981 peräti 236. Suomen Sosialidemokraattissa toimittajien määrä nousi vastaavana aikana 18:sta 57:ään ja Vasablade-tissa 7:stä 31:teen. Varhaisemman jakson lehdistä Uuden Suomettaren toimittajamäärä oli korkeimmillaan 14 kpl vuonna 1908. Lehden muututtua Uudeksi Suomeksi sen toimittajamäärä oli toista maailmansotaa edeltäväsä huipussaan 25 kpl vuosina 1929–1930, nousi 26:een vuonna 1950 ja oli lopulta korkeimmillaan 128 vuonna 1972. Työmiehen vakituinen toimittajakunta oli 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä 2–4 henkilöä ja nousi sen jälkeen korkeimmilleen 12 henkeen vuonna 1917 (ks. näistä kaikista Keränen 1984, 217–225).

Toimitusten laajentumisen myötä lehtien mahdollisuudet omaan uutishankintaan lisääntyivät. Tätä varten toimituksiin ruvettiin pääasiassa 1950-luvulta lähtien hankkimaan autoja ja autojen mukaan palkattiin myös yhä useammin lehtivalokuvaaja. Näiden muutosten myötä ja toisaalta sähköisten tiedotusvälineiden kehityksen mukanaan tuoman kilpailun seurauksena lisääntyivät lehtien omat reportaasit sekä kotimaasta että ulkomailta. Ulkomaankirjeenvaihtajien palkkaaminen osaltaan lisäsi lehtien omaa otetta ulkomaantapahtumien seurannassa. Suurimmat sanomalehdet lähettivät ensimmäiset omat kirjeenvaihtajansa ulkomaille jo 1920- ja 1930-luvuilla, mutta tuon verkon laajentuminen on varsinaisesti tapahtunut toisen maailmansodan jälkeen. Kuitenkin pienemmissä lehdissä ulkomaanaineisto perustuu edelleen vahvasti uutistoimistojen tarjontaan.

Toimitusten oman aktiivisen tiedonhankinnan lisääntymisen toisena puolelta voidaan mainita toimituksiin suuntautuneen tiedotuksen voimakas kasvu toisen maailmansodan jälkeisenä aikana. Yritysten ja muiden talouselämän organisaatioiden pr-toiminnan lisääntymisen ohella on mainittava valtion, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen lisääntynyt tiedotustoiminta. Tämän kehityksen seurauksena toimituksiin suuntautuneen materiaalin määrä on erityisesti 1960-luvulta alkaen valtavasti kasvanut (Miettinen 1977 ja Ginman 1983).

II TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

1. Tutkimuksen tausta

Tämä tutkimus on toteutettu Suomen osuutena kansainvälisessä yhteishankkeessa (joint study), jossa tarkasteltiin tiedonvälityksen merkitystä siirtolaisten ihmisoikeuksien toteutumisessa. YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO osallistui hankkeen käynnistämiseen ja koordinointiin. Yhteishanke koostui runsaasta kahdestakymmenestä osatutkimuksesta, jotka toteutettiin 15 eri maassa. Yksittäisten tutkimusten aiheet ja näkökulmat vaihtelivat maasta toiseen sen mukaan, miten maat kytkeytyivät kansainväliseen muuttoliikkeeseen tai mikä niissä nähtiin ajankohtaiseksi tutkimusongelmaksi.¹

Suomen osatutkimusta rajattaessa lähtökohdaksi otettiin se, että Suomi on kansainvälisissä muuttovirroissa ollut ennen muuta siirtolaisia lähettävä maa. Lähettäjämaan näkökulma oli siten luonteva lähtökohta Suomen panokselle yhteishankkeessa, jonka useimmat osatutkimukset keskittyivät vastaanottajamaiden tilanteeseen. Kansainväliseen siirtolaisuustutkimukseen liittyen Suomen osatutkimuksen rajauksella haluttiin korostaa sitä, että siirtolaisuuden vaikutukset eivät kohdistu vain vastaanottaviin yhteiskuntiin tai siirtolaisiin itseensä. Seuraukset ilmenevät yhtäläillä lähettäjämaissa, vaikka niiden tilanne kansainvälisessä siirtolaisuustutkimuksessa onkin jäänyt vähemmälle huomiolle.

Yhteishankkeessa raportoidut tutkimukset osoittavat, että keskeisissä vastaanottajamaissa tiedotusvälineet ovat usein käsitelleet siirtolaisia sensaatiohakuisesti ja ennakkoluuloisesti. Siirtolaiset ovat saaneet poikkeuksellisen paljon huomiota tiedotusvälineissä erityisesti sellaisissa tilanteissa, missä jokin poliittinen ryhmittymä on lähtenyt aktiivisesti vastustamaan siirtolaisuutta. Esimerkkejä tällaisesta julkisuudesta tarjoavat Sveitsin lukuisat kansanäänestykset siirtolaisten vastaanotosta tai vaikkapa Enoch Powellin kansallisen rintaman toiminta Iso-Britanniassa.

Vaikka siirtolaisuus ja siirtolaiset voivatkin ajoittain nousta julkisen huomion keskipisteeksi, nämä voivat myös jäädä lähes kokonaan vaille seuranta vastaanottajamaiden keskeisissä tiedotusvälineissä. ”Hiljaisuuden spiraali” on käsite, jolla siirtolaisten syrjintää Ruotsissa tutkinut komitea kuvaa siirtolaisia koskevaa julkisuutta. Välinpitämättömyys suhteessa siirtolaisvähemmistöihin onkin tyypillisempi asenne vastaanottajamaiden tiedo-

1 Hankkeen lähtökohtia, kehitystä ja tuloksia on esitelty julkaisuissa Hujanen 1980, 1984, 1986, 1988 ja 1989. Viimeisimpään julkaisuun sisältyy yhteenveto Suomen osatutkimuksen tuloksista (Hujanen ja Koironen 1989).

tusvälineissä kuin avoin vihamielisyys (Invandrare i tystnadsspiralen, 158–160).

Tämä tutkimus täydentää edellä mainittuja tutkimustuloksia lähettäjään näkökulmalla. Missä määrin siirtolaisuus on noussut julkisen keskustelun kohteeksi eräässä tärkeässä lähettäjämäassa eli Suomessa? Miten siirtolaisuuden huomioarvo suhteutuu maan omien kansalaisten maastamuuton määrälliseen vaihteluun? Miten siirtolaisuuden käsittely julkisuudessa on liitettävissä Suomen kehitykseen kansakuntana ja valtiona, yhteiskunnallisiin, poliittisiin tai kulttuurisiin muutoksiin?

Kun siirtolaisuutta koskevissa tutkimuksissa on yleensä kysytty sitä, mitä siirtolaisuus on merkinnyt muuttajille itselleen tai vastaanottavalle yhteiskunnalle, tässä tutkimuksessa painotetaan lähtömaan näkökulmaa. Mitä siirtolaisuus on merkinnyt kotimaahan jääneille sukulaisille, ystäville tai tuttaville, mitä suomalaisille kansakuntana, valtiona tai kulttuuriyhteisönä? Varovaisestikin arvioiden voidaan olettaa, etteivät maastamuuton vaikutukset ole vähäisiä. Väkilukuun suhteutettuna suomalaisten siirtolaisuuden suuret aallot ovat kansainvälisessäkin vertailussa huomattavia.

Yhteishankkeen muiden tutkimusten tapaan Suomen osatutkimus rajattiin aluksi toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan. Useimmissa hankkeen tutkimuksista tarkasteltiin tuona aikana läntiseen Eurooppaan suuntautunutta työvoimasiirtolaisuutta ja siihen liittyviä julkisuuden kysymyksiä. Suomen osalta tämä rajaus kohdisti huomion 1960-luvun lopulle huipentuneeseen Ruotsin siirtolaisuuteen.

Alustava perehtyminen lehtien siirtolaisuuskirjoitteluun kuitenkin osoitti, että Amerikan siirtolaisuus edelleen kiinnosti suomalaisia sanomalehtiä, useita vuosikymmeniä suurten muuttoaaltojen jälkeen. Koska Ruotsin siirtolaisuus ja Amerikan siirtolaisuus näin asettuivat rinnakkain lehtien kirjoittelussa, oli luontevaa laventaa tutkimuksen vertailuasetelmaa toista maailmansotaa edeltävään aikaan. Tällä tavoin tutkimuksen ajallista perspektiiviä pidentämällä myös Amerikan siirtolaisuuteen liittyvää lehtikirjoittelua voitiin seurata muuttoliikkeen kypsyksen eri vaiheissa. Tutkimus kokonaisuudessaan jaettiin seuraaviin kolmeen vaiheeseen:

- Siirtolaisuuskirjoittelun volyymin ja yleisrakenteen kuvaaminen (Vaihe I)
- Siirtolaisuuskirjoittelun kohdennettu sisällönanalyysi (Vaihe II)
- Johtopäätökset: siirtolaisuus ja kansallinen identiteetti (Vaihe III)

Tämä raportti kattaa em. jaottelusta vaiheen I, siirtolaisuuskirjoittelun volyymin ja yleisrakenteen kuvaamisen. Raportissa käsitellään koko tutkimuksen kohteena oleva ajanjakso, vuodet 1880–1939 ja 1945–1984. Vaihe II on toteutettu erikseen toista maailmansotaa edeltävän ja sen jälkeisen tut-

kimusjakson osalta ja myös tutkimuksen tulokset raportoidaan tältä osin erikseen. Vaiheessa III pyritään johtopäätöksiin koko hankkeesta kysyen erityisesti sitä, mitä aineistojen valossa voidaan sanoa siirtolaisuuden ja kansallisen identiteetin suhteesta (tällaisen kysymyksenasettelun tärkeyttä ja ajankohtaisuutta korostaa mm. Virtanen 1989).

Tutkimus on toteutettu Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen ja Turussa toimivan siirtolaisuusinstituutin yhteistyönä. Siirtolaisuusinstituutin erityisenä vastuualueena ovat vuodet 1880–1939, Tampereen laitoksen vuodet 1945–1984. Tutkimukselle on saatu rahoitusta Suomen Akatemian yhteiskuntatieteelliseltä toimikunnalta.

2. Siirtolaisuuskirjoittelu

Tämän tutkimuksen kohteena on suomalaisten sanomalehtien kirjoittelu siirtolaisuudesta noin sadan vuoden mittaisella ajanjaksolla. Tutkimuskohteen rajaamisessa on keskeistä itse siirtolaisuuden käsite. Sen kautta lopulta määrittäytyy se, mitä kirjoituksia eri lehdistä otetaan tarkastelun kohteeksi.

Siirtolaisuus on tässä tutkimuksessa ymmärretty kansainväliseksi, valtioiden rajat ylittäväksi muuttoliikkeeksi. Tutkimuksessa jätetään näin ollen huomiotta sellaiset lehtikirjoitukset, jotka käsittelevät siirtolaisuutta valtioiden sisäisenä muuttoliikkeenä. Tämän mukaisesti esim. Karjalasta sodan myötä muualle Suomeen muuttaneet ”siirtolaiset” ja heitä koskeva lehdistökirjoittelu jäävät tutkimuskohteen rajauksen ulkopuolelle. Siirtolaisuuskirjoittelu tarkoittaa tässä siten niitä sanomalehtien kirjoituksia, jotka käsittelevät siirtolaisuutta kansainvälisenä muuttoliikkeenä, ihmisten muuttona yli valtioiden rajojen.

Ainoa poikkeus edellä kuvatusta perussäännöstä liittyy Suomen itsenäisyyttä edeltäneeseen siirtolaisuuden käsittelyyn. Autonomisen Suomen ja Venäjän rajan ylittävä muuttoliike on katsottu kansainväliseksi muuttoliikkeeksi tämän tutkimuksen tarkoittamassa mielessä. Näin ollen esim. suomalaisten muutto Pietariin käsittelevät kirjoitukset tällä ajanjaksolla tulevat tutkimuksen piiriin. Toisaalta eräitä valtioiden rajat ylittäviä muuttoliikkeen muotoja on katsottu välttämättömäksi jättää tutkimuksen rajauksen ulkopuolelle niiden poikkeuksellisen luonteen takia. Nämä poikkeukselliset muuttoliikkeen muodot ovat seuraavat:

- valtioiden ja muiden julkisyhteisöjen lähetit/työntekijät ulkomailla; diplomaatit, lähetyssaarnaajat, kehitysyhteistyöprojektien työntekijät ja esim. Pietarin Suomen aseman henkilökunta
- sotilaalliset ja vakoilutehtävät ulkomailla
- opiskelu ulkomailla
- työskentely kansainvälisten järjestöjen palveluksessa; erityisesti YK ja sen alajärjestöt, Punainen Risti jne.

- työskentely kotimaisten yritysten/organisaatioiden palveluksessa ulkomailla; suomalaisten osalta esim. rakennusprojektit arabimaissa, Kostamuksessa, Tallinnassa jne.

Kaikki edellä tehdyt varaukset huomioon ottaen tässä tutkimuksessa käsiteltävä siirtolaisuuskirjoittelu voidaan liittää kolmen tyyppisiin siirtolaisuuden muotoihin:

1. Kirjoitukset, joissa *siirtolaisia* ja *siirtolaisuutta* käsitellään näillä nimenomaisilla käsitteillä.

Tyyppiesimerkkejä tähän ryhmään kuuluvista kirjoituksista ovat suomalaisten kaukosiirtolaisuutta Australiaan sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan käsittelevät jutut. Myös kirjoittelu toisen maailmansodan jälkeisestä Ruotsin siirtolaisuudesta sijoittuu tähän ryhmään. Samaan kategoriaan kuuluvat lisäksi ne kirjoitukset, joissa siirtolais-käsitteen sijasta käytetään siirtotyöläisen nimikettä. Siirtotyöläisiin viitataan myös käyttämällä määrittelyä ”ulkomaalaiset työntekijät” ja ”vierastyöläiset”. Kansainvälisessä terminologiassa siirtotyöläisen englanninkielinen vastine ”migrant worker” on vakiintumassa tarkoittamaan ketä tahansa ulkomailla ansiotyössä olevaa henkilöä, joka ei ole senhetkisen asuinmaansa kansalainen (ks. tästä The Articles of the International Convention ..., Article 2).

2. *Pakolaisia* ja *pakolaisuutta* käsittelevät kirjoitukset

Tähän ryhmään kuuluvat sellaiset lehtikirjoitukset, joissa valtioiden rajat ylittävistä muuttajista puhutaan pakolaisina. Lehtikirjoittelussa pakolaiset esiintyvät useimmiten poliittisina pakolaisina, mutta pakolaisuuden syy voi olla myös uskonnollinen, rodullinen tai muu syrjintä, karkotus tai vaikkapa luonnonkatastrofi. Kansainvälisoikeudellisesti pakolaisuutta ja pakolaisten asemaa säätelee tällä hetkellä Geneven pakolaissopimus vuodelta 1954. Erityisesti Amerikan siirtolaisuudessa pakolaisuudella on aina ollut tärkeä osuus. Niinpä henkilöt, joista maahan asettumisen jälkeen puhutaan siirtolaisina, ovat saattaneet alun perin olla pakolaisia. Tässä tutkimuksessa pakolaisuutta ja pakolaisia käsittelevät kirjoitukset on erotettu omaksi ryhmäkseen ja valintaperusteena on silloin pidetty sitä, käytetäänkö jutussa näitä nimenomaisia käsitteitä kansainvälisen muuttoliikkeen kuvaamisessa. Esim. kirjoitukset venäläisistä emigranteista Yhdysvalloissa on luokiteltu pakolaiskirjoituksiksi vain silloin, kun kyseisiä ihmisiä on jutussa kutsuttu pakolaisiksi.

3. *Tiede-, kulttuuri- ja urheilusiirtolaiset*

Tähän ryhmään kuuluvat ne kirjoitukset, joissa käsitellään ulkomaille muuttaneita tieteen tekijöitä, taiteilijoita tai ammattilaisurheilijoita. Tieteen tekijöiden ja taiteilijoiden osalta tämä muuttoliike tunnetaan ”aivoviennin” nimellä (engl. ”brain drain”). Urheilun osalta tämä kirjoittelu liittyy ammattiurheilun merkityksen kasvuun toisen maailmansodan jälkeisenä aikana ja sen aikaansaamaan siirtolaisuuteen.

Tutkimusaineiston käsittelyssä ja raportoinnissa, kuten esim. tässä raportissa siirtolaisuuskirjoittelu on edellä kuvatun erottelun pohjalta jaettu kahteen pääryhmään: **1) varsinaiseen siirtolaisuuskirjoitteluun ja 2) pakolaisuuskirjoitteluun.** Näistä varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu sisältää lähtökohtana olevasta kolmiosaisesta jaottelusta kohdat 1 ja 3 ja pakolaisuuskirjoittelu kohdan 2 (ks. jaottelua edellisellä sivulla). Tässä raportissa tarkastellaan yksityiskohtaisesti vain varsinaista siirtolaisuuskirjoittelua ja pakolaisuuskirjoittelusta esitetään vain joitakin keskeisimpiä johtopäätöksiä.

On tärkeää korostaa, että suomalaisten oman siirtolaisuuden ja Suomeen suuntautuneen siirtolaisuuden seuranta ovat vain osa tutkittujen lehtien siirtolaisuuskirjoittelusta. Tutkimusasetelma tarjoaa näin mahdollisuuden suomalaisten siirtolaisuutta tai Suomeen suuntautunutta siirtolaisuutta koskevan kirjoittelun suhteuttamiseen muuhun kansainvälisen muuttoliikkeen seurantaan.

Suhteessa lehtien koko sisältöön siirtolaisuuskirjoittelu on rajattu vain lehtien toimitukselliseen aineistoon. Ilmoitukset ja mainokset eivät siten ole tarkastelussa mukana. Kirjoitusten valinnassa on otettu huomioon myös sellaiset jutut, joissa siirtolaisuus esiintyy osana suurempaa juttukokonaisuutta. Kirjoituksen volyymin määrittelyssä on näissä tapauksissa kuitenkin otettu huomioon vain se osa kokonaisuutta, joka käsittelee siirtolaisuutta.

3. Tutkimusajanjaksojen valinta

Toinen maailmansota jakaa tutkimuksen ajallisesti kahteen osaan. Sotaa edeltävä tutkimusjakso on rajattu vuosiin 1880–1939 ja sen jälkeinen vuosiin 1945–1984. Kokonaisuutena tutkimus siis kattaa runsaan sadan vuoden aikajakson, jonka alkupäässä Suomi ei edes ole itsenäinen valtio, vaan Venäjän valtakunnan autonominen osa. Myös suomalainen sanomalehdistö joukkotiedotusvälineenä on tutkimusjakson alussa vasta muotoutumisvaiheessaan ja tässä mielessä tutkimus on sukellus maamme lehdistön kehityshistoriaan. Tutkimus sivuaa näin ajallisesti niitä historiallisia kehitysprosesseja, joiden seurauksena Suomi tänään on itsenäinen kansakunta kansakuntien joukossa ja joiden eräänä tuloksena meillä on kansainvälisesti vertaillen kehittynyt ja nykyaikainen kansallinen joukkotiedotusjärjestelmä.

Sisällönanalyttisissä tutkimuksissa näin pitkä ajallinen ulottuvuus on poikkeuksellinen eikä vähiten tutkimusmenetelmän vaatiman suuren työmäärän takia.¹ Mutta periaatteellisesti vakavampi ongelma on se, että pitkä ajallinen perspektiivi tekee vaikeaksi tutkimusjakson eri osien aineistojen

1 Rosengren (1981) korostaa pitkien aikasarjojen hyödyllisyyttä sisällönanalyttisissä tutkimusasetelmissa; ks. myös Janowitz (1976). Sisällönanalyysin metodisesta kehityksestä Krippendorf 1980, Rosengren 1981b, Bryder 1985; sovellutuksista siirtolaisuuskirjoitteluun esim. Simon 1985.

suhteuttamisen toisiinsa. Tässä raportissa tuo ongelma liittyy ennen muuta siirtolaisuuskirjoitusten luokitteluun ja pyrkimykseen soveltaa yhtenäistä luokittelurunkoa koko tutkimusjakson aineistoihin. Kuten valitun luokittelurungon tarkastelu myöhemmin osoittaa, niin pian kuin siirrytään kirjoitusten pituuden mittaamisesta niiden muiden ominaisuuksien tarkasteluun, lehdistöhistoriallinen muutos aiheuttaa toistuvasti ongelmia luokittelun soveltamisessa. Mutta historiallisen muutoksen aiheuttamiin ongelmiin törmätään myös itse siirtolaisuuden määrittelyssä ja määrittelyn soveltamisessa siirtolaisuuskirjoittelun analyysiin: Siirtolaisuuden muodot ja yhteiskunnalliset taustatekijät ovat aikojen kuluessa muuttuneet ja samoin ovat muuttuneet ne käsitteet ja ajatusmallit, joita siirtolaisuuden kuvaamisessa on julkisuudessa käytetty.

Em. ongelmista huolimatta tässä tutkimuksessa on valittu lähtökohdaksi poikkeuksellisen pitkä ajallinen näkökulma. Valinnan perustana on tutkimukselle asetettu kokonaistavoite: Siirtolaisuuden ja kansallisen identiteetin suhteen tarkastelu. Peruslähtökohtana tutkimuksen ajallisessa rajaamisessa on tämän mukaisesti pidetty sitä, että siirtolaisuutta ja siihen liittyvää julkisuutta on voitava tarkastella mahdollisimman erilaisissa tilanteissa, jotta sen suhteesta kansalliseen identiteettiin yleensä voitaisiin sanoa jotakin. Tämän perusolettamuksen mukaisesti esim. katsottiin, että kaikki keskeiset kansalliseen kehitykseen ajallisesti liittyvät siirtolaisuusvirrat on oltava mukana rajauksessa. Näin päädyttiin ratkaisuun, jonka tuloksena toisen maailmansodan jälkeisen Ruotsin siirtolaisuuden rinnalla tarkastellaan vuosisadan vaihteen molemmille puolille sijoittuvaa Amerikan siirtolaisuutta. Tähän ratkaisuun liittyen edelleen todettiin, että siirtolaisuuteen liittyvää julkisuutta ei tule tarkastella vain muuttoliikkeen määrällisiin huippujaksoihin rajattuna, vaan lehtikirjoittelun analyysin pitää perustua siirtolaisuusprosessin eri vaiheiden huomioonottamiseen. Kuten tässä raportissa esitetyt tulokset osoittavat (luku VII), siirtolaisuutta koskeva lehtikirjoittelu ei liity vain muuttoliikkeen määrällisiin huippuihin, vaan voi olla jopa suurempaa muina aikoina.

Tutkimuksen ajallista rajausta ei tule kuitenkaan ymmärtää niin, että tutkimus pyrkisi yksityiskohtaisten kehitysprosessien osoittamiseen kyseisellä runsaan sadan vuoden aikajaksolla. Selvimmin tämä koko jakson kattavien kehitysprosessien näkökulma on mukana tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa ja siten tässä raportissa. Tutkimuksen kokonaisuudessa ja erityisesti lehtikirjoittelun kvalitatiivisen analyysin vaiheessa siirtolaisuutta ja sitä koskevaa julkisuutta tarkastellaan historiallisissa konteksteissaan. Koko tutkimusjakson kattava näkökulma perustuu tällöin ennen muuta rinnastuksiin ja vertailuihin eri ajanjaksojen ja siirtolaisuuden eri muotojen ja vaiheiden välillä.

4. Kohdelehtien valinta ja esittely

Tutkimuksen ensimmäisen vaiheen aineisto on koottu kolmesta nk. peruslehdestä, joiden valinnassa on sovellettu seuraavia yleisiä kriteerejä:

Lehti I Johtava valtakunnallinen suomenkielinen porvarillinen sanomalehti
 Lehti II Johtava valtakunnallinen työväenlehti
 Lehti III Ruotsinkielinen sanomalehti

Näistä yleisistä valintaperusteista lähtien määriteltiin jakson 1880–1939 peruslehdiksi seuraavat kolme lehteä:

Uusi Suometar ---> Uusi Suomi (1919) (US/US)
 Työmies (1895)---> Suomen Sosialidemokraatti (1918) (TM/SS)
 Vasabladet (VBL)

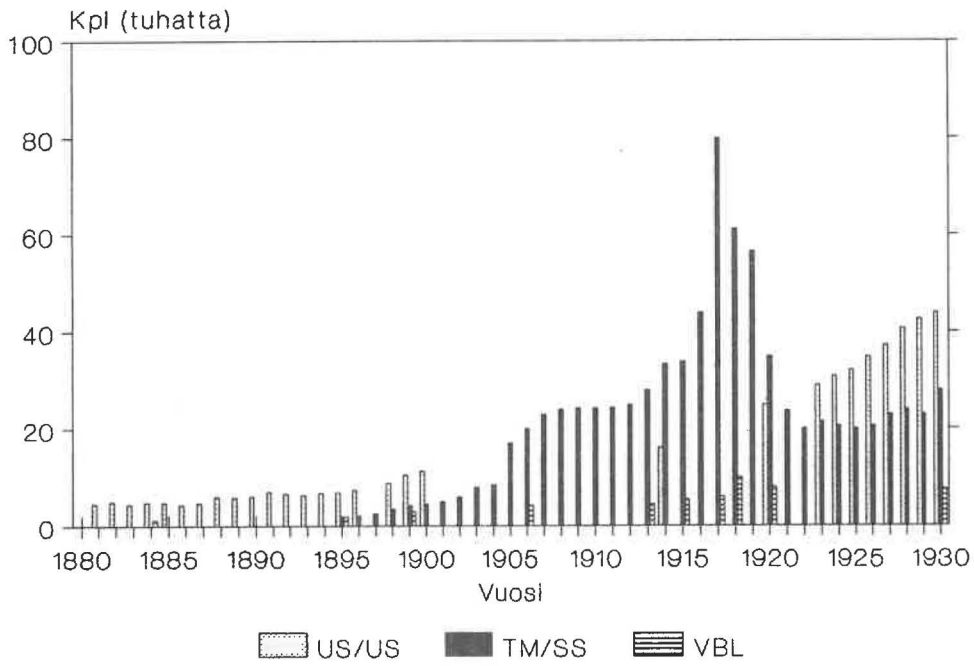
Jakson 1880–1939 peruslehtien valinta muodostui lopulta ratkaisevaksi kriteeriksi myöhemmän tutkimusjakson eli vuosien 1945–1984 peruslehtien määrittelyssä. Koska tutkimusaineistojen vertailtavuus haluttiin pitää mahdollisimman suurena, kaksi lehdistä eli Suomen Sosialidemokraatti ja Vasabladet päätettiin pitää mukana asetelmassa. Vain ensimmäinen peruslehti eli Uusi Suomi vaihdettiin jälkimmäisellä jaksolla Helsingin Sanomiksi, joka jo varhaisemman jakson lopulla nousi suurimmaksi porvarilliseksi valtakunnalliseksi sanomalehdeksi. Vasabladet on lehtivalikoiman ainoa ruotsinkielinen ja samalla ainoa alueellinen lehti. Se valittiin lehtiotoksen ruotsinkieliseksi lehdeksi siksi, että ruotsinkielisen väestön siirtolaisuus on poikkeuksellisen voimakkaasti keskittynyt Vasabladetin levikkialueelle. Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelussa katsottiin näin yhdistyvän kaksi tärkeää näkökulmaa: Toisaalta sen ruotsinkielisyys, toisaalta sen ilmestyminen alueella, josta siirtolaisuus ulkomaille on perinteisesti ollut voimakasta.

Jakson 1945–1984 peruslehdet ovat:

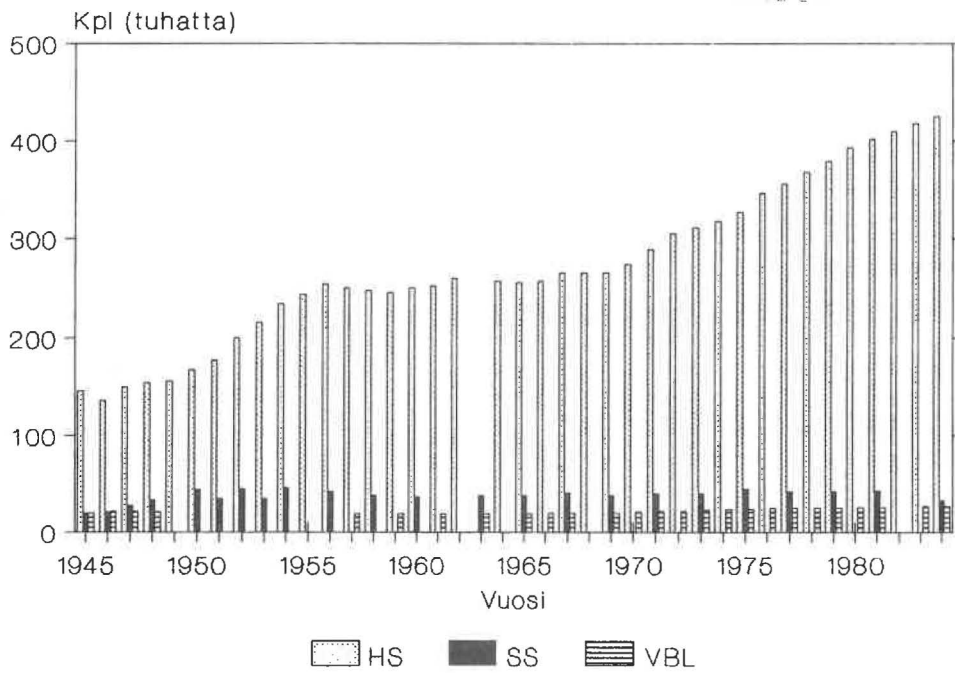
Helsingin Sanomat (HS)
 Suomen Sosialidemokraatti (SS)
 Vasabladet (VBL)

Seuraavalla aukeamalla kuvioissa 3–6 on esitetty nk. peruslehtien levikki-tiedot ja kokonaisvolyymit vuosittain.

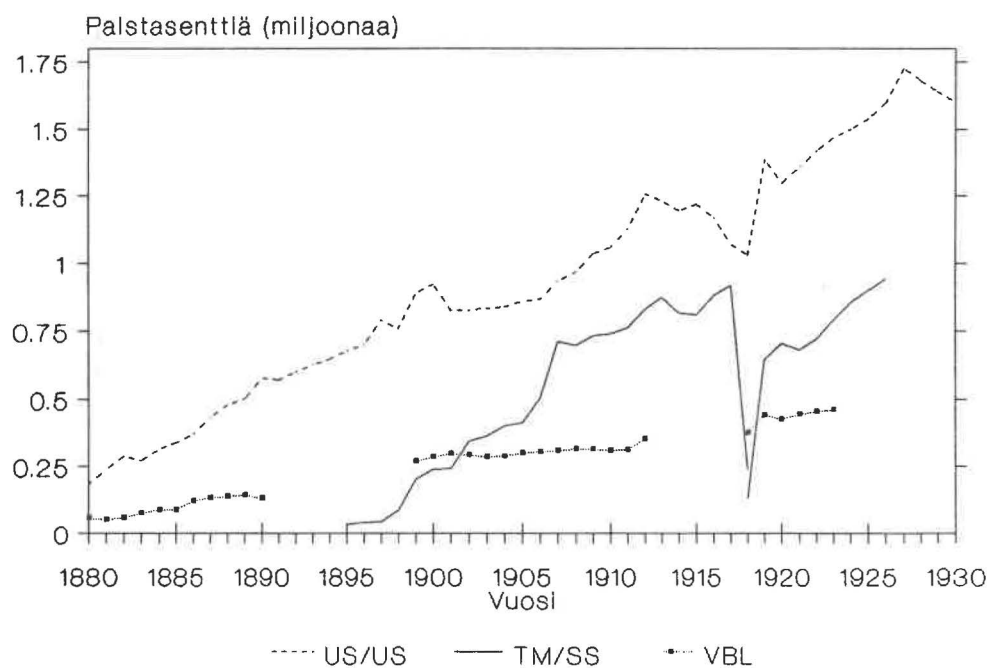
Kuvio 3. Tutkimuksen peruslehtien levikit vuosina 1880–1930 (kpl).

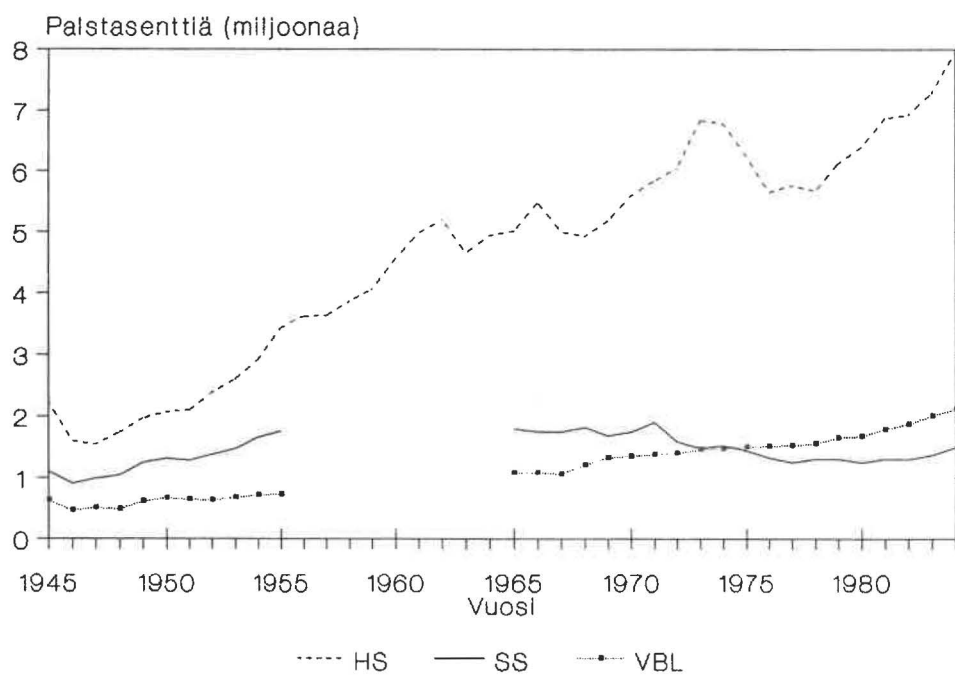
Kuvio 4. Tutkimuksen peruslehtien levikit vuosina 1945–1984 (kpl).

Kuvio 5. Tutkimuksen peruslehtien kokonaisvolyymit vuosina 1880–1930 (pcm).

Kuvio 6. Tutkimuksen peruslehtien kokonaisvolyymit vuosina 1945–1984 (pcm).

Uusi Suometar¹ perustettiin fennomaanisen liikkeen äänenkannattajaksi 1860-luvun lopulla. Ilmestymisestään lähtien se levisi valtakunnalliseksi ja oli merkityksellisin tuomalaisen puolueen sanomalehdistä koko autonomian ajan lopun. Sillä oli tiukat siteet puolueen johtoryhmään, vaikkei puolue sitä omistanutkaan. Lehdessä korostettiin kansallista linjaa ja keskeisiä teemoja olivat kielitaistelu, suomalaisen puolueen linjariidat, raittiuskysymys, kansanvalistus ja kirkolliset kysymykset. Venäjän suhteessa lehti edusti Snellmanilaista lojaalisuutta ja tämän vuosisadan puolella maltillista myöntövyösynlinjaa. Tästä huolimatta Uusi Suometar sai sensoreiden toimesta varoituksia kirjoituksistaan. Suurlakon jälkeisessä tilanteessa lehdessä korostettiin kansanvaltaisuutta ja suomalaisuutta.

Lehden toimittajakunnassa olleista henkilöistä oli siirtolaisuuden kannalta merkittävä Akseli Rauanheimo (vuoteen 1906 asti Järnefelt). Hän oli ensin Amerikassa sanomalehtimiehenä vuodet 1893–1898, sitten Suomessa muutamassa lehdessä ennen kuin tuli Uuteen Suomettareen toimittajaksi vuonna 1908 yleten päätoimittajaksi asti vuosiksi 1913–1915. Vielä vuodet 1919–1920 hän oli jälleen Amerikassa lehtityössä. Näin ollen Rauanheimolla oli omakohtaiset kokemukset siirtolaiselämästä. Tällä saattoi olla merkitystä hänen lehdessä vetämäänsä linjaan. Rauanheimo oli myös valtiopäivillä 1905 (aatelisto) ja 1914 (vanhasuomalaiset) sekä kirjoitti kirjoja siirtolaisista ja siirtolaisuudesta.²

Kaiken kaikkiaan Uusi Suometar oli vanhoillinen porvarillinen yleislehti, joka oli aktiivisesti määrittelemässä suomalaisen puolueen linjaa ja sanomalehtenä se oli esimerkkinä suomalaisen puolueen muille, pienemmille lehdistä.

Uuden Suomen perustivat vuoden 1918 monarkistit ja lehti peri Uuden Suomettaren aseman. Uusi Suomi oli itsenäisyyden ajan alun valkoisen Suomen lippulaiva, kokoomuslaisten lehti, joka porvarillisella suomenkielisellä puolella määritteli sanomalehtijulkisuuden aiheet ja rajat. Kokoomuksen ja lehden välillä syntyi ongelmia 1930-luvulla, sillä puolueen linjariidat ulottuivat myös lehteen, eikä se aina tyydyttänyt koko puolueväkeä. Suomenkielisistä lehdistä Helsingin Sanomat oli levikkiluvuiltaan Uutta Suomea suurempi ja vaikka Uuden Suomen levikki kasvoi lähes koko ajan, niin Helsingin Sanomien kasvu oli vielä voimakkaampaa. Mm. Helsingin Sanomien keskittyminen pääkaupunkiin ja tilaajien saaminen myös työväestön piiristä olivat syitä ripeään kasvuun.

Jos Uusi Suometar oli autonomian ajalla suomenkielisen porvarillisen kansanosan merkittävin lehti, niin työväestö puolestaan luki vuodesta 1895 lähtien ilmestynyttä Työmiestä. Vaikka Työmies ei ollutkaan suoraan sosiali-

1 Lehtihistoriat perustuvat pääasiassa Suomen sanomalehdistön historia -teoksen osiin 1, 2, 3, 5, 6 ja 7.

2 Mm. "Amerikkaan" (1899), "Suomalaiset Amerikassa" (1899) ja "Meikäläisiä merten takana" (1921).

demokraattisen puolueen omistama, niin silti se oli selvästi puolueen osa, puolueen julkisuuden yksi näkyvimmistä puolista. Samoin kuin Uusi Suometar niin myös Työmies levisi valtakunnallisesti ja levikkiluvuissaan se ohitti porvarillisen kilpailijansa tämän vuosisadan ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Työmies oli syntymästään lähtien voimakkaasti mukana muotoilemassa alkavaa työväenliikettä ja lehti miellettiin työväen äänenkannattajaksi. Siirtolaisuuden kannalta on merkittävää se, että lehden päätoimittajana oli vuosina 1897–1899 Matti Kurikka. Hän oli aikakautensa suomalaisen julkisuuden hahmoista se, joka kaikkein useimmin liitettiin siirtolaisuuteen.

Työmies-lehden tarina päättyi punaisten kärsittyä tappion kansalaissohdassa. Itsenäisessä Suomessa Työmiehen tilalle astui Suomen Sosialidemokraatti. Se oli lopullisesti selkeästi jakaantuneen työväenliikkeen sosialidemokraattisen osan äänenkannattaja ja hyvin läheisissä suhteissa puolueeseen. Levikiltään se oli aivan ilmestymisensä alussa Helsingin Sanomien ohella maan suurin, mutta maakuntien työväenlehtien herätessä tilauserät putosivat. Myöhemmin Helsingin Sanomat vei yhä suuremman osan työväestön lehtitilausmarkoista. Suomen Sosialidemokraatti korosti parlamentaarisen toiminnan periaatetta ja veti tiukkaa oppositiolinjaa, niin kuin koko puolue 1930-luvun lopulle asti.

Toisen maailmansodan jälkeen työväenliikkeen poliittisen aseman muutos heijastui myös Suomen Sosialidemokraatin toimintaan. Puolueen linjariidat heijastuivat myös lehtien toimintaan. Lehdistön kaupallistumisen myötä poliittisesti sitoutumattomien lehtien asema vahvistui, ja puoluelehdet joutuivat nk. kakkoslehtien asemaan. Suomen Sosialidemokraatin kohdalla tämä näkyi mm. kokonaisvolyymien ja levikin kasvun pysähtymisenä 1950-luvun alussa. Tämän jälkeen levikki on pysytellyt noin 35 000–45 000 välillä. Helpotusta tilanteeseen toivat valtiovallan toimet 1970-luvun alussa, jolloin myös lehdistö sai oman osansa puoluetukiavustuksista, mutta kannattavuutta ei ole näilläkään toimilla saatu kaikin puolin turvatuksi.

Uusi Suometar/Uusi Suomi ja Työmies/Suomen Sosialidemokraatti olivat siis suomenkielisiä, poliittisesti yleensä lähes puolueidensa pää-äänenkannattajia ja huolimatta pääkaupungissa ilmestymisestään ne levisivät valtakunnallisesti. Kolmatta valittua lehteä, Vasabladetia, ei ole otettu mukaan samoin perustein. Vasabladet ilmestyi Vaasassa, Pohjanmaalla eli alueella, jossa siirtolaisuus oli muuhun maahan verrattuna erityisen merkittävä ilmiö. Huolimatta ruotsinkielisyydestään se ei ollut autonomian ajalla ruotsalaisen puolueen käskyläinen, vaan siitä oli löydettävissä jopa fennomaanisia äänenpainoja. Levikkialueena oli oma maakunta. Itsenäisyyden ajan alussa Vasabladet pyrki sijaitsemaan ruotsalaisen puolueen keskustassa ja lehden äänenpainot olivat toisinaan kovinkin konservatiivisia. 1930-luvulta lähtien on lehdessä pyritty tuomaan esille vapaamielisiä mielipiteitä. Erityisesti 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa lehden näkökulma voimakkaasti valtakunnallistui. Lehti osallistui aktiivisesti ajankohtaiseen valtakunnalliseen kulttuurikeskusteluun ja myös monet suomenkieliset osallistujat ja vaikuttajat kirjoittivat sen palstoilla.

Helsingin Sanomat nousi Suomen suurimmaksi lehdeksi 1920-luvun kuluessa irrottautumalla suorasta liitännästä edistyspuolueeseen ja kiinnittämällä huomion lehden tekemiseen nimenomaan kaupallisena tuotteena. Vuosisadan alun tilanteessa aina itsenäistymiseen saakka Helsingin Sanomat ja sen edeltäjä Päivälehti olivat nuorsuomalaisen puolueen keskeinen julkisuuden foorumi. Koska puolue oli organisatorisesti väljä, nämä lehdet olivat merkittäviä liberaalisti suuntautuneiden ihmisten yhteensitojia. Helsingin Sanomien nousun kannalta keskeinen henkilö, Eero Erkko eli vuodet 1903–1905 maasta karkotettuna Yhdysvalloissa toimittaen siellä amerikkansuomalaista lehteä. Hän tutustui amerikkalaiseen tapaan tehdä lehteä ja toteutti näitä ajatuksia päätoimittajaksi tulostaan lähtien vuodesta 1909. Myös hänen edeltäjänsä Severi Nuormaa (päätoimittaja 1906–1908) oli ollut ennen Helsingin Sanomia lehtityössä Yhdysvalloissa. Eero Erkon poika Eljas Erkko astui lehden päätoimittajaksi isänsä jälkeen vuonna 1927 hankkien muutamassa vuodessa lehteensä myös taloudellisen vallan. Näin ollen hän pystyi viemään oman linjansa tehokkaasti läpi. Lehti pysytteli puoluepoliittisesti välimaastossa saattaen näin houkutella luettavana ja luotettavan maineen saaneena uutis- ja kulttuurilehtenä lukijoita joka osasta puoluekenttää ja erityisesti pääkaupunkiin muuttaneista aiemmin vasemmistolehtiä tilan- neista työläisistä.

Helsingin Sanomat jatkoi tasaista kasvuaan omassa sarjassaan 1930-luvulta 1950-luvulle. Seuraavalla vuosikymmenellä kasvu hidastui ja pysähtyi- kin muutamaksi vuodeksi, kunnes Aatos Erkon uudistukset vanhassa liberaalilehdessä lisäsivät jälleen kasvuvauhtia. Kaiken kaikkiaan Helsingin Sanomat on selkein esimerkki kaupalliseen ajatteluun perustuvasta menestyksestä sanomalehtilehtimarkkinoilla. Helsingin Sanomista on tullut instituutio sinänsä ja sitä kustantavasta yhtiöstä koko suomalaisen lehtialan suurin.

5. Tutkimuksen menetelmät

5.1. Luokittelurunko

Tutkimuksen ensimmäisen vaiheen aineisto on koottu määrällisen sisällönanalyysin menetelmää noudattaen. Tämän lähtökohdan mukaisesti siirtolaisuuskirjoittelun kehitystä tarkastellaan tässä raportissa lähinnä määrällisten suureiden valossa. Kirjoittelun laadullisiin piirteisiin keskittyvä tarkastelu on painopisteenä tutkimuksen toisessa vaiheessa, jonka tulokset julkaitaan myöhemmin erikseen jaksojen 1880–1939 ja 1945–1984 osalta.

Siirtolaisuuskirjoittelun määrällisen sisällönanalyysin tehtäväksi on tässä tutkimuksessa määritelty siirtolaisuutta koskevan lehdistökirjoittelun volyymin ja yleisrakenteen selvittäminen (ks. tutkimuksen vaiheistusta, kohta II.1. edellä). Keskeinen analyysia ohjaava kysymyksenasettelu tässä vaiheessa on se, miten kirjoittelun määrä ja rakenne liittyy siirtolaisuuden volyymin ja rakenteen muutoksiin. Siirtolaisuuskirjoittelun määrän ja rakenteen kuvaami-

seen käytetty lehtijuttujen luokittelurunko on raportin liitteenä 1. Sen kehittämisessä suurin rajoitus on ollut tutkimusjakson huomattava pituus: luokitteluun on otettu mukaan vain kaikkein keskeisimmät tekijät, jotta luokittelun vaatima työmäärä on voitu pitää edes jossain määrin kohtuullisissa rajoissa. Lisäksi luokittelurungolta on edellytetty, että sen soveltaminen ei vaadi luokiteltavien juttujen lukemista kokonaan vaan että luokittelu voitaisiin tehdä jutun otsikon ja uutiskärjen (ingressin) perusteella.

Luokittelurunko sisältää kolmentyyppisiä elementtejä:

- 1) kirjoitusten identifiointi ajassa ja paikassa
- 2) kirjoittelun journalistiset tunnusmerkit
- 3) siirtolaisuuden kuvaukset tekstissä

Luokittelujärjestelmä mahdollistaa näin siirtolaisuuskirjoittelun tarkastelun suhteessa aikaan ja paikkaan, kirjoittelun keskeisiin journalistisiin tunnusmerkkeihin sekä itse siirtolaisuuteen sellaisena kuin sitä lehtijutuissa kuvataan (luokittelujärjestelmien rakentamiseen liittyvistä kysymyksistä V. Pietilä 1973, 93–115). Seuraavassa on lyhyesti kuvattu keskeisten sisältöluokkien määrittelyjä (ks. yksityiskohtia liitteestä 1):

- **Juttutyyppe:** Millaisessa journalistisessa muodossa siirtolaisuutta käsittelevät jutut kulloinkin julkaistiin?
- **Jutun tekijä:** Ketkä esiintyivät kulloinkin siirtolaisuusjuttujen tekijöinä/kirjoittajina? Peruserotteluna tässä luokittelussa voidaan pitää jakoa toimituksen omien juttujen ja muiden kirjoitusten välillä.
- **Jutussa käsiteltyjen siirtolaisten kansallisuus:** Tällä luokittelulla on pyritty erottamaan suomalaisten omaa siirtolaisuutta koskeva kirjoittelu muusta siirtolaisuuskirjoittelusta. Se tarjoaa myös mahdollisuuden erottaa Suomeen suuntautunut siirtolaisuus omaksi aineistokokonaisuudekseen.
- **Siirtolaisuuden kohdema:** Tämä luokittelu vastaa kysymykseen, mikä on jutussa käsitellyn siirtolaisuuden pääasiallinen kohdema. Aineiston analyysissä tämän luokittelun ja edellä olevan kansallisuusluokittelun avulla voidaan piirtää eri lehtien siirtolaisuuspoliittinen maailmankuva: Mitkä ovat jutuissa käsiteltyjen siirtolaisuusvirtojen lähtöalueet, mitkä niiden kohdealueet?
- **Jutun aihe:** Tämä luokittelu erottelee lehtien kirjoituksia sillä perusteella, mihin siirtolaisuuden sisällölliseen piirteeseen jutussa keskitytään. Missä määrin esim. kuvataan siirtolaisten yksilöllisiä elämäntilanteita, missä määrin hänen elämänsä kohdemaassa jostakin yleisemmästä näkökulmasta? Missä määrin valtiollisten ja muiden julkisyhteisöjen toimia siirtolaisuuden säätelyssä, milloin taas esim. siirtolaisten paluuta kotimaahan? Aineiston kokonaisanalyysin kannalta keskeinen erottelu tällä kohden on pakolaisuuskirjoitusten erottaminen omaksi sisältöluokakseen.
- **Suhtautuminen siirtolaisuuteen:** Miten kirjoituksissa suhtaudutaan siirtolaisuuteen ilmiönä? Onko lehdissä kannanottoja siirtolaisuuden puolesta tai vastaan?

5.2. Luokittelun toteuttaminen ja aineiston analyysi

Siirtolaisuuskirjoitusten luokittelu perustuu molempina tutkimusjaksoina lähes samaan luokittelurunkoon, jonka sisältöä ja taustaa esiteltiin edellisessä kohdassa. Luokittelun vaatiman suuren työmäärän takia kaikkia kolmen peruslehden vuosikertoja ei ole voitu käydä kokonaan läpi kummallakaan tutkimusjaksolla. Varhaisemmalla jaksolla vuosien 1931–1939 lehdet on jätetty kokonaan systemaattisen luokittelun ulkopuolelle. Tämän ajanjakson siirtolaisuuskirjoittelusta on kuitenkin mahdollista sanoa jotakin olemassa olevan tutkimuskirjallisuuden ja muun sekundääriaineiston valossa.

Alun perin 1930-luku rajattiin systemaattisen analyysin ulkopuolelle olettaen, että lehtien mielenkiinto siirtolaisuutta kohtaan ehtyisi suomalaisten kaukosiirtolaisuuden vähentyessä ratkaisevasti 1920-luvulla ja lopulta lähes päättyessä 1930-luvulla. Tutkimuksen myötä on käynyt ilmi, että tuo oletamus ei ainakaan kaikilta osin pidä paikkaansa. Esim. Vasabladet aloitti 1930-luvun alussa erityisen siirtolaisille suunnatun numeron julkaisemisen yhteyksien pitämiseksi valtamerien taakse muuttaneisiin, ja Suomi-Seuran toiminnan käynnistyminen suomenkielisellä puolella nosti yhdeksi kansalliseksi kysymykseksi yhteyksien säilyttämisen siirtolaisiin. Niinpä Amerikan siirtolaiset esiintyivät vilkkaasti lehtien palstoilla mm. vielä toisen maailmansodan jälkeenkkin, vaikka useimmat ensimmäisen polven siirtolaisista alkoivat jo olla vanhoja.

Varhaisemmalla tutkimusjaksolla ainoa yhtenäinen aikasarja koostuu Uuden Suomettaren/Uuden Suomen siirtolaisuuskirjoittelusta vuosina 1880–1930. Vasabladetin vuosikerrat on luettu vuosilta 1880–1890, 1899–1912 ja 1918–1923, Työmiehestä puolestaan sen kaikki ilmestyneet vuosikerrat (1895–1918) sekä Suomen Sosialidemokraatista vuosikerrat 1918–1926. Lehdistä on käyty läpi jokainen numero muuten, paitsi Suomen Sosialidemokraatin vuosien 1924–1926 lehdet 50 prosentin otoksena.

Tutkimusresurssien niukkuuden vuoksi ei ole voitu luokitella Vasabladetin vuosikertoja 1891–1898, 1913–1917 ja 1924–1930 eikä Suomen Sosialidemokraatin vuosikertoja 1927–1930. Tutkimuskirjallisuudesta, muissa yhteyksissä kerätystä materiaalista, muiden lehtien kirjoittelusta ja siirtolaisuuden yleisestä kulusta päätellen näiden lehtien kyseisten jaksojen siirtolaisuuskirjoittelussa ei ollut erityisen merkittäviä piirteitä. Lisäksi Vasabladetin 1890-luvun ja vuosien 1913–1914 siirtolaisuuskirjoittelun jäljille voidaan päästä tutkimuksen toisessa vaiheessa Ahlskogin (1973) keräämän materiaalin pohjalta. Myös Suomi-Seuran sanomalehtiartikkelikokoelmasta on mahdollista saada viitteitä kirjoittelun eräistä piirteistä (kokoelmasta ks. s. 82, nootti 1).

Myöhemmällä tutkimusjaksolla on käyty läpi kaikki Helsingin Sanomien vuosikerrat ajalla 1945–1984. Kirjoitusten luokittelu on tehty otoksesta, joka on 33,5 prosenttia lehden vuosittain ilmestyneistä numeroista. Suomen Sosialidemokraatin ja Vasabladetin aineistosta on jätetty luokittelematta vuodet 1956–1964; muilta osin lehdet on luokiteltu lukemalla lehtien joka

toinen ilmestynyt numero. Helsingin Sanomien aineiston perusteella on mahdollista päätellä, että muista lehdistä pois jätettynä ajanjaksona eli vuosina 1956–1964 siirtolaisuuskirjoittelun volyymi on selvästi alhaisempi kuin jälkimmäisen tutkimusjakson alussa tai 1960-luvun puolivälin jälkeen. Esim. Vasabladet, joka sodan jälkeen poikkeuksellisen aktiivisesti seurasi Amerikan siirtolaisten elämää, lopetti 1930-luvun alussa aloitetun siirtolaisnumeron julkaisemisen vuoteen 1957. Siksi voitaneen olettaa, että 1950-luvun puolivälin tienoilla siirtolaisuuskirjoittelun volyymi kääntyi laskuun kaikissa tutkimuksen peruslehdissä.¹

Molemmilla jaksoilla kirjoitusten luokitteluun on tutkijan lisäksi osallistunut tutkimusapulaisia. Perusluokittelun vaatima suuri työmäärä ei tässä vaiheessa ole mahdollistanut miltään osin aineiston rinnakkaisluokittelua ja siksi luokittelun reliabiliteetista ei ole esitettävissä pitävää tietoa. Luokittelun toteuttamisessa tutkijoiden ja tutkimusapulaisten välillä on kuitenkin ollut lähes päivittäistä yhteydenpitoa ja ilmenneistä rajatapauksista on sovittu yhteinen kanta. Tällä perusteella voidaan todeta, että tutkimuksessa sovellettu luokittelurunko (liite 1) ainakin edustaa tutkijoiden ja tutkimusapulaisten yhteistä kantaa siitä, miten eri sisältöluokkien väliset rajat on kulloinkin vedettävä. Lisäksi voitaneen todeta, että luokittelurunko sisältöluokkien vähäisyyden ja kuvailevan luonteen takia on helpommin sovellettavissa kuin monimutkainen, johonkin teoreettisen käsiterakennelmaan perustuva luokittelu.

Kirjoitusten lukuvaiheessa tutkimusaineisto koodattiin koodikortteille, josta ne siirrettiin tietokoneelle. Koodikortteihin on merkitty kirjoitusten otsikot ja eräitä koodausta täydentäviä huomautuksia sekä lisäksi huomioita lukemisen myötä syntyneistä päätelmistä kirjoittelun kehityksessä. Tietokoneelle siirretyt aineistot on käsitelty Tampereen yliopiston tietokonekeskuksen SURVO- ja MIMOSA-ohjelmilla sekä Turun yliopiston BMDP- ja SAS-ohjelmilla.

Tulosten esittäminen on rajattu nk. varsinaiseen siirtolaisuuskirjoitteluun, jolloin aineistosta on rajattu pois aiheuokittelun luokka 6 eli pakolaiset. Pakolaisia koskevaa kirjoittelua tarkastellaan erikseen raportin osassa V. Kuten aikaisemmin on todettu (s. 26–27 edellä), siirtolaisina käsitellään lehdissä myös sellaisia henkilöitä ja ihmisryhmiä, joiden siirtolaisuuden alkupe räisenä syynä on pakolaisuus. Yksittäisten juttujen luokittelussa tämä rajanveto on ratkaistu kirjoitusten käyttämien käsitteiden perusteella: Jos jutussa on puhuttu pakolaisista tällä nimenomaisella käsitteellä, juttu on koodattu luokkaan 6. Jos taas heidät on jutussa nimetty siirtolaisiksi tai jutussa on käytetty jotakin siirtolaiselle rinnakkaista käsitettä, juttu on luokiteltu varsinaiseksi siirtolaisuuskirjoitukseksi (liite 1, aiheuokittelun luokat 1–5 ja 7–8).

1 Tätä olettamusta voidaan myös perustella kirjoittelun sisällön painopisteen muutoksella. Kiinnostus Amerikan siirtolaisuuteen alkoi 1950-luvun puoliväliin tultaessa ehtyä, Ruotsin siirtolaisuus alkoi puolestaan vasta 1960-luvun lopulla saada kasvavaa huomiota osakseen (ks. s. 102–105).

Määrällinen sisällönanalyysi on tutkimusmenetelmänä luonteeltaan kuvaileva ja se antaa leimansa myös tälle tutkimusraportille: Sen painopiste on siirtolaisuuskirjoittelun kehityspiirteiden kuvaamisessa tutkimukselle luodun luokittelujärjestelmän valossa, ja kootun aineiston suhteuttaminen yhteiskunnan ja kulttuurin muutokseen jää pääosin tutkimuksen myöhempien vaiheiden tehtäväksi. Sisällönanalyysin varhaisemmissa sovellutuksissa korostettiin, että tutkittujen dokumenttien luokittelussa tulee pitäytyä niiden ilmisäältä. Myöhemmässä keskustelussa on sen sijaan painotettu, että mikä tahansa luokittelujärjestelmä edellyttää käyttäjältään dokumenttisisältöjen tulkintaa (tästä keskustelusta ks. Krippendorf 1980, 21–28, myös V. Pietilä 1973, 51–55). Tässä tutkimuksessa käytetyn luokittelurungon soveltaminen ei yleensä aiheuttanut tulkintaongelmia. Esiintyneisiin ongelmiin on viitattu luokittelurungon tarkemmassa esittelyssä liitteessä 1.

5.3. Tutkimusaineistojen kuvaus

Tutkimusaineisto tarjoaa kaksi mahdollisuutta siirtolaisuuskirjoittelun määrän kuvaamiseen: 1) kirjoitusten lukumäärään perustuvat aikasarjat, 2) kirjoitusten pituuteen perustuvat aikasarjat. Kirjoitusten pituus on tutkimuksessa mitattu palstasentteinä. Havaittujen siirtolaisuuskirjoitusten lisäksi myös kunkin otoksen lehden kokonaispituus on mitattu, mikä mahdollistaa siirtolaisuuskirjoittelun määrän suhteuttamisen lehtien kokonaisvolyyymiin.

Taulukkoon 1 on kerätty tiedot luokitelluista lehdistä ja niihin sisältyvästä siirtolaisuuskirjoittelusta vuosilta 1880–1930. Uudesta Suomesta/Uudesta Suomesta (US/US) ovat mukana vuodet 1880–1930, Työmiehestä 1895–1918, Suomen Sosialidemokratista (TM/SS) vuodet 1918–1923 ja 50 prosentin otoksena vuodet 1924–1926 (Työmiehen ja Suomen Sosialidemokratian tiedot on taulukoissa yhdistetty) sekä Vasabladetista (VBL) vuodet 1880–1890, 1899–1912 ja 1918–1923.

Taulukko 1. Jakson 1880–1930 tutkimusaineiston kokonaismäärä (kpl, pcm ja %).

Lehti Juttu- tyyppi	US/US				TM/SS				VBL				Yhteensä			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
VSK	8286	93	156558	92	3997	85	130111	88	4176	91	67804	90	16459	91	354473	90
PK	606	7	13013	8	704	15	18529	12	400	9	7697	10	1710	9	39239	10
Yht.	8892	100	169571	100	4701	100	148640	100	4576	100	75501	100	18169	100	393712	100

Juttutyyppi	US/US		TM/SS		VBL		Yhteensä	
	N/LN	%LP	N/LN	%LP	N/LN	%LP	N/LN	%LP
VSK	0.51	0.33	0.49	0.77	0.82	0.85	0.56	0.49
PK	0.04	0.03	0.09	0.11	0.08	0.10	0.06	0.05
Yht.	0.55	0.36	0.58	0.88	0.90	0.95	0.62	0.54

LN	16221		8150		5107		29478	
LP		47011000		16946000		7944000		71901000

VSK = varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu
 PK = pakolaisuuskirjoittelu
 N/LN = juttujen lukumäärä/koodattujen lehtien lukumäärä
 %LP = juttujen palstasenttien osuus koodattujen lehtien palstasenteistä
 LN = koodattujen lehtien lukumäärä
 LP = koodattujen lehtien palstasentit

Taulukossa 1 olevien kirjoittelua kaikkein yleisimmällä tasolla kuvaavien lukujen perusteella voi tehdä vain varovaisia johtopäätöksiä, sillä Työmies alkoi ilmestyä vasta vuodesta 1895 lähtien, eikä Suomen Sosialidemokratista ja Vasabladetista ole yhtenäisiä aikasarjoja.

Koodattujen juttujen lukumäärän suhde ilmestyneiden lehtien lukumäärään on kaikki lehdet yhteen laskien 0.62 eli noin kahdessa kolmesta luetusta lehtien numeroista on ollut siirtolaisuusjuttu. Näistä on varsinaisia siirtolaisuusjuttuja moninkertainen määrä pakolaisuusjuttuihin verrattuna: pakolaisuusjuttuja on vain noin kymmenesosa koko tutkimusaineistosta sekä lukumäärien että palstasenttien mukaan laskien. Pakolaisuuskirjoittelun merkitys ei olekaan sen yleisyydessä tai runsaudessa, vaan sen keskittymisessä muutama Suomeen itsenäistymisen jälkeisiin vuosiin. Pakolaisuuskirjoittelua tarkastellaan lähemmin luvussa V (s. 133–138).

Varsinaisten siirtolaisuusjuttujen lukumäärien mukaan suurin suhdeluku on Vasabladetilla, 0.82 eli lähes jokaisessa numerossa on ollut juttu siirtolaisuudesta. Ko. lehden kirjoittelun suhdeluvun suuruutta selittää osittain se, että luokittelematta on jätetty oletettavasti suhteellisen vähäisen kirjoittelun kausia. Uudessa Suometaressa/Uudessa Suomessa ja Työmiehessä/Suo-

men Sosialidemokraatissa on ollut juttuja tämän laskutavan mukaan yhtä usein eli noin joka toisessa koodatussa lehden numerossa.

Kirjoittelun palstasenttien prosenttimäärien mukaan on siirtolaisuudelle annettu lehdissä tilaa noin puoli prosenttia. Kokonaisvolyymiltään suurimmassa lehdessä, Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa on prosenttiluku pienin (0.33), ja kahdessa muussa se on vähän alle prosentin.

Vuosien 1945–1984 siirtolaisuuskirjoittelun volyymin ja yleisrakenteen analyysi perustuu otokseen kolmesta sanomalehdestä: Helsingin Sanomat (HS), Suomen Sosialidemokraatti (SS), Vasabladet (VBL). Helsingin Sanomien aineisto koostuu otoksesta, joka on noin 1/3 tutkittuna ajanjaksona ilmestyneistä lehden numeroista; Suomen Sosialidemokraatista ja Vasabladetista on käyty läpi joka toinen ilmestyneistä lehdistä. Vain Helsingin Sanomien aineisto kattaa koko ajanjakson eli vuodet 1945–1984. Suomen Sosialidemokraatin ja Vasabladetin osalta analyysi perustuu vuosiin 1945–1955 ja 1965–1984.

Lehtiotoksiin sisältyvän tutkimusaineiston kokonaismäärää jaksolla 1945–1984 on tarkasteltu taulukossa 2.

Taulukko 2. Jakson 1945–1984 tutkimusaineiston kokonaismäärä (kpl, pcm ja %).

Lehti Juttu- tyyppi	HS				SS				VBL				Yhteensä			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
VSK	1045	56	48502	64	672	69	26309	80	2227	76	123844	89	3944	68	198655	80
PK	820	44	27014	36	307	31	6702	20	714	24	15833	11	1841	32	49549	20
Yht.	1865	100	75516	100	979	100	33011	100	2941	100	139677	100	5785	100	248204	100

Juttutyyppi	HS		SS		VBL		Yhteensä	
	N/LN	%LP	N/LN	%LP	N/LN	%LP	N/LN	%LP
VSK	0.22	0.08	0.14	0.12	0.48	0.67	0.28	0.19
PK	0.18	0.04	0.06	0.03	0.15	0.09	0.13	0.05
Yht.	0.40	0.12	0.20	0.15	0.63	0.76	0.41	0.24

I.N	4665	4820	4624	14109
LP	61995300	22318500	18564500	102878300

- VSK = varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu
 PK = pakolaisuuskirjoittelu
 N/LN = juttujen lukumäärä/koodattujen lehtien lukumäärä
 %LP = juttujen palstasenttien osuus koodattujen lehtien palstasenteistä
 LN = koodattujen lehtien lukumäärä
 LP = koodattujen lehtien palstasentit

Taulukon 2 toiseksi alimmainen rivi kertoo niiden lehtien kokonaismäärän, jotka sisältyvät valittuun otokseen eri lehdistä. Tutkimuksen tässä vaiheessa on siten vuosien 1945–1984 osalta käyty läpi yhteensä 14 109 lehteä. Näistä luokiteltujen siirtolaisuuskirjoitusten kokonaismääräksi saadaan 5 785 juttua, joka keskimäärin vastaa 0.4 juttua lehteä kohden. Toisin sanoen: lähes joka toisessa otoksen lehdistä on ollut siirtolaisuutta käsittelevä kirjoitus. Luokitelluista jutuista 3 944 voidaan määritellä varsinaisiksi siirtolaisuuskirjoituksiksi (68 %) ja loput 1 841 (32 %) ovat luonteeltaan pakolaisuusjuttuja.

Lehtien lukumäärän (14 109) perusteella vuosien 1945–1984 koodattu tutkimusaineisto on noin puolet taulukossa 1 (s. 39) esitellystä vuosien 1880–1930 aineistosta (29 478 lehteä). Lehtien koon huomattavaa kasvua osoittaa kuitenkin se, että lehtien vähäisemmästä lukumäärästä huolimatta lehtien kokonaisvolyymi palstasentteinä mitattuna on myöhemmässä aineistossa selvästi suurempi.

Varsinaisten siirtolaisuuskirjoitusten (VSK) lukumäärä (3944 juttua) on jakson 1945–1984 aineistossa vain noin neljäsosa varhaisemman jakson lukumäärästä (16 459 juttua). Lehtien ja niiden mukana juttujen koon kasvua osoittaa jälleen se, että palstasentteinä mitattuna aineistojen välinen ero ratkaisevasti pienenee.

Taulukoihin 1 ja 2 sisältyvät suhdeluvut osoittavat, että **siirtolaisuuskirjoittelun suhteellinen merkitys lehtien koko aineistossa on ollut jaksolla 1880–1930 selvästi suurempi kuin vuosina 1945–1984**. Ero on suurin palstasenttien mukaan laskettuna, missä tapauksessa siirtolaisuuskirjoitusten suhteellinen osuus on yli kaksinkertainen varhaisempaan tutkimusjaksona myöhempään verrattuna. Itse siirtolaisuuskirjoittelussa varsinaisten siirtolaisuuskirjoitusten (VSK) suhteellinen merkitys on yleensä suurempi vuosien 1880–1930 aineistossa kuin jaksolla 1945–1984. Tämä aineistojen kokonaisero kuvaa varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun suurta painoa varhaisemalla tutkimusjaksolla. Pakolaisuuskirjoittelun suhteellinen merkitys on sitävastoin jälkimmäisellä jaksolla lievästi suurempi.

Siirtolaisuuskirjoittelun määrää eri lehdissä jaksolla 1945–1984 ei voida suoraan verrata toisiinsa taulukon 2 sisältämien lukujen perusteella. Esitetyt suhdeluvut kuitenkin antavat alustavan kuvan siitä, miten siirtolaisuus eri lehtien kirjoittelussa painottuu. Kirjoittelun kokonaismäärän perusteella tarkastellen Vasabladet kiinnittää selvästi muita lehtiä enemmän huomiota siirtolaisuuteen (0.64 juttua lehteä kohden). Erityisen selvästi Vasabladetin ero suhteessa muihin lehtiin ilmenee varsinaisten siirtolaisuusjuttujen kohdalla: Keskimäärin joka toisessa Vasabladetin numerossa on kirjoitettu siirtolaisuudesta (suhdeluku 0.48), kun Helsingin Sanomissa tällaisia juttuja on ollut vain joka viidennessä lehdessä ja Suomen Sosialidemokraatissa vain joka seitsemännessä lehdessä. Pakolaisuusjuttujen saama painotus on Helsingin Sanomissa ja Vasabladetissa suurin piirtein samanlainen, Suomen Sosialidemokraatissa näiden juttujen merkitys on olennaisesti vähäisempi.

Taulukko 3 alla kuvaa varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun osuutta koko siirtolaisuuskirjoittelusta vuosina 1945–1984. Taulukkoon on laskettu keskiarvot viisivuotiskausittain, joten siinä eivät näy aineistoon sisältyvät kaikkiin jyrkimmät vaihtelut. Selvimmin varsinaista siirtolaisuutta ja pakolaisuutta koskevien kirjoitusten osuuden vaihtelu tulee tutkimusajankohtana esille Helsingin Sanomissa (vaihteluväli 18–97 %). Vasabladetin aineistossa varsinaisten siirtolaisuusjuttujen osuus laskee vasta vuonna 1979 alle 70 prosentin tason (51 prosenttiin), Suomen Sosialidemokraatissa niiden osuus on yleensä 80–90 prosenttia, mutta laskee muutaman kerran alle puolen (vuosina 1945, 1950, 1971 ja 1980).

Helsingin Sanomissa varsinaisen siirtolaisuuden seurannan huomattava vaihtelu on selvästi yhteydessä kansainvälisen pakolaisongelman ajankohtaisuuteen. Tutkimusajankohdan alussa, vuosina 1945, 1947 ja 1948, pakolaiskirjoittelun painoa lisää toisen maailmansodan luoma pakolaisongelma Euroopassa. Vuosien 1954 ja 1956 pakolaisuuskirjoittelu liittyy Itä-Euroopan tapahtumiin, poliittisiin levottomuuksiin DDR:ssä ja Unkarissa. Koko 1960-luvun alkupuolisko on Helsingin Sanomissa pakolaisuuskirjoittelun aikaa, ja hallitsevia teemoja ovat silloin toisaalta Afrikan ja Kuuban pakolaiset, toisaalta edelleen Itä-Euroopan pakolaiset. 1960-luvun puolivälin jälkeen varsinaisen siirtolaisuuden seuranta tulee Helsingin Sanomissa hallitsevaksi elementiksi, joskin tämän jälkeenkin vielä kerran, vuonna 1971, varsinaisten siirtolaisuusjuttujen osuus laskee alle puolen. Pakolaisuuskirjoittelun suhteellisen osuuden kasvu liittyy tällöin Indokiinan pakolaistilanteeseen, mistä on kysymys myös vuosina 1979, 1980 ja 1984, jolloin pakolaisuuskirjoittelun osuus jälleen lähenee 50 prosenttia koko aineistosta.

Taulukko 3. Varsinaisten siirtolaisuusjuttujen osuus (%) koko siirtolaisuuskirjoittelusta ja juttujen lukumäärä viisivuotisjaksoittain tutkimuksen peruslehdissä vuosina 1945–1984.

Lehti	1945- 1949	1950- 1954	1955- 1959	1960- 1964	1965- 1969	1970- 1974	1975- 1979	1980- 1984
HS %	50	66	57	38	67	77	69	69
N	57	41	60	36	49	65	185	134
SS %	72	76 ¹	90	84	89	67
N	78	50 ¹	34	39	33	25
VBL %	93	92 ¹	80	85	80	72
N	116	173 ¹	95	216	185	70

1 Myös vuosi 1955

III VARSINAINEN SIIRTOLAISUUSKIRJOITTELU VUOSINA 1880–1930

Tutkimuksen lehtien siirtolaisuuskirjoittelua arvioitaessa on otettava huomioon muutamia lehdistöhistoriallisia seikkoja. Erityisesti Työmiehen historiassa on muista poikkeavia vaihteita.

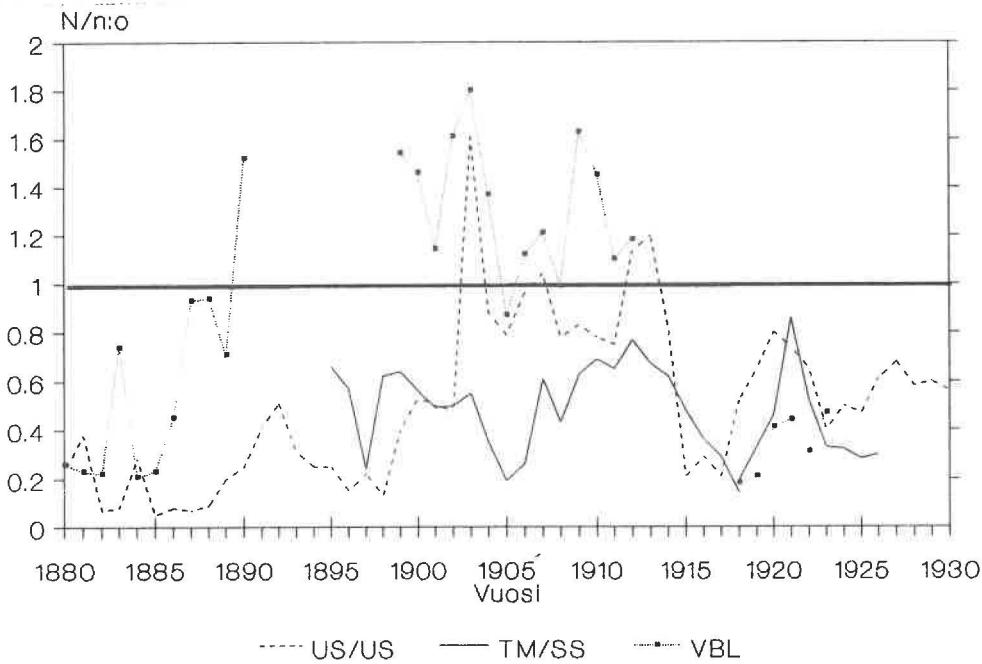
Työmies ilmestyi ensimmäiset neljä vuotta (1895–1898) nelisivuisena viikkolehtenä. Siirtolaisuusjuttuja näinä harvan ilmestymisen aikoina oli vuosittain 13–33 kpl (palstasentteinä 336–1032). Lehti siis poikkosi tänä aikana selvästi myöhemmistä vaiheistaan, niin kuin taas viimeisenäkin ilmestymisvuotenaan 1918. Kansalaissodan alkaminen tammikuun lopulla ei lehden julkaisemista vielä päättänyt, mutta punaisten tappiosta ei sosialidemokraattien päälehtikään selvinnyt. Viimeinen, Irmari Rantamalan (= Maiju Lassila) toimittama Työmiehen numero ilmestyi 12.4.1918. Näissä vuoden 1918 alun poikkeusoloissa ilmestyi lehdessä 14 siirtolaisuusjuttua. Kovin kauan eivät työväenliike ja sosialidemokraatit kuitenkaan olleet ilman omaa äänenkannattajaa, sillä saman vuoden toukokuun 6. ja syyskuun 12. päivänä ilmestyivät Suomen Sosialidemokraatin näytenumerot. Lehden ilmestyminen vakiintui syyskuun 16. päivästä 1918 lähtien ja se alkoi ilmestyä kuusi kertaa viikossa. Vuoden loppuun mennessä Suomen Sosialidemokraatissa oli ilmestynyt 14 siirtolaisuusjuttua, joiden yhteispituus oli 153 palstasenttiä.

Jokaisessa tarkastelluista lehdistä oli lyhyitä ilmestymiskatkoksia. Bobrikovin kaudella sensuuriviranomaiset kielsivät Työmiehen julkaisemisen 22.9.–23.10. 1899 väliseksi ajaksi. Suurlakkojen aikana vuosina 1905 ja 1917 eivät lehdet ilmestyneet. Kansalaissota katkaisi Uuden Suomettaren ilmestymisen yli kahdeksi kuukaudeksi (28.1.–12.4.1918), kun taas Vasabladetia julkaistiin tänäkin aikana.

1. Kirjoittelun kokonaisvolyymi

Siirtolaisuusjuttujen määrällistä kehitystä kuvataan seuraavassa suhteuttamalla kunkin lehden yhden vuoden juttujen lukumäärä sinä vuonna ilmestyneiden numeroiden lukumäärään. Näin saadaan esiin siirtolaisuusjuttujen keskimääräinen ilmestymistiheys. Vaikka jutut eivät todellisuudessa jakaannu vuoden aikana tasaisesti eri numeroihin, niin juttujen ilmestymistiheyden suuruusluokka ja muutosten suunta on kuitenkin tällä tavoin nähtävissä (kuvio 7 seuraavalla sivulla).

Kuvio 7. Varsinaisten siirtolaisuusjuttujen lukumäärä suhteutettuna ilmestyneiden numeroiden määrään tutkimuksen peruslehdissä vuosina 1880–1930.

Uusi Suometar/Uusi Suomi ilmestyi tarkastellulla aikakaudella vähän yli 300 kertaa vuodessa eli kuudesti viikossa lukuunottamatta vuosia 1914–1918 ja 1929–1930, jolloin se oli jokapäiväinen.¹

1800-luvulla Uusi Suometar ilmestyi yleensä nelisivuisena. Enimmillään eli 1890-luvun alussa siinä oli siirtolaisuusjuttu joka toisena ilmestymiskertana ja niukimmillaan noin kerran viikossa tai vielä harvemmin. Vuosisadan vaihteessa siirtolaisuusjuttujen määrä nousi aikaisempaa korkeammaksi vuosiksi 1899–1902, jolloin lehden palstoilta saattoi lukea siirtolaisuudesta joka toisena ilmestymispäivänä. Koko tutkitun aikakauden Uuden Suometaren/Uuden Suomen lukumääräisesti vilkkaimman kirjoittelun vuosi oli 1903. Lehdessä oli tällöin juttuja hieman alle 500 kpl, siis lähes kaksi juttua joka numerossa. Tämän huippuvuoden jälkeen vuoteen 1914 asti kirjoittelu vakiintui noin yhteen juttuun lehden keskimäärin kahdeksansivuisissa numeroissa. Sotavuosina 1915–1918 juttumäärät selvästi putosivat, niin että niitä oli korkeintaan joka kolmannessa numerossa. Itsenäisyyden ajan ensimmäisellä vuosikymmenellä juttuja oli vuosittain melko vakiintuneesti vä-

1 Tarkkoja lukuja todella ilmestyneistä Uuden Suometaren numeroista on vaikea laskea erityisesti eräiltä 1800-luvun vuosilta, sillä varsinaisten numeroiden lisäksi ilmestyi epä-säännöllisesti lisä- ja erikoisnumeroita. Poikkeamat lehden numeroinnin ja ilmestyneiden numeroiden lukumäärän välillä ovat yleensä vain muutama kappale ja suurimmillaan kymmenisen prosenttia. Lisäksi vuosina 1897, 1899 ja 1900 lehti oli valtiopäivien aikana seitsepäiväinen.

hän yli 200. Näin ollen niitä oli noin kahdessa kolmesta numerosta. Sivuja yhdessä lehden numerossa oli tällöin yleensä 10–12.

Työmies aloitti taipaleensa ilmestymällä nelisivuisena viikkolehtenä ensimmäiset neljä vuotta. Tässä vaiheessa siinä oli suurin piirtein kahdessa lehdessä kolmesta juttu siirtolaisuudesta. Työmies kasvoi yhdellä harppauksella vuoden 1899 alusta lähtien kuusipäiväiseksi ja oli toisinaan jo kahdeksansivuinenkin. Myös siirtolaisuusjuttujen määrässä tapahtui selvä hyppäys, sillä niitä oli vuonna 1899 noin viisinkertaisesti edelliseen vuoteen verrattuna seuraavien vuosien aikana Työmiehen palstoilla oli siirtolaisuutta joka toisessa numerossa, vuosittain 106–171 kpl.

Vuosiksi 1905 ja 1906 Työmiehen siirtolaisuusjuttujen määrä putosi selvästi alle sadan, joten niitä oli joka kolmannessa numerossa. Lehti oli tässä vaiheessa 4- tai 8-sivuinen. Uusi, muutamia vuosia aikaisemmat huippuvuodet ylittänyt kausi alkoi vuodesta 1907 ja se kesti aivan lehden ilmestymisen pariin viimeiseen vuoteen saakka. Tämän jakson aikana juttuja oli yleensä noin 200, siis kahdessa kolmasosassa kaikista, yleensä kahdeksansivuisista numeroista.

Suomen Sosialidemokraatti alkoi ilmestyä muutama kuukausi Työmiehen jälkeen vuonna 1918. Siinä oli aluksi vähän siirtolaisuusjuttuja, mutta niiden määrä kohosi kolmessa vuodessa samalle tasolle kuin Työmiehesä oli ollut korkeimmillaan. Vuonna 1921 oli siirtolaisuusjuttu lähes joka numerossa ja tämän jälkeen niiden lukumäärä oli vuosittain noin 100 kpl eli joka kolmannessa numerossa.

Vasabladet oli koko tutkitun jakson ajan nelisivuinen ilmestyen vuoteen 1894 asti kaksi, sen jälkeen kolme kertaa ja vuodesta 1918 lähtien kuusi kertaa viikossa. Tarkastellun ajanjakson ensimmäisellä vuosikymmenellä oli siirtolaisuusjuttu lehden joka toisessa numerossa, välillä jokaisessakin. Vuosisadan vaihteessa Vasabladetissa seurattiin jatkuvasti siirtolaisuutta, sillä numeroa kohden saattoi olla kaksikin siirtolaisuusjuttua (vuosittain noin 180–300). Muutaman seuraavan vuoden aikana (vuodet 1905–1907) juttujen määrä putosi hieman alemmas noustakseen taas pariin vuodeksi takaisin aikaisemmalle tasolle. Joka tapauksessa koko tämän jakson 1899–1912 aikana oli Vasabladetissa lähes poikkeuksetta yli 150 siirtolaisuusjuttua, joten niitä oli yhtä paljon kuin ilmestyneitä numeroita.

Itsenäisyyden aikana ilmestyi Vasabladetissa aikaisempaa selvästi harvemmin siirtolaisuusjuttuja. Se ilmestyi tänä aikana kaksi kertaa useammin kuin autonomian ajan lopulla ja juttuja siinä oli parhaimmillaankin korkeintaan niin paljon kuin autonomian ajan loppupuolella vähimmillään. Näin ollen nämä Vasabladetin kirjoittelua kuvaavat suhdeluvut asettuvat vuoden 1918 jälkeen hyvin matalalle tasolle.

Aiemmin koko siirtolaisuuskirjoittelun aineiston määrää kuvattaessa todettiin (s. 39–40), että tarkastelluista kolmesta lehdessä Vasabladetissa oli suhteellisesti eniten siirtolaisuusjuttuja. Vuosittaiselle tasolle siirryttäessä

tästä on vain yksi selvä poikkeus, joka ajoittuu itsenäisyyden ajan alkuvuosille. Tällöin on Vasabladetin suhdeluku korkein ainoastaan vuonna 1923.

Kuvioon 7 (s. 44) on myös merkitty symbolein lehtien varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun huippuvaiheet juttu/numero suhdelukujen mukaan. Merkityt vuodet muodostavat kunkin lehden kirjoittelussa niiden vilkkaimman kolmanneksen. Lehtien väliset johtopäätökset on tehtävä jälleen varovasti, sillä ne eivät ole keskenään yhteismitallisia puuttuvien vuosien vuoksi. Kaikista lehdistä samalta ajalta läpikäytyjä vuosikertoja on vuosilta 1899–1912 ja 1918–1923.

Tutkituista lehdistä Vasabladetissa ilmestyi siirtolaisuusjuttuja kaikkein useimmin, joskin jonkin verran epäyhtenäisesti vuosina 1899–1912. Muiden lehtien kirjoittelu on selkeämmin keskittynyttä: Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa on kaksi vilkasta jaksoa, vuodet 1903–1914 ja 1919–1922 sekä Työmieheissä/Suomen Sosialidemokratissa yksi, vuodet 1909–1914. Kuvion mukaan oli kirjoittelu ensimmäiseksi erityisen vilkasta Vasabladetissa, sen jälkeen Uudessa Suomettaressa ja viimeiseksi Työmieheissä. Vain vuosina 1907, 1909–1910 ja 1912 oli tämän kuvaustavan mukaan kaikissa lehdissä samanaikainen kirjoittelun huippu.

Sanomalehdissä oli myös sellaisia vuosia, jolloin varsinaisia siirtolaisuusjuttuja ilmestyi yhtä paljon tai enemmän kuin lehden numeroita (suhdeluvun 1 kohdalle vedetyn viivan yläpuolella olevat arvot). Vasabladetin palstoilla oli tämän mukaan siirtolaisuus jatkuvasti esillä jo vuonna 1890, mutta erityisesti 1900-luvun ensimmäisen kymmenluvun aikana. Vuosien 1899–1912 välisenä aikana oli Vasabladetissa vain yhtenä vuonna vähemmän siirtolaisuusjuttuja kuin ilmestyneitä numeroita. Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa näin vilkkaita siirtolaisuuskirjoittelun vuosia oli vain muutama eikä Työmieheissä/Suomen Sosialidemokratissa ainuttakaan. Viimeksi mainitussa lehdessä oli kahteen muuhun verrattuna poikkeuksellisen vähän kaikkein lyhyimpiä juttuja (ks. kuvat 19–21, s. 67–68). Tämä johtui muista poikkeavasta journalistisesta käytännöstä: Työmieheissä/Suomen Sosialidemokratissa kerrottiin siirtolaisuudesta usein keräämällä siirtolaisasiat yhden otsikon alle juttukokonaisuudeksi, kun muissa kukin siirtolaisasia oli tavallisesti oma juttunsa.

Lehtien siirtolaisuusjuttujen toinen määrällinen ulottuvuus lukumäärien lisäksi on juttujen viemän tilan suuruus, jota on tässä tutkimuksessa mitattu palstasentteinä. Arvioinnissa on pääasiassa käytetty kirjoittelun palstasenttien suhteellisia osuuksia, sillä tarkastellut sanomalehdet olivat hyvin erikoisia. Seuraavassa luodaan kirjoittelun palstasentteihin keskittyvän tarkastelun taustaksi katsaus lehtien kokonaisvolyymeihin (kuvio 5, s. 31 ja liite 3, taulukko 1). Vuosittaiset volyymit on saatu mittaamalla lähes jokaisen vuoden kaikki lehdet.

Lehtien volyymin kasvun yhtenä mittarina voidaan pitää esim. sitä, miten nopeasti volyymi on kaksinkertaistunut. Tähän tutkimukseen valittujen leh-

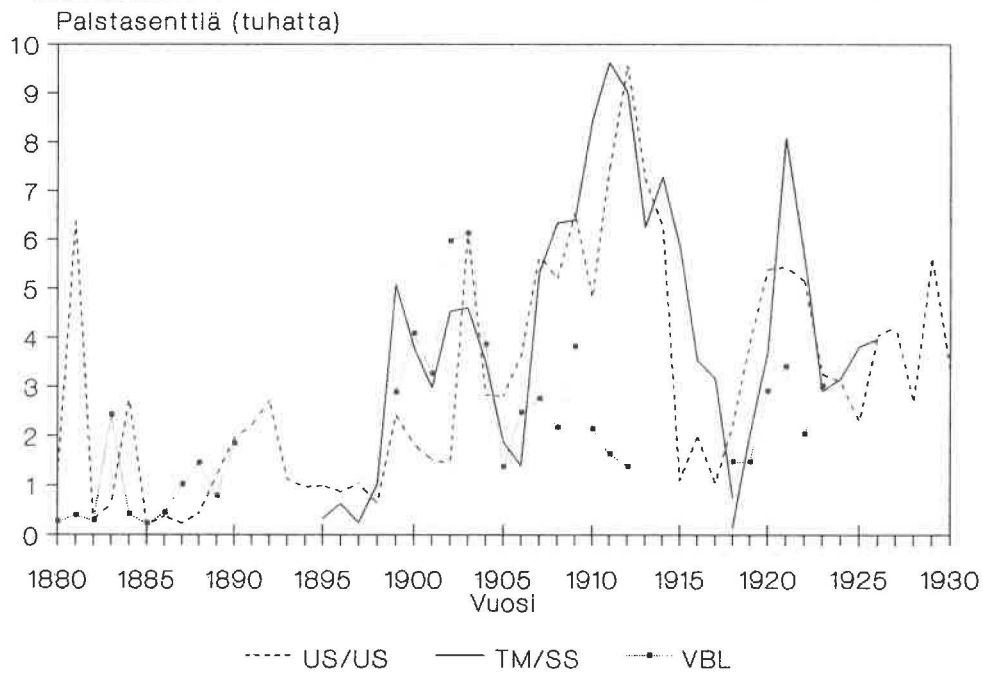
tien volyymeja näin laskiessa osoittautuvat Uusi Suometar/Uusi Suomi ja Vasabladet kasvultaan hyvin yhteneviksi. Jos lähtökohtana pidetään tutkimusjakson ensimmäistä vuotta 1880, niin Uuden Suometaren/Uuden Suomen volyyymi kaksinkertaistui vuosiin 1886, 1897 ja 1926 mennessä ja Vasabladetissa vastaavat ajankohdat olivat 1886, 1890-luvun lopulla sekä edellyttäen, että Vasabladetin trendinomainen kasvu on jatkunut tasaisesti muutamana vuonna myös tutkitun aikakauden jälkeen, vielä 1920-luvun puolessa välissä. Molempien lehtien ko. vuodet ovat näin ollen hyvin lähekkäin. Kasvu oli lisäksi melko tasaista, viitisen prosenttia vuodessa. Absoluuttisesti mitaten oli näiden kahden lehden ero kuitenkin huomattavan suuri: Uusi Suometar/Uusi Suomi oli koko jakson ajan noin kolme kertaa suurempi kuin Vasabladet.

Lehtien huomattavaa kasvua voi havainnollistaa sillä, että Uuden Suometaren/Uuden Suomen ensimmäisen (1880) ja viimeisen (1930) tarkastelun vuoden (yhteensä 51 vuotta) volyymien välinen ero on noin kymmenkertainen. Jälkimmäisen tutkimusjakson 1945–1984 suurimman lehden, Helsingin Sanomien volyyymi kasvoi vastaavasti tutkimusjakson 39 vuoden aikana noin viisinkertaiseksi.

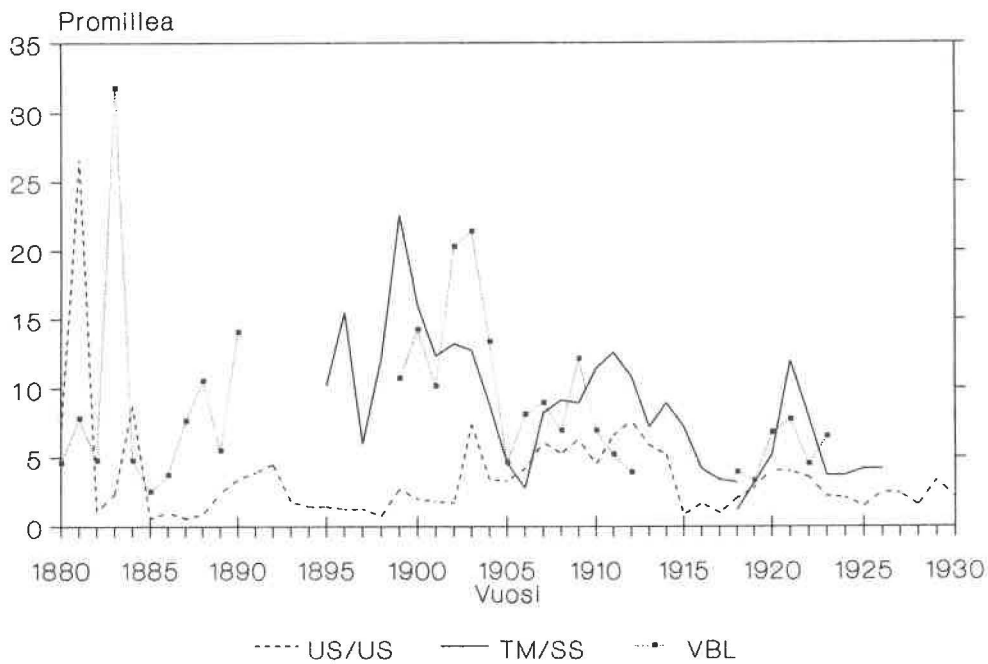
Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin volyymin kasvu poikkesi kahdesta muusta lehdestä. Työmies kaksinkertaisti vuosittaiset palstasenttinsä ilmestymisensä ensimmäisen vuoden 1895 jälkeen vuosina 1898, 1899, 1905 ja 1912. Tämä kertoo osaltaan siitä, miten nopeasti ja voimakkaasti työväenliikkeen sanomalehdistö ja erityisesti sen huomattavin edustaja vahvistui autonomian ajan noin kahdenkymmenen viimeisen vuoden aikana. Myös Suomen Sosialidemokraatin volyyymi kasvoi ripeään tahtiin. Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin keskimääräinen vuosittainen kasvuprosentti oli noin 16. Absoluuttisesti volyyymiä mitaten sijoittuu Työmies/Suomen Sosialidemokraatissa Uuden Suometaren/Uuden Suomen ja Vasabladetin väliin.

Siirtolaisuuskirjoittelun palstasentit ja prosentuaaliset osuudet osoittavista kuvioista 8 ja 9 (s. 48, ks. myös liite 4, taulukko 1) havaitaan, että 1880-luvulla siirtolaisuuskirjoittelun määrä vaihtelee hyvin runsaasti molemmissa tarkastelluissa lehdissä, niin Uudessa Suometassa kuin Vasabladetissäkin. Vastaavuutta lehtien kokonaisvolyymien (ks. kuvio 5, s. 31) kasvun ja siirtolaisuuskirjoittelun vaihtelun välillä on hyvin vähän. Vastavan vuosikymmenen lopulla oli molemmissa lehdissä yhtenäistä tasaisesti lisääntyvää siirtolaisuuskirjoittelua.

Kuvio 8. Varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun määrä palstasentteinä tutkimuksen peruslehdissä vuosina 1880–1930.

Kuvio 9. Varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun osuus promilleina tutkimuksen peruslehtien kokonaisvolyyymeista vuosina 1880–1930.

Molemmissa tutkituissa lehdissä oli eri vuosina jyrkkiä kirjoitteluhuippuja, jolloin poikkeuksellisen moniosaiset juttusarjat hallitsivat lehtien siirtolaisuuskirjoittelua ja veivät kokonaisvolyymistakin suhteellisen suuren prosentuaalisen osuuden: Uudesta Suomettaaresta vuonna 1881 3.2 prosenttia, vuonna 1884 0.9 prosenttia ja Vasabladetista vuonna 1883 3.4 prosenttia. Kyseessä olivat Uudessa Suomettaressa vuonna 1881 J. F. Cooperin ”Wiimeinen mohikaani” jatkokertomuksena, ”nurkkanovellina”,¹ ja vuonna 1884 Amerikassa kiertäneen suomalaissiirtolaisen juttusarja. Vasabladetissa oli puolestaan vuonna 1883 omana ”nurkkanovellinaan” toisenpolven amerikkansaksalaisen rakkauskertomus. Nämä juttusarjat ovat tämän vuosikymmenen erikoispiirre, sillä myöhemmin ei siirtolaisuuskirjoittelu ole näin suurta yksittäisten moniosaisien kirjoitusten vuoksi. Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa ei myöhemminä vuosina yhtä korkeisiin prosenttilukuihin ylletä muutenkaan.

Tasainen kirjoitteluaalto alkoi molemmissa lehdissä ko. vuosikymmenen lopulla, Vasabladetissa vuodesta 1887 lähtien ja Uudessa Suomettaressa vähän myöhemmin. Vasabladetissa siirtolaisuus vei lehden kokonaisvolyymistä noin prosentin, Uudessa Suomettaressa vähän alle puoli prosenttia.

Tarkastellun perusteella voi kokoavasti sanoa, että 1880-luvulla siirtolaisuudesta kirjoitti Vasabladet suhteellisesti selvästi enemmän kuin Uusi Suometar; vain vuodet 1880–1881 ja 1884 muodostavat poikkeuksen. Sen sijaan absoluuttisesti mitaten ovat siirtolaisuuskirjoittelun volyymit lähellä toisiinsa.

Vuodesta 1892 lähtien vuosisadan vaihteeseen saakka oli Uuden Suometaren siirtolaisuuskirjoittelu vähäistä. Myös Vasabladetin kirjoittelu oli Ahlskogin keräämien tietojen perusteella vastaavana aikana vähäisempää kuin edellisen vuosikymmenen lopulla tai myöhemmin, vuodesta 1899 lähtien (Ahlskog 1981, bilaga 2).

Vuodesta 1899 alkoi sanomalehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa ensimmäiseen maailmansotaan asti kestänyt jakso. Mainittua jakson alkuvuotta voidaan pitää kirjoittelun määrällisenä käännekohtana, sillä molemmissa suomenkielisissä lehdissä kirjoittelu moninkertaistui edellisiin vuosiin verrattuna, Uudessa Suomettaressa kuusinkertaiseksi ja Työmieheissä nelinkertaiseksi. Prosentuaalinen muutos oli sen sijaan huomattavasti pienempi, sillä varsinkin Työmiehen kokonaisvolyymi moninkertaistui juuri tänä vuonna. Myös Vasabladetissa tapahtui vastaavanlainen siirtolaisuuskirjoittelun lisääntyminen (Ahlskog 1981, bilaga 2 ja liite 4, taulukko 1).

1 Tämä romaani on luokiteltu siirtolaisuusjutuksi sillä perusteella, että huolimatta teoksen keskeisen henkilön ja yhteisön kuulumisesta alkuperäisväestöön, kertomuksen yhtenä kantavana teemana on siirtolaisten ja tässä tapauksessa erityisesti uudisasukkaiden ja kantaväestön välinen suhde. Romaani myös alkaa kuvauksella siirtolaisten saapumisesta uudelle mantereelle.

Lehtien kokonaisvolyymien kasvu oli näiden vuosien aikana suhteellisen tasaista: Työmieheissä se oli nopeinta ja Vasabladetissa hitainta (kokonaisvolyymit: kuvio 5, s. 31). Siirtolaisuuskirjoittelun muutokset olivat vastaavana aikana huomattavasti epätasaisempia, niin että vain osa siirtolaiskirjoittelun volyymin kasvusta voidaan selittää lehtien kokonaisvolyymien kasvulla. Siirtolaisuuskirjoittelun vaihtelu oli joidenkin vuosien välillä hyvin jyrkkää, jopa useita kymmeniä prosenttiyksikköjä.

Jakson 1899–1909 aikana olivat lehtien siirtolaisuuskirjoittelun määrälliset muutokset pääpiirteissään hyvin samansuuntaisia. Lehdet siis reagoivat siirtolaisuuteen yhtenevästi ainakin kirjoittelun määrien perusteella, vaikka ne kirjoittivatkin jonkin verran eri siirtolaisilmiöistä, kuten myöhemmin kirjoittelun eri piirteiden tarkastelun yhteydessä käy ilmi (s. 60–65). Vuosina 1910–1912 lehtien välinen yhtenäisyys katkeaa: Vasabladetissa kirjoittelu kääntyy selvään laskuun, kahdessa muussa lehdessä suunta on nouseva. Ajanjakson viimeisinä vuosina ovat Työmiehen ja Uuden Suomettaren kirjoittelun muutokset hyvin samankaltaisia laskusuunnan vallitessa molempien kirjoittelussa.

Kirjoittelun selviä kasvuvuosia olivat kaikissa lehdissä vuodet 1899–1900, 1902–1903 ja hieman vaihdellen vielä vuodet 1907–1912. Siirtolaisuus ponnahti julkiseen keskusteluun siirtolaismäärien nousun myötä ja pysyi keskustelun kohteena myöhemminkin laventuen käsittelemään monipuolisesti siirtolaisuuden eri puolia. Näitä piirteitä käsitellään lähemmin luvuissa III.2–III.4.

Eniten siirtolaisuuskirjoittelua oli Työmieheissä ja Vasabladetissa, joissa huippuvuodet olivat 1899–1903. Uuden Suomettaren kirjoittelu oli näistä lehdistä koko ajan suhteellisesti vähäisintä, mistä vain vuodet 1906 ja 1911–1912 muodostavat poikkeuksen.

Kaikkein selvin jokaisen lehden kirjoittelun väheneminen tapahtui vuosien 1905–1906 aikana. Erityisesti Työmieheissä siirtolaisuuskirjoittelun osuus putosi merkittävästi: vuonna 1899 prosenttiluku oli 2.2 ja vuonna 1905 enää 0.4. Maassa tapahtuneiden poliittisten muutosten seuranta ja vähäksi aikaa laskenut siirtolaisten määrä lienevät painavimmat syyt pudotukseen.

Vuodesta 1899 alkaneen ja maailmansotaan päättyneen jakson aikana vuosittainen siirtolaisuuskirjoittelun määrä oli suomenkielisissä lehdissä runsaimmillaan lähes 10 000 palstasenttiä, Työmieheissä vuonna 1911 ja Uudessa Suomettaressa seuraavana vuonna. Tämä kirjoittelun määrä vastaa Työmieheissä noin neljää ko. vuoden normaalikokoista numeroa ja Uudessa Suomettaressa vastaavasti noin kolmea numeroa. Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelun palstasenteissä runsain vuosi oli 1903, jolloin siinä oli vähän yli 6 000 senttiä siirtolaisuudesta. Se vastaa tämän lehden noin kolmea ko. vuoden normaalikokoista numeroa.

Maailmansodan poikkeusoloissa jäi siirtolaisuus vähälle huomiolle. Itsenäisyyden ajan alussa olojen jälleen tasaantuessa kirjoittivat lehdet siirtolaisuudesta varsinkin vuosina 1920–1922. Kaikissa lehdissä oli näinä vuosi-

na kirjoittelun huippu, ja eniten siirtolaisuudesta kirjoitettiin Suomen Sosialidemokraatissa. Maailmansodan aikana oli siirtolaisuusuutisten kulku ollut vaivalloista, joten tilanteen palattua suurin piirtein normaaliksi sodan jälkeen, alkoivat siirtolaisuusuutisetkin jälleen ilmestyä lehtien palstoille. Paljon uutisia oli jäänyt ikään kuin 'varastoon'. Lisäksi kirjoittelussa oli aivan uusia aiheita, kuten esim. Neuvostoliittoon jääneiden suomalaisten ongelmat ja Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten asema.

Kuvioon 9 (s. 48) on myös merkitty symbolein lehtien varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun promilleosuuksista lasketut huippuvaiheet. Merkittyjen vuosien suhdeluvut kuuluvat samoin kuin edellisessäkin kuviossa (kuvio 7, s. 44) kirjoittelun vilkkaimpaan kolmannekseen. Näin arvioitaessa jakaantuvat kirjoittelun painopisteet jonkin verran toisin kuin aikaisemmin esitetyssä, siirtolaisuusjuttujen ilmestymistiheyteen perustuneessa tarkastelussa.

Kaikissa lehdissä on yksi yhteinen muutos: siirtolaisuuskirjoittelun painopiste siirtyy jonkin verran varhaisemmaksi, joten siirtolaisuuskirjoitukset ovat olleet varhaisempina vuosina pitempiä. Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa ja Vasabladetissa on prosentuaalisten osuuksien mukaan kirjoittelun vilkkaita, joskin yksittäisiä vuosia jo 1880– ja 1890–luvuilla. Vasabladetin ja Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin vuosisadan vaihteen kirjoittelun runsaus näkyy yhtenäisempänä jälkimmäisellä tavalla kuvattuna.

Kuvion 9 mukaan ainoa kaikille lehdille yhteinen runsaan kirjoittelun vuosi oli 1903. Huomattavaa on, että juuri tätä edeltävänä vuonna kipusi suomalaissiirtolaisten määrä huippuunsa, kun heitä lähti maasta yli 23 000.

Kuvioihin 7 ja 9 merkittyjen kirjoittelun vilkkaimpien vaiheiden vertailulla voidaan hahmottaa kunkin lehden siirtolaisuuskirjoittelun määrällisiä huippujaksoja. Tällaisina jaksoina voidaan pitää niitä vuosia, jolloin sekä juttujen ilmestymistiheyteen että prosentuaalisiin osuuksiin perustuvat luvut sijoittuvat kirjoittelun vilkkaimpiin kolmanneksiin. Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa tällaisia vuosia ovat 1903, 1906–1913 ja 1920–1921, Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa 1896, 1898–1899, 1910–1912 ja 1921 sekä Vasabladetissa 1890, 1899–1900, 1902–1904 ja 1909. Yhtään sellaista vuotta ei ole, jolloin jokaisessa lehdessä olisi ollut molempien kuvaustapojen mukaan vilkasta siirtolaisuuskirjoittelua. Kahden lehden yhteisiä vuosia ovat 1899 (Vasabladet ja Työmies), 1903 ja 1909 (Uusi Suometar ja Vasabladet), 1910–1912 ja 1921 (Uusi Suomi/Uusi Suometar ja Työmies/Suomen Sosialidemokraatti).

Käytettyjen kuvausmenetelmien perusteella (juttu/numero, lukumäärät, palstasentit ja prosentit) on varsin vaikea muodostaa yhdenmukaista kuvaa lehtien varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun määrällisestä kehityksestä. Muutokset kirjoittelussa eivät joka suhteessa tapahtuneet yhtäaikaaisesti ja/tai samansuuntaisesti.

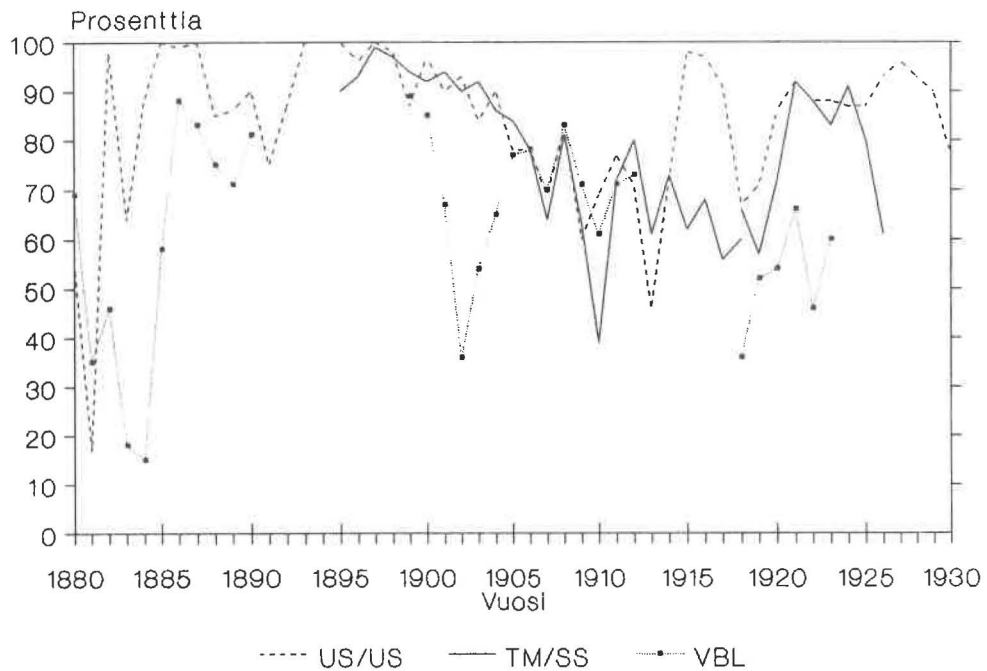
Edellä mainitut varaukset huomioon ottaen voidaan lehtien varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu jakaa kolmeen vaiheeseen. Näistä ensimmäinen on tutkitun aikakauden kaksi varhaisinta vuosikymmentä, 1880– ja 1890–luvut. Kirjoittelua voidaan tällöin luonnehtia keskimäärin vähäiseksi, mutta muutamana vuonna 1880–luvulla oli hyvin pitkiä juttusarjoja. Toinen vaihe alkaa noin vuodesta 1899 ja kestää Suomen autonomian loppuvuosiin saakka. Tänä aikana lehtien kirjoittelun määrissä tapahtuneet muutokset olivat melko yhteneviä ja kirjoittelun huippujaksot ovat näinä vuosina. Seuraavaan eli kolmanteen vaiheeseen siirryttäessä olivat vuodet 1916–1918 ylimenokautta. Tämän jälkeen, itsenäisyyden ajan ensimmäisenä vuosikymmenenä kirjoittelun määrät eivät kohonneet kuin hetkeksi edellisen vaiheen tasolle ja vuosittainen vaihtelu pieneni 1920–luvun loppua kohden tultaessa.

2. Siirtolaisten kansallisuus

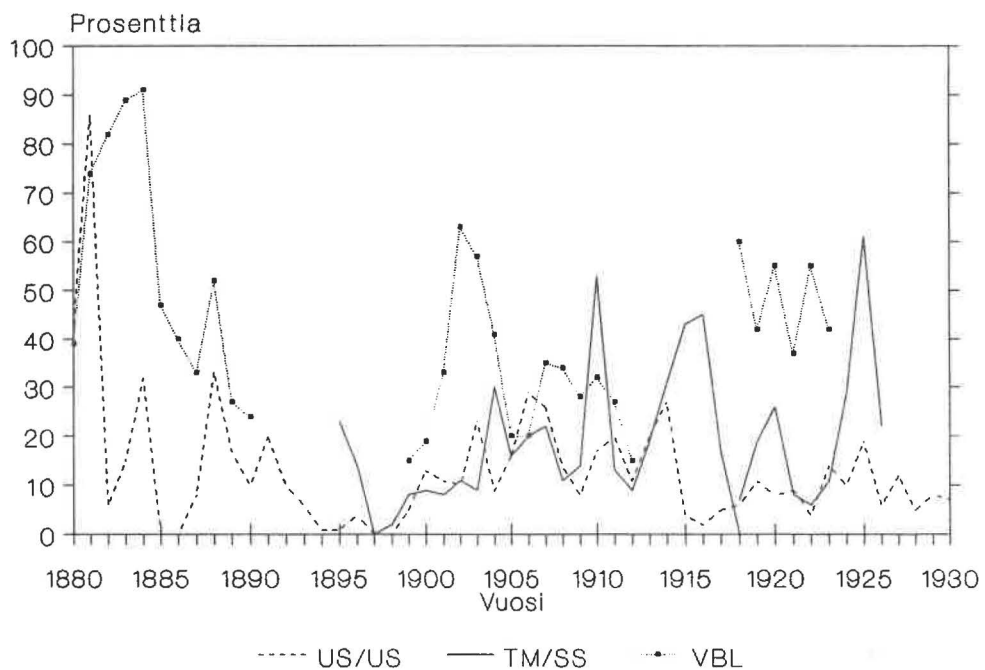
Tutkimuksessa käytetty luokittelurunko (liite 1) tarjoaa mahdollisuuden tarkastella edellä kuvattua siirtolaisuuskirjoittelun määrällistä kehitystä suhteessa eräisiin sisällöllisiin kriteereihin. Tutkimusaineiston laajuuden takia kirjoitusten sisällön systematisointi on tässä rajattu kolmeen keskeisimpänä pidettyyn tekijään: Näistä ensimmäinen on jutussa käsiteltyjen siirtolaisten **kansallisuus**. Tällä luokittelulla on haluttu saada erotelluksi se, missä määrin kirjoitukset käsittelevät nimenomaan suomalaisten siirtolaisuutta ja missä määrin muita siirtolaisuusilmiöitä. Edellistä, suomalaisten siirtolaisuutta kutsutaan tässä tutkimuksessa kirjoittelun *kansalliseksi näkökulmaksi* ja jälkimmäistä, muun siirtolaisuuden tarkastelua kirjoittelun *kansainväliseksi näkökulmaksi*. Toinen keskeiseksi katsottu tekijä on siirtolaisuuden **kohde-*maa***, toisin sanoen: mihin maahan suuntautuvaa siirtolaisuutta jutussa käsitellään. Kolmanneksi on vielä otettu huomioon jutun **aihe**, jolla on lähinnä haluttu kysyä sitä, mihin siirtolaisuusilmiön osa-alueeseen jutun pääasiallinen kiinnostus kohdistuu.

Tutkituista lehdistä oli 1880–luvun Vasabladetin näkökulma siirtolaisuuteen Uutta Suometarta selvästi kansainvälisempi (kuviot 10 ja 11 seuraavalla sivulla, myös liite 7 taulukko 1). Vasabladetin juttujen luokittelun yhteydessä on havaittu, että sen kiinnostus Suomen ulkopuoliseen siirtolaisuuteen kohdistui pääasiassa Ruotsin siirtolaistilanteeseen. Tänä aikana olikin juuri Ruotsin siirtolaisuuden huippujakso: maasta lähti vuosien 1879–1893 välillä yli puoli miljoonaa siirtolaista ja vuosittain pienimmilläänkin lähes 20 000 (Carlsson 1988, 30–32). Suomenruotsalaisen lehden aktiivisuus tämän muuttoliikkeen seuraamisessa liittyy suomenruotsalaisten muutenkin kiinteisiin suhteisiin lahden toiselle puolelle ja rajan yli ruotsinruotsalaisiin. Monien mielestähän Pohjanlahden molemmilla rannoilla asui samaa, ruotsinkielistä puhuvaa kansaa. Ruotsin asioiden seuraaminen ei siis ollut suomenruotsalaisille ja sen lehdistölle suinkaan irrallaan kansallisista kysymyksistä, vaan mitä tiukimmin siihen sidoksissa.

Kuvio 10. Kansallinen näkökulma tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).¹

Kuvio 11. Kansainvälinen näkökulma tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).¹

¹ Kansallisen näkökulman osuus on laskettu muuttujan luokista 1 (vain suomalaisia) ja 2 (suomalaisia yhdessä muiden kanssa), kansainvälisen näkökulman osuus luokista 2 (suomalaisia yhdessä muiden kanssa) ja 3 (ei lainkaan suomalaisia).

Vaikka Uusi Suometar pitäytyikin 1880-luvulla Vasabladetia kansalliseen siirtolaisuuden käsittelyyn, niin siinäkin oli kansainvälinen näkökulma enemmän esillä tällä kuin seuraavalla vuosikymmenellä.

Vasabladetin kirjoittelussa käsiteltiin 1880-luvulla muista lehdistä ja sen myöhemmästä kirjoittelusta poiketen runsaasti samoissa jutuissa sekä ruotsin- että suomenruotsalaisia siirtolaisia (liite 7, taulukko 1). Kun näissä jutuissa puhutaan ruotsalaisista siirtolaisista (= svenska emigranter), niin niistä on melko yksiselitteisesti havaittavissa, milloin tarkoitettiin suomenruotsalaisia, milloin ruotsinruotsalaisia ja milloin molempia siirtolaiskansallisuuksia yhtä aikaa. Tätä viime mainittua vaihtoehtoa siis käytettiin suhteellisen paljon tällä vuosikymmenellä. Myöhemminä vuosina Vasabladetissa kirjoitettiin vain yleensä ruotsalaisista siirtolaisista, jolloin yksityiskohtaisesti juttuja lukematta ei ole aina voitu päätellä, tarkoitettiinko itse asiassa sekä suomen- että ruotsinruotsalaisia vai joko suomen- tai ruotsinruotsalaisia.

1890-luvun alun ainoan luokitellun lehden Uuden Suomettaren vähäinen kirjoittelu siirtolaisuudesta kohdistui lähes yksinomaan suomalaisiin. Vuodesta 1895 lähtien ilmestynyt työväenliikkeen Työmies ei ensimmäisinä vuosinaan ollut paljoakaan vanhasuomalaista lehteä enempää suuntautunut Suomen ulkopuolelle.

Vuosisadan vaihteessa ja erityisesti vilkkaan kirjoittelun vuonna 1899 kaikki lehdet kirjoittivat vähintään 85 prosenttisesti suomalaisista. Siirtolaisuuskirjoittelun lähtökohtana oli näin ollen kansallinen siirtolaisuustilanne. Tämän jälkeen alkoikin lehdissä kansallisen näkökulman osuus selvästi laskea. Uudessa Suomettaressa tasainen lasku jatkui vuoteen 1913, Työmiehesä lehden ilmestymisen päättymiseen asti, niin että kansallinen näkökulma siirtolaisuuteen painui molemmissa lopulta yksittäisinä vuosina jopa noin puoleen koko siirtolaisuuskirjoittelusta. Myös Vasabladetin kirjoittelussa oli suomalaisten siirtolaisuudella vähenevä merkitys, mutta ei samalla tavalla kuin kahdessa muussa. Kansainvälinen näkökulma ponnahtaa siinä esiin jo heti ensimmäisinä 1900-luvun vuosina, niin että vuosina 1902–1903 muiden kuin pelkästään kotimaisten siirtolaiskansallisuuksien yhteenlaskettu osuus kirjoittelusta oli lähes kaksi kolmannesta. Vastaava näiden juttujen osuus oli kahdessa muussa lehdessä tällöin korkeintaan neljännes.

Autonomian ajan viimeisenä noin kymmenenä vuotena lehtien siirtolaisuuskirjoittelu oli kansallisuuksiltaan kaikkein monipuolisinta. Jokaisessa lehdessä suomalaiset olivat toki enemmistönä, mutta näiden lisäksi myös muun siirtolaisuuden käsittelyä oli säännöllisesti ja sen osuus oli keskimäärin noin kolmannes kirjoittelusta. Uuden Suomettaren jutuista oli tämä kolmannes joinakin vuosina Suomeen suuntautunutta siirtolaisuutta, Työmiehesä vastaavasti neljännes (liite 7, taulukko 1). Tämä kirjoittelu oli pääasiassa kiistelyä venäläisten vallanpitäjien pyrkimyksistä myöntää venäläisille elinkeino-oikeuksia Suomen alueella. Maan valtakeskuksesta syrjässä olleessa ja valtaosaltaan ruotsinkieliselle Pohjanmaalle levinneessä Vasabladetissa ei kiista venäläisistä useinkaan noussut esiin, sillä käytännön toi-

minnan tasolle eli venäläisten elinkeinohakemusten jättämistä ja niiden käsittelyä maistraatissa ei Vaasassa juuri tapahtunut.¹

Ensimmäisen maailmansodan aikana väheni Uuden Suomettaren kirjoittelu Työmiestä selvästi aikaisemmin, kuten aiemmin todettiin (s. 45–51). Yhtenä selitystekijänä Uuden Suomettaren vähentyvään kirjoitteluun voi pitää sitä, että sodan syttymisen jälkeen siinä ei enää julkaistu niin usein kansainvälistä näkökulmaa valottavia juttuja, kun puolestaan Työmiehellä niiden osuus oli vielä parina vuotena lähes puolet. Uusi Suometar siis rajoitui sodan syttymisen jälkeen nopeasti suomalaisiin siirtolaisiin Työmiehen ollessa edelleen kiinnostunut myös muista siirtolaisista.

Itsenäisyyden ajan alussa suomalaiset olivat edelleen Uudessa Suomessa ja Suomen Sosialidemokraatissa selvästi kirjoittelun päähenkilöinä. Rinnalla olivat vuosina 1918 ja 1919 Suomessa asuvat ulkomaalaiset. Ulkomaalaisten asema oli järjestettävä nuorena itsenäisessä valtiossa uudelleen, jolloin tarvittiin mm. lehdissäkin esiteltyjä lainsäädäntö- ja muita toimia. Suurin ja myös ongelmallisin ryhmä Suomessa oleskelleista tai Suomeen muuttavista olivat entisen emämaan asukkaat. Heitä oli monta erilaista ryhmää: jo pitkään Suomessa olleita, maailmansodan aikana muuttaneita, Venäjän sekasortoisista oloista paenneita, joko punaisia, valkoisia tai 'mustia' venäläisiä, itä-karjalaisia ja inkeriläisiä pakolaisia, Suomea vain läpikulkuun käytäviä jne. Tämä monimuotoisuus näkyi myös lehdistökirjoittelussa, joskin usein lehtijutuissa kirjoitettiin esim. "Suomessa oleskelevista venäläisistä" heitä tarkemmin erittelemättä.

Vasabladetin linja poikkesi jälleen kahdesta muusta. Siinä suomalaissiirtolaisiin liittyvän kirjoittelun osuus oli noin puolet, kun se muissa oli alimillaan noin 60 prosenttia ja tavallisesti 70–80 prosenttia. Kansainvälinen näkökulma siis kiinnosti edelleen erityisen paljon Vasabladetia: sen siirtolaisuuskirjoittelun toinen puoli sisälsi ainakin mainintoja muista kuin suomalaisista siirtolaisista. Ero kahteen muuhun lehteen on useita kymmeniä prosenttiyksikköjä.

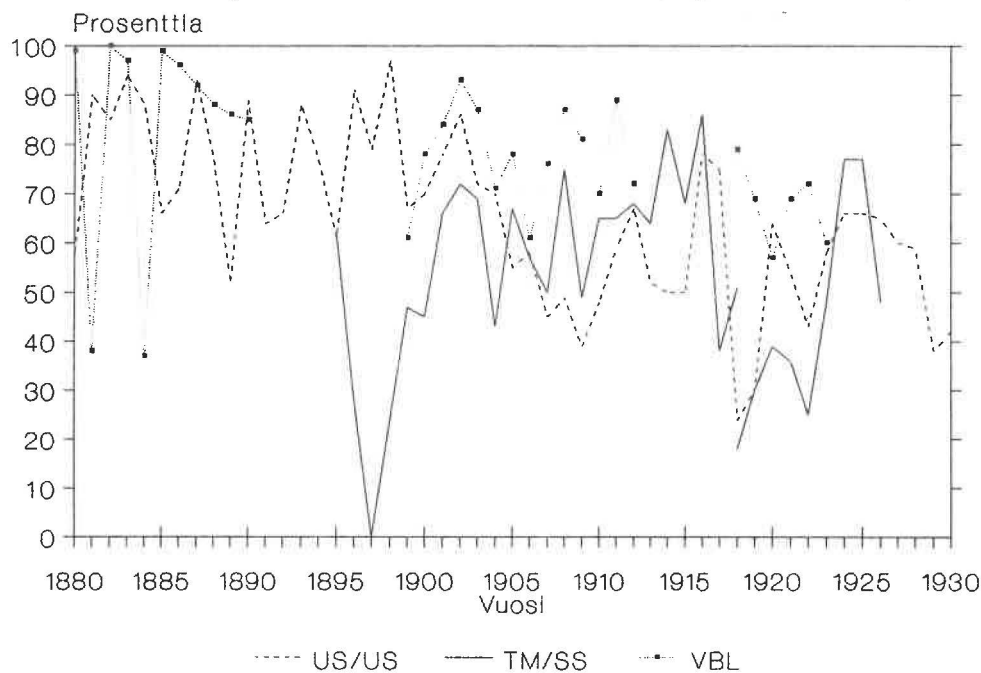
Koko aikakautta koskevat kansallisuus-muuttujan kokonaisjakaantumukset ovat liitteen 5 taulukossa 1. Myös nämä hyvin karkeat luvut osoittavat Vasabladetin olleen kiinnostunein muidenkin kuin yksinomaan suomalaisten siirtolaisuudesta. Jos lasketaan yhteen koko kansalliseen näkökulmaan liittyvät luvut (luokat 1 ja 2), niin saadaan seuraavat osuudet: Vasabladet 62 prosenttia, Työmies/Suomen Sosialidemokraatti 75 prosenttia, Uusi Suometar/Uusi Suomi 77 prosenttia. Vastaavasti kansainvälisen näkökulman (luokat 2 ja 3) prosenttiluvut ovat: Vasabladet 41 prosenttia, Työmies/Suomen Sosialidemokraatti 21 prosenttia, Uusi Suometar/Uusi Suomi 16 prosenttia.

1 Siirtolaisuuskirjoitukseksi on tulkittu sellaiset tähän lakiin ja sen soveltamiseen liittyvät jutut, joissa on konkreettisesti mainittu venäläisiä maahanmuuttajia. Lakiluonnoksesta ja sen vaiheista sinänsä kirjoitettiin joka lehdessä palstametreittäin monen vuoden ajan.

3. Siirtolaisuuden kohdema

Amerikka (Yhdysvallat ja Kanada)¹ oli kaikissa lehdissä varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun kohdealueena muutamien poikkeuksin vähintään 50 prosenttisesti. Se oli myös ainoa alue, joka mainitaan yhtä poikkeusta lukuunottamatta (Työmies vuonna 1897) jokaisessa lehdessä joka vuonna (kuvio 12 alla). Kanada alkoi näkyä kirjoittelussa ja erottua ”Amerikasta” noin vuosista 1921–22 lähtien. Kanadaan liitetty kirjoittelu oli tällöin korkeimmillaankin parisenkymmentä prosenttia koko kirjoittelusta, mikä oli huomattavasti vähemmän kuin yleensä muuta Amerikkaa koskenut kirjoittelu.²

Kuvio 12. Amerikan siirtolaisuuden osuus tutkimuksen peruslehtien siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

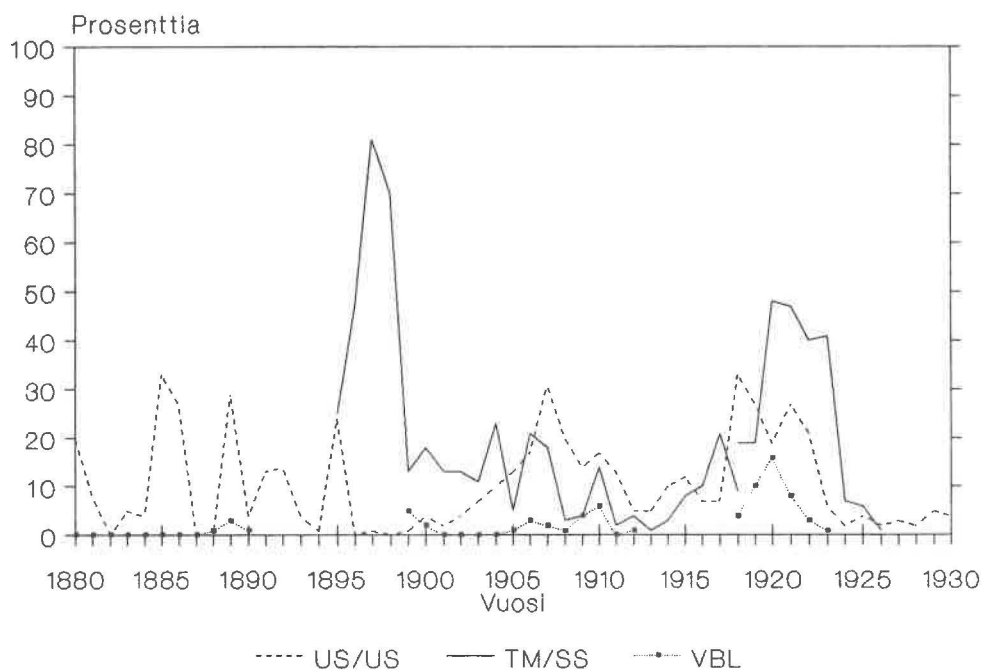
- 1 Luokittelussa on Yhdysvaltojen siirtolaisuuteen sijoitettu ne jutut, joissa puhutaan Yhdysvalloista tai Amerikasta kohdealueena. Analyysissä on Amerikan siirtolaisuudeksi laskettu edellä mainittujen lisäksi Kanadan siirtolaisuus.
- 2 Amerikan/Yhdysvaltojen ja Kanadan siirtolaisuuden osuus tutkimuksen peruslehtien siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1920–1930 (% palstasenteistä).

	Vuosi										
Lehti/kohdealue	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
US/US : Am. + USA:	64	54	39	51	35	61	53	29	46	23	32
Kanada:	0	0	4	7	19	6	12	21	13	15	10
TM/SS: Am. + USA:	37	23	22	45	59	56	45
Kanada:	2	14	3	3	18	21	3
VBL: Am. + USA:	53	67	71	53
Kanada:	3	1	2	7

Ainoat pitemmät jaksot, jolloin Amerikan osuus ei ollut vähintään puolta koko kirjoittelusta, olivat Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa vuodet 1896–1900, 1917–1923 ja Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomesa vuodet 1907–1910, 1918–1919 ja 1929–1930. Vasabladetissa Amerikan osuus ei laskenut missään vaiheessa alle puolen vuotta pitemmäksi ajaksi. Vaikka näitä poikkeuksina pidettäviä jaksoja oli näin vähän, on Amerikan osuus Uuden Suomettaren/Uuden Suomen ja Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin aineistosta vain 58–59 prosenttia. Sen sijaan Vasabladetissa on Amerikka kohdealueena lähes 80 prosenttisesti.

Amerikan rinnalla olivat joinakin vuosina merkittäviä kohdealueita Venäjä/Neuvostoliitto ja Suomi¹ muissa paitsi Vasabladetissa. Venäjän/Neuvostoliiton siirtolaisuus oli esillä melko säännöllisesti seurannan huippukohtien ollessa vuosina 1895–1898 (Työmies), 1904–1911 ja 1918–1923. Työmieheissä Venäjän siirtolaisuus oli ensin mainittuna jaksona jopa sen siirtolaisuuskirjoittelun hallitseva elementti (kuvio 13 alla).

Kuvio 13. Venäjän siirtolaisuuden osuus tutkimuksen peruslehtien siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

1 Suomeen suuntautuneesta siirtolaisuudesta ks. edellinen luku III.2., s. 54–55.

Jo edellä esille tulleiden siirtolaisuuden kohdemaiden lisäksi on jokaisessa lehdessä mainittu suuri määrä muitakin maita. Seuraavassa taulukossa on lehdissä mainitut siirtolaiskohteet maittain ja alueittain. Taulukko poikkeaa vastaavasta jaksosta 1945–1984 kuvaavasta taulukosta (s. 99–100) siinä, että tässä on Venäjän/Neuvostoliiton merkityksen esille nostamiseksi erotettu Itä-Eurooppa omaksi osakseen.

Taulukko 4. Siirtolaisuuden kohdealue tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1880–1930 (% palstasenteistä).¹

ALUE:	Lehti		
	TM/SS	VBL	US/US
Pohjois-Amerikka			
Yhdysvallat	53	74	56
Kanada	5	3	3
<i>Yhteensä</i>	58	77	59
Pohjoismaat			
Suomi	10	2	(9)
Ruotsi	4	3	6
Norja	1	0	
Tanska	0	0	
<i>Yhteensä</i>	15	5	(15)
Itä-Eurooppa			
Venäjä/NL	15	3	12
Bulgaria	0	-	
Jugoslavia	0	-	
Puola	0	-	
Unkari	0	-	
<i>Yhteensä</i>	15	3	12
Muu Eurooppa			Keski-Eurooppa
Englanti	1	1	
Saksa	1	1	
Belgia	-	0	
Espanja	0	-	
Italia	0	0	
Itävalta	0	0	
Kreikka	-	0	
Ranska	0	0	
Sveitsi	0	-	
<i>Yhteensä</i>	2	2	1

Etelä-Amerikka			
Argentiina	1	2	
Bolivia	-	0	
Brasilia	1	0	
Chile	0	0	
Meksiko	0	0	
Panama	0	-	
Paraguay	-	0	
Venezuela	0	-	
<i>Yhteensä</i>	2	2	2
Lähi-Itä			
Palestiina	0	0	
Turkki	0	-	
<i>Yhteensä</i>	0	0	..
Afrikka			
Etelä-Afrikka	0	1	
Kongo	0	0	
<i>Yhteensä</i>	0	1	0
Aasia			
Japani	0	0	
Kiina	0	0	
Korea	0	-	
<i>Yhteensä</i>	0	0	..
Oseania			
Australia	3	1	1
Tahiti	0	-	
Uusi-Seelanti	0	0	
<i>Yhteensä</i>	3	1	1
Muu maat	2	4	(5)
Ei mainintaa	3	5	5
<i>Yhteensä</i>	100	100	100

N (pcm)	135587	67804	156558
1 Uuden Suomettaren/Uuden Suomen luokittelu poikkeaa muista ja Suomen osuus kohdemaana on laskettu kansallisuus-muuttujan luokan "Suomessa olevat ulkomaalaiset" mukaan.			

Työmiehessä/Suomen Sosialidemokraatissa eri kohdemaita on taulukon mukaan 34 kpl ja Vasabladetissa 27 kpl. Vaikka esim. kaikki maanosat olivat lehtien kirjoittelussa mukana, niin todella varteenotettavia alueita on vain muutama. Amerikan, Suomen, Ruotsin ja Venäjän/Neuvostoliiton yhteen-

lasketut osuudet ovat jokaisen lehden siirtolaisuuskirjoittelusta 85–87 prosenttia. Näiden edellä esille tulleiden alueiden lisäksi kaikissa lehdissä mainittiin seuraavat kohdemaat: Euroopasta Englanti, Italia, Itävalta, Norja, Ranska, Saksa ja Tanska, Amerikan mantereelta Argentiina, Brasilia, Chile ja Meksiko sekä muualta Australia, Etelä-Afrikka, Japani, Kiina, Kongo, Palestiina ja Uusi-Seelanti. Luettelo ei perustu Uuden Suomettaren/Uuden Suomen kohdalla edeltävään taulukkoon, vaan koodattaessa kortteihin merkittyihin tietoihin.

4. Juttujen aihe

Varsinaisten siirtolaisuusjuttujen aiheita tarkastellaan seuraavassa ensin Uuden Suomettaren/Uuden Suomen kirjoittelussa, jonka jälkeen muut lehdet asetetaan sen rinnalle. Läpi aikakauden ilmestyneenä ja tässä tutkimuksessa jokavuotisesti tarkasteltuna Uusi Suometar/Uusi Suomi tarjoaa tarkastelulle pohjan, johon muita voidaan soveltuvien osin verrata.

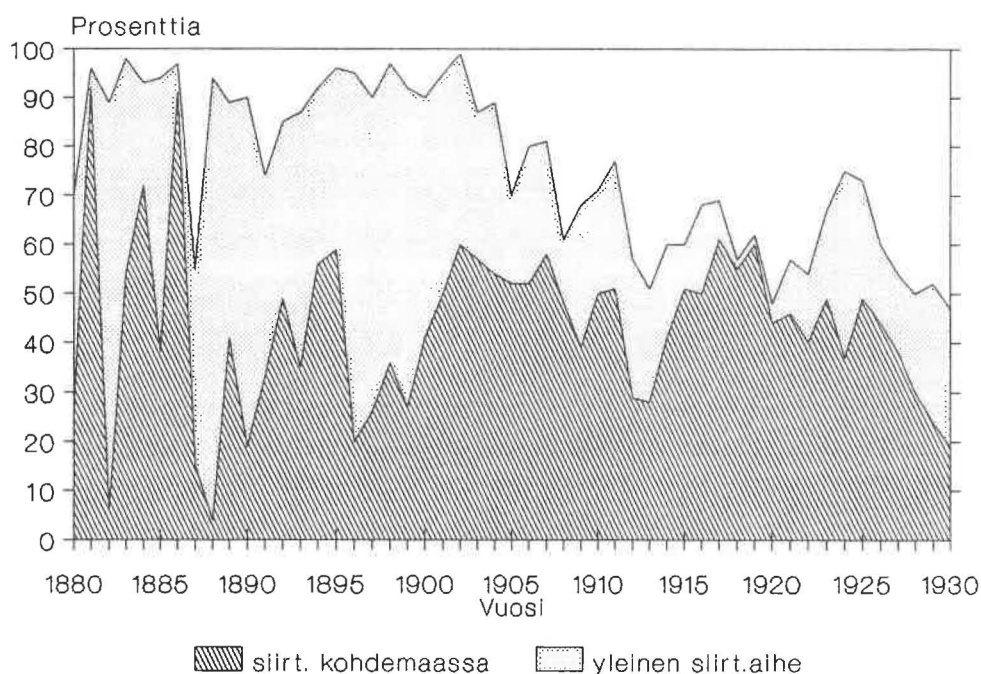
Uuden Suomettaren/Uuden Suomen siirtolaisuuskirjoittelulle antoi useimpina vuosina yleisilmeen siirtolaisten elämän seuraaminen kohdemaassa (luokka 4). Tätä oli kaikkein tasaisimmin ja suhteellisesti runsaimmin läpi koko tutkitun aikakauden (kuvio 15, s. 62 ja liite 7 taulukko 2). Vain poikkeuksellisesti tämän luokan osuus oli vuosittaisesta kirjoittelusta vähemmän kuin kolmannes, mutta toisaalta se ei usein ylittänyt 60 prosenttiaakaan. Kaikesta vuosien 1880–1930 Uuden Suomettaren/Uuden Suomen siirtolaisuuskirjoittelusta on siirtolaiset kohdemaassa-luokan osuus 45 %.

Vain kolmessa muutaman vuoden kestäneessä vaiheessa siirtolaiset kohdemaassa ei ollut selvästi johtoaiheena, nimittäin 1880-luvun lopulta 1890-luvun alkuun, vuosina 1896–1900 ja 1920-luvun lopulla. Näistä jaksoista kahden varhaisemman aikana oli kirjoittelu pääasiassa siirtolaisuuden tarkastelua yleiseltä ja periaatteelliselta kannalta (luokka 2). Aivan ajanjakson lopulla putoaa siirtolaiset kohdemaassa-juttujen osuus noin puolesta viidenteen osaan.

Toinen Uuden Suomettaren/Uuden Suomen siirtolaisuuskirjoittelun aiheista tehtävä johtopäätös liittyy kunkin yksittäisen jutun sisällön tarkentumiseen. Noin vuoteen 1905 asti kirjoitettiin Uudessa Suomettaressa siirtolaisuudesta kahdella tavalla: joko käsiteltiin siirtolaisuutta yleisenä ilmiönä (luokka 2) tai seurattiin siirtolaisten elämää kohdemaassa (luokka 4). Näiden kahden luokan osuus on lähes poikkeuksetta vähintään 90 prosenttia 25 vuoden ajan tarkastelujakson alusta 1900-luvun ensimmäisiin vuosiin asti (kuvio 14, s. 61). Tämän jakson jälkeen alkoi kirjoittelun **tarkentuminen**, siis kussakin jutussa oli yhä useammin siirtolaisuuden johonkin tiettyyn osa-alueeseen liittyvä sisältö. Siirtolaisuutta tarkasteltiin yhä harvemmin yleiseltä kannalta (luokka 2), ja sen osuus laski jyrkästi vuoden 1896 huippulukemasta 75 prosentista vuoden 1905 20 prosenttiin. Seuraavien kymmenen

vuoden ajan yleinen siirtolaisaihe oli kirjoittelussa vielä mukana (10–30 prosenttia), kunnes vuosina 1918–1920 sen osuus laski lopulta muutamaan prosenttiin. Tämän tyyppisten juttujen osuuden huomattavasti laskiessa ilmentyi lehden palstoille yhä enemmän sisällöltään rajattuja siirtolaisuusjuttuja. Näiden eri aiheita käsitelleiden juttujen osuudet vaihtelivat vuosittain melko runsaasti (liite 7, taulukko 2).

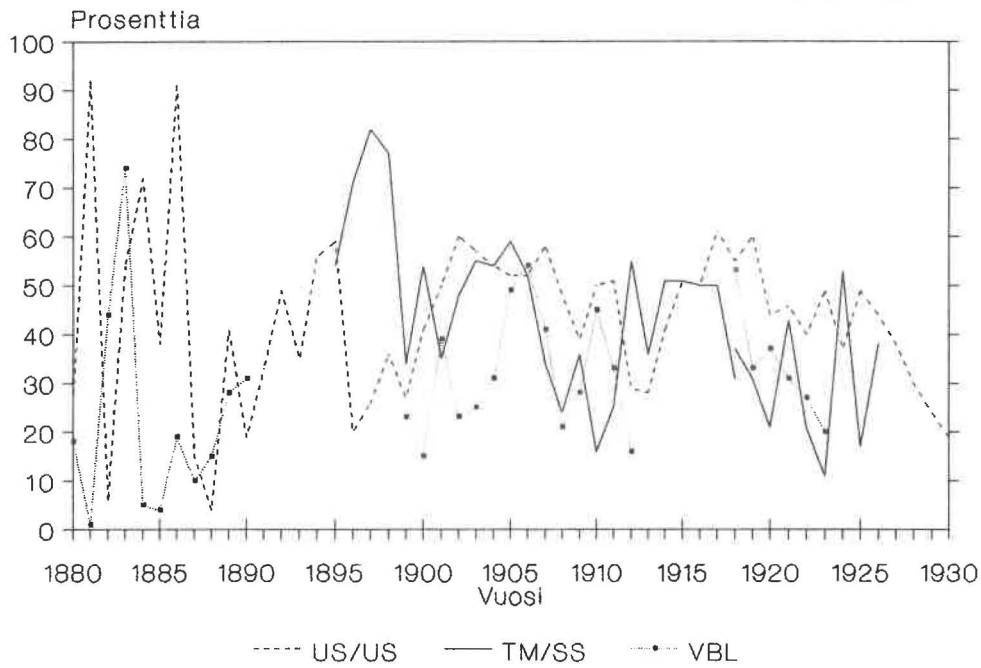
Kuvio 14. Siirtolaiset kohdemaassa ja yleinen siirtolaisuusaihe Uuden Suomettaren/Uuden Suomen varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

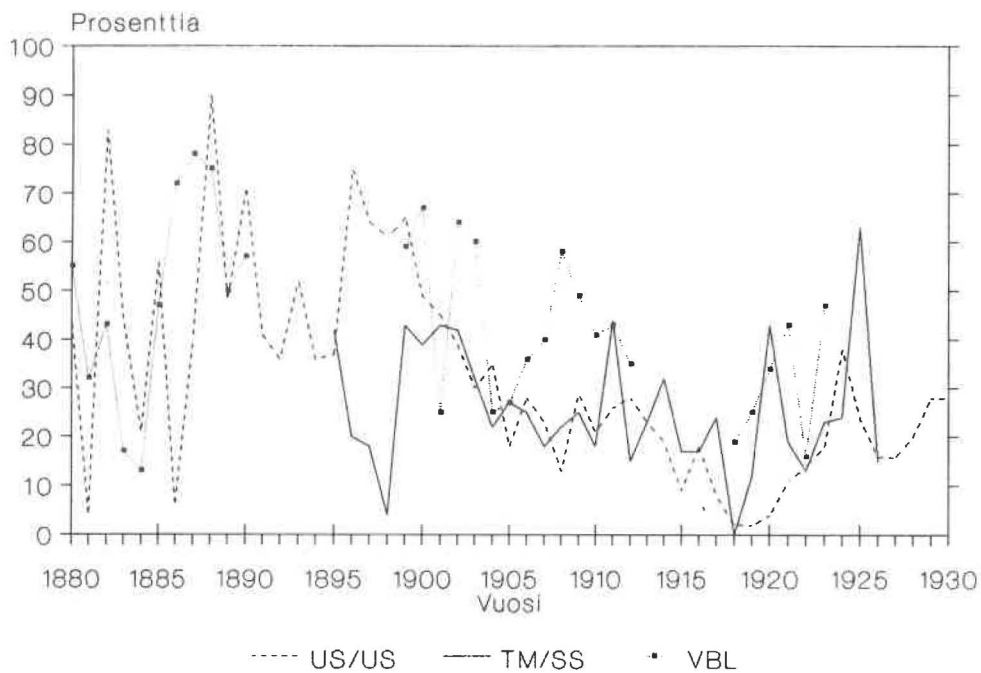
Tämä sama kehitys jatkui edelleen 1920-luvulla, joskaan kirjoittelun muutokset eivät olleet enää yhtä jyrkkiä. 1920-luvun lopulle tultaessa kirjoittelua hallitsivat siirtolaisuutta kaikkein yleisimmiltä kannalta tarkastellut jutut (luokat 2 ja 4), siirtolaisuuspolitiikkaan liittyvät (luokka 3) ja muihin aiheisiin (luokka 8) sijoitetut jutut.

Kahdesta muusta tarkastellusta lehdestä myös Työmies/Suomen Sosialidemokratissa käsiteltiin Uuden Suomettaren/Uuden Suomen tapaan eniten siirtolaisia kohdemaassa (kuvio 15, s. 62). Työmieheissä/Suomen Sosialidemokratissa oli vain yksi tästä poikkeava jakso: vuosina 1908–1911 kirjoittelun aiheet vaihtelivat runsaasti ja jyrkästi. Vasabladetissäkin oli paljon siirtolaisten elämää kohdemaassa sisältäneitä juttuja, mutta vielä suurempi osa kuitenkin luokan 2, siirtolaisuutta yleiseltä kannalta tarkastelleita juttuja (kuvio 15, s. 62). Lehtien väliset erot eivät olleet kuitenkaan suuria muulloin kuin yksittäisinä vuosina.

Kuvio 15. Siirtolaiset kohdemaassa tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

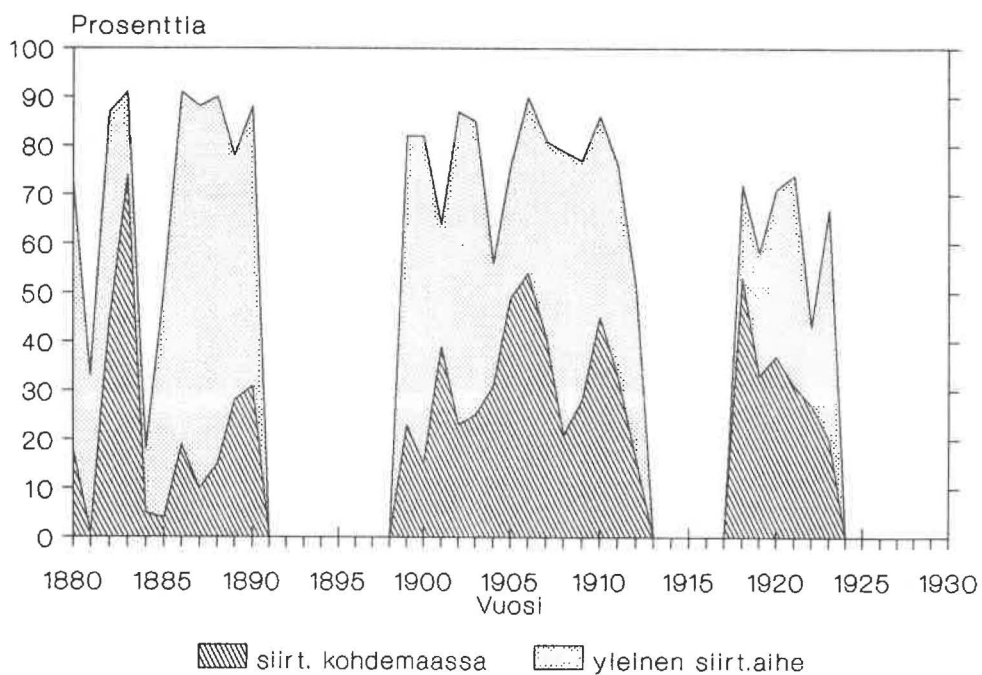

Kuvio 16. Yleinen siirtolaisuusaihe tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

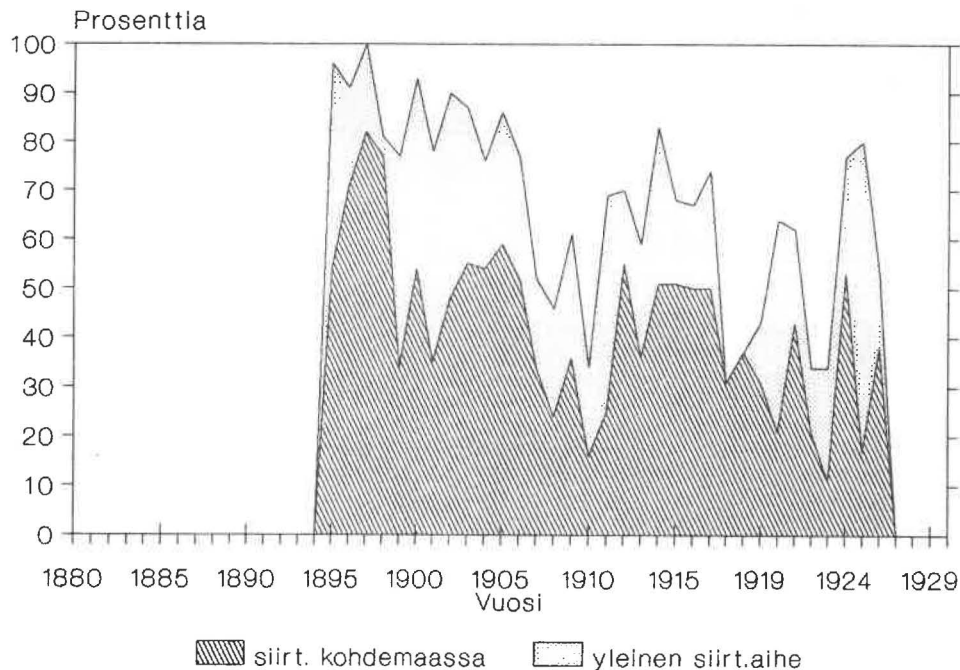

Siirtolaiset kohdemaassa ja yleinen siirtolaisuusaihe kattavat yhdessä niin Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa kuin Vasabladetissäkin suurimman osan koko kirjoittelusta. Molemmissa niiden yhteenlaskettu osuus on vain paria poikkeusta lukuunottamatta vähintään puolet. Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa nämä kaksi kirjoittelun aihtetta eivät ole aivan yhtä määräävässä asemassa (kuviot 17 ja 18).

Kuvio 17. Siirtolaiset kohdemaassa ja yleinen siirtolaisuusaihe Vasabladetin varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1890, 1899–1912 ja 1918–1923 (% palstasenteistä).

Kuvio 17. Siirtolaiset kohdemaassa ja yleinen siirtolaisuusaihe Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1895–1926 (% palstasenteistä).

Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa ja Vasabladetissa ei tapahtunut Uuden Suomettaren/Uuden Suomen tapaan vuodesta 1905 lähtien samanlaista ja -aikaista kirjoittelun tarkentumista. Työmieheissä tämä siirtolaisuusaiheiden uusi tarkentuminen tapahtui muutamaa vuotta myöhemmin ja voimakkaampanakin kuin Uudessa Suomettaressa, mutta vain väliaikaisesti. Vasabladetissa ei tapahtunut 1900-luvun ensi vuosikymmenen aikana merkittäviä eri aiheiden osuuksien muutoksia.

Itsenäisyyden ajan ensimmäisinä vuosina oli kaikkien lehtien siirtolaisuuskirjoittelu aiheiltaan suhteellisen monipuolista ja melko vakiintumatonta. Suurimmat vuosittaiset vaihtelut olivat Suomen Sosialidemokraatissa, jossa kuitenkin yleisleiman kirjoittelulle antoivat samaan tapaan kuin muissakin luokkiin 2 ja 4 sijoitetut jutut.

Uuden Suomettaren/Uuden Suomen ja Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun kaikkien aiheiden vuosittaiset prosentuaaliset jakaantumukset ovat lähellä toisiaan kautta koko näiden lehtien yhteisen tarkastelujakson. Samankaltaisuus Vasabladetin ja Uuden Suomettaren/Uuden Suomen kirjoittelun aiheiden kesken on suurimmillaan 1880-luvulla.

Siirtolaisuuskirjoittelun kokonaismäärien perusteella tehty jako kolmeen jaksoon (ennen vuotta 1899, 1899–1918 sekä 1919–1930) ja kirjoittelun aiheiden muutokset eivät suoranaisesti vastaa toisiaan yhdenkään lehden kohdalla.

Uuden Suomettaren aiheiden uudenlainen tarkentuminen autonomian ajan lopulla viittaa mielenkiintoisella tavalla koko siirtolaisuuden uudenlaiseen hahmottamiseen. Kapea-alaisen, kaksijakoisen kirjoittelun tilalle tuli eri osa-alueiden käsittelyn runsaus. Oliko tämä heijastusta koko siirtolaisuuden uudesta näkemisestä: siirtolaisuus ei ollut enää yksi jakamaton ilmiö, vaan siihen sisältyi monia puolia ja näkökulmia? Voitiinko tällä siirtolaisuuden ”paloittelulla” vähentää sitä negatiivisuuden taakkaa, joka oli saatu aikaan edellisillä vuosikymmenillä siirtolaisuuteen kielteisesti suhtautumalla (ks. kannanotot siirtolaisuuteen, s. 77–81)? Näihin kysymyksiin voidaan tässä vaiheessa antaa varaukselliset kyllä-vastaukset perusteellisemmän arvioinnin jäädessä raportoinnin toiseen vaiheeseen.

5. Kirjoittelun journalistisia tunnusmerkkejä

Tutkimusaineisto tarjoaa mahdollisuuden tarkastella siirtolaisuuskirjoittelun journalistisia tunnusmerkkejä kiinnittäen huomiota seuraaviin neljään tekijään: 1) juttujen pituus, 2) juttutyppi, 3) jutun tekijä ja 4) kannanotot siirtolaisuuden puolesta tai vastaan. Juttujen pituuden luokittelulla on pyritty aineiston analyysivaiheessa saamaan esille se, minkä pituisina siirtolaisuuskirjoitukset yleensä lehdissä esiintyvät. Juttujen pituudella on yhteys siirtolaisuuden huomionarvoon lehdissä, mutta siihen vaikuttaa myös juttujen sijoittelu, kuten myös niiden otsikointi.

Juttutyyppeiden osalta tutkimusjakson ajallinen pituus aiheuttaa ongelmia luokittelun validiteetissa. Myöhemmällä tutkimusjaksolla, vuosina 1945–1984, erityisesti sähköisten tiedotusvälineiden kilpailu on pakottanut sanomalehtiä jatkuvasti kehittämään ”muotoaan”, ja tämän kehityksen seurauksena juttutyyppeiden valikoima on monipuolistunut ja eri tyyppien rajat ovat osittain hämärtyneet. Myös sanomalehtien keskinäinen kilpailuasema vaikuttaa sekä kirjoittelun sisältöön että muotoon (asema ykkös- tai kakkoslehtenä). Käytetty juttutyyppeiden luokittelu on em. syistä pyritty tekemään niin laveaksi, että väistämätön lehdistöhistoriallinen muutos saataisiin sisällytetyksi sen puitteisiin. Erityisesti luokan 3 ”uutinen” osalta voidaan todeta, että sitä on käytetty tässä huomattavan laveassa merkityksessä kuvaamaan sanomalehtijutun perusmuotoa. Siitä on näin käytännössä tullut eräänlainen kaatoluokka, johon on pantu kaikki ne kirjoitukset, jotka eivät selvästi ole kuuluneet johonkin muuhun kategoriaan.

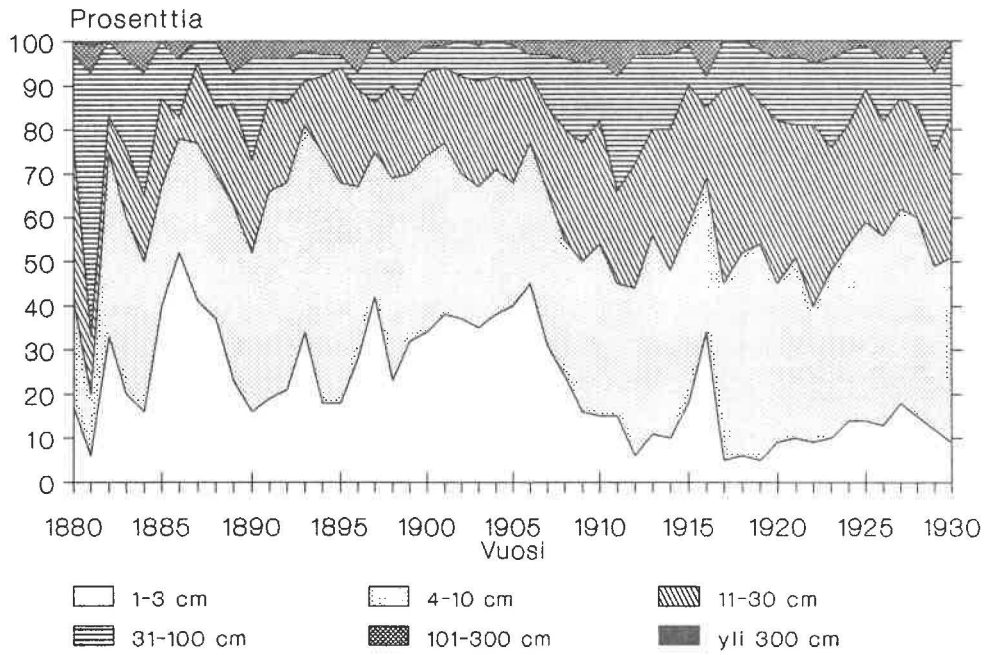
Jutun tekijän luokittelulla voidaan saada esille se, kuka on kirjoittanut kyseisen jutun, toisin sanoen: saattanut sen lehdessä julkaistun uutisen, artikkelin jne. muotoon. Tähänkin liittyy ongelmallisia rajanvetoja, joita on

kuvattu käytetyn luokittelurungon esittelyn yhteydessä liitteessä 1. Neljäs tekiä, kannanotot siirtolaisuuden puolesta tai vastaan, on käytännössä ollut vaikeimmin sovellettava sisältökategoria. Tällä sisältöluokalla on ennen muuta haluttu selvittää sitä, minkä verran lehdet ylipäättään käyvät keskustelua siirtolaisuuden puolesta tai vastaan. Tällainen keskustelu oli tärkeä elementti vuosisadan vaihteen suomalaisissa sanomalehdissä, mutta tutkimusjaksolla 1945–1984 tällaisten kannanottojen esille saaminen olisi vaatinut kirjoitusten ilmisällön ohi menevää tarkastelutapaa. Keskeisen journalistisen perussäännön mukaan tällaisia kannanottoja ei pitäisi edes sisältyä uutisjuttuihin, mutta yleensäkin niitä on esiintynyt tutkimusjaksolla 1945–1984 äärimmäisen vähän.

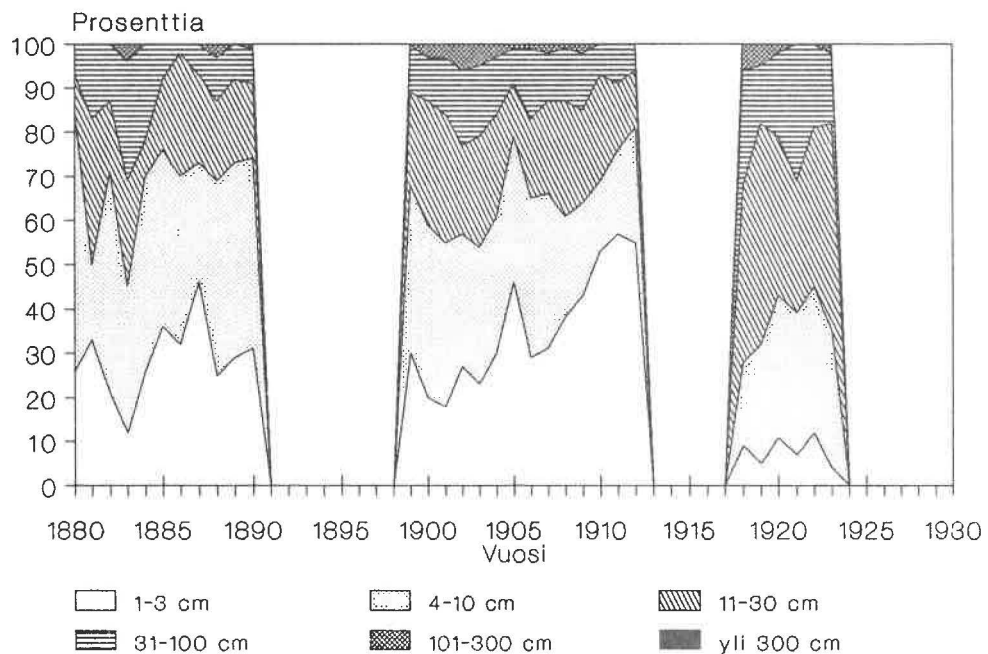
5.1. Juttujen pituus

Varsinaisten siirtolaisuusjuttujen pituuksissa tapahtuneet muutokset jakaantuvat kaikissa lehdissä melko tasaisesti eri pituisten juttujen osalle (kuvat 19–21, s. 67 ja 68). Kun kirjoittelun lukumäärä kasvoi, niin silloin tuli lisää kaiken mittaisia juttuja ja päinvastoin. Tästä on kaksi poikkeusta. Toinen on Uuden Suomettaren kaikkein lyhyimpien, alle neljän sentin mittaisten juttujen määrän suhteellinen väheneminen 1900-luvun alkuvuosista lähtien ensimmäiseen maailmansotaan asti. Toinen poikkeus on samana aikana tapahtunut Vasabladetin vastakkainen kehitys eli lyhyitä juttuja oli yhä enemmän. Uudessa Suomettaressa muutos ei ole kuitenkaan kovin merkittävä, sillä vastaavana aikana nousi seuraavan luokan (4–10 cm) juttujen osuus. Sen sijaan Vasabladetin kirjoittelussa tapahtunut lyhyimpien juttujen osuuden kasvu vähensi kaikkien muun mittaisten juttujen osuuksia.

**Kuvio 19. Siirtolaisuusjuttujen pituudet Uuden Suomettaren/
Uuden Suomen varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina
1880–1930 (% juttujen lukumäärästä).**

**Kuvio 20. Siirtolaisuusjuttujen pituudet Vasabladetin varsinaisessa
siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1890, 1899–1912 ja
1918–1923 (% juttujen lukumäärästä).**

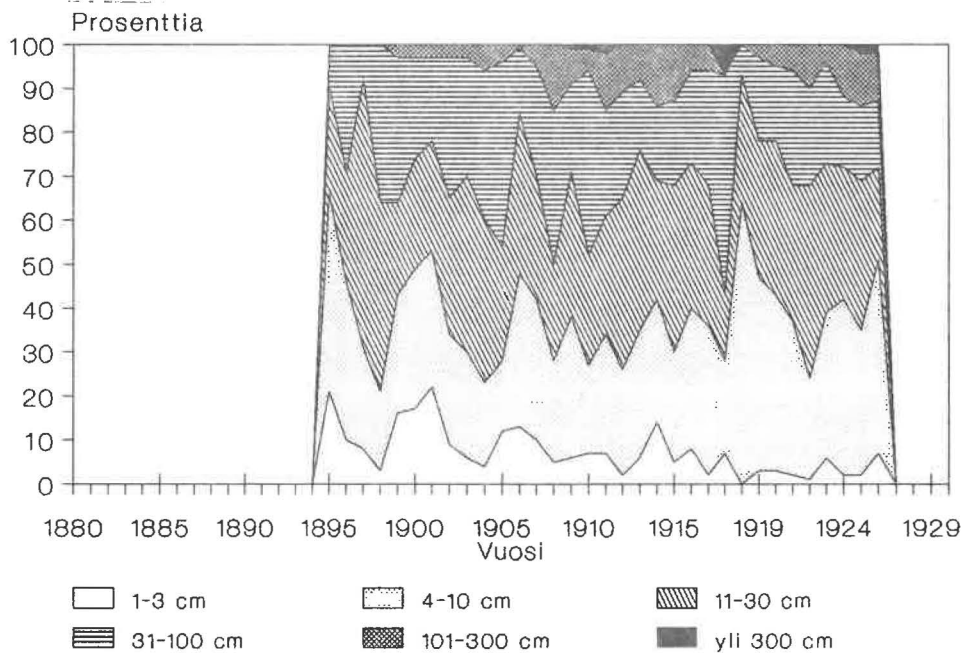

Kaikkia alle kymmenen sentin juttuja voi Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa ja Vasabladetissa pitää pikku-uutisina, joiden sisältönä oli esim. tietoja Hangosta ja muualta maasta lähteneiden siirtolaisten määristä, suomalaissiirtolaisten tapahtumista Amerikassa jne. Näiden tämän mittaisten juttujen osuus oli sekä Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa että Vasabladetissa noin 60–70 prosenttia eli kaksi kolmesta siirtolaisjutusta oli alle kymmenen sentin mittainen. Vain Vasabladetin vuoden 1918 jälkeinen kirjoittelu muodostaa tästä poikkeuksen, sillä tällöin sen jutut olivat aikaisempaa useammin 11–30 sentin mittaisia.

Työmiehessä/Suomen Sosialidemokraatissa oli selvästi vähiten lyhyimpiä, 1–3 sentin juttuja. Kaiken kaikkiaan pikku-uutisiksi luettavia, alle kymmenen sentin juttuja oli noin kolmannes koko kirjoittelusta, mikä on puolta vähemmän kuin kahdessa muussa lehdessä.

Kaikkein pisimpiä, yli 100 sentin ja siten yleensä vähintään kahden täyden palstan mittaisia juttuja oli Vasabladetissa säännöllisesti vuosina 1900–1904, Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa vuosina 1906–1914 ja Työmiehessä/Suomen Sosialidemokraatissa vuosina 1907–1917 ja 1921–1926. Näin ollen Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelu vuosisadan vaihteessa ja heti sen jälkeen oli paitsi runsasta (ks. s. 45–51) niin se sisälsi myös pitkiä yksittäisiä juttuja. Tämä viittaa lehden paneutuneen siirtolaisuustemaan ko. vuosina. Muissa lehdissä näitä pitkiä juttuja alkoi olla vähän myöhemmin ja varsinkin Työmiehessä vielä maailmansodan ja itsenäisyyden ajalla.

Kuvio 21. Siirtolaisuusjuttujen pituudet Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1895–1926 (% juttujen lukumäärästä).

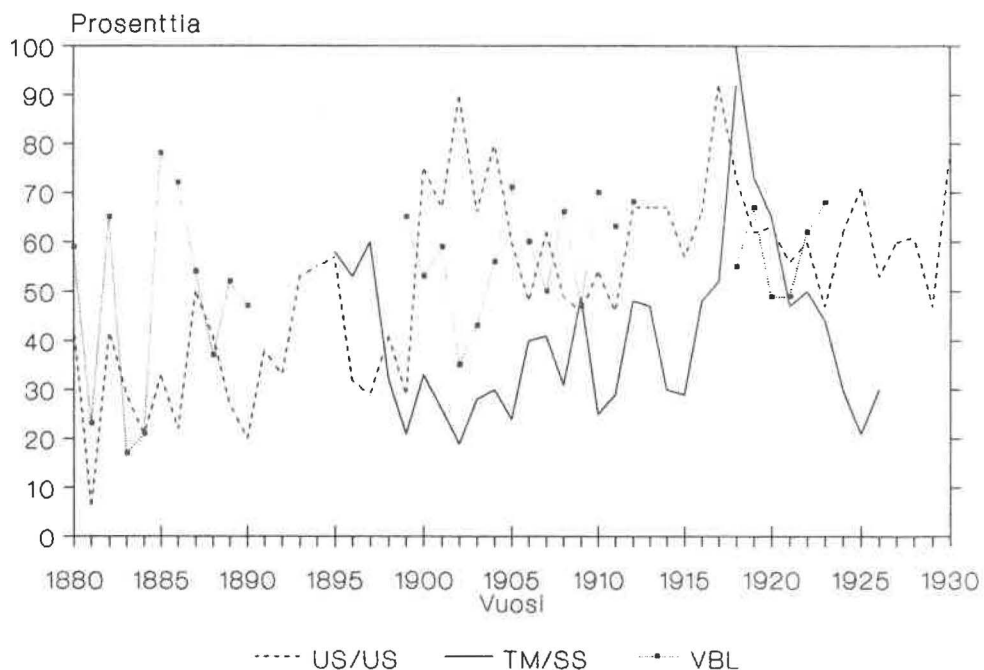
5.2. Juttutyyppi

Sanomalehtien varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun juttutyyppien luokittelussa on ollut ongelmallista mm. pitkien uutisjuttujen ja artikkeleiden erottaminen (liite 1). Tutkimusjakson aikana lehtien toimituspolitiikassa tapahtui monia muutoksia, ja esim. vaatimukseen uutisen ajankohtaisuudesta voitiin vastata tutkimusjakson lopussa aivan toisella tavalla kuin jakson alussa. Vielä 1880-luvulla esim. jonkin kotimaisen uutistapahtuman nouseminen lehtien sivuille saattoi kestää päiväkausia, 1920-luvulla kyse oli tunneista.

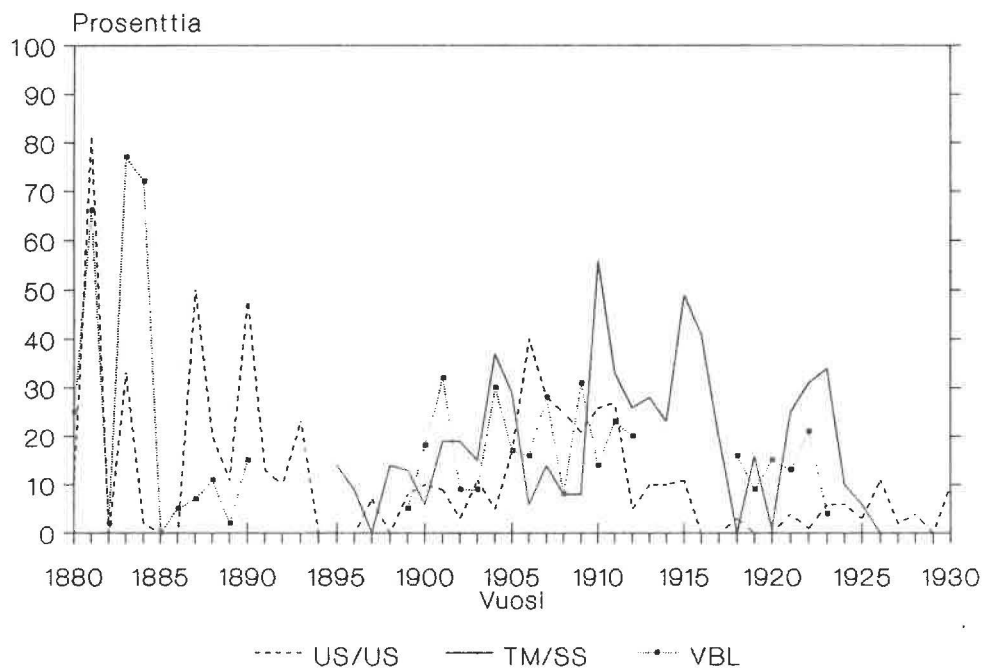
Liitteessä 5 olevasta juttutyyppien kokonaisjakaantumien taulukosta 5 käy ilmi, että lukumäärien ja palstasenttien jakaantumat poikkeavat selvästi toisistaan. Uutisten osuus oli esim. Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa lukumäärän mukaan 86 prosenttia ja palstasenteinä yli 30 prosenttiyksikköä vähemmän, 54 prosenttia, artikkeleita oli 6 prosenttia lukumäärästä ja 22 prosenttia palstasenteistä. Vasabladetissa erot olivat samansuuntaisia ja Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa uutisia oli lukumäärän mukaan 71 prosenttia, palstasenttien mukaan 37 prosenttia. Nämä luvut osoittavat, että lyhyt uutinen oli tyypillinen siirtolaisuusjutun julkaisutapa.

Tutkimusjakson ensimmäisenä vuosikymmenenä vaihtelivat Uuden Suomettaren ja Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelun juttutyyppit hyvin runsaasti. Kaikkein suurinta oli kertomusten/pakinoiden osuuden vaihtelu: 0–80 prosenttia. Uutisia oli kaikkein tasaisimmin, Uudessa Suomettaressa 10–50 prosenttia ja Vasabladetissa 20–80 prosenttia. Uutisten merkitys ei ollut tänä aikana kuitenkaan niin keskeinen kuin myöhemminä vuosina.

Kuvio 22. Uutisjutut tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

Kuvio 23. Pakinat ja kertomukset tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

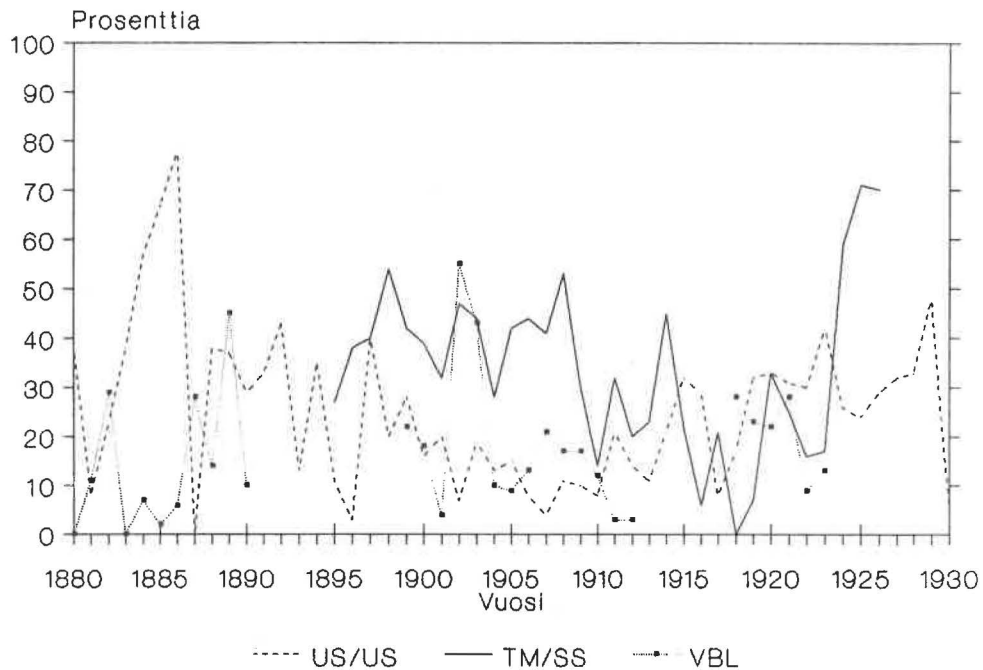

1880-luvun lopulla lisääntyi sekä Uuden Suomettaren että Vasabladetin kirjoittelu. Tämä lisäys oli toimitukselliselta asultaan erilaista. Vasabladetissa vuosikymmenen alkupuolella runsaat pakinat/kertomukset jäivät pois lähes kokonaan, ja tilalle tulivat lähinnä siirtolaisuusuutiset. Uudessa Suomettaressa puolestaan pakinoiden/kertomusten asema kirjoittelun osana vakiintui ja niiden osuus saattoi nousta hyvin huomattavaksi, kuten esim. vuosina 1887 ja 1890 noin puoleen koko kirjoittelusta.

1890-luvun Uuden Suomettaren siirtolaisuuskirjoittelun mielenkiintoisin juttutyyppeihin liittyvä piirre on pääkirjoitusten huomattavan suuri osuus. Esim. vuonna 1896 peräti 65 prosenttia oli pääkirjoituksia. Tätä kirjoittelun piirrettä ja yleensä siirtolaisuuteen liittyneiden pääkirjoitusten määrää tarkastellaan lähemmin sivuilla 71–73.

Uutiset hallitsivat niin Uuden Suomettaren/Uuden Suomen kuin Vasabladetinkin siirtolaisuuskirjoittelua koko 1900-luvun. Vähintään puolet kirjoittelusta (poikkeuksena vuosi 1903 Vasabladetissa) oli uutisia ja enimmäkseen niiden osuus oli Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa 80 prosenttia ja Vasabladetissa 70 prosenttia. Työmieheissä uutisilla oli paljon pienempi merkitys (30–50 %) ja uutisten rinnalla oli artikkeleita ja pakinoita/kertomuksia, joiden osuudet vaihtelivat 10–50 prosentin välillä. Varsinkin artikkeleiden osuus on merkittävästi suurempi kuin muissa lehdissä.

Kuvio 24. Artikkelit tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

Pakinoiden/kertomusten osuudessa tapahtui selviä muutoksia Uudessa Suomettaressa ja Työmiehessä autonomian ajan loppuvuosina. Kun Uudessa Suomettaressa kertomusten/pakinoiden osuus aikaisemmasta 30–45 prosentista (vuodet 1906–1911) laski kymmenen prosentin vaiheille, niin Työmiehessä niiden osuus nousi 10–30 prosentista 30–50 prosenttiin. Työmiehen kohdalla oli kyse erityisesti pakinoiden yhä suuremmasta käytöstä siirtolaisuudesta kirjoitettaessa.

Itsenäisyyden ajan alun Uudessa Suomessa siirtolaisuusjuttujen toimituksellinen asu yksinkertaistui, sillä jutut julkaistiin lähes yksinomaan joko uutisina tai artikkeleina. Aikaisempaan verrattuna artikkeleiden osuus nousi ja vastaavasti siirtolaisuuskertomusten/pakinoiden osuus pieneni. Suomen Sosialidemokraatin siirtolaisuusjutut ilmestyivät aluksi pääasiassa uutisina (50–90 %), mutta niiden tilalle nousivat nopeasti siirtolaisuusartikkelit, joita oli vuosina 1924–1926 poikkeuksellisen runsaasti (40–70 %). Kuten Uudessa Suomessa niin myös Vasabladetissa siirtolaisuusjutut ilmestyivät yleensä uutisina ja pakinoita/kertomuksiakin oli jonkin verran.

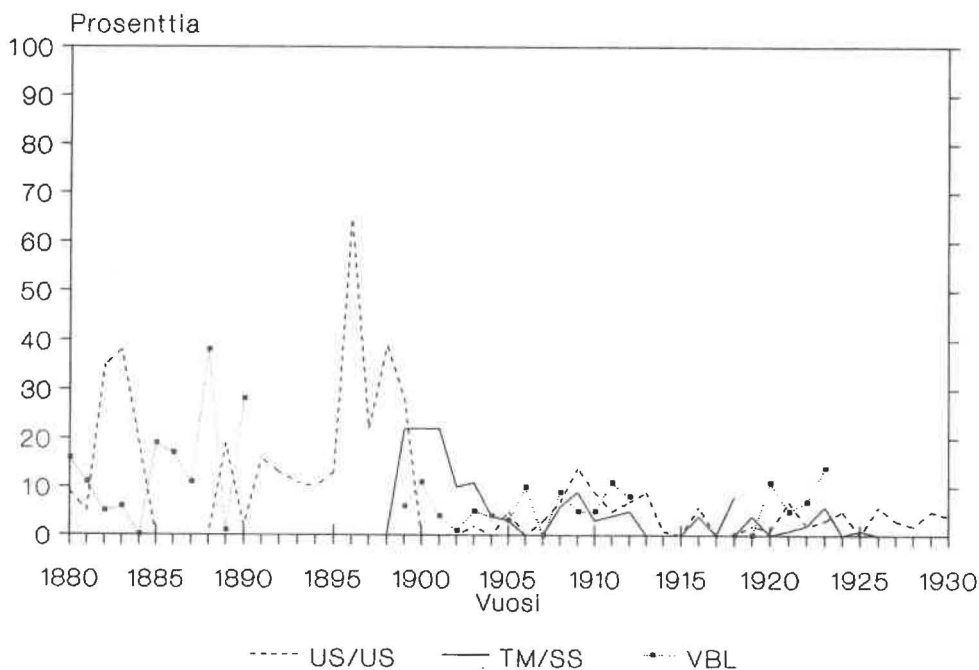
Lehtien kannanotot tärkeiksi nähtyihin asioihin julkaistaan yleensä pääkirjoituksissa. Tämän vuoksi on mielenkiintoista tarkastella vielä erikseen otoksen lehdissä olleiden siirtolaisuutta käsitelleiden pääkirjoitusten määrää ja osuutta koko kirjoittelusta. Pääkirjoitusten lisäksi luodaan silmäys siirtolaisuutta käsitelleisiin kertomuksiin/pakinoihin (s. 73–74). Tämä siitä

syystä, että fiktiivis-viihteellinen aineisto antoi joinakin jaksoina koko kirjoittelulle aivan oman sävynsä. Tämänlaatuiseen kirjoitteluun eivät tutkijat ole juuri huomiota kiinnittäneet (esim. Salonen 1966 ja Ahlskog 1978).

Siirtolaisuuskirjoittelun ollessa melko vähäistä, siis ennen vuotta 1899, käsiteltiin siirtolaisuutta pääkirjoituksissa suhteellisesti huomattavasti enemmän kuin vilkkaan kirjoittelun aikana (kuvio 25 alla). Uuden Suomettaren pääkirjoituksissa oli siirtolaisuutta vuodesta 1889 lähtien ja erityisen paljon 1890-luvun loppupuolella. Vasabladetissa siirtolaisuutta käsiteltiin pääkirjoituspalstalla erityisesti vuodesta 1885 vuoteen 1890. Verrattaessa näiden kahden lehden siirtolaisuuskirjoittelun kokonaisvolyymiin kehitystä pääkirjoitusten suhteellisiin osuuksiin havaitaan, että Vasabladetissa lisääntyvää 1880-luvun lopun kirjoittelua edelsi pääkirjoitusten osuuden nousu, kun taas Uudessa Suomettassa kirjoittelun lisääntyminen ja pääkirjoitusten osuuden kasvu tapahtuivat suurin piirtein samanaikaisesti. Vasabladet näyttäisi tässä vaiheessa reagoineen herkästi siirtolaisuuteen, siis jo ennen kuin siirtolaisuus nousi esiin uutisena.

Vastaavanlaista herkkyyttä tarttua siirtolaisuuteen, vaikka se ei ollutkaan varsinainen uutinen, on nähtävissä Uuden Suomettaren kirjoittelussa 1890-luvulla. Tänä aikana pääkirjoitusten osuus kirjoittelusta vaihteli 10–65 prosentin välillä. Siirtolaisuuskirjoittelun kokonaismäärän vähetessä vuoden 1892 jälkeen siirtyi käsittelystä suhteellisesti yhä suurempi osa pääkirjoituksiin. Siirtolaisuus ei täten ollut niinkään uutinen, vaan kannanottoja vaatinut asia.

Kuvio 25. Pääkirjoitukset tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

Vielä vuonna 1899 pääkirjoitusten osuus oli vähän alle kolmannes Uuden Suomettaren kirjoittelusta, mutta tämän vuoden jälkeen nousi uutisten osuus selvästi ja muutamana seuraavana vuonna ei siirtolaisuutta ollut pääkirjoituksissa enää lainkaan. Kun vuonna 1899 oli Uudessa Suomettaressa viimeisen kerran runsaasti siirtolaisuuspääkirjoituksia, niin Työmieheissä niitä alkoi juuri tästä vuodesta alkaen ilmestyä säännöllisesti. Vuosien 1899–1905 aikana oli pääkirjoitusten osuus Työmiehen siirtolaisuuskirjoittelusta 5–25 prosenttia. Myös Vasabladetissa oli tänä aikana jonkin verran siirtolaisuuspääkirjoituksia.

Vuosien 1908–1912 aikana nousi siirtolaisuus jälleen jokaisen lehden pääkirjoituspalstalle ainakin muutamana kerran vuodessa. Siirtolaisuuspääkirjoitusten osuus koko siirtolaisuuskirjoittelusta oli tällöin 5–20 prosenttia. Tämä oli myös se vaihe, jolloin lehtien kirjoittelu oli mm. kansallisuuskiltaan ja aiheiltaan monipuolisimmillaan, kuten edellä on todettu (s. 54–55 ja 60–65).

Tutkimuksen tarkastelujaksossa on kaksi kautta, jolloin pääkirjoituksia käytettiin siirtolaisuudesta kirjoitettaessa. Näin tapahtui ensin ennen vuotta 1899 ja uudelleen, aikaisempaa vähäisemmin 1900-luvun ensimmäisen kymmenluvun lopulla ja seuraavan alussa.

Seuraavassa taulukossa 5 olevien lukujen mukaan on kertomuksia/pakinoina eniten Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa, sen jälkeen Vasabladetissa ja vähiten Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa. Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa näiden juttujen merkitys oli huomattavan suuri, esim. palstasenttien mukaan neljännes koko siirtolaisuuskirjoittelusta.

Taulukko 5. Siirtolaisuutta käsitelleiden kertomusten/pakinoiden määrä (kpl ja pcm) ja osuus (%) varsinaisesta siirtolaisuuskirjoittelusta tutkimuksen peruslehdissä jaksolla 1880–1930.

	Lehti US/US	TM/SS	VBL
kpl	380	411	222
%	5	10	5
pcm	22409	31016	12706
%	14	24	19

N (kpl / pcm)	8286 / 156558	4135 / 135587	4176 / 67804

Kuviossa 23 (s. 70) ovat kertomusten/pakinoiden vuosittaiset jakaantummat tutkitulla ajanjaksolla. Siitä käy ilmi, että 1880-luvun alussa oli Uuden Suomettaren ja Vasabladetin kirjoittelussa pakinoiden/kertomusten asema samantapainen. Muutamana vuonna nostivat lehdissä olleet jatkokertomukset tämän luokan juttujen osuuden yli puoleen koko kirjoittelusta. Vuosi-

kymmenen lopulla jäivät kertomukset/pakinat lähes kokonaan pois Vasabladetista, mutta Uudessa Suomettaressa niiden osuus oli edelleen suuri (20–50 %). Edellä esille tulleen perusteella voi 1880-luvun siirtolaisuuskirjoittelua kokonaisuutena luonnehtia kertomusten sävyttämäksi.

1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä ilmestyi jälleen merkittävä osa siirtolaisuusjutuista kertomuksina/pakinoina. Vasabladetissa niiden osuus oli suhteellisen tasainen (10–25 %), Uudessa Suomettaressa ja Työmieheissä niiden osuus ensin nousi vuoteen 1910 asti (noin 10 prosentista 20–30 prosenttiin), jonka jälkeen Uudessa Suomettaressa alkoi lasku ja muutaman vuoden jälkeen näin tapahtui myös Työmieheissä. Siirtolaisuuteen liittyneiden pakinoiden/kertomusten merkitys vähentyi selvästi itsenäisyyden aikana. Jokaisessa lehdessä niitä oli vähemmän kuin aikaisemmin, Suomen Sosialidemokraatissa kuitenkin vuosina 1921–1923 vielä yli kolmannes koko kirjoittelusta.

Pakinoita/kertomuksia oli siis huomattava määrä kahdessa vaiheessa: ensin 1880-luvulla ja sitten uudestaan vuosina 1904–1912 (Työmieheissä vuoteen 1917). Varhaisemmassa vaiheessa kyse oli lähes yksinomaan kertomuksista, joita lehdissä oli tällöin muutenkin runsaasti. Myöhemmässä vaiheessa kertomusten lisäksi mukana oli myös pakinoita. Pakinat alkoivatkin juuri näinä vuosina vakiinnuttaa asemaansa yhtenä pysyvänä osana lehden sisältöä (Leino-Kaukiainen 1988, 591–593), ja siirtolaisuus eri muodoissaan oli yksi sopiva aihepiiri tällä tavoin käsiteltäväksi.

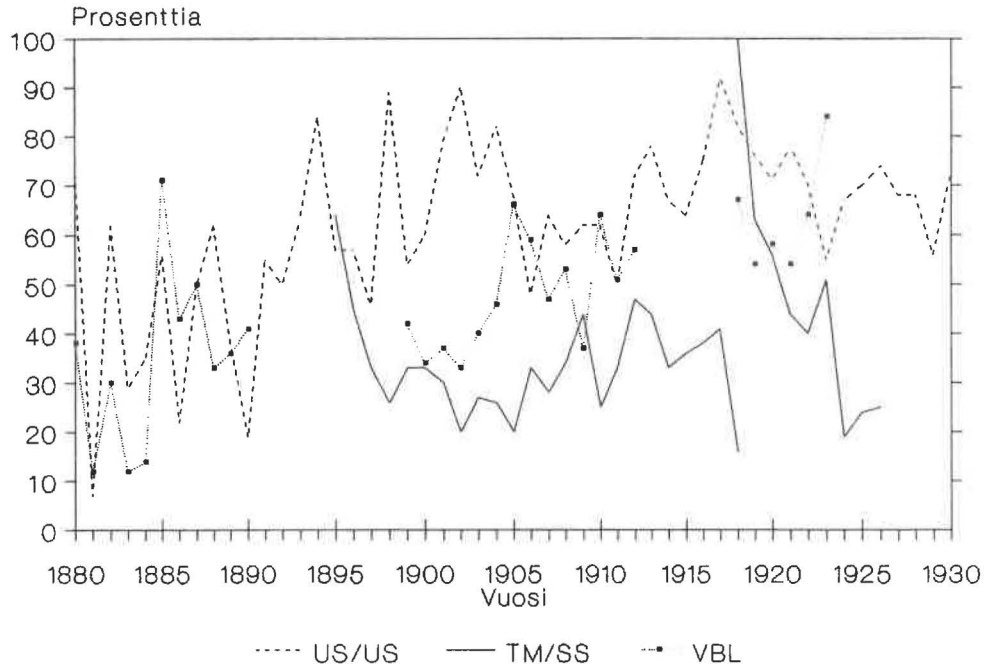
5.3. Jutun tekijä

Sanomalehtien journalistisessa käytännössä jutun tekijän selkeä ilmoittaminen ei ollut itsestään selvää 1800-luvulla eikä vielä 1900-luvun alussakaan. Monet lehtien jutuista oli leikattu suoraan joko muista suomalaisista tai ulkolaisista lehdistä. Myös lukijoiden lähettämät jutut saatettiin ottaa julkaittaviksi ilman tekijän merkitsemistä tai että muuten olisi ilmennyt jutun tulleen toimituksen ulkopuolelta. Itsenäisyyden ajan sanomalehdistössä tilanne muuttui hiljalleen kohti nykyistä käytäntöä, niin että tekijän ilmoittaminen täsmentyi. Toimitusten ja muiden resurssien kasvaessa lehden omia juttuja voitiin käyttää entistä enemmän siitakin huolimatta, että myös lehtien kokonaisvolyymit huomattavasti kasvoivat. Tässä tutkimuksessa jutun tekijän luokittelussa on päädytty siihen, että kaikki selvästi muiden tekemiksi ilmoittamattomat jutut on koodattu toimituksen käsistä lähteneiksi. Tämän vuoksi toimituksen osuus on todennäköisesti todellista tilannetta korostuneempi.

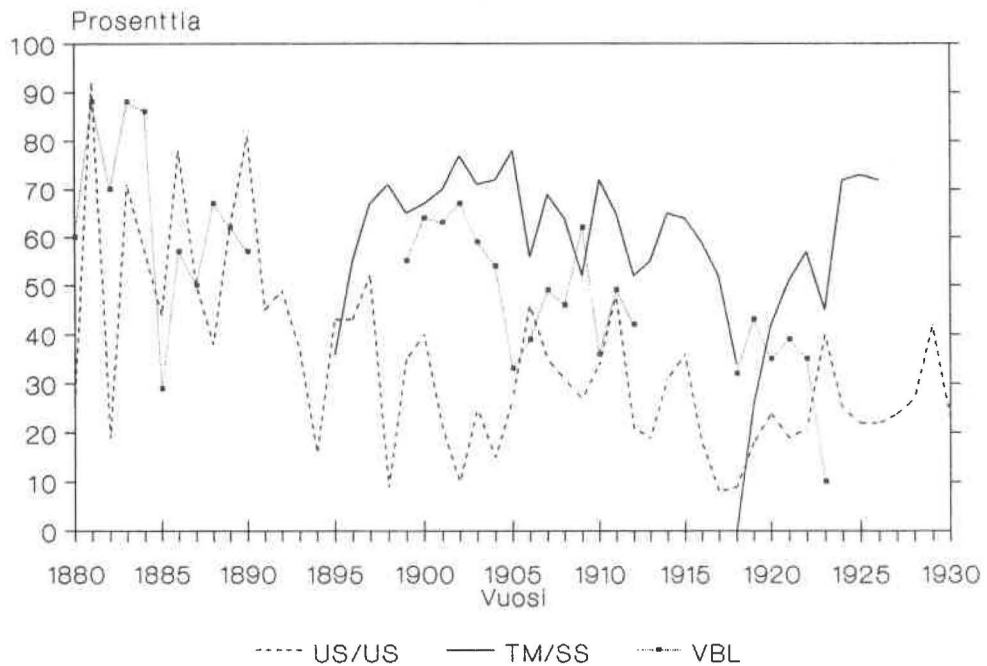
Kuvioihin 26 ja 27 (s. 75) on kerätty varsinaisten siirtolaisuusjuttujen tekijöistä toimitus ja ulkopuoliset asiantuntijat. Kolmen muun, uutistoimistojen, lukijoiden ja muiden merkitys on hyvin vähäinen, ja niiden osuus on vain poikkeuksellisesti muutamaa prosenttia enemmän (liite 7, taulukko 6). Edellä mainitut seikat ovat kaikille lehdille yhteisiä. Lehdet eroavat toisis-

taan vain siinä, kuinka suuri osuus jutuista oli toimituksen ja kuinka suuri osuus ulkopuolisten asiantuntijoiden tekemiä.

Kuvio 26. Toimituksen tekemät jutut tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

Kuvio 27. Ulkopuolisten asiantuntijoiden jutut tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

Uuden Suomettaren kirjoittelu siirtolaisuudesta oli 1880-luvulla melko tasavertaisesti lähtöisin toimituksen ja ulkopuolisten käsistä. Vasabladetissa vastaavana aikana ulkopuolisten osuus oli suurempi, varsinkin vuosikymmenen alkupuolella. Molemmissa lehdissä oli vuosittainen vaihtelu hyvin suurta.

Uuden Suomettaren siirtolaisuusjuttujen tavallisimmaksi tekijäksi vaikiintui 1880-luvun jälkeen toimitus ja tilanne pysyi samanlaisena koko tarkastellun ajanjakson loppuun asti. Toimituksen osuus oli Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa vähintään lähes puolet ja yleensä 60–70 prosenttia. Vasabladetissa toimituksen osuus oli vuosisadan vaihteessa 30–40 prosenttia, mikä oli Uutta Suometarta selvästi vähemmän. Juuri näinä vuosisadan ensimmäisinä vuosina oli Uudessa Suomettaressa erityisen paljon toimituksen juttuja. Myöhemmin myös Vasabladetissa siirtolaisuusjutut tekivät yhä useammin lehden omat toimittajat.

Työmies poikkesi selvästi kahdesta muusta: Sen siirtolaisuuskirjoittelussa saivat ulkopuoliset asiantuntijat palstatilaa huomattavasti useammin, yleensä 55–75 prosenttia. Vain lehden aivan ensimmäisinä ja viimeisinä vuosina näiden osuus oli alle puolet. Suomen Sosialidemokraatin kirjoittelu siirtolaisuudesta alkoi toimituksen kirjoitteluna, mutta jo muutaman vuoden jälkeen myös siinä olivat ulkopuoliset toimitusta selvästi useammin siirtolaisuusjutun tekijöinä.

Juttujen tekijöiden osalta voidaan tutkittu aikakausi jakaa kahteen osaan: 1880-lukuun ja sen jälkeiseen aikaan. 1880-luvulle oli tunnusomaista ulkopuolisten asiantuntijoiden suhteellisen suuri osuus. Sen jälkeisellä ajalla ulkopuoliset kirjoittajat olivat enää Työmieheissä juttujen tekijöinä enemmistönä, sillä Vasabladetissa toimitus ja ulkopuoliset olivat joko suhteellisen tasavertaisia tai toimituksen juttuja käytettiin enemmän ja Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa juttujen suurimman osan tekijä oli toimitus.

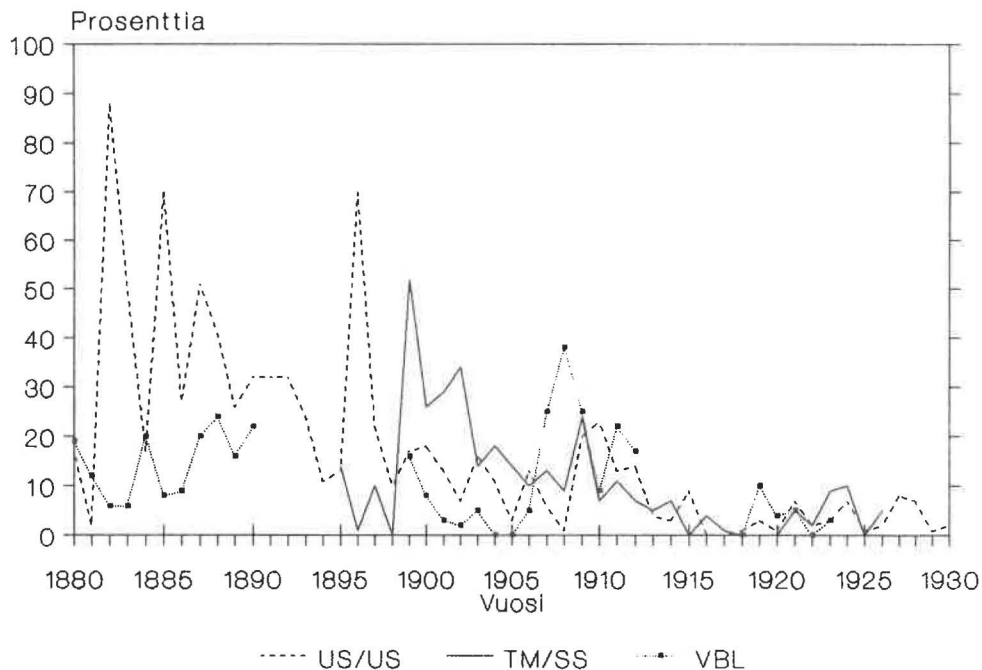
Lehtien otteet lehdissä julkaistusta siirtolaisuusmateriaalista olivat siis erilaisia. Toimittajaresurseiltaan suurimmassa, Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa tuli siirtolaisuus esiin useimmin juuri toimittajien käsien kautta ja pienimmässä, Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa ulkopuoliset olivat enemmistönä Vasabladetin asettuessa edellisten väliin.

Siirtolaisten itsensä kirjoittamia juttuja julkaistiin lehdissä vaihtelevasti. Nämä jutut muodostavat oman erityislaatuisen ryhmänsä, ja niiden ilmestyminen on osoitus suorasta yhteydestä siirtolaisten ja kotimaan välillä. Vaikka käytetyn luokituksen perusteella ei näiden juttujen osuutta voidakaan suoraan laskea, niin luokittelun yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella voidaan todeta, että eniten tällaisia juttuja oli Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa. Siirtolaiset olivat yksi merkittävä osa lehden toimitukseen kuulumattomista siirtolaisuudesta kirjoittaneista henkilöistä.

5.4. Suhtautuminen siirtolaisuuteen

Kuviossa 28 on lehtien siirtolaisuuteen liittämien kannanottojen määrä.

Kuvio 28. Kannanotot siirtolaisuuteen tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

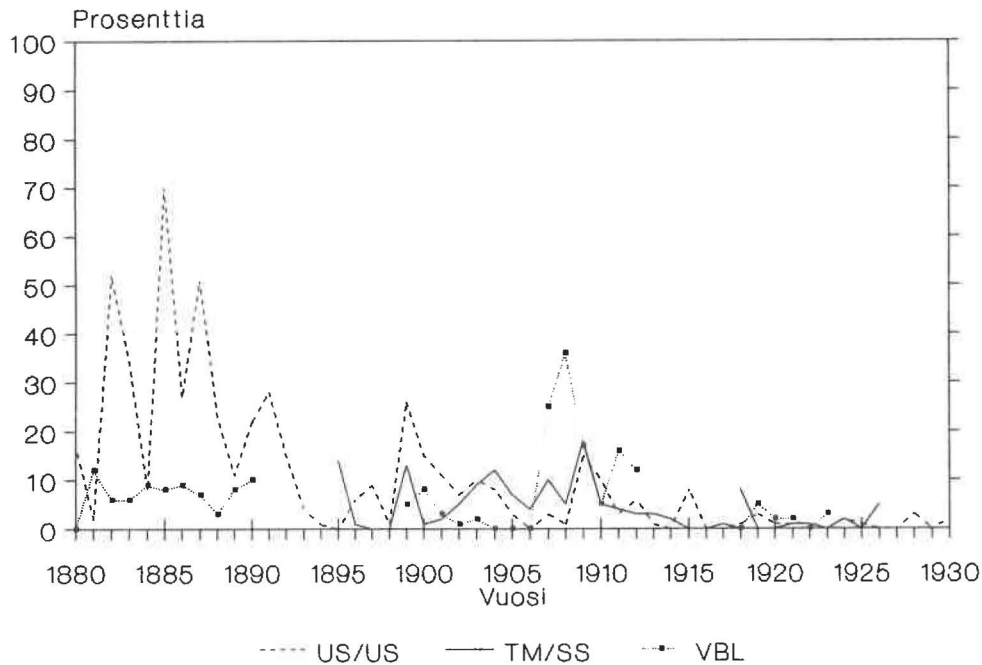
Kuvion mukaan siirtolaisuudesta käyty keskustelu voidaan jakaa kahteen osaan, maailmansotaa edeltäneeseen ja sitä seuranneeseen aikaan. Varhaisemmalla jaksolla oli lehdissä säännöllisesti kannanottoja, myöhemmällä jaksolla hyvin harvoin. Ainoa merkittävä poikkeus tästä on Vasabladetin kirjoittelu vuosina 1900–1906. Tänä aikana ei siinä otettu kantaa siirtolaisuuteen juuri lainkaan, kun puolestaan kahdessa muussa käytiin vilkasta keskustelua siirtolaisuuden puolesta ja vastaan. Tähän ja Vasabladetin yleiseen linjaan verrattuna voidaan ko. jaksoa pitää siten merkittävänä poikkeamana. Poikkeavuuden painokkuutta lisää vielä se, että näinä samoina vuosina Vasabladetin kirjoittelu oli vilkkaimmillaan.

Uuden Suomettaren siirtolaisuuskirjoittelussa ovat erityisesti vuodet 1882–1883, 1885, 1887 ja 1896 mielipiteenvaihdon sävyttämiä vuosia, sillä vähintään puolessa koko kirjoittelusta oli kannanotto. Muista lehdistä vain Työmieheissä kannanottojen määrä ylitti kerran 50 prosenttia, nimittäin vuonna 1899.

Kielteinen kanta siirtolaisuuteen hallitsi Uuden Suomettaren kirjoittelua koko 1880-luvun ajan. Myös Vasabladetissa oli vastaava negatiivinen suhtautumistapa kirjoittelun pohjavireenä (kuvio 29, s. 78). Neutraalit mielipi-

teet pääsivät Uudessa Suomettaressa säännöllisesti esiin seuraavalla vuosikymmenellä (liite 7, taulukko 7).

Kuvio 29. Kielteiset kannanotot siirtolaisuuteen tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

Otoksen lehdissä käytiin kaikkein vilkkain ja monipuolisin keskustelu siirtolaisuuden puolesta ja vastaan vuonna 1899 eli samaan aikaan, kun kirjoittelu huomattavasti vilkastui. Eniten siirtolaisuuteen otettiin kantaa Työmiehessä, jonka kirjoitteluun sisältyi 23 prosenttia siirtolaisuusmyönteisyyttä, 13 prosenttia kielteisyyttä ja neutraaliutta 16 prosenttia. Siirtolaisuusmyönteisyyden prosenttiluku on koko tutkimusjakson korkein, ja sen aiheutti Matti Kurikan kirjoitukset, mm. artikkelit ja matkakirjeet Australiasta. Saman vuoden Uudessa Suomettaressa ei ollut lainkaan myönteisiä kannanottoja siirtolaisuuteen, vaan suhtautuminen painottui voimakkaasti negatiivisuuteen (26 %) neutraalisuuden osuuden ollessa 11 prosenttia. Suhteessa vähiten kannanottoja oli Vasabladetissa: 5 prosenttia kielteisyyttä ja 11 prosenttia neutraaliutta (liite 7, taulukko 7).

Vuoden 1899 tapahtumat ovat Suomen historian yksi käännekohta, sillä tällöin venäläiset vallanpitäjät siirtyivät hyökkävään politiikkaan Suomen erikoisasemaa vastaan. Samalla kotimaiset poliittiset rintamalinjat ryhmityivät uusiin asemiin. Matti Kurikka oli aktiivisesti taistelussa mukana, olen mm. Työmiehen vastaavana toimittajana. Hän kirjoitti ”jäähvyäiskirjeen” Työmieheen 7.4.1899 ja ilmoitti jättävänsä tehtävänsä todeten mm.,

ettei hän antanut siipiänsä leikata. Eron syiden lisäksi Kurikka hahmotteli kirjoituksessaan myös tulevaisuuttaan:

"Toiwossa saawani edelleen, waikkakin siwulta, kuuluu lehden awustajain joukkoon, en ota siis lukijoiltani jäähyväisiä, waikka ai-jonkin siirtyä syleksiwän ja saastaisia her-jaussanoja purkawain helsinkiläisten parista jonnekin sellaiseen paikkaan, jossa saan tuntea jumalallisen luonnon wälitöntä yhteyttä silloin, kun kapitalistisen mädännäisyyden

alituinen näkeminen liian kowasti alkaa sydänalaani puristelemaan.

Siellä saan ainakin tuntea taasen täydellistä tahdon vapautta, tuntea yhteyttä Jumalani kanssa." (TM 7.4.1899 s. 1-2 "Ystävilleni, puoluetovereilleni" kirj. "M. K-a.", pääkirjoitus)

Lähes kolme kuukautta myöhemmin ilmoittaa Kurikka lähtöpäätöksen kypsyneen sekä hänen että muutamien muidenkin mielissä. Hän tiesi, mitä oli tehtävä ja minne mentävä:

"Niin terwetullut kuin U. Suomettarelle olisi ollutkin rauhallinen kesäloma wiimetal-wisen Klingspor-marssin jälkeen, olen Aust-raaliahommallani tullut häirinneeksi sen le-poa. Sillä kukapa kana ei alkaisi häärätä ja tuskailia, jos poikaset rupeawat hajaantu-maan, mitkä toisten siipien suojiin, mitkä omin päin tallustelemaan.

On tosiaan hauska nähdä, miten ääni kel-lossa muuttuu, kun kapitalistit alkawat waa-nia itselleen taloudellista tappiota." ...

"Mutta aikain kuluessa on työwäki kylläs-tynyt olemaan yhteiskunnallisissa naami-ai-sissa"...

..."Sillä ainahan niillä on hyvä hinta, joi-ta on vähän ja sen hinta on alhaalla, jota on helppo saada." ...

"Siis me menemme pois!"...

"Ei siis ole kysymys siitä, siirytäänkö wai eikö siirrytä, waan kysymys on siitä, mitä on tehtävä tämän siirtymistulwan johdosta." ...

"On järjestettävä asiat niin etteiwät nämä suomalaisen kulttuurin reippaat kantajat se-kaantuisi yksin kaksin wieraisiin kansalli-suuksiin, ..." "Eihän ole mahdotonta, että tu-lee aika, jolloin täällä kotimaassa saadaan herrainwalta poistetuksi ja maa muuten sel-laisiin ulko-poliittisiin suhteisiin, että kaikki epäwarmuus ja sorron mahdollisuus katoaa. Silloin woipi tuo waltameren takainen siirto-maa olla tärkeänakin waikuttimena yhteises-sä siwistystyössä."

"Painoasiamies pyyhki taas lähes puolet tästä kirjoituksesta, kolmesta eri kohdasta." (TM 29.6.1899 s. 1 "Miksi me lähdemme", kirj. "M. K-a.", pääkirjoitus)

Nimimerkki "Y":n kirjoittama pääkirjoitus "Siirtolaisuudesta vieläkin" pari päivää aikaisemmassa Uudessa Suomettaressa on todennäköisesti osal-taan innoittanut Kurikan edellä olevaan kirjoitukseen. "Y":n juttu on kom-mentti nimimerkki "X":n samassa lehdessä olleeseen kirjoitukseen ja siinä on kootusti Uudessa Suomettaressa esitettyjä kielteisiä argumenttejä siirto-laisuutta vastaan. Kirjoituksesta on myös nähtävissä, mistä näkökulmasta asi-aa tarkasteltiin:

"Jos siis ei ole muuta tarjona kuin maanpakolaisuus, kun isänmaan lait eiwät enää suojaa kansalaista ja häneltä puuttuu mahdollisuus vaikuttaa olojen parantamiseksi, silloin, mutta vasta silloin on hän siweellisesti oikeutettu walitsemaan sen maanpakolaisuuden paikan, jossa hän woi wiihtyä ainakin siedettävässä oloissa."... "Kaikkien muiden täytyy pysyä siinä kutsumuksessa, johon kaitselemus heidät on asettanut, koettaa parantaa olot ja kahdenkertaisella tarmolla työskennellä waloisamman tulevaisuuden luomiseksi sukupolwille nousewille."

"Pakolaiset owat siis siweellisesti samalla kannalla kuin ne woimakkaat miehet, jotka tulipalossa tahi haaksirikossa kurjasti pe-

lastawat oman henkensä, jättäen wanhukset, naiset ja lapset hukkumaan. Todistettakoon kuinka tahansa, että suomalaiset woiwat Qweenslannissa tahi Kanadassa aineellisesti wiihtyä, sitä siweellistä tarmoa, jota isänmaanrakkaus antaa, niillä ei woi olla ennen kuin vuosisatojen perästä; mutta silloin owat ne jo suomalaisena kansana kuolleet; he owat englantilaisia tahi mitä lienewätkin." ...

"Nytkö olisi pelkän ukkosen-jyrinän pelosta kirwes heitettävä kaiwoon?" ...

"Sanamme eiwät wähennä nykyistä siirtolaisuutta, eiwätkä hra X:n sanat sitä lisää. Mutta siweellinen näkökanta on pidettävä selwänä." (US 26.6.1899 s. 1 "Siirtolaisuudesta vieläkin" kirj. "Y.", pääkirjoitus)

Muutamien seuraavien vuosien aikana keskustelu vähitellen laantui, kunnes jälleen vuosien 1907–1911 aikana jokaisessa lehdessä uudelleen määriteltiin suhtautuminen siirtolaisuuteen. Tässä vaiheessa kaikkein jyrkimmin siirtolaisuuteen suhtautui Vasabladet, jonka kirjoittelusta oli esim. vuosina 1907 ja 1908 kielteisen osuus yli neljännes. Muissa lehdissä kirjoittelu painotui samansuuntaisesti, mutta ei yhtä voimakkaan negatiivisesti. Yksi siirtolaisuuskirjoittelun teemoista tänä aikana oli venäläisten maahanmuutto, jonka joka lehti tuomitsi joko suoraan tai välillisesti.

Kun vuoden 1899 Työmiehessä siirtolaisuuteen oli suhtauduttu positiivisesti noin neljänneksessä koko kirjoittelusta, niin kymmenisen vuotta myöhemmin oli kielteisyys jo pääosassa siirtolaisuusmyönteisyyden jäädessä lähes huomaamattomaksi. Uudessa Suomettaressa pääsivät puolestaan kielteisten ohella neutraalit kannanotot yhä enemmän esillä. Näin ollen näiden kahden lehden suhtautuminen siirtolaisuuteen selvästi yhtenäistyi kymmenen vuoden kuluessa.

Itsenäisyyden ajalla lehdissä oli vuosittain yleensä vain muutama kantaaottava juttu. Koko kirjoittelusta niiden osuus oli muutaman prosentin verran, joten keskusteluun siirtolaisuudesta, sen eduista ja haitoista ei enää liitetty ainakaan julkilausuttuja kannanottoja. Siirtolaisten sijaan pakolaiset olivat muutamana vuonna itsenäisyyden ajan alussa myönteisen ja kielteisen suhtautumisen ristiaallokossa (ks. s. 135–138).

Kunkin lehden suhtautuminen siirtolaisuuteen noudatteli toisistaan poikkeavia linjoja. Kaikkein tasaisimmin liitti siirtolaisuuskirjoitteluunsa kannanottoja Vasabladet. Sen negatiivisesti sävyttynyt linja pysyi myös suhteellisen yhtenäisenä läpi aikakauden. Muissa otoksen lehdissä oli Työmiehessä kaikkein monipuolisimmat ja vaihtelevimmat mielipiteet, ja sen jatkajassa, Suomen Sosialidemokraatissa oli enää harvoin kannanottoja suuntaan tai toiseen. Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa tuotiin esille 1880-luvulla jyrkkä kielteinen asenne siirtolaisuuteen, josta sitten 1900-luvun alkuun tultaessa vähitellen siirryttiin neutraalimpaan suuntaan. Tämän vuosisadan ensimmäisellä vuosikymmenellä ei kielteisyys enää lei-

mannut Uuden Suomettaren siirtolaisuuskirjoittelua, mutta antoi kuitenkin selvästi oman sävynsä lehden vetämään linjaan. Itsenäisyyden ajalla ei Uudessa Suomesakaan enää nähty tarpeelliseksi määritellä suhtautumista siirtolaisuuteen.

6. Siirtolaisuuskirjoittelusta 1930-luvulla

Suomalaisten tavanomainen, perinteinen valtamerentakainen siirtolaisuus oli hyvin vähäistä koko 1930-luvun ajan, alle tuhannen henkilön vuosittain (ks. kuvio 1, s. 12). Yhdysvaltoihin ei enää päässyt vuosikiintiön ollessa vain muutama sata henkeä, Kanadakin sulki porttinsa, ja Australiassakin säädettiin siirtolaisrajoituksia. Talouslaman kourista ei 1930-luvun alussa ollut pakotietä muualle kuin itäänpäin, sillä 'huono aika' vallitsi kaikissa perinteisen siirtolaisuuden kohdemaissa. Neuvostoliittoon suuntautunut poikkeava, ns. salainen siirtolaisuus vei Suomesta ehkä jopa 15 000 ihmistä yrittämään sosialistisen yhteiskunnan rakentamista (Kostiainen 1989, 57–65). Talouslaman vähitellen hellittäessä ei maastamuutto Suomesta lisääntynyt. Suomesta lähtemisen paineet pienenivät, ja esim. Neuvostoliiton houkutus väheni nopeasti vuoden 1932 jälkeen. Akuuttina yhteiskunnallisena ongelmana siirtolaisuus siis oli tältä erää lopullisesti ratkennut. Tämän jälkeen keskityttiin kotimaassa suomalaisen siirtolaisuuden uuteen vaiheeseen: siirtolaisyhteisöjen ja Suomen välisten suhteiden hoitoon.

Siirtolaisasia oli siis 1930-luvulla kotimaan ja siirtolaisten välisen yhteydenpidon vaalimista. Se oli kuitenkin vain pienen piirin harrastus ja toimintaa vaivasivat vielä linjariidatkin. Siirtolaiset itse hoitivat yhteytensä Suomeen edelleen pääasiassa henkilökohtaisella tasolla ilman tarvetta organisaatioihin. Suurelle osalle suomalaisista Amerikkaan ja muualle menneet siirtolaiset jäivät näin elämänpiirin ulkopuolelle, ja vain vilkkaimman siirtolaisuuden lähtöalueilla ei siirtolaisia unohdettu. Neuvostoliittoon suuntautunut nk. "loikkarisiirtolaisuus" askarrutti huippukautensa aikana viranomaisia, mutta ongelma ei ollut pitkäikäinen.

Koska kukin tarkastelun kohteina olevista lehdistä oli selvästi sitoutunut tiettyyn osaan suomalaisista, niin kullakin lehdellä oli oma siirtolaisryhmänsäkin erityisen paljon esillä. Näitä olivat Uudella Suomella suomalaiskansalliset, Vasabladetilla ruotsalaiset (sekä suomen- että ruotsin-) ja Suomen Sosialidemokraatilla sekä punaiset että 'vaaleanpunaiset', siis kommu-

nistiset ja sosialidemokraattiset siirtolaiset. Tämä jako oli syntynyt suurelta osin jo autonomian aikana toisaalta kielirajojen ja toisaalta poliittisten linjajerojen mukaan.¹

Uuden Suomen kirjoittelulle siirtolaisuudesta antoivat leimansa kaksi, jo edelliselläkin vuosikymmenellä esiin nousutta teemaa, nimittäin ulkosuomalaisuustyö ja Amerikan suomalaisten kotimaan vierailut. Siirtolaisuuden kohdemaista eniten huomiota sai edelleen Amerikka ja siellä erityisesti Kanada. Vähitellen alkoi lehdessä olla esillä myös siirtolaisten menestystarinat, mutta esim. siirtolaisten nostamiseen sankareiksi ei missään vaiheessa ylletty.

Suomen Sosialidemokraatissa seurattiin jatkuvasti amerikansuomalaista työväenliikettä. Venäjälle punapakolaisina ja 1930-luvun alussa salaa siirtyneiden vaiheet olivat myös mielenkiinnon kohteina. Amerikansuomalaisten kotimaan vierailut olivat tällekin lehdelle uutistapahtuma, joka näkyi palstoilla säännöllisesti kesän alussa ja toisinaan myös joulun alla.

Vasabladetin suhde siirtolaisuuteen poikkesi selvästi edellisistä. Tästä näkyvänä osoituksena on vuodesta 1932 lähtien säännöllisesti joka vuonna syksyisin ilmestynyt siirtolaisillekin suunnattu siirtolaisuuden teemanumero. Ilmeisesti yhdessäkään toisessa suomalaisessa sanomalehdessä ei ole ollut vastaavaa toimintaa, joten tämä nostaa Vasabladetin varsinaiseksi Suomessa ilmestyneeksi siirtolaisuuslehdeksi. Keskeistä teemanumeroiden julkaisemisessa oli se, että niillä Vasabladet osoitti halunsa toimia siirtolaisten ja kotimaan välisten suhteiden hoitajana ja myös aktiivisesti teki jotakin tämän eteen. Aikaisemman linjansa mukaisesti Vasabladetissa kirjoitettiin eniten ruotsinkielisten siirtolaisten vaiheista.

Delaware-siirtolaisuuden 300-vuotismuistojuhlallisuuksiin liittyi jo vuodesta 1936 alkanut ja vuonna 1938 huipentunut lehdistökirjoittelu. Samalla sanomalehdissä kirjoitettiin yleensäkin suomalaisten siirtolaisuudesta ja sen eri vaiheista.

1 Sanomalehtien siirtolaisuuskirjoittelusta 1930-luvulla on käytettävissä joitakin, osittain epävarmoja Suomi-Seura ry:n piirissä kerättyjä tietoja. Kyseinen juttukortisto on laaja, mutta epäsystemaattinen. Siinä on tietoja vain suomalaisten ja erityisesti Amerikkaan suuntautuneesta siirtolaisuudesta, mutta ei tältäkkään osin täysin kattavasti. Tässä tutkimuksessa on ko. kortistoa voitu käyttää 1930-luvun kirjoittelua arvioitaessa sen vertailun perusteella, joka on voitu tehdä ko. kortiston ja tämän tutkimuksen kortiston välillä edellisten vuosikymmenten ajalta.

IV VARSINAINEN SIIRTOLAISUUSKIRJOITTELU 1945–1984

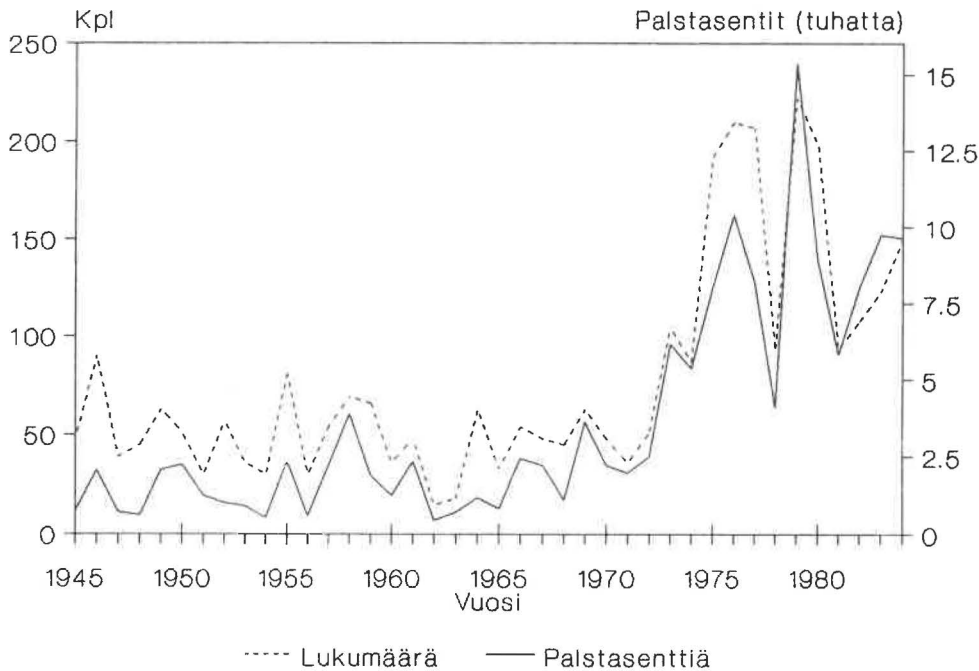
1. Kirjoittelun kokonaisvolyymi

Koska tutkituista lehdistä vain Helsingin Sanomat kattaa kaikki tutkimusajanjakson vuodet, tarkastellaan sitä seuraavassa aluksi erikseen. Sen jälkeen Vasabladetin ja Suomen Sosialidemokraatin aineistot suhteutetaan soveltuvien osin Helsingin Sanomien tuloksiin.

1.1. Helsingin Sanomat

Määrällisesti mitattuna varsinaisen siirtolaisuuden seuranta jakaantuu Helsingin Sanomissa kahteen vaiheeseen: Ennen vuotta 1973 varsinaisten siirtolaisuuskirjoitusten määrä ei yleensä ylitä 3 000 palstasenttiä vuodessa, vuodesta 1973 lähtien kirjoittelu pysyttelee jatkuvasti 5 000 palstasentin yläpuolella saavuttaen vuonna 1979 huippulukeman 15 348 palstasenttiä (kuvio 30, s. 84 ja liite 4, taulukko 2). Alimmillaan varsinaisten siirtolaisuuskirjoitusten määrä on 453 palstasenttiä vuonna 1962, mikä määrä vastaa vain noin yhtä Helsingin Sanomien 8-palstaista sivua. Kun tuo määrä ripotellaan sinne tänne vuoden kuluessa ilmestyneisiin numeroihin, voidaan sanoa, että alhaisimmillaan siirtolaisuus on tuskin näkynyt Helsingin Sanomien palstoilla. Vuoden 1979 huippulukema puolestaan vastaa noin 38-sivuista Helsingin Sanomien numeroa, ja tuona vuonna lehden lukija tuskin on voinut olla huomauttamatta siirtolaisuutta lehden palstoilta.

**Kuvio 30. Varsinaisten siirtolaisuusjuttujen määrä (lkm ja pcm)
Helsingin Sanomissa vuosina 1945–1984.**

Myös kirjoitusten lukumäärän perusteella vuodesta 1973 tulee vedenjakaja Helsingin Sanomien aineistossa (kuvio 30 ja liite 4, taulukko 2). Tuolloin kirjoitusten määrä nousee ensi kertaa yli sadan ja nousee vuonna 1979 peräti 222:een. Suhteutettuna vuoden aikana ilmestyneiden lehtien koko määrään varsinaisten siirtolaisuuskirjoitusten määrä oli vuonna 1979 noin 0.6 juttua lehteä kohden, toisin sanoen: useammassa kuin joka toisessa Helsingin Sanomien numerossa oli tuona vuonna siirtolaisuutta käsittelevä kirjoitus. Siirtolaisuuskirjoitusten lukumäärä oli alhaisimmillaan vuonna 1962 vain 15 kpl, jolloin em. suhdeluvuksi saadaan 0.04 (eli siirtolaisuuskirjoitus 25 lehden numeroa kohden).

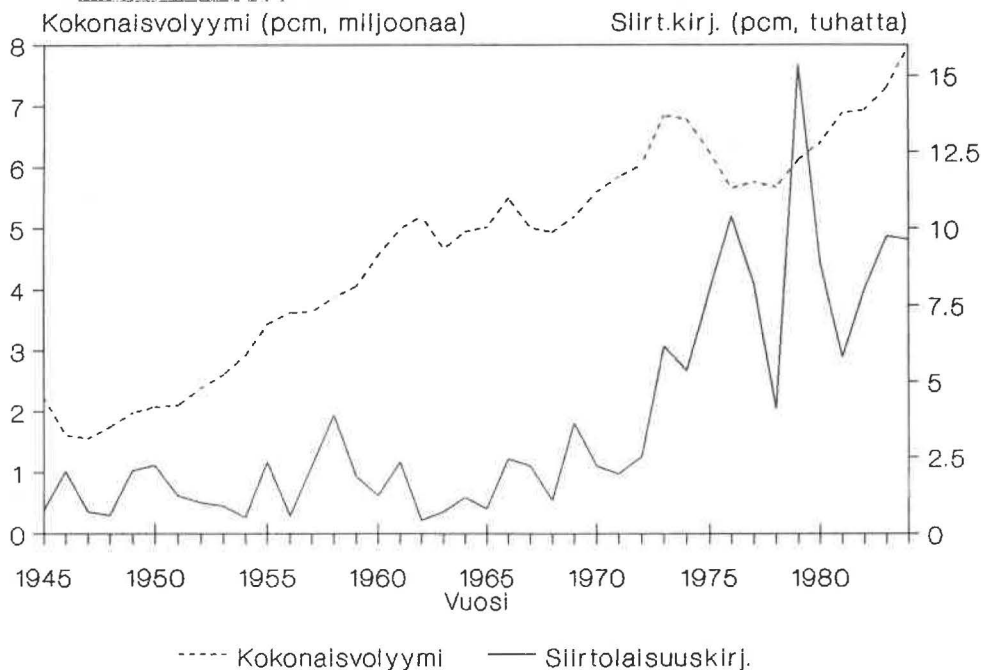
Kuvio 30 osoittaa, että eri mittaustavat antavat kirjoittelun määrän kehityksestä Helsingin Sanomissa varsin samanlaisen kuvan. Juttujen lukumäärä ja vuosittaisia palstasenttejä kuvaavat käyrät kulkevat selvästi eri suuntiin lähinnä vuosina 1952 ja 1984. Molemmissa tapauksissa juttujen lukumäärä kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna samalla kun palstasenttien määrä vähenee. Kuten myöhempi juttutyyppiin perustuva tarkastelu osoittaa, tämä muutos ilmentää lyhyiden uutisjuttujen osuuden huomattavaa kasvua kyseisinä vuosina.

Helsingin Sanomien vuosittainen kokonaisvolyymi on tutkimusajanjaksona ollut alhaisimmillaan vuosina 1946 ja 1947 (ks. kuvio 31, s. 86). Näihin verrattuna vuoden 1984 huippulukema on noin viisinkertainen. Lehden kokonaisvolyymien kasvuun verrattuna varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun

muutokset ovat paljon jyrkempiä. Jos lähtökohdaksi otetaan tutkimusjakson alhaisin lukema vuonna 1962, varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun määrä on vuonna 1969 noussut 8-kertaiseksi. Sen jälkeen kirjoittelun määrä taas jyrkästi laskee, kunnes se saavuttaa ensimmäisen määrällisen huippunsa vuonna 1976, jolloin kirjoittelu on kasvanut 23-kertaiseksi vuoteen 1962 verrattuna. Voimakkaan laskun jälkeen kirjoittelun määrä saavuttaa korkeimman huippunsa vuonna 1979, jolloin se on 34-kertainen vuoteen 1962 verrattuna. Edellä todetut siirtolaisuuskirjoittelun määrälliset muutokset osoittavat vakuuttavasti sen, ettei siirtolaisuuskirjoittelun kehitys ainakaan säännönmukaisesti seuraa lehden kokonaisvolyymien kasvua. Tosin kokonaistrendinä tarkastellen myös siirtolaisuuskirjoittelun määrä kasvaa tutkimusajankohdan loppua kohden, mutta nousu painottuu voimakkaasti vuoden 1972 jälkeiseen aikaan, kun se lehden kokonaisvolyymien kohdalla on selvästi tasaisempi.

Kuvio 31 (s. 86) tarkentaa kuvaa varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun kehityksestä suhteessa lehden kokonaisvolyymiin (ks. myös liite 4, taulukko 2). Suhteellisesti varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun merkitys Helsingin Sanomien aineistossa on ollut suurin 1970-luvun loppupuolella ja 1980-luvun alkupuoliskolla, vaikka samaan aikaan lehden kokonaisvolyymi on ollut moninkertainen tutkimusjakson alkuun verrattuna. Siirtolaisuuskirjoittelun voimakas määrällinen lisäys vuodesta 1973 lähtien on siis myös johtanut siirtolaisuuden seurannan suhteellisen merkityksen kasvuun Helsingin Sanomien palstoilla. Varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun suhteellinen osuus lehden volyymista on suurimmillaan 2.5 promillea vuonna 1979; tätä edellinen huippuvuosi on 1976, jolloin promilleluku on 1.8. Vuosina 1973 ja 1974 suhdeluku lähenee yhtä promillea ja pysyttelee sen jälkeen vuosia 1978 ja 1981 lukuunottamatta promillen tasoa korkeammalla. Ennen 1970-lukua varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun osuus saavuttaa yhden promillen tason vain vuosina 1946, 1949, 1950 sekä vielä vuonna 1958.

Kuvio 31. Helsingin Sanomien kokonaisvolyymin ja varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun määrä (pcm) vuosina 1945–1984.

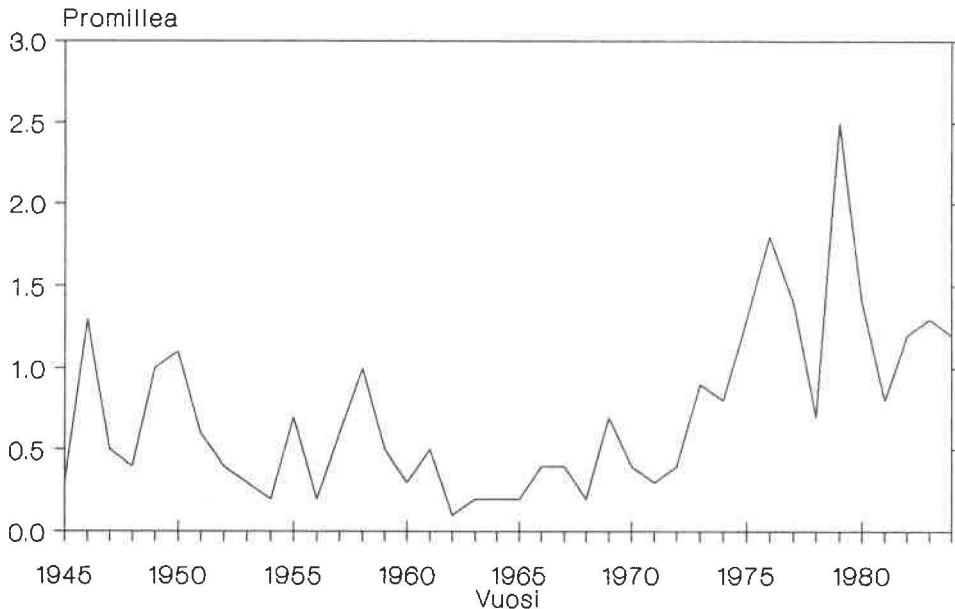
Suhteellisesti tarkastellen Helsingin Sanomien varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu jakaantuu kahden jakson sijasta kolmeen jaksoon (vrt. kuvioita 30, s. 84 ja 32, s. 86). Ensimmäisen jakson voidaan katsoa päättyvän vuoteen 1958, jolloin varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun osuus viimeisen kerran ennen 1970-lukua nousee promillen tasolle Helsingin Sanomien kokonaisvolyymista. Tälläkin jaksolla siirtolaisuuskirjoittelun osuus laskee alimmillaan 0.2 promilleen (vuodet 1954 ja 1956). Tämän jälkeen varsinaisen siirtolaisuuden seuranta putoaa 14 vuodeksi selvästi alle yhden promillen tason ja alkaa vasta vuonna 1973 jälleen lähestyä promilletasoa.

Vuodesta 1973 alkavalla kolmannella jaksolla siirtolaisuuskirjoittelun suhteellinen osuus on pääsääntöisesti suurimmillaan Helsingin Sanomien aineistossa. Siirtolaisuuskirjoittelun määrällinen huippu sivuaa siten ajallisesti toisen maailmansodan jälkeisen Ruotsin siirtolaisuuden suuria virtoja. Mutta samalla on tärkeää huomata se, ettei siirtolaisuuskirjoittelun kasvu mitenkään suoraviivaisesti seuraa siirtolaisuuden volyymin kasvua.

Ruotsiin suuntautuneen siirtolaisuuden huippuvuodet ovat tunnetusti 1969 ja 1970, ja kuten edeltä havaitaan, Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelun volyymin huomattava lisäys sijoittuu pääasiassa vuoden 1973 jälkeiseen aikaan (huippuvuosi on vasta 1979). Tätä tulosta voidaan pitää tutki-

musasetelman kannalta haastavana: sanomalehtien siirtolaisuuskirjoittelua ei voida selittää muuttoliikkeen volyymin välittömänä heijastuksena, vaan sitä on pidettävä **julkisuusprosessina**, jonka muotoutumiseen vaikuttavat lisäksi lukuisat muut tekijät.

Kuvio 32. Varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun osuus promilleina Helsingin Sanomien kokonaisvolyymista vuosina 1945–1984.

Helsingin Sanomien osalta on tarpeen korostaa, että lehden kokonaisvolyymiin perustuva laskutapa antaa siirtolaisuuskirjoittelun suhteellisen merkityksen kasvusta vuodesta 1973 lähtien varsin varovaisen kuvan. Tuo nousu tulisi todennäköisimmin huomattavasti dramaattisemmin esille, jos käytetyt promilleluvut olisi laskettu lehden toimituksellisen aineiston perusteella. Helsingin Sanomien kokonaisvolyymien kasvu perustuu nimittäin suhteellisesti voimakkaammin ilmoitusvolyymien kasvuun, mikä ominaisuus vääristää siirtolaisuuden seurannan promillelukuja alaspäin suhteessa muihin otoksen lehtiin.¹ Toimitukselliseen aineistoon perustuva kokonaisvolyymien

1 Helsingin Sanomien ja Suomen Sosialidemokraatin vertailu osoittaa ilmoitusalan kasvusta lehdissä seuraavaa:

Ilmoitusala prosentteina koko painoalasta				
	v. 1938	1950	1964	1980
HS	39	46	59	60
SS	26	22	24	25

(Lähde: SLH 3, 379)

mittaustapa ei kuitenkaan käytännössä tutkimusaineiston suuren laajuuden takia ollut mahdollista.

Varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun voimakkaan kasvun ajallinen yhteys Ruotsin siirtolaisuuteen tekee edelleen mahdolliseksi seuraavan alustavan johtopäätöksen siirtolaisuuden uutisarvosta: Ruotsin siirtolaisuus on nostanut siirtolaisuuden pysyväksi osaksi suomalaista julkisuutta. Siirtolaisuuden julkinen seuranta ei suinkaan pääty siirtolaisvirtojen ehtymiseen. Itse asiassa Helsingin Sanomien kirjoittelun määrällisen analyysin perusteella voidaan alustavasti olettaa, että siirtolaisuuden uutisarvon kasvu liittyy vasta siihen tilanteeseen, jolloin ensimmäisen polven siirtolaiset ovat jo jonkin aikaa taistelleet siirtolaisuuden luomien sopeutumisongelmien kanssa. Mutta siirtolaisuuden uutisarvo säilyy, vaikka ensimmäisen siirtolaispolven pahimmat sopeutumisongelmat olisivat jo sivuutettu – vai miten on selitettävissä se, että vielä vuonna 1984 lähes joka toinen Helsingin Sanomien numero sisälsi siirtolaisuutta koskevan kirjoituksen.¹

1.2. Muut lehdet

Koska Vasabladetin ja Suomen Sosialidemokraatin aineistot jakaantuvat ajallisesti kahteen jaksoon, kumpaakin jaksoa tarkastellaan tässä aluksi erikseen. Sekä siirtolaisuusjuttujen lukumäärän että palstasenttien perusteella Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelun volyyymi sijoittuu jaksolla 1945–1955 täysin omaan luokkaansa (ks. kuviot 33 ja 34 seuraavalla sivulla). Kun varsinaisten siirtolaisuusjuttujen lukumäärä Suomen Sosialidemokraatissa nousee vain kerran yli sadan (106 kpl vuonna 1949), se pysyttelee Vasabladetissa koko ajan selvästi yli sadan ja saavuttaa korkeimmillaan lähes 200 tason (vuodet 1950 ja 1954; ks. näistä liite 4, taulukko 2). Palstasentteinä laskettuna Vasabladetin ero muihin otoksen lehtiin on vieläkin selvempi: Jos verrataan toisiinsa kirjoittelun huippuja eri lehdissä, varsinaisten siirtolaisuusjuttujen määrä on Vasabladetissa yli nelinkertainen Suomen Sosialidemokraattiin verrattuna ja yli kuusinkertainen Helsingin Sanomiin verrattuna (ks. liite 4, taulukko 2).

1 Hujanen (1989b) esittää toisaalla seuraavan temaattisen jaottelun Ruotsin siirtolaisuutta koskevista uutisnäkökulmista Helsingin Sanomissa: 1) viina- ja puukkouutiset (1945–1964), 2) taloudellinen rationaliteetti vs. sosiaaliset ja kulttuuriset arvot (1965–1978), 3) modernin ja perinteisen ristiriita (1965–1978), 4) suomalaiskysymys Ruotsissa (1979–1984).

mankaltaisuuden arvioinnissa on syytä ottaa huomioon seuraava seikka: Tuolloin, vuosina 1945–1955, puoluelehdetkin olivat vielä luonteeltaan yleisuutislehtiä. Niinpä vielä 1950-luvulla puoluelehti Suomen Sosialidemokraatti tarjosi lukijoilleen vähintään yhtä laajan valikoiman uutisia kuin sitoutumaton Helsingin Sanomat. Lehtien erot tulivatkin lähinnä esillä uutisten otsikoinnissa ja niiden kommentoinnissa.

Otoksen suomenkielisten lehtien vertailussa on lisäksi huomionarvoista se, että suhteellisesti mitattuna siirtolaisuuskirjoittelun painoarvo on jaksolla 1945–1955 pääsääntöisesti suurempi Suomen Sosialidemokraatissa kuin Helsingin Sanomissa. Sama ero lehtien välillä säilyy myös vuodesta 1965 alkavalla jaksolla lukuunottamatta 1970-luvun loppua ja 1980-luvun alkua. Jälkimmäisen jakson osalta lehtien vertailua kuitenkin vääristää tutkimuksessa käytetty laskutapa, jossa siirtolaisuuskirjoittelun määrä on suhteutettu lehtien kokonaisvolyymiin. Jos lehtien ilmoitusvolyymien huomattava ero myöhemmällä jaksolla otettaisiin huomioon, siirtolaisuuskirjoittelun suhteellinen paino Helsingin Sanomissa nousisi useimmiten Suomen Sosialidemokraattia suuremmaksi. Lehdistöhistoriallisessa kontekstissa suomenkielisten lehtien vertailusta voidaankin tehdä seuraava johtopäätös:

Yleisuutislehtenä jaksolla 1945–1955 toimineelle Suomen Sosialidemokraatille siirtolaisuus oli tärkeämpi aihe kuin Helsingin Sanomille. Kun lehti 1960-luvun myötä joutui nk. kakkoslehden asemaan, sen sisällöllinen monipuolisuus vähentyi ja samalla siirtolaisuuden seuranta jäi suhteellisesti vähemmälle kuin ”suurimmassa ja kauneimmassa” valtakunnallisessa uutislehdessä Helsingin Sanomissa.

Kuten siirtolaisuuskirjoittelun sisällön tarkastelu myöhemmin osoittaa, lehtien huomio kohdistui jaksolla 1945–1965 ennen muuta Amerikan siirtolaisuuteen. Tätä kautta tarjoutuu myös mahdollisuus selittää se, miksi Suomen Sosialidemokraatti painotti tuolloin siirtolaisuusasioita enemmän kuin Helsingin Sanomat. Suomalaisen työväenliikkeen siteet Amerikan siirtolaisuuteen ovat perinteisesti olleet kiinteät ja tämä näkyi Suomen Sosialidemokraatin palstoilla vielä toisen maailmansodan jälkeenkin. Amerikkaan muutaneista työväenliikkeen johtohahmoista Oskari Tokoi kirjoitti ahkerasti Suomen Sosialidemokraatissa jaksolla 1945–1955, ja hänen käyntejään Suomessa seurattiin tarkasti (ks. kuva 1 seuraavalla sivulla).

Mutta Amerikan siirtolaisuus on ollut tärkeä myös ruotsinkielisellä Pohjanmaalla, Vasabladetin ilmestymisalueella. Juuri yhteydenpito Amerikan siirtolaisiin tekee siirtolaisuuskirjoittelusta niin poikkeuksellisen tärkeän aiheen Vasabladetin palstoilla, kuten edellä on osoitettu. Vasabladetin poikkeuksellisuutta verrattuna muihin otoksen lehtiin korostaa siirtolaisuuskirjoittelun suuren volyymin ohella lehden erityiskytkentä Amerikan siirtolaisiin. Lehti alkoi jo 1930-luvun alussa julkaista vuosittaista **siirtolaisnumeroa**, jossa kotimaahan jääneet sukulaiset ja ystävät tervehtivät valtameren

Kuva 1. Suomen Sosialidemokraatti 14.5.1953 ja 18.6.1955.

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTI

OSKARI TOKOI 80-VUOTIAS

Näkyvällikään oskalla selinty-
vän yksilön arvo ja jälkimmäine el
demokraattisessa yhteiskunnassa
ole ainakaan itseään selvä ja hän-
nen saavuttamansa saaman mää-
rääni. Johtajien palvelua on tui-
laleessa yhteiskunnassa vierasta.
Pitkemminkin kuuluu asiaan hel-
dän arvoelämänsä, ja eräs de-
mokratian heikkoudeksi sanottu
tekiä on se, että silloin kun mää-
räänsä asemassa olevilla vaadi-
tulein pitäisi päätökellä, hädäl-
lämättömyyttä ja vastuun suru-
toista työntämistä historianaa kan-
nettavaksi, sen johtajien timentä-
vä pitkemminkin säilyttävistä
ominaisuuksia: herkkyyttä, suvel-
sevaisuutta ja lahjallisuutta sekä
ennan kaikkea herkkää ja pitkälie
uuttuvaa vastuuntuntoa. Sellaiset
miehet eivät loleta laivaalis läh-
denteloina eikä heitä sanota san-
kareiksi; lyhyellä lähtimellä nä-
kevät alkajaisena jopa tuomitse-
vat heitä. Mutta ajan mylly jau-
haa hee aistansa hitaasti, ja usein
todetaan, että aikansaun-mallili-
suutensa ja varovaisuutensa takia
vähkeiltä tai unkoillisuutensa ja
uhrautuvaisuutensa takia vihattu
henkilö osoittautuu lopulta per-
sonallisuudeksi, joka on, saanut
aikaan enemmän kuin selkälajit
ja suomenlaist.

Oskari Tokoi

ten lähti yrittämään onneaan Am-
rikkaan. Yhdeksän työteliästä j
raakasta vuotta siellä — kaivo-
työläisenä, kuten hän on Tamme-
kuntantamina julkaisemissa
muistelmissa kertonut — kypesit
häntä, lasjensi hänen näköpiiriä;
ja saatte hänet myös kokeetuk
elin parhallaan yleismaailmalli-
seksi muodostuvan työväenliik-
keen kanssa.

Sillä hän palasi Suomeen, aluk
si maanviljelijäksi ja maakaup-
piakksi kotiseudulle. Jotakin P
kultankie hänen mielestään. Ja e-
siko näkyä siinä, että häntä pyy-
dettiin puhujaksi työväen juhlia
Ilakoukain, ja hän meni, ja sillä
li matkalla tuli hänen avullaan
perustetuk monta uutta työväen
yhdistystä, mm. hänen kotipiä
jäänä Kannukseen, mikä yhde-
tyksen perustamisensa hän tietet.
oli kantajansa. Vastustamaton
kinnostus yhteiskunnallisiin asioi-
hin toi häntä yhä enemmän "se-
ile", ja v. 1907 hänet ekkä omak-
sella yllätykseen valittiin soa-
dem. puolueen edustajana valit-
pöiville. Sos-dem. ryhmässä hä-
nellä oli alun sikeen johtava aas-
ma. V. 1913 hänet valittiin silloi-
sen Suomen Ammattijärjestön pu-
heenjohtajaksi, ja silloisen kehiti-
tymälönnä, työehtosopimukie ja
valituntensa järjestötoiteja vail-
le olevan ammattiyhdistyksen
piirissä hän suoritti merkittäviä
voimia, kaikkiansa- ja järjestö-
mestyä, kunnes hänen valitöi-
(Jatk. 5. siv. 7. palst.)

akoulun; vime vuosiaan lopulla
nän kuin vielä Linin vuosiaan
aluskin se oli köyhälle maala-
pojalle toisain onni, suotuisa sal-
tuma, onnenpotkaus. Ja niin kuin
hän hee lapeuden muistelmis-

saan kerjoe, hän selviytyt siitä es-
simmänsä ja plesia palkinnois-
kin.
Sitten seurasi jälleen rauhvu-
ela sukulaistalossa, kunnes aurti
Oskari Tokoi isänä jälkiä seur-

Amerikansuomalaisia saapui jälleen vierailulle Suomeen

(SS) Eilen aamulla klo 10:n jälkeen kerääntyi Ho-
telli Helsingin juhlahuoneis-
toon iloisesti rupatteleva
matkalar ryhmä, joka eräis-
sä olennaisissa piirteisä ero-
si' alvan supisuomalaisesta
matkajasta. Tuolta kantai-
tui kuulijan korviin pätkä
keskustelusta, joka käytiin
suomen kielillä vierasperäisii
korostac, tuolla taas englan
ninkielinen huudahdus, jossa
siinäkin saattoi erottaa tälle
kielelle vieraan korostuksen.
Kciti olivat sitten nuo mat-
kalaiset jotka jopa liikehte-
lyltään seki vaatetukseltaan
erosivat meikäläisistä perus-
tyypistä? Vastaus on yksin-
kertainen ja joka kesä tois-
tuva: — Ryhmä amerikan-

suomalaisia oli jälleen astu-
nut jal llaan syntymämaansa
— ja toisen polven mat-
kanajat isensä syntymämaan
— kamaralle viivähtäkkeeseen
tällä hetken ja palataksien
sitten takaisin.

Tällä kertaa maassamme vie-
ralleivia amerikansuomalaisia on
kaikkiaan 47. He saapuvat toissa
vöni lentoteitse Seutulän lento-
kentälle kahdessa ryhmässä, jois-
ta toista ryhmää johtaa pastori V.
Rautanen sekä toista ryhmää
Mrs. Katie Persson. Tämän-
kertaiset vierat saapuvat Michi-
ganista, Detroitista, Ohlostä, Mas-
sachusettsista sekä Minnesotasta.
Pastori Rautanen kertoi jär-
jestäneensä matkan ennen kaik-

(Jatk. 2. siv. 8. palst.)

Eilen saapuneiden amerikansuomalaisryhmien veteraanit, Au-
kusti Korhonen (vasemmalla) ja William Johnson, viisittävät matkakokemuksiaan eilisäaamun kahvitaukiolla Ho-
telli Helsingissä.

Oskari Tokoi oli 1950-luvun tunnetuin amerikansuomalainen Suomen So-
sialidemokraatissa. Myös amerikansuomalaisten vierailuja Suomeen seuratiin tiiviisti.

taakse lähteneitä. Tervehdysten ohella numeroihin sisältyi kuvauksia kotimaan oloista sekä siirtolaisten muisteloita ja kuvauksia kokemuksistaan. Sodan takia siirtolaisnumeron julkaiseminen keskeytyi, mutta jatkui – kuten lehti asian ilmaisi – ”paperisäännöstelystä huolimatta” jo vuonna 1946. Sen jälkeen siirtolaisnumero ilmestyi vuosittain keskeytyksettä vuoteen 1957 asti.

Vasabladetin siirtolaisnumero ilmestyi yleensä syksyllä marraskuussa siten, että joulutervehdykset ehtivät sen kautta ajoissa perille. Nimestään huolimatta siirtolaisnumero ei ollut vain yksi ainoa lehden numero, vaan esim. vielä 1956 siirtolaisnumeron aineisto sijoittui kolmeen samalla viikolla ilmestyneeseen lehteen (siirtolaisnumerot A, B, C). Näiden kolmen lehden siirtolaisaineistosta koostui yhteensä 20 sivua, mikä palstasenteiksi muutettuna on 8 000 cm. Jaksolla 1945–1955 vähintään puolet Vasabladetin varsinaisten siirtolaisuuskirjoitusten vuosittaisesta palstasenttimäärästä koostuikin siirtolaisnumeron aineistoista, ja juuri tästä syystä lehden ero palstasenteissa laskettuna on muihin otoksen lehtiin verrattuna niin tavattoman suuri. Kunkin yksittäisen lehden siirtolaisnumeroon liittyvä aineisto puolestaan koodattiin yhdeksi siirtolaisuuskirjoitukseksi ja tämä selittää sen, miksi Vasabladetin erilaisuus juttujen lukumäärän mukaan tarkasteltuna korostuu suhteellisesti vähemmän kuin palstasenttien mukaan mitattuna (ks. kuviot 33 ja 34, s. 89).

Käytettävissä oleva tutkimusaineisto ei tarjoa suoranaista mahdollisuutta tarkastella sitä, missä määrin Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelun suuri volyyymi liittyy toisaalta sen ruotsinkielisyyteen ja toisaalta siihen, että siirtolaisuudella on pitkät perinteet sen ilmestymisalueella. Jotta tällainen arviointi olisi mahdollista, Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelua pitäisi voida verrata muihin ruotsinkielisiin lehtiin sekä Pohjanmaalla ilmestyviin suomenkielisiin lehtiin. Vuodesta 1965 alkavan jakson osalta voidaan kuitenkin todeta, että Vasabladet tuolloin toistuvasti arvostelee erityisesti Hufvudstadsbladetia siitä, ettei se riittävästi kiinnitä huomiota siirtolaisuuden merkitykseen ruotsinkielisen väestön asemalle Suomessa.¹ Onkin todennäköistä, että siirtolaisuuden poikkeuksellisen tärkeä osuus Vasabladetin toimituspolitiikassa on yhteydessä molempiin edellä mainittuihin tekijöihin: 1) sen ruotsinkielisyyteen ja 2) sen ilmestymiseen alueella, jossa siirtolaisuuden vaikutukset ruotsinkielisen väestön asemaan olivat välittömästi havaittavissa.

1 Kujalan (1989) kokoama aineisto Keskipohjanmaa-lehden siirtolaisuuskirjoittelusta vuosilta 1966–1980 osoittaa, että siirtolaisuudella oli lehden palstoilla suurempi osuus kuin valtakunnallisilla lehdillä (HS, SS). Siirtolaisuuden merkitys jäi kuitenkin Keskipohjanmaassa yleensä pienemmäksi kuin Vasabladetissa (ks. oheisia vertailulukuja).

Varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun osuus promilleina lehden koko volyymistä

	-66	-67	-68	-69	-70	-71	-72	-73	-74	-75	-76	-77	-78	-79	-80
Keskipohjanmaa	4.0	5.4	3.1	1.1	3.7	3.7	2.1	2.7	2.0	3.5	2.1	3.1	4.3	3.0	2.4
Vasabladet	3.6	3.2	2.5	5.2	8.0	5.2	4.7	8.4	5.9	7.2	7.0	5.9	4.1	2.3	1.9

Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelu on myös vuodesta 1965 alkavalla jaksolla aluksi muita otoksen lehtiä korkeammalla tasolla (ks. kuviot 33 ja 34 s. 89 sekä liite 4, taulukko 2). Mutta vasta vuonna 1969 varsinaisten siirtolaisuusjuttujen määrä saavuttaa Vasabladetissa saman tason, millä se oli vuosina 1945–1955. Suhteellisesti kirjoittelun määrä on pudonnut noin neljännekseen siitä tasosta, millä se oli aikaisempaan jaksona (ks. kuvio 35, s. 90 ja liite 4, taulukko 2). Pudotuksesta huolimatta siirtolaisuuskirjoittelun suhteellinen paino on Vasabladetissa edelleen moninkertainen muihin otoksen lehtiin verrattuna. Vuoden 1976 jälkeen varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun määrä laskee Vasabladetissa voimakkaasti, samaan aikaan Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelu on absoluuttisin luvuin tarkasteltuna saavuttanut Vasabladetin tason. Kuitenkin vain vuosina 1979 ja 1984 varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun suhteellinen paino ylittää Helsingin Sanomissa Vasabladetin tason. Tutkimusjakson lopussa vuonna 1984 Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelun volyymi on ensi kerran kaikkein alimpana sekä absoluuttisesti että suhteellisesti.

Vuodesta 1965 alkavalla jaksolla varsinaiset siirtolaisuuskirjoitukset käsittelevät ennen muuta suomalaisten siirtolaisuutta Ruotsiin. Myös tämän siirtolaisuustyypin seurannalle Vasabladet antaa huomattavasti enemmän painoa kuin otoksen suomenkieliset lehdet. Tämän lehtien välisen eron arvioinnissa on syytä korostaa sitä, että siirtolaisuus Ruotsiin oli tuolloin ajankohtainen, koko suomalaista yhteiskuntaa koskettava ilmiö. Vaikka muuttoliike aluksi veikin voimakkaimmin väkeä ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta, se muuttui pian maan kaikkia syrjäseutuja koskevaksi ilmiöksi. Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelu lähtee voimakkaaseen nousuun 1960-luvun puolivälin tasosta jo vuonna 1969, kun esim. Helsingin Sanomissa tämä hyppäys tapahtuu vasta vuonna 1973. Suomen Sosialidemokratissa tuo hyppäys jää kokonaan tulematta. Vasabladetissa siirtolaisuuskirjoittelun ensimmäinen määrällinen huippu on suhteellisesti mitaten jo vuonna 1970 (8.0 promillea) ja sitä seuraavakin jo vuonna 1973 (8.4 promillea). Helsingin Sanomissa ensimmäinen huippu sijoittuu vuoteen 1976 (1.8 promillea) ja sitä seuraava vuoteen 1979 (2.5 promillea). Suomen Sosialidemokratissa kirjoittelun selvän suhteellinen nousu sijoittuu vasta vuoteen 1984 (2.7 promillea).

Siirtolaisuuden kehitystä vasten tarkasteltuna edellä kuvatut erot Vasabladetin ja muiden otoksen lehtien välillä osoittavat, että Vasabladet on reagoinut huomattavasti välittömämmin siirtolaisuuden voimakkaaseen kasvuun 1960-luvun jälkipuoliskolla. Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelu lisääntyy voimakkaasti muuttoliikkeen kasvaessa massamuutoksi; suomenkielisten otoksen lehtien kirjoittelussa ei sen sijaan ole havaittavissa vastaavaa määrällistä hyppäystä. Suhteessa suomenkieliseen lehdistöön (ja julkisuuteen yleensä) Vasabladet omaksuikin 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa unilukkarin roolin. Useissa Vasabladetin kirjoituksissa heräteltiin tuolloin suomenkielisiä lehtiä ja poliitikkoja näkemään, mitä muuttoliike Ruotsiin oli maalle aiheuttamassa. Myös esim. suomenkielisten siirtolaisten kielion-

gelmat Ruotsissa tulivat sen palstoilla huomattavasti aikaisemmin esille kuin suomenkielisissä otoksen lehdissä.

2. Siirtolaisten kansallisuus

Kaikki otoksen lehdet ovat keskittyneet seuraamaan nimenomaan suomalaisten siirtolaisuutta, toisin sanoen: siirtolaisuutta tarkastellaan lehdissä kansallisesta näkökulmasta (liite 8, taulukko 1). Suurin osa kirjoituksista käsittelee vain suomalaisia siirtolaisia; sen lisäksi osa jutuista kuvaa suomalaisia yhdessä muiden siirtolaisuuskansallisuuksien kanssa. Tällaisten suomalaisten siirtolaisuutta yksinään tai muihin kansallisuuksiin liittyvänä käsittelevien juttujen osuus on yleensä vähintään 90 prosenttia aineistosta, joskin eri lehtien kirjoittelussa on jonkin verran painotuseroja ja ajallista vaihtelua. Helsingin Sanomien kirjoittelussa ajallinen vaihtelu on suurinta, vaikka senkin palstoilla suomalaisten siirtolaisuutta sivuavien juttujen määrä vain kerran laskee alle puoleen. Tämä tapahtuu vuonna 1962, jolloin suomalaisten siirtolaisuutta yksin tai yhdessä muiden kanssa käsittelevien juttujen osuus on vain 13 %. Samana vuonna varsinaisten siirtolaisuusjuttujen määrä oli Helsingin Sanomissa sekä absoluuttisesti että suhteellisesti alimmillaan (kuviot 30, s. 84 ja 32, s. 87).

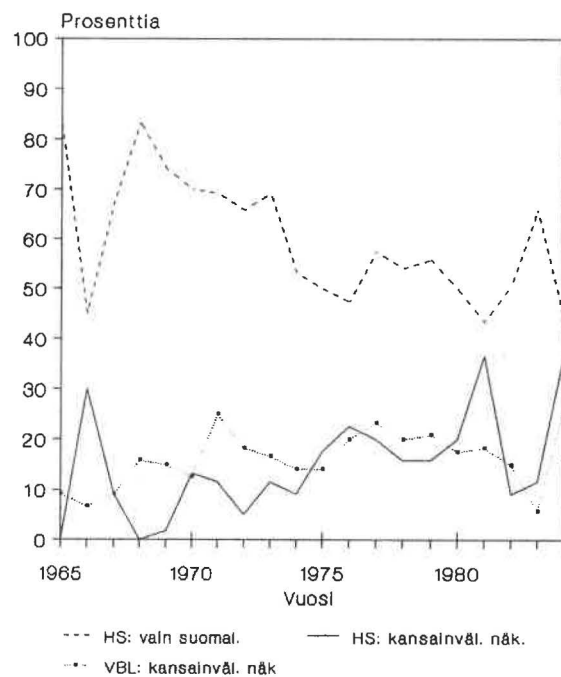
Vähiten ajallista vaihtelua on Vasabladetin kirjoittelussa ajalla 1945–1955. Vain jakson alussa vuonna 1945 suomalaisten siirtolaisuutta yksinään tai muiden kanssa käsittelevien kirjoitusten osuus jää alle 90 prosentin (88 %). Tutkimusjaksolla 1965–1984 suomalaisten siirtolaisuuden suhteellinen paino laskee Vasabladetissa, mutta on alimmillaankin vielä 67 prosenttia (vuonna 1984). Suomen Sosialidemokraatissa kansallinen näkökulma on yleensä suhteellisesti voimakkain kaikista lehdistä jaksolla 1965–1984, joskin painotus kahteen otteeseen, vuosina 1974 ja 1981, putoaa selvästi Vasabladetin tason alapuolelle. Myös jaksolla 1945–1955 kansallinen näkökulma on Suomen Sosialidemokraatissa yhtä tärkeä kuin Vasabladetissa, mutta tällöinkin vuosina 1945 ja 1952 sen painotus putoaa selvästi Vasabladetin alapuolelle.

Kokoavasti kansallisen näkökulman merkityksestä eri lehtien siirtolaisuuskirjoittelussa voidaan edellä sanotun perusteella todeta seuraavaa: Vasabladet ja Suomen Sosialidemokraatti pitäytyvät suhteellisesti voimakkaammin kansalliseen näkökulmaan kuin Helsingin Sanomat. Vasabladetissa tämä toimituspoliittinen painotus on johdonmukaisin, sillä suomalaisten siirtolaisuutta sivuavien juttujen osuus ei siinä missään vaiheessa laske alle 67 prosentin. Helsingin Sanomissakin vallitseva näkökulma on kansallinen, mutta kautta tutkimusajanjakson sen toimituspoliittikkaan sisältyy muita enemmän vaihtelua kansallisen ja kansainvälisen näkökulman välillä.

Eri lehtien keskinäistä vertailua voidaan edelleen tarkentaa kohdistamalla huomio nimenomaisesti siihen, missä määrin lehtien siirtolaisuuskirjoit-

tukset käsittelevät yksinomaan muita siirtolaisuuskansallisuuksia tai niitä yhdessä suomalaisten kanssa. Kansallisuuden luokitteluvaihtoehdoista tämä tarkastelutapa kiinnittää huomion sisältöluokkien 2 (suomalaisia yhdessä muiden kanssa) ja 3 (ei lainkaan suomalaisia) yhteenlaskettuun osuuteen (ks. liite 8, taulukko 1; luokittelurungosta liite 1). Tämän laskutavan mukaan jaksolla 1945–1955 Helsingin Sanomissa osoitetaan aluksi suhteellisesti eniten huomiota muille siirtolaisuuskansallisuuksille, minkä jälkeen 1950-luvun alkupuoliskolla Suomen Sosialidemokraatin siirtolaisuuskirjoitusten näkökulma on suhteellisesti kansainvälinen. Jaksolla 1965–1984 kansainvälisen näkökulman merkitys vähenee Suomen Sosialidemokraatissa, kun se muissa lehdissä trendinomaisesti kasvaa. Kuten kuvio 36 alla osoittaa, Helsingin Sanomissa tämä kasvun vaihe alkaa vuodesta 1972 ja päättyy vuoteen 1981. Tänä aikana Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelu kansainvälistyy samalla kun yksinomaan suomalaisten siirtolaisuuteen pitäytyvien kirjoitusten osuus vähenee. Kirjoittelun kansainvälistyminen liittyy näin Helsingin Sanomissa siihen vaiheeseen, jolloin siirtolaisuuskirjoittelun määrä sekä absoluuttisesti että suhteellisesti mitaten voimakkaasti kasvoi.

Kuvio 36. Kansainvälinen näkökulma Helsingin Sanomien ja Vasabladetin varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1965–1984 (% palstasenteistä).¹

¹ Kansainvälisen näkökulman osuus on laskettu muuttujien luokista 2 (suomalaisia yhdessä muiden kanssa) ja 3 (ei lainkaan suomalaisia).

Vaikka siirtolaisuuskirjoittelun kansainvälistyminen Helsingin Sanomissa liittyykin ajallisesti kirjoittelun volyymin nousuun, kirjoittelun määrän lisääntyminen ei välttämättä selitä kansainvälisen näkökulman merkityksen lisääntymistä. Vasabladetin aineisto nimittäin asettaa kirjoittelun määrän ja kansainvälistymisen suhteen toisin päin: Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelussa kansainvälisen näkökulman merkitys on myös suurempi vuodesta 1965 alkavalla jaksolla, vaikka kirjoittelun volyymi lehdessä on selvästi pienempi kuin vuosina 1945–1955. Käytettävissä olevan tutkimusaineiston perusteella voidaan alustavasti todeta, että siirtolaisuuskirjoittelun kansainvälistyminen alkaa Vasabladetissa aikaisemmin kuin Helsingin Sanomissa. Kansainvälisen näkökulman suhteellinen paino on Vasabladetissa suurempi vuoteen 1975 saakka. Vuosina 1975–1976 se laskee lievästi Helsingin Sanomien tason alapuolelle ja nousee taas sitä korkeammalle 1970-luvun loppuvuosiksi. Helsingin Sanomissa kansainvälinen näkökulma on erityisen tärkeä vuosina 1981 ja 1984, jolloin sisältöluokkiin 2 ja 3 kuuluvien juttujen yhteinen osuus on peräti 44 prosenttia.

Kuten edellä on osoitettu, siirtolaiskirjoittelun näkökulman kansainvälistyminen vuodesta 1965 alkavalla jaksolla on yhteinen piirre Helsingin Sanomille ja Vasabladetille. Ne ovat molemmat tuolloin olleet kaupallisen sanomalehden perustyyppiä: puoluepoliittisesti sitoutumattomia alueensa yksöislehtiä.¹ Niille uutistarjonnan kansainvälistyminen on ollut kilpailukeino suhteessa muihin tiedotusvälineisiin, eritoten televisioon. Tämän kehityksen myötä myös siirtolaisuutta on tarkasteltu aikaisempaa kansainvälisemmin. Suhteutettuna Suomen kannalta keskeisiin siirtolaisuuden perustyypeihin, Amerikan ja Ruotsin siirtolaisuuteen, tästä kehityksestä on ollut seurauksena se, että Ruotsin siirtolaisuutta on julkisuudessa käsitelty selvästi kansainvälisemmässä ilmapiirissä kuin Amerikan siirtolaisuutta. Huomattakoon, että tämä ilmapiirin kansainvälistyminen ei ole ollut vain lehdistön kansainvälistymistä, vaan se on koskettanut suomalaista yhteiskuntaa kokonaisuutena.

Aikaisemmin on jo todettu, että Suomen Sosialidemokraatissa kansainvälisen näkökulman merkitys oli suurimmillaan kaikista lehdistä 1950-luvun alkupuoliskolla. Sen siirtolaisuuskirjoittelussa ei kuitenkaan ole jaksolla 1965–1984 havaittavissa vastaavaa kansainvälistymisen trendiä kuin muiden otoksen lehtien kirjoittelussa. Joinakin vuosina kansainvälisen näkökulman osuus tosin nousee lehdessä hyppäksenomaisesti 1950-luvun alun tasoa korkeammalle. Kokonaisuutena Suomen Sosialidemokraatin siirtolaisuuskirjoittelu painottaa jaksolla 1964–1984 muita lehtiä enemmän kansallista näkökulmaa. Lehdistöhistoriallista taustaa vasten voitaneen ajatella, että sen siirtolaisuuskirjoitteluun on jälkimmäisellä tutkimusjaksolla vaikuttanut lehden muuttuminen yleisuutislehdestä kakkoslehden asemassa ole-

1 Salminen (1988, 214) toteaa, että Vasabladet oli linjaltaan 1960-luvulle asti RKP:n lehti. Nykyinen päätoimittaja Birger Thölix on luonnehtinut lehteä liberaaliksi ruotsinkieliseksi maakuntalehdeksi.

vaksi puolueen pää-äänenkannattajaksi. Siirtolaisuuden seurannassa tuo muutos on mitä todennäköisimmin aiheuttanut sen, että lehti on välittänyt lukijoilleen vain keskeisimmät siirtolaisuutta koskevat uutiset sekä ne, joiden poliittinen merkitys on ollut suurin. Nämä molemmat valintakriteerit ovat omiaan korostamaan kansallisen näkökulman merkitystä siirtolaisuuden seurannassa, kuten Suomen Sosialidemokraatin kirjoittelusta on jaksolta 1965–1984 osoitettu.

3. Siirtolaisuuden kohdamaa

Tutkitut lehdet seuraavat pääasiallisesti Pohjoismaihin ja Pohjois-Amerikkaan suuntautunutta siirtolaisuutta (taulukko 6 sivuilla 99–100). Helsingin Sanomissa Pohjoismaiden osuus on yksinään yli puolet (61 %) varsinaisesta siirtolaisuuskirjoittelusta, ja kun siihen lisätään muiden Euroopan maiden osuus, saadaan Euroopan osuudeksi lehden siirtolaisuuskirjoittelusta 71 prosenttia. Muissa lehdissä Euroopan maiden osuus on Suomen Sosialidemokraatissa 53 prosenttia ja Vasabladetissa 40 prosenttia. Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelu on siis Eurooppa-keskeisempää kuin muilla lehdillä. Niiden vähempi Euroopan painotus selittyy Amerikan siirtolaisuuden suuremmasta osuudesta niiden kirjoittelussa. Kun Helsingin Sanomissa Pohjois-Amerikan osuus on 17 prosenttia, se on Suomen Sosialidemokraatissa 36 prosenttia ja Vasabladetissa 23 prosenttia.

Pohjoismaisesta siirtolaisuudesta lehdet seuraavat selvästi eniten Ruotsiin suuntautunutta siirtolaisuutta. Sen osuus varsinaisesta siirtolaisuuskirjoittelusta on Helsingin Sanomissa jo yksinään lähes puolet eli noin 49 prosenttia, Suomen Sosialidemokraatissa noin 47 prosenttia ja Vasabladetissa noin 34 prosenttia. Ruotsin siirtolaisuuden jälkeen osoitetaan Pohjoismaista eniten huomiota omaan maahan eli Suomeen suuntautuneelle siirtolaisuudelle. Kuten taulukko 6 osoittaa, otoksen lehtien siirtolaisuuspoliittinen maailmankuva on vahvasti kaksinapainen: toisaalla kirjoittelun kohteena on Eurooppa ja ennen muuta Pohjoismaat, toisaalla Pohjois-Amerikka. Nämä molemmat alueet ovat tärkeitä siirtolaisuuden kohdealueita kansallisesta, suomalaisesta näkökulmasta ja kuten edellisessä kohdassa (kohta IV.2.) todettiin, siirtolaisuudesta on kirjoitettu nimenomaan kansallisesta näkökulmasta.

Kansallisen merkityksen ohella siirtolaisuuskirjoittelun kohdistumiseen lienee vaikuttanut alueen maantieteellinen läheisyys ja tietysti myös itse muuttoliikkeen ajallinen läheisyys. Nämä molemmat tekijät ovat todennäköisesti lisänneet Pohjoismaiden siirtolaisuuden painoa koko aineistossa. Yllättävänä voitaneen pitää sitä, että huolimatta Australiaan ja Uuteen Seelantiin suuntautuneen siirtolaisuuden kansallisesta merkityksestä, näiden maiden osuus lehtien kokonaiskirjoittelussa on varsin pieni. Vain Suomen Sosialidemokraatissa tuo osuus on lähellä Pohjoismaiden ulkopuolisten Euroopan maiden (”Muu Eurooppa”) tasoa, muissa selvästi sen alapuolella.

Tässä tapauksessa kirjoittelun vähäisyyteen lienee puolestaan vaikuttanut alueen maantieteellinen etäisyys.

Taulukko 6. Siirtolaisuuden kohdealue tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1945–1984 (% palstasenteistä).

ALUE:	Lehti HS	SS	VBL
Pohjoismaat			
Ruotsi	49	47	34
Suomi	7	2	2
Tanska	1	1	1
Norja	4	0	0
<i>Yhteensä</i>	61	50	37
Muu Eurooppa			
Alankomaat	1	-	0
Belgia	0	-	0
Englanti	2	1	1
Espanja	1	-	0
Italia	0	-	0
Itävalta	0	-	0
Jugoslavia	0	-	-
Kreikka	0	-	-
Monaco	-	-	0
Neuvostoliitto	0	0	0
Portugali	0	-	0
Ranska	1	1	1
Saksan LT	4	1	1
Sveitsi	1	1	-
Tsekkoslovakia	0	0	0
Unkari	-	-	0
<i>Yhteensä</i>	10	4	3
Pohjois-Amerikka			
Yhdysvallat	15	32	21
Kanada	2	4	2
<i>Yhteensä</i>	17	36	23

Etelä-Amerikka			
Argentiina	0	0	0
Bolivia	0	0	-
Brasilia	0	1	0
Chile	-	0	0
Guatemala	-	-	0
Meksiko	0	-	0
Panama	-	-	0
Paraguay	-	1	0
Venezuela	0	0	-
<i>Yhteensä</i>	0	2	0
Lähi-Itä			
Israel	1	0	0
Turkki	0	-	-
<i>Yhteensä</i>	1	0	0
Afrikka			
Etelä-Afrikka	0	0	0
Libya	0	-	-
<i>Yhteensä</i>	0	0	0
Aasia			
Afganistan	-	-	0
Etelä-Korea	0	-	-
Etelä-Vietnam	0	-	-
Filippiinit	-	1	-
Hong Kong	-	-	0
Intia	-	-	0
Japani	-	-	0
Kiina	-	-	0
Pakistan	-	-	0
<i>Yhteensä</i>	0	1	0
Oseania			
Australia	3	2	1
Uusi-Seelanti	0	0	0
<i>Yhteensä</i>	3	2	1
Muut maat	5	2	34
Ei mainintaa	3	3	2
Yhteensä	100	100	100

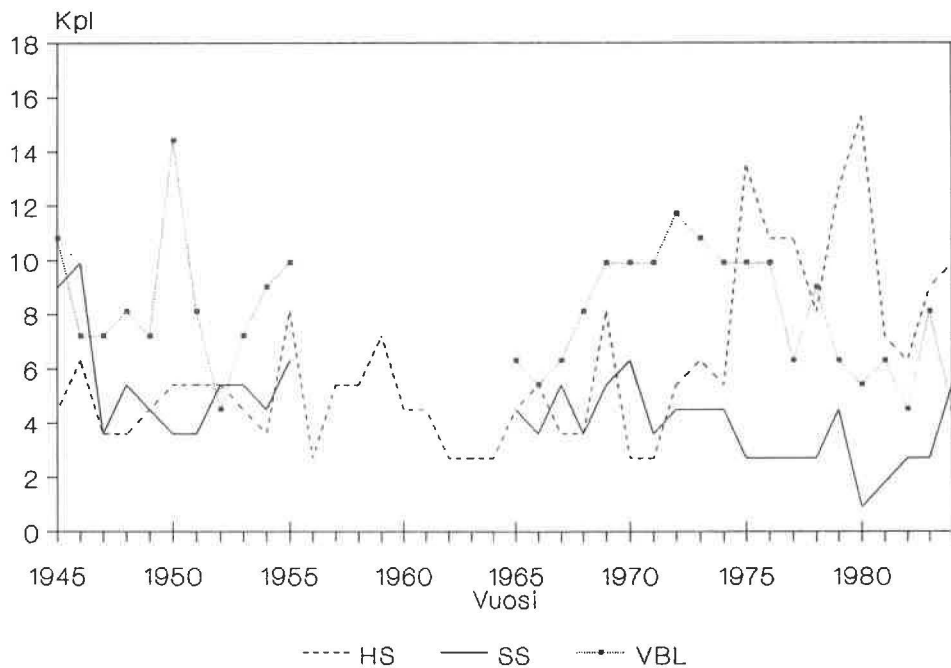
N (pcm)	145206	52618	247688

Taulukossa 6 edellä ryhmä ”muut maat” tarkoittaa niitä kohdemaita, joita ei ole mainittu erikseen taulukon aikaisemmissa luokitteluuissa. Tyypillisimmät tähän luokkaan kuuluvista jutuista ovat kuitenkin sellaisia kirjoituksia, joissa käsitellään rinnakkain useita kohdemaita. Erityisesti tutkimusjakson alussa vuosina 1945–1955 tällaisia juttuja olivat Pohjois-Amerikkaa kokonaisuutena käsittelevät jutut, joissa siirtolaisuuden kohdemaina mainittiin sekä USA että Kanada. Nimenomaan Pohjois-Amerikasta voidaan todeta, että sen merkitys siirtolaisuuden kohdemaana on aineistossa jonkin verran suurempi kuin taulukon 6 yksittäisiin kohdemiin perustuva erotteilu osoittaa. Mutta myöhemmällä tutkimusjaksolla vuosina 1965–1984 on taas osa Ruotsin siirtolaisuudesta ”hukkunut” kaatoluokkaan ”muut maat”, joten taulukko 6 antaa pääpiirteittäin oikean kuvan eri siirtolaisuustyyppien suhteellisesta merkityksestä tutkimusaineistossa. Luokka ”ei mainitaa” taulukossa 6 sisältää sellaisia kirjoituksia, joissa ei ole määritelty mitään siirtolaisuuden kohdemaata. Tällaisia juttuja ovat tyypillisesti olleet ne, joissa on käsitelty esim. kansainvälisten järjestöjen toimintaa siirtolaisuuden säätelyssä.

Tutkittujen lehtien kattamaan siirtolaisuuspoliittiseen maailmankuvaan sisältyy 46 maailman valtiota (ks. taulukko 6 edellä). Suomen Sosialidemokraatin siirtolaisuuskirjoittelu on maantieteellisesti kapeampi kuin muilla otoksen lehdillä: Sen jutuissa mainitaan ensisijaisena kohdemaana 23 valtiota, kun vastaava määrä Helsingin Sanomilla on 33 ja Vasabladetilla 37. Kaatoluokkaan ”muut maat” saattaa kaikilla lehdillä sisältyä joitakin sellaisia valtioita, joita taulukon 6 erottelussa ei tule esille.

Kuvio 37 (s. 102) kuvaa otoksen lehtien siirtolaisuuspoliittisen maailmankuvan ajallista vaihtelua jutuissa mainittujen valtioiden lukumäärän perusteella. Kuvio osoittaa, että Suomen Sosialidemokraatin siirtolaisuuspoliittinen maailmankuva on kaventunut voimakkaasti suhteessa muihin lehtiin tutkimusjakson loppupuolella vuoden 1974 jälkeen. Sitä ennen, jaksolla 1945–1955 ja vuosina 1965–1974, Suomen Sosialidemokraatin ja Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoitukset ovat kattaneet melko saman määrän valtioita. Vuoden 1974 jälkeen Helsingin Sanomien näkökulma kuitenkin voimakkaasti laantuu ja trendinä tämän laantumisen voidaan katsoa jatkuvan aina vuoteen 1980 asti. Kun muistetaan, että samaan aikaan Helsingin Sanomissa entistä useammin käsiteltiin suomalaisten ohella muitakin siirtolaisuuskansallisuuksia (ks. s. 95–96), voidaan tätä vaihetta pitää voimakkaan kansainvälistymisen vaiheena Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelussa. Suomen Sosialidemokraatin on vastaavana aikana todettu keskittyneen yhä enemmän kansalliseen näkökulmaan (ks. s. 97–98).

Kuvio 37. Kohdemaiden lukumäärä tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984.

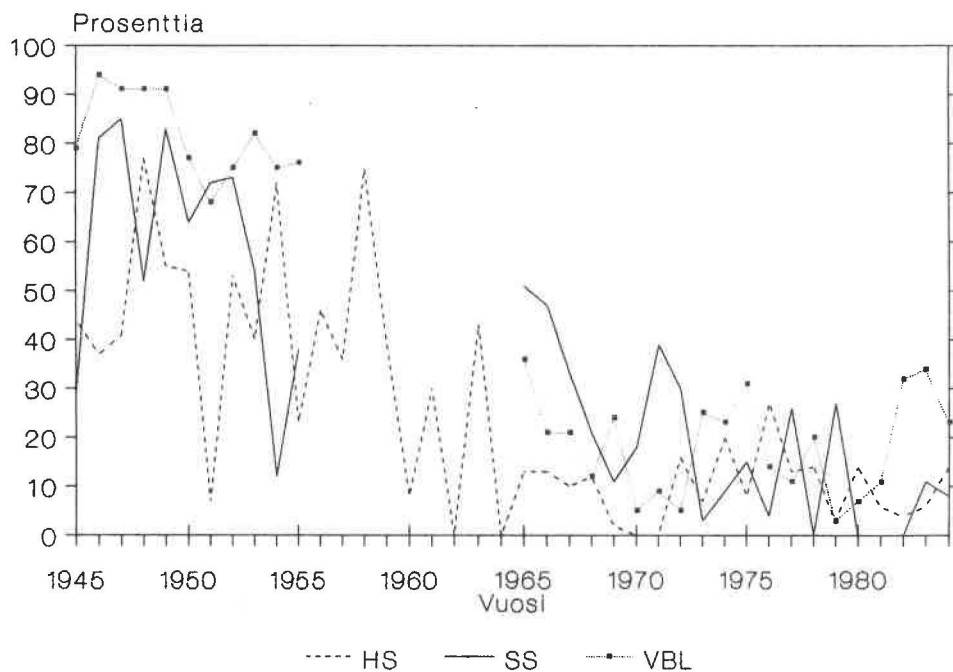

Vasabladetin siirtolaisuuspoliittinen maailmankuva on ollut muita la-veampi erityisesti tutkimusjaksolla 1945–1955. Jälkimmäisen tutkimusjakson alussa Vasabladet on muiden lehtien tasolla, mutta jo vuonna 1967 sen siirtolaisuuskirjoittelussa esiintyvien kohdemaiden lukumäärä lähtee voimakkaaseen nousuun ja pysyy muita lehtiä selvästi korkeammalla vuoteen 1974 asti. Vuosina 1975–1976 mainittujen kohdemaiden lukumäärä on Vasabladetissa suurin piirtein Helsingin Sanomien tasolla. Tällä kohden toistuu siis sama malli Vasabladetin ja Helsingin Sanomien vertailussa kuin edellisessäkin luvussa (IV.2.): Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelun kansainvälistyminen tapahtuu vuodesta 1965 alkavalla jaksolla aikaisemmin kuin Helsingin Sanomissa, 1970-luvun puolivälissä se asettuu aluksi samalle tasolle Helsingin Sanomien kanssa, mutta lähtee sitten voimakkaaseen laskuun. Tutkimusjakson lopussa kirjoituksissa esiintyvien kohdemaiden lukumäärä on Vasabladetissa painunut jopa Suomen Sosialidemokraatin alapuolelle. Näin kirjoittelun kansainvälistyminen myös Vasabladetissa selvästi seuraa siirtolaisuuskirjoittelun volyymin kehitystä (vrt. kuvioihin 33–35 edellä).

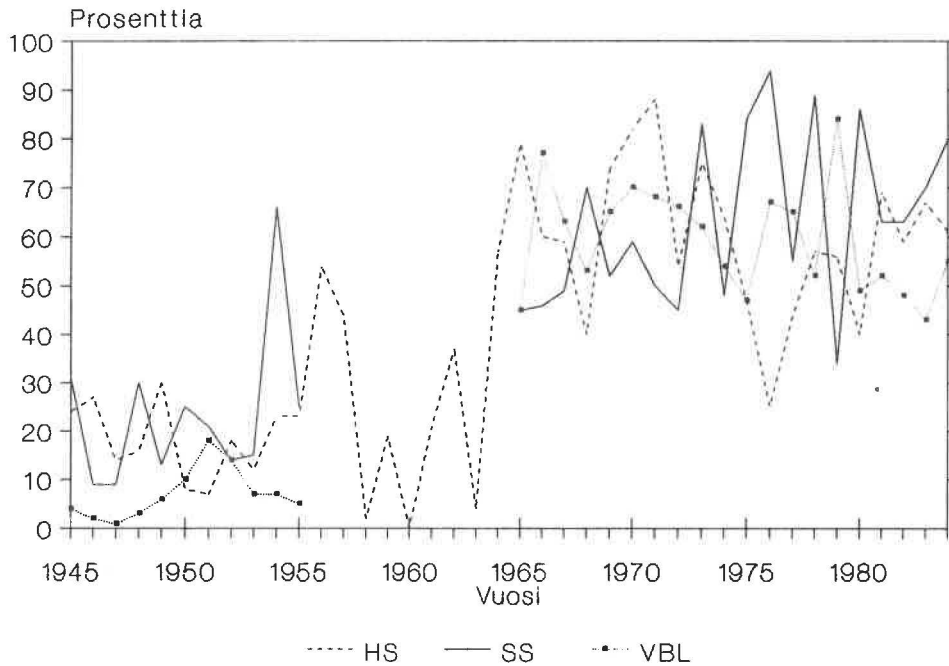
Kuviot 38 (s. 103) ja 39 (s. 104) kuvaavat kahden tärkeimmän siirtolaisuustyyppin ajallista vaihtelua tutkimusaineistossa. Amerikan siirtolaisuus on varhaisemman tutkimusjakson, vuosien 1945–1955, keskeinen seurannan kohde kaikissa lehdissä. Vakaimmin Amerikan siirtolaisuutta seuraa Vasa-

bladet, jossa sen osuus varsinaisesta siirtolaisuuskirjoittelusta on varhaisem-
malla tutkimusjaksolla korkeimmillaan 94 prosenttia ja alimmillaan 68 pro-
senttia. Myös Suomen Sosialidemokraatissa Amerikan siirtolaisuuden suhteellinen merkitys on tällöin pääsääntöisesti Helsingin Sanomia suurempi. Vuonna 1954 Amerikan siirtolaisuuden suhteellinen osuus kuitenkin laskee peräti 12 prosenttiin Suomen Sosialidemokraatissa, kun samana vuonna Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoituksista 72 prosenttia käsitteli Amerikan siirtolaisuutta.

Kuvio 38. Amerikan siirtolaisuus tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Kuvio 39. Ruotsin siirtolaisuus tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Helsingin Sanomissa Amerikan siirtolaisuuden osuudessa on jaksolla 1945–1955 selvästi enemmän heilahtelua kuin muissa otoksen lehdissä (vaihteluväli 7–77 %). Vielä vuonna 1958 Amerikan siirtolaisuus kattaa 75 prosenttia Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelusta, minkä jälkeen sen osuus trendinomaisesti vähenee vuoteen 1971 asti. Suomen Sosialidemokraatissa Amerikan siirtolaisuuden osuus on vielä jälkimmäisen tutkimusjakson alussa vuonna 1965 yli puolet (51 %) siirtolaisuuskirjoittelusta. Tämänkin jälkeen aina 1970-luvun alkuun asti Suomen Sosialidemokraatti ja Vasabladet osoittavat suhteellisesti Helsingin Sanomia enemmän huomiota Amerikan siirtolaisuudelle. Vasabladetin kirjoittelussa on erityisen huomionarvoista se, että Amerikan siirtolaisuuden suhteellinen merkitys kasvaa jälleen 1980-luvun puolella. Samaan aikaan Ruotsin siirtolaisuuden suhteellinen paino Vasabladetin kirjoittelussa laskee.

Jälkimmäisellä tutkimusjaksolla 1965–1984 Ruotsin siirtolaisuus on kaikkien otoksen lehtien keskeinen kiinnostuksen kohde (kuvio 39). Sekä Suomen Sosialidemokraatissa että Helsingin Sanomissa Ruotsin siirtolaisuuden osuus nousee yli puoleen aineistosta jo 1950-luvun puolivälissä (Suomen Sosialidemokraatti vuonna 1954, Helsingin Sanomat vuonna 1956). Tällä varhaisemmalla jaksolla Ruotsin siirtolaisuuden merkitys jää yleensä vähäisimmäksi Vasabladetissa.

Helsingin Sanomissa Ruotsin siirtolaisuuden paino nousee jälleen selvästi yli 50 prosentin tason vuonna 1964 (57 %). Jälkimmäisellä tutkimusjak-

solla painotus pysytteleekin kaikissa lehdissä pääsääntöisesti 50 prosentin tason yläpuolella. Suomen Sosialidemokraatti tosin painottaa muita vaakaammin Ruotsin siirtolaisuutta. Kun esim. Helsingin Sanomissa Ruotsin siirtolaisuuden osuus on korkeimmillaan vuonna 1971 (88 %) ja laskee vuonna 1976 vain neljännekseen koko kirjoittelusta, se saavuttaa Suomen Sosialidemokraatissa vuodesta 1973 alkaen useasti vähintään 80 prosentin tason. Tämä Suomen Sosialidemokraatin voimakas keskittyminen Ruotsin siirtolaisuuteen 1970-luvun alun jälkeen kuvaa sen siirtolaisuuskirjoittelun aiemmin todettua kapea-alaistumista, keskittymistä kansalliseen näkökulmaan (ks. s. 97–98). Se on pitäytynyt suomalaisten kannalta keskeiseen Ruotsin siirtolaisuuteen samalla, kun muut lehdet ovat entistä enemmän suunnanneet huomiota myös muihin siirtolaisuuden kohdealueisiin.

Amerikan siirtolaisuuden ja Ruotsin siirtolaisuuden ohella vain Australia ja Suomi nousevat systemaattisesti esille siirtolaisuuden kohdemaina otoksen lehtien kirjoittelussa. Australian siirtolaisuus nousee Helsingin Sanomissa ja Suomen Sosialidemokraatissa suhteellisesti voimakkaimmin esille heti tutkimusjakson alussa sekä 1950-luvun alkuvuosina. Vuonna 1945 noin 11 prosenttia Suomen Sosialidemokraatin siirtolaisuuskirjoittelusta käsitteli Australian siirtolaisuutta; Helsingin Sanomissa tuo osuus oli runsaat 13 prosenttia vuonna 1947 ja pysyi vähintään 10 prosentin tasolla vuosina 1950–1952 sekä 1954. Vasabladetin kirjoittelussa Australian siirtolaisuus tulee ensi kerran esille vuonna 1948, jolloin sen osuus varsinaisesta siirtolaisuuskirjoittelusta on noin 5 prosenttia. Tämän jälkeen Australian osuus pysyttelee ensimmäisen tutkimusjakson loppuun asti pääsääntöisesti 1–2 prosentin tasolla.

Helsingin Sanomissa vuodet 1965–1971 muodostavat toisen jakson, jolloin Australian siirtolaisuutta koskevia kirjoituksia esiintyy systemaattisesti lehden palstoilla. Näiden kirjoitusten osuus on tällöin korkeimmillaan runsas neljännes vuonna 1968. Tätä ennen Australian siirtolaisuutta käsittelevien kirjoitusten osuus nousee poikkeuksellisen korkealle vuonna 1960, jolloin se on Helsingin Sanomissa lähes 42 prosenttia. Suomen Sosialidemokraatissa Australian siirtolaisuutta käsitellään jälkimmäisellä tutkimusjaksolla vain 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa sekä tutkimusjakson viimeisenä vuonna eli 1984. Vasabladetissa Australian osuus on tälläkin jaksolla muita lehtiä alemmalla tasolla; siinä tosin esiintyy juttuja Australian siirtolaisuudesta useampana vuonna kuin Suomen Sosialidemokraatissa (vuodet 1965–1966, 1969, 1972–1973).

Suomeen suuntautunutta siirtolaisuutta käsitteleviä juttuja esiintyy lähinnä Helsingin Sanomissa ja lisäksi Vasabladetissa vuodesta 1969 lähtien. Helsingin Sanomissakin kirjoittelun painopiste sijoittuu tutkimusjakson loppuun alkaen vuodesta 1975. Tällöin kotimaahan suuntautunutta siirtolaisuutta käsittelevien juttujen osuus on suurimmillaan Helsingin Sanomissa vuonna 1982, jolloin se yltää runsaaseen viidennekseen. Vasabladetissa Suomeen suuntautunutta siirtolaisuutta käsittelevien juttujen osuus on vajaat 9 prosenttia vuonna 1974 ja sen jälkeen korkeimmillaan vuosina 1980 ja

1981 (18 ja 13 %). Suomen Sosialidemokraatissa näitä kirjoituksia ilmestyy heti koko tutkimusjakson alussa sekä myöhemmin vain vuosina 1970, 1974, 1978–1979 ja 1983.

Osa Suomeen suuntautunutta siirtolaisuutta koskevasta kirjoittelusta liittyy kansainvälisen pakolaisuuden seurantaan. Esim. Chilen ja Vietnamin pakolaisia käsittelevät kirjoitukset sijoittuvat tuohon aineistokokonaisuuteen ja käsitellään näin myöhemmin luvussa V.2.

4. Juttujen aihe

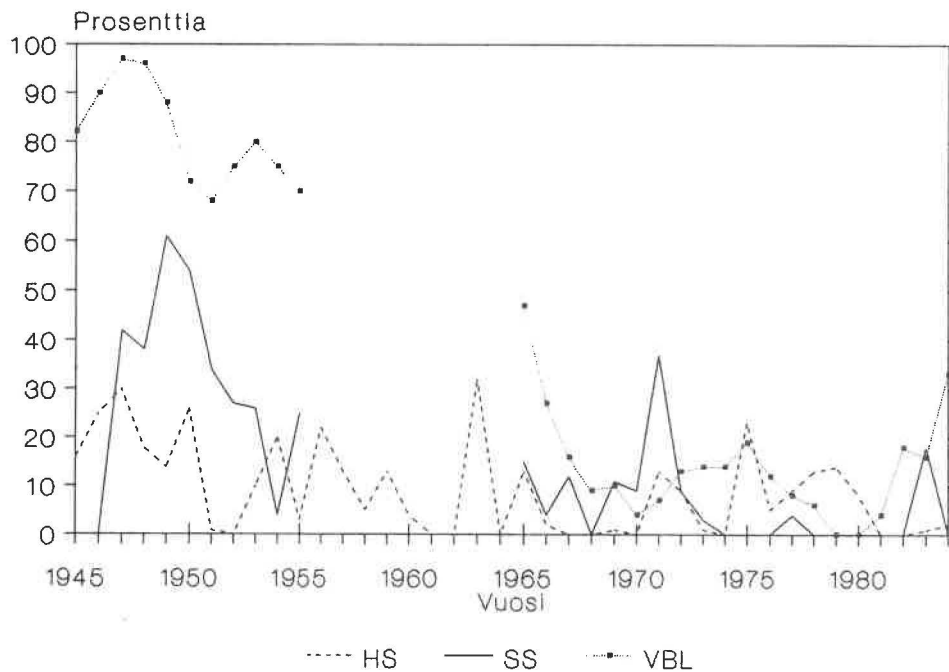
Siirtolaisuuskirjoittelun volyymin erilaiset mittaustavat antavat toisistaan poikkeavan kuvan eri aihealueiden suhteellisesta merkityksestä tutkimusaineistossa (aihealueiden yksityiskohdista ks. liite 1). Kuten taulukko 7 alla osoittaa, erityisesti Vasabladetin aineistossa aihealueiden painotus on ratkaisevasti erilainen riippuen siitä, onko jaottelun perustana kirjoitusten lukumäärä vai niiden pituus palstasenteinä. Kirjoitusten pituuden mukaan laskettuna lähes puolet (47 %) Vasabladetin aineistosta sijoittuu luokkaan 8, johon kuuluvat jutut käsittelevät pääasiassa siirtolaisten suhdetta kotimaahan. Tämän aihealueen suuri paino Vasabladetin kirjoittelussa selittyy siirtolaisnumeroiden luokittelulla: ne luokiteltiin luokkaan 8 kuuluviksi, mikä ratkaisu nosti tämän aihealueen palstasenttien määrän poikkeuksellisen korkeaksi. Siirtolaisnumeroiden poikkeuksellisen laajuuden takia Vasabladetin kirjoittelua onkin hyödyllisempää verrata muihin lehtiin juttujen lukumäärän perusteella, sillä siten eri aihealueiden vaihtelu pääsee selvemmin esiin (ks. taulukko 7, lukumäärät).

Taulukko 7. Juttujen aiheet tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1945–1984 (% lukumääristä ja palstasenteistä).

Jutun aihe	Lehti		SS		VBL	
	lkm	pcm	lkm	pcm	lkm	pcm
Yksityinen siirtolaiskoht.	13	10	12	8	13	7
Yleinen siirtolaisaihe	29	29	33	29	27	18
Siirtolaispolitiikka	12	10	14	14	8	4
Siirtolaiset kohdemaassa	21	31	17	31	17	15
Paluumuutto	7	5	4	4	6	6
Urh., tiede- ja kultt.siirt.	10	8	1	0	6	3
Siirt. suhde kotimaahan	8	7	19	14	23	47
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
N (lkm ja pcm)	3135	145206	1344	52618	4454	247688

Juttujen lukumäärän mukaan laskien kaikissa lehdissä suurin suhteellinen paino on sisältöluokalla 2 ”Yleinen siirtolaisaihe”. Vasabladetissa tämän sisältöluokan merkitys on kuitenkin pienempi kuin muilla lehdillä, kun taas siirtolaisten kotimaasuhdetta käsittelevien juttujen osuus on siinä muita lehtiä suurempi. Tämä Vasabladetin ero suhteessa muihin lehtiin vahvistaa siirtolaisnumeroiden sen siirtolaisuuskirjoittelulle luomaa erityispiirrettä: Lehti on toimituspolitiikassaan korostanut yhteydenpitoa siirtolaisten ja kotimaan välillä, ja tämä pyrkimys heijastuu voimakkaana myös siirtolaisuuskirjoitusten aiheiden valintaan. Kuten kuvio 40 osoittaa, siirtolaisten kotimaasuhteen seuraaminen on ollut Vasabladetin toimituspolitiikan hallitseva elementti nimenomaan jaksolla 1945–1955. Kysymys on tuolloin ollut Amerikan siirtolaisten kotimaasuhteen ylläpitämisestä, kuten edellä on eri siirtolaisuustyyppien osuudesta siirtolaisuuskirjoittelussa todettu (s. 91 ja 93). Jälkimmäiselläkin tutkimusjaksolla kotimaasuhteen seuranta pysyy vuotta 1979 lukuunottamatta mukana Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelussa, kun se muissa otoksen lehdissä häviää useiksi vuosiksi.

Kuvio 40. Siirtolaisten suhdetta kotimaahan käsittelevät jutut tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Tutkimuksen suomenkielisistä lehdistä siirtolaisten kotimaasuhde saa Suomen Sosialidemokraatissa kaksinkertaisen painotuksen Helsingin Sanomiin verrattuna. Kuten Vasabladetissäkin, myös Suomen Sosialidemokraatissa tämä kirjoittelu painottuu varhaisemmalle tutkimusjaksolle, Amerikan siirtolaisuuden seurantaan. Suomen Sosialidemokraatissa Amerikan siirtolaisuus oli suhteellisesti tärkeämpi seurannan kohde kuin Helsingin Sanomissa, ja juuri tämä tekijä selittää, miksi siirtolaisten kotimaasuhde saa sen kirjoittelussa niin tärkeän sijan. Siirtolaisuustyypeittäin eritellen voidaankin todeta, että siirtolaisten suhdetta kotimaahan käsitelleet kirjoitukset ovat ennen muuta olleet kirjoituksia Amerikan siirtolaisuudesta.

Yleisten siirtolaisuusaiheiden ja kotimaasuhdetta käsittelevien kirjoitusten lisäksi kolmas suhteellisesti tärkeä sisältöluokka on aihealuokka 4, johon on luokiteltu siirtolaisten elämää kohdemaassa käsittelevät kirjoitukset. Kokoaavasti voidaan sanoa, että seuraavat kolme elementtiä ovat hallinneet otoksen lehtien siirtolaisuuskirjoittelua.

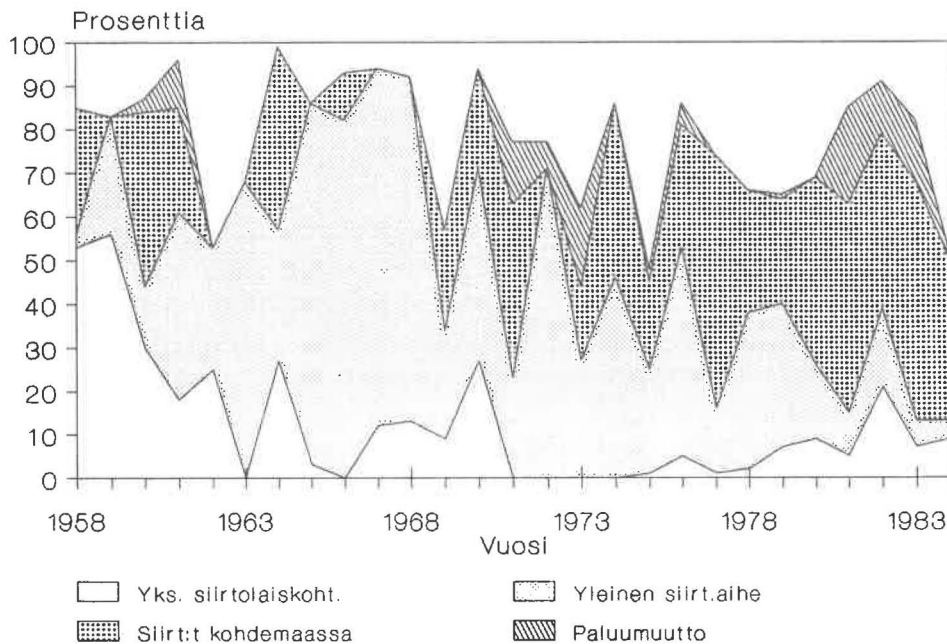
- 1) Kaikki lehdet ovat seuranneet muuttoliikkeen määrän vaihtelua, sen rakennetta, suuntaa, syitä ja seurauksia. Nämä ainekset ovat keskeisinä sisältöluokan 2 kirjoituksissa.
- 2) Erityisesti Vasabladet, mutta myös Suomen Sosialidemokraatti ovat kiinnittäneet paljon huomiota siirtolaisten suhteelle kotimaahan. Toista maailmansotaa seuranneena vuosikymmenenä ne pitivät tärkeänä yhteyksien rakentamista Amerikan siirtolaisiin.
- 3) Kaikki lehdet ovat osoittaneet runsaasti huomiota siirtolaisten oloille kohdemaassa. Juttujen palstasenttien mukaan laskien tämä aihealuokka on suhteellisesti tärkein tutkimuksen suomenkielissä lehdissä. Suomen Sosialidemokraatissa ja Vasabladetissa tämän luokan osuus on huomattavasti korkeampi jälkimmäisellä tutkimusjaksolla (ks. taulukot 3 ja 4 liitteessä 8), mikä osoittaa, että nämä kirjoitukset ovat ennen muuta liittyneet Ruotsin siirtolaisuuteen.

Helsingin Sanomissa siirtolaisten kotimaasuhde ei saa samaa painoa kuin muiden lehtien kirjoittelussa, mikä selittynee sen vähäisemmästä kiinnostuksesta Amerikan siirtolaisuuteen (ks. kuvio 40, s. 107). Siirtolaisuutta yleisesti käsittelevien juttujen ja siirtolaisten oloja kohdemaassa kuvaavien kirjoitusten ohella Helsingin Sanomissa esiintyy seuraavaksi eniten kirjoituksia yksityisistä siirtolaiskohtaloista sekä siirtolaispolitiikasta. Viimeksi mainittu aihealuokka saa tärkeän sijan myös Suomen Sosialidemokraatin kirjoittelussa. Helsingin Sanomissa siirtolaispolitiikan käsittely tiivistyy voimakkaasti jälkimmäisellä tutkimusjaksolla, erityisesti vuoden 1968 jälkeiseen aikaan. Suomen Sosialidemokraatissa näitä kirjoituksia esiintyy tasaisemmin molemmilla tutkimusjaksoilla (ks. taulukko 3 liitteessä 8). Yksityisistä siirtolaiskohtaloista kirjoittaminen nousee Helsingin Sanomissa 1950-luvulla ajoittain tärkeimmäksi aihealuokaksi; sen jälkeen näiden kirjoitusten suh-

teellinen merkitys lehdessä trendinomaisesti laskee ja nousee jälleen vasta 1980-luvun alussa (ks. taulukko 2 liitteessä 8).

Kuviossa 41 on kuvattu neljän aihealueen ajallista vaihtelua Helsingin Sanomissa vuosina 1958–1984. Kuvion perusteella voidaan tehdä joitakin päätelmiä eri aihealueiden merkityksen vaihtelusta suhteessa toisiinsa. Muistutetaan, että vuodesta 1964 alkaen Ruotsin siirtolaisuus on ollut Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelua hallitseva siirtolaisuustyyppi. Kuvio 41 osoittaa, että kirjoittelun painopisteen siirtyessä Ruotsin siirtolaisuuteen sisältöluokka 2 ”Yleinen siirtolaisaihe” hallitsee voimakkaasti kirjoitusten aihevalintaa. Ruotsin siirtolaisuudesta on siis aluksi kirjoitettu kuvaamalla muuttoliikkeen määrää, rakennetta, syitä ja seurauksia. Vuoden 1968 jälkeen yleisten siirtolaisaiheiden osuus vähenee tutkimusjakson loppua kohden samalla, kun siirtolaisten oloja kohdemaassa käsittelevien kirjoitusten suhteellinen osuus kasvaa. Kuviossa 41 puuttuu siirtolaispolitiikkaa käsittelevien juttujen osuus, mutta kuten aiemmin todettiin (s. 108), ne painottuvat Helsingin Sanomissa vuoden 1968 jälkeiseen aikaan, toisin sanoen aikaan, jolloin yleisten siirtolaisaiheiden osuus lehdessä laskee ja siirtolaisten oloja kohdemaassa käsittelevien juttujen osuus kasvaa. Yksityisten siirtolaiskohtaloiden osuus Helsingin Sanomien aihevalinnassa on Ruotsin siirtolaisuuteen liittyen pieni. Paluumuutosta kirjoitetaan toisaalta 1970-luvun alussa, toisaalta 1980-luvun alussa. Nämä molemmat jaksot ovat olleet Ruotsin siirtolaisuudessa niitä vaiheita, jolloin paluumuutto on ollut maastamuuttoa voimakkaampaa.

Kuvio 41. Juttuaiheiden vaihtelu Helsingin Sanomien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1958–1984 (% palstasenteistä).

Kuvio 41 (s. 109) antaa aavistuksen siitä, miten tietoisuus Ruotsin siirtolaisuudesta on rakentunut Helsingin Sanomien kirjoittelussa. Siirtolaisuuteen on aluksi kiinnitetty huomiota kuvaamalla muuttoliikkeen määrää ja rakennetta sekä syitä ja seurauksia. Sen jälkeen kirjoittelun painopiste on vähitellen siirtynyt siirtolaisten oloihin Ruotsissa, minkä myötä lehti on alkanut kiinnittää huomiota myös siirtolaisuuden esille nostamiin poliittisiin kysymyksiin, toisin sanoen: siirtolaispolitiikkaan (ks. kuva 2, seuraava sivu). Tässä yhteydessä on syytä ottaa huomioon siirtolaisuuskirjoittelun määrällinen kehitys, jota käsiteltiin aiemmin kohdassa IV.1. Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelun määrällinen huippu sijoittuu vasta 1970-luvun loppupuolelle, jolloin edellä hahmoteltu julkisuusprosessi oli ollut käynnissä jo kymmenisen vuotta. Vaikka siis siirtolaisuuskirjoittelun aihealuokkien painotus selvästi seuraakin siirtolaisuusprosessin ”kypsymistä”, kirjoittelun määrällinen kehitys ei ole samalla tavalla suoraviivainen. Kirjoittelun voimakas määrällinen kasvu ja samalla siirtolaisuuden uutisarvon kasvu on tapahtunut vasta pitkään jatkuneen julkisuusprosessin myötä.

Taulukon 7 (s.106) kunkin lehden lukujen erilaisuus osoittaa, että eri aihealuokkien juttujen pituudessa on systemaattisia eroja. Tämä ero näkyy selvimmin aihealuokissa 2 ja 4: yleisiä siirtolaisaiheita käsitelleet kirjoitukset ovat pääsääntöisesti lyhyempiä kuin siirtolaisten oloja kohdemaassa kuvanneet kirjoitukset. Näin kuviossa 41 (s. 109) esitetty aihealuokkien painopisteen vaihtelu voidaan nähdä yhteydessä kirjoittelun määrälliseen kehitykseen: Ruotsin siirtolaisuuden seurannan kohdistuessa siirtolaisten oloihin kohdemaassa yksittäisten juttujen pituus kasvoi, mikä yhdessä juttujen lukumäärän kasvun kanssa johti kirjoittelun kokonaisvolyymien huomattavaan lisäämiseen.

Edellä mainittujen sisältöluokkien lisäksi taulukossa 7 (s. 106) esiintyy myös aihealuokka 7 ”Tiede-, kulttuuri- ja urheilusiirtolaisuus”. Tällä luokittelulla on haluttu saada esille se, miten paljon lehdet kirjoittavat massasiirtolaisuudesta poikkeavista siirtolaisuuden muodoista. Näiden ”poikkeavien” siirtolaisten maastamuutto on useimmiten liittynyt tiettyjen ammatillisten tai muiden erityistaitojen kysyntään. Suurin osa tähän luokkaan kuuluvista jutuista käsittelee ammattuurheilijoita kohdemaissa (tai yleensä urheilijoita), mutta mukana on myös tieteen ja kulttuurin merkkihenkilöitä. Suomen Sosialidemokraatissa ja Vasabladetissa tämä aihealuokka on suhteellisesti vähämerkityksellisin; Helsingin Sanomissa sen osuus on paluumuuton ja siirtolaisten suhdetta kotimaahan käsittelevien aiheiden edellä (ks. lisäksi taulukot 2–4 liitteessä 8).

Helsingin Sanomien ja Vasabladetin kirjoittelussa aihealuokan 1 ”Yksityinen siirtolaiskohtalo” suhteellinen merkitys korostuu selvästi sellaisina jaksoina, jolloin siirtolaisuuskirjoittelun volyyymi on alhainen (vrt. kuviot 33–35, s.89–90 ja kuvio 42, s. 112). Tällaisina jaksoina uutiskynnyksen ovat siis suhteellisesti useimmin ylittäneet sellaiset jutut, joissa siirtolaisuutta kuvataan yksilötarinoiden pohjalta. Uutisten valinnan kriteerinä on tällöin ollut en-

Kuva 2. Helsingin Sanomat joulukuussa 1969 ja tammikuussa 1970.

22 KOTIMAA

HELSINGIN SANOMAT

Sunnuntaina joulukuun 21. p:nä 1969

Mitä on olla suomalainen siirtolainen Ruotsissa — 1
**Rahaa tulee ellei pelkää
 työtä ja vierasta kieltä**

Sunnuntaina joulukuun 28. p:nä 1969

HELSINGIN SANOMAT

KOTIMAA 19

Mitä on olla suomalainen siirtolainen Ruotsissa — 2
**Vapaa-aika, viina ja asunto
 nuoren siirtolaisen pulmia**

Sunnuntaina tammikuun 4. p:nä 1970

HELSINGIN SANOMAT

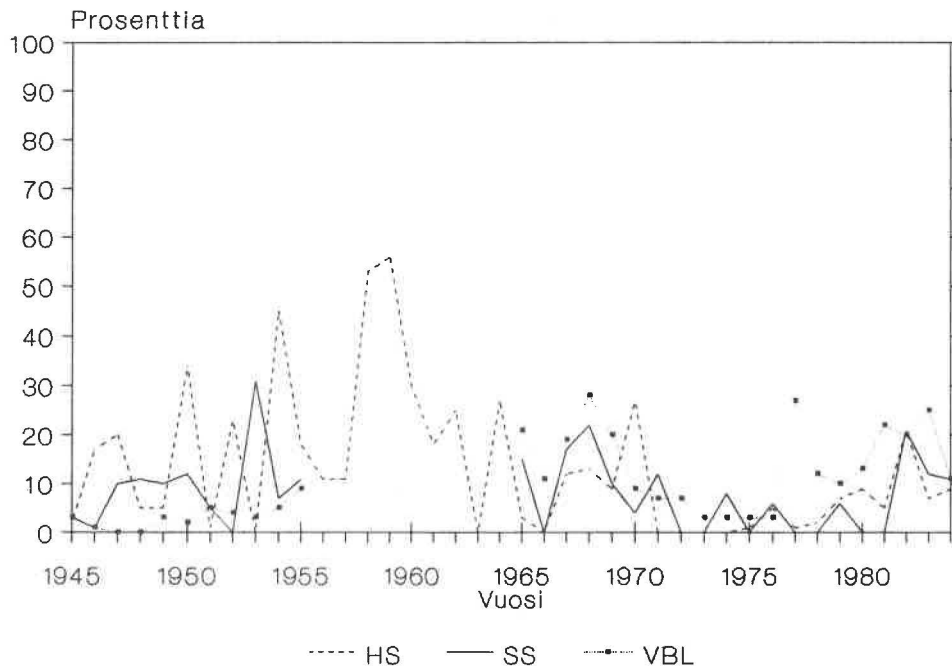
11

Mitä on olla suomalainen siirtolainen Ruotsissa — 3
**HENKISESTÄ PAINEESTA
 JOPA MIELISAIRAUTTA**

Helsingin Sanomien toimittajat Jukka Miettinen ja Pentti Koskinen kävivät tutustumassa suomalaisten "talouspakolaisten" oloihin Ruotsissa loppuvuodesta 1969. Matkan tulokset julkaistiin kolmiosaisena reportaasisarjana.

nen kaikkea juttuaiheen kiinnostavuus/poikkeavuus yksittäistapauksena eikä aiheen yleinen yhteiskunnallinen merkittävyys.¹

Kuvio 42. Yksityisiä siirtolaiskohtaloita käsittelevät jutut tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Suhteessa Ruotsin siirtolaisuuteen Vasabladetin todettiin toimineen eräänlaisena unilukkarina (ks. s. 94–95): suomenkielisten lehtien herättäjänä näkemään Ruotsin siirtolaisuuden ongelmat. Aiheluokkien mukaisissa jakaantumissa tämä suhde ilmenee erityisesti Vasabladetin vertailussa Helsingin Sanomiin. Jälkimmäisellä tutkimusjaksolla aiheluokan 4 ”Siirtolaiset kohdemaassa” merkitys on ennen vuotta 1974 yleensä suurempi Vasabladetissa; vuodesta 1975 alkaen Helsingin Sanomat sen sijaan antaa yleensä selvästi enemmän painoa tämän aiheluokan käsittelylle kuin Vasabladet. Suomen Sosialidemokraatissa luokka 4 asettuu 1970-luvun puolivälissä pysyvästi Vasabladetin tason alapuolelle.

¹ Keskustelua uutiskriteereistä, ks. esim. Bruun ym. 1986, 58–60; Miettinen 1984, 54–57; Hemánus ja Tervonen 1980, 115–123; Ahmavaara 1975, 116–125).

5. Kirjoittelun journalistisia tunnusmerkkejä

5.1. Juttujen pituus ja sijoittelu lehdessä

Siirtolaisuuskirjoitusten pituuden jakautumat ovat Helsingin Sanomissa ja Suomen Sosialidemokraatissa lähes identtiset (ks. taulukko 8 alla). Kummassakin otoksen suomenkielisessä lehdessä lyhimpien, alle 30-senttisten juttujen osuus on runsaat 50 prosenttia koko aineistosta (Helsingin Sanomat 53 %, Suomen Sosialidemokraatti 55 %). Vasabladetissa siirtolaisuuskirjoitukset ovat keskimäärin olleet lyhyempiä kuin suomenkielisissä lehdissä ja peräti neljännes sen jutuista on ollut alle 10-senttisiä.

Taulukko 8. Varsinaisten siirtolaisuusjuttujen pituus tutkimuksen peruslehdissä jaksolla 1945–1984 (% lukumääristä).

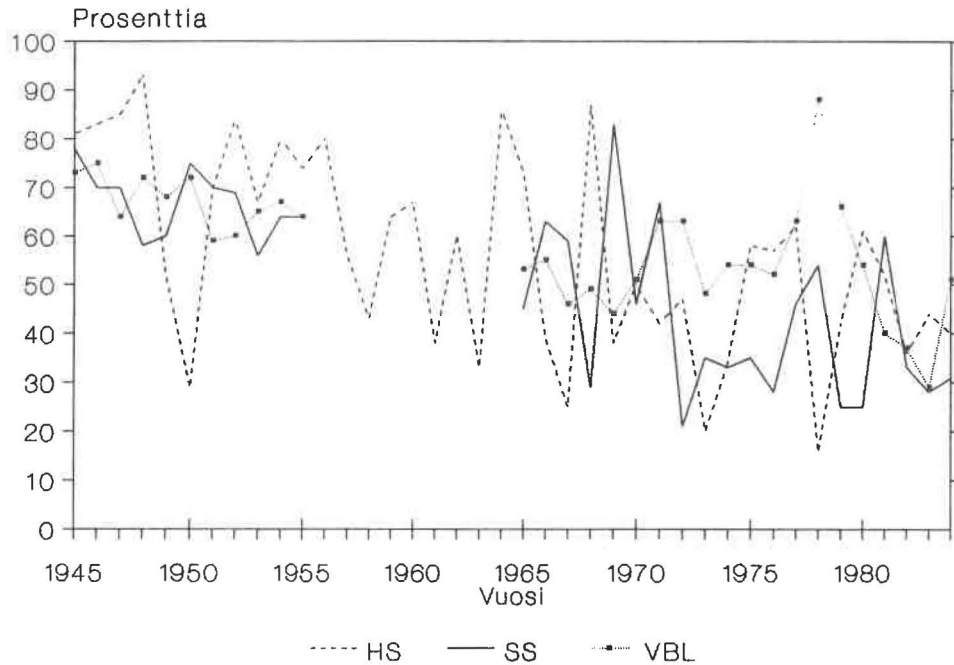
Jutun pituus:	Lehti		
	HS	SS	VBL
1–9 cm	18	19	25
10–29 cm	35	36	35
30–59 cm	24	25	21
69–99 cm	12	11	12
100–199 cm	8	9	5
200 cm –	3	0	2
Yhteensä	100	100	100

N (lkm ja pcm)	3135	1344	4454

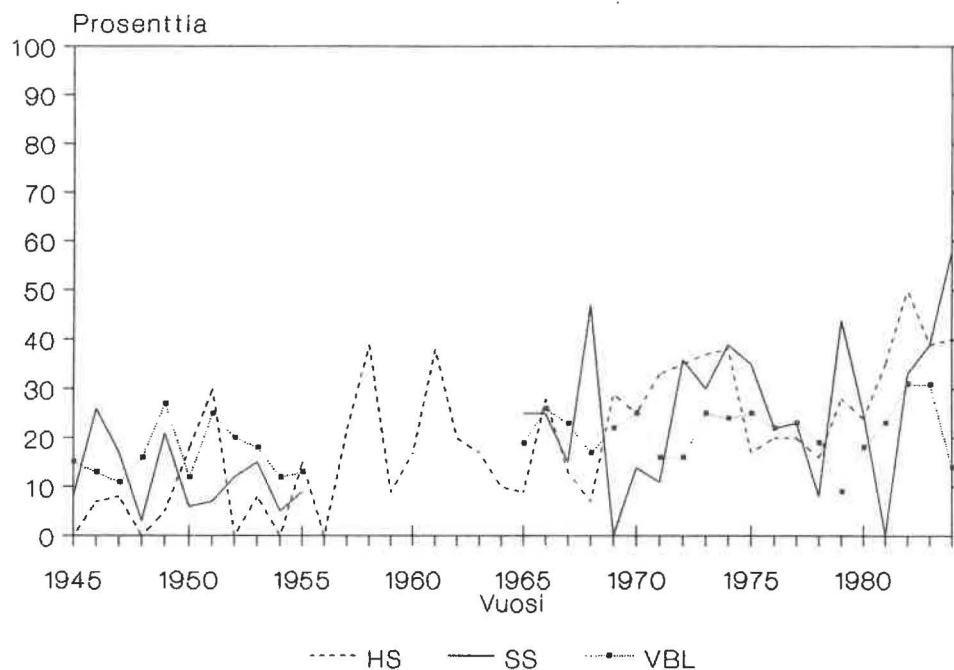
Kaikissa kolmessa lehdessä lyhyiden, alle 30-senttisten juttujen varsinaisen osuus on selvästi suurempi tutkimusjakson alkupuolella kuin sen loppupuolella (ks. kuvio 43, s. 114). Vastaavasti pitkien, vähintään 60-senttisten juttujen osuus on yleensä suurempi tutkimusjakson loppupuolella (ks. kuvio 44, s. 114). Helsingin Sanomissa juttujen pituuden kasvu painottuu voimakkaasti siirtolaisuuskirjoittelun volyymin kasvun aikaan vuodesta 1973 alkaen: Kaikkein pisimmistä, vähintään 200-senttisistä jutuista 97 prosenttia ja pituusluokan 100–199 cm jutuista vielä 66 prosenttia on ilmestynyt vuoden 1973 jälkeen (koko aineiston keskiarvo 54 %). Siirtolaisuuskirjoittelun merkityksen kasvu on tällöin siten näkynyt Helsingin Sanomissa ei vain juttujen määrässä vaan myös niiden koossa. Vastaava ilmiö tulee esille myös Vasabladetin aineistossa: sen vähintään 200-senttisistä siirtolaisuuskirjoituksista 80 prosenttia ja pituusluokan 100–199 cm jutuista 82 prosenttia ilmestyi jälkimmäisellä tutkimusjaksolla vuosina 1965–1976 (koko aineiston keskiarvo 56 %).

Suomen Sosialidemokraatissa on koko aikana vain yksi vähintään 200-senttinen siirtolaisuuskirjoitus (vuonna 1946). Senkin kirjoittelussa pituusluokan 100–199 cm jutut painottuvat jälkimmäiselle tutkimusjaksolle: niistä 68 % ilmestyi vuosina 1965–1984 (koko aineiston keskiarvo 49 %).

Kuvio 43. Alle 30-senttiset jutut tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Kuvio 44. Vähintään 60-senttiset jutut tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Taulukossa 9 on kuvattu siirtolaisuuskirjoitusten sijoittumista tutkituissa lehdissä. Helsingin Sanomissa etusivu vakiintui 1960-luvulle tultaessa mainossivuksi eikä sen etusivulla ole vuoden 1960 jälkeen ollut yhtään siirtolaisuuskirjoitusta. Sen sijaan muissa otoksen lehdissä etusivua on koko tutkimusjaksolla käytetty pääuutissivuna. Vasabladetissa tosin etusivu on silloin tällöin ollut varattuna kokonaan ilmoituksille ja mainoksille. Kakkos- ja kolmos sivu ovat varhaisemmalla tutkimusjaksolla olleet kaikissa lehdissä pääkirjoitusten ja toimituksellisten artikkeleiden sijoituspaikkana. Helsingin Sanomissa kolmos sivusta kehittyi etusivun muututtua mainossivuksi pääuutissivu. Vasabladetissa pääkirjoitukset ja toimitukselliset artikkelit siirtyivät vuoden 1968 lopussa sivuille 4 ja 5. Suomen Sosialidemokraatti noudatti vastaavaa käytäntöä jo heti ensimmäisen tutkimusjakson alussa, mutta siinä pääkirjoitukset ja toimitukselliset artikkelit, pakinat jne. palasivat sivuille 2–3 jälleen vuonna 1979.

Taulukko 9. Varsinaisten siirtolaisuuskirjoitusten sijoittelu tutkimuksen peruslehdissä jaksolla 1945-1955 ja koko tutkimusjaksolla (% lukumääristä).

Jutun paikka lehdessä	Lehti HS		SS		VBL	
	1945-1955	1945-1984	1945-1955	1945-1984	1945-1955	1945-1984
Sivu 1	3	1	25	21	16	14
Sivut 2-3	12	11	30	23	52	27
Sivut 4-5	-	-	27	26	27	27
(HS sivut 4-19)	84	62	-	-	-	-
Sivu 6-	-	-	18	30	5	32
(HS sivut 20-)	1	26	-	-	-	-
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
N (lkm)	570	3135	690	1344	1622	4454

Edellä kuvatuista muutoksista johtuen taulukon 9 luvut ovat täysin vertailukelpoisia vain vuosien 1945–1955 osalta. Tältä jaksolta voidaan siten todeta, että siirtolaisuus on ollut pääuutinen tai muutoin näkyvällä paikalla lehdessä huomattavasti useammin Suomen Sosialidemokraatissa ja Vasabladetissa kuin Helsingin Sanomissa. Kun Helsingin Sanomissa tuolloin sivujen 1–3 yhteenlaskettu osuus on vain 15 prosenttia, se on Suomen Sosialidemokraatissa 55 prosenttia ja Vasabladetissa peräti 68 prosenttia. Erityisesti toimituspoliittisen linjanvedon kannalta keskeisten sivujen 2–3 osuudesta eri lehdissä varhaisemmalla tutkimusjaksolla voidaan todeta, että niiden merkitys on ollut huomattavasti tärkeämpi Suomen Sosialidemokraatin ja Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelussa kuin Helsingin Sanomissa. Tämä ero Helsingin Sanomien ja muiden otoksen lehtien välillä tukee jo aiemmin

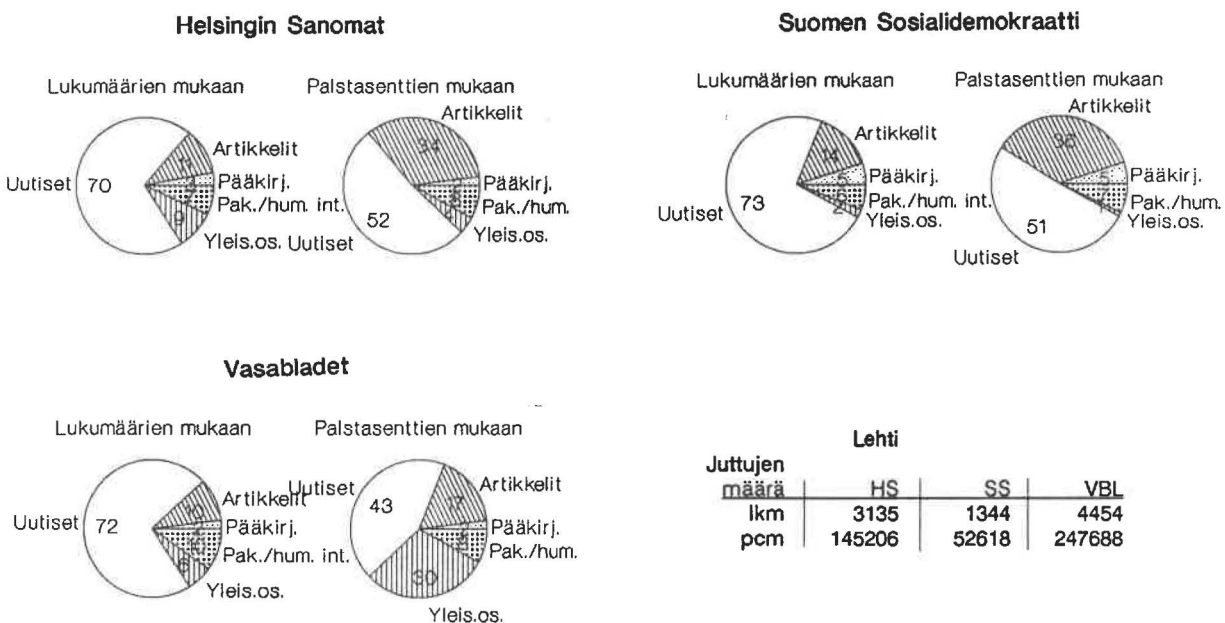
tehtyä johtopäätöstä siitä, että Amerikan siirtolaisuus on ollut Suomen Sosialidemokraatille ja Vasabladetille suhteellisesti tärkeämpi aihe kuin Helsingin Sanomille (vrt. luku IV.3. edellä).

Helsingin Sanomissa erityisesti sivun 2 (pääkirjoitus, toimitukselliset artikkelit) käyttö siirtolaisuuskirjoittelussa keskittyy voimakkaasti tutkimusjakson loppupäähän, Ruotsin siirtolaisuuden aikaan. Tämän sivun siirtolaisuuskirjoituksista 89 prosenttia on Helsingin Sanomissa julkaistu vuoden 1973 jälkeen (koko aineiston keskiarvo 57 %). Muiden lehtien osalta koko jaksoa koskevien johtopäätösten tekeminen on vaikeaa, koska erityisesti sivujen 2–3 käyttötarkoitus on vaihdellut. Pääuutissivun eli sivun 1 merkityksestä voidaan kuitenkin todeta seuraavaa: Sekä Suomen Sosialidemokraatissa että Vasabladetissa siirtolaisuus on ollut etusivun uutinen selvästi useammin varhaisemmalla tutkimusjaksolla vuosina 1945–1955. Suomen Sosialidemokraatin etusivun siirtolaisuuskirjoituksista 61 prosenttia julkaistiin varhaisemmalla tutkimusjaksolla (koko aineiston keskiarvo 44 %). Tässäkin näiden lehtien ominaispiirteessä heijastunee jälleen Amerikan siirtolaisuuden suhteellinen tärkeys niiden toimituspolitiikassa.

5.2. Juttutyyppi

Kuvio 45 alla kuvaa varsinaisten siirtolaisuuskirjoitusten jakautumista tutkituissa lehdissä juttutyypeittäin:

Kuvio 45. Juttutyytit tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1945–1984 (% lukumääristä ja palstasenteistä).

Kaikissa kolmessa lehdessä uutiset on suhteellisesti tärkein siirtolaisuuskirjoitusten juttutyyppi. Uutisten osuus koko aineistosta on kuitenkin huomattavan erilainen riippuen siitä, käytetäänkö laskentaperusteen juttujen lukumäärää vai juttujen pituutta. Juttujen lukumäärän mukaan laskien uutisten osuus vaihtelee eri lehdissä 70–73 prosenttiin, juttujen pituuden mukaan laskettuna vastaava osuus on 43–53 prosenttia. Lukumäärään perustuvan laskutavan mukaan Vasabladetissa on suhteellisesti eniten uutisia, kun taas juttujen pituuden perusteella niiden osuus on siinä vähäisin.

Kummankin laskutavan mukaan juttutyypin profiili Vasabladetissa poikkeaa selvästi tutkimuksen suomenkielisistä lehdistä. Mutta kaikkein selvimmän Vasabladet eroaa muista lehdistä juttujen pituuteen perustuvan laskutavan mukaan: tällöin yleisönosastokirjoitusten osuudeksi tulee peräti 30 prosenttia, mikä antaa sen siirtolaisuuskirjoittelulle täysin muista otoksen lehdistä poikkeavan painotuksen. Kun Vasabladetissa tämän mukaisesti tärkeimmät juttutyypit ovat uutiset ja yleisönosastokirjoitukset, tutkimuksen suomenkielisissä lehdissä kirjoittelua hallitsevat uutiset ja artikkelit.

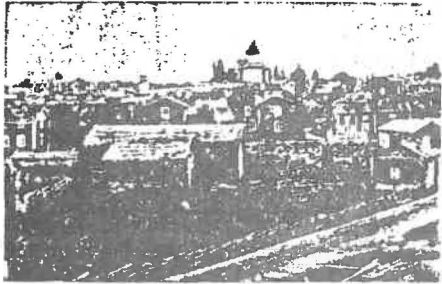
Yleisönosastokirjoitusten poikkeuksellinen merkitys Vasabladetissa selittyy jaksolla 1945–1955 ilmestyneiden siirtolaisnumeroiden luokittelulla. Koska siirtolaisnumerot perustuvat pääasiassa lukijoiden lähettämään materiaaliin, ne luokiteltiin yleisönosastokirjoituksiksi. Kuten liitteen 8 taulukosta 5 ilmenee, Vasabladetin siirtolaisuuskirjoituksista saattoi varhaisemmalla tutkimusjaksolla olla yli 80 prosenttia yleisönosastokirjoituksia. Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelussa varhaisempi ja myöhäisempi jakso poikkeavatkin selvästi toisistaan: Varhaisemmalla jaksolla siirtolaisnumerot antoivat lehden kirjoittelulle suoraa yleisökontaktia korostavan profiilin; jälkimmäisellä jaksolla sen sijaan juttutyypin jakautuma on pääpiirteittäin sama kuin otoksen muissa lehdissä (siirtolaisnumerosta ks. kuva 3 seuraavalla sivulla).

Jälkimmäisen tutkimusjakson 'poikkeustapaus' onkin selvimmän Suomen Sosialidemokraatti (ks. liitteen 8 taulukkoa 5), jonka kirjoittelussa pääkirjoitusten ja artikkelien osuus on yleensä muita lehtiä suurempi. Tämä Suomen Sosialidemokraatin siirtolaisuuskirjoittelun ominaispiirre on havaittavissa myös varhaisemmalla tutkimusjaksolla, ja se liittyy lehden tehtävään puoluelehtenä. Tämän mukaisesti tietoinen toimituspoliittinen linjanveto suhteessa siirtolaisuuteen, mitä pääkirjoitusten ja artikkelien osuus heijastaa, on ollut suhteellisesti tärkeämpää Suomen Sosialidemokraatissa kuin muissa otoksen lehdissä. Vastaavasti sen kirjoittelussa yleisönosastokirjoitusten merkitys on ollut olennaisesti muita lehtiä vähäisempi, mikä ilmenee erityisesti juttujen pituuden mukaan laskettuna; niiden osuus ei tuolloin yllä edes yhteen prosenttiin (ks. kuvio 45, s. 116).

Kuviot 46 ja 47 (s. 119 ja 120) kuvaavat pääkirjoitusten ja artikkeleiden yhteenlasketun osuuden vaihtelua eri lehdissä. Absoluuttisesti näiden tietoista toimituspoliittista linjanvetoa edustavien juttutyypin määrä on vuoteen 1949 asti suurin Suomen Sosialidemokraatissa (ks. kuvio 46). Sen jälkeen Helsingin Sanomat ylittää vuosina 1950 ja 1951 Suomen Sosialidemo-

Kuva 3. Vasabladet 24.11.1946.

Jul- och nyårshälsningar till landsmän i främmande land

Petalaxbor i USA och Kanada.

En varm jul- och nyårshälsning från hemkommunen, församlingen och kyrkan.

På kommunens och församlingens vägnar:

Georg Nordman,
ordf. i kommunalfullmäktige.

Georg Tölls,
ordf. i kommunalnämnden.

Aif H. Palin,
kyrkoherde.

Aug. Bäckman,
kyrkvärd.

Munsala

God jul och gott nytt år tillhöras familjerna Anna Nordström, Rt. 1, Fort Angeles, Wash, USA. S. E. Andersson, Route 1, Fort Angeles, Wash, USA. Hanna Nelson, Box 48 Rt. 1, Thorby, Alabama, USA. av Lovina och Werner Bergström samt familjerna Gösta Hedvall och Paul Spärs, Kantlax, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras familjen Arvid Bach, Fort Langley, B. C. Canada, av mor och syskon, Kantlax, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras Mr. Arvid Hendrickson, 26 N. Templeton Dr., Vancouver, B. C., Canada, av Ellma, Teckla och Nabel samt Ellis och Buser, Kantlax, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras Mr. Carl Jarensen, 2103 West 1 st., Duluth 6, Minn., USA, av Gunnar Sundström med fam., Kantlax, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras Anna och Charlotte Vasabo, 2253 N. W. Jonson st., apart 306 Portland 10, Oregon samt fam. Katherine Mc Hollum, 3512 N. Tustin st., apart 5 Portland 3, från familjen Robert Näs, Monka, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras Miss Anne Rouis, 513 Emythe st., Vancouver, B. C., Canada, familjen Otto Näsälund, R. R. 2 Bourne, B. C., Canada, från familjerna Anders, Otto och Arthur Niska, Monka, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras fam. Anders Avelin, 2505-E 27 av., Vancouver, B. C., Canada, från familjen Arthur Knuts, Monka, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras fam. Viktor Sivom, Algona, Wash, USA, Karl Johnson, 280 E. 5 st., Fort Angeles, Wash, USA, Joka Arelson, 239 Sherd Wood ave., New Westminster, B. C., Canada, E. J. Sandman, 219-3 ch ave. E. New Westminster, B. C., Canada, från familjen August Nyby och Boris Skarström, Monka, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras Mrs. Sofia Rosenblad, 1830 Jackson st., San Francisco, Calif., USA samt familjen Harry E. P. King, Snoqualmie, Wash, USA, av familjerna Matta och Arnold Blomqvist, Kantlax, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras familjen John Mattson, 319-2 nd st., N. W. Chisholm, Minn., USA från Alma och Viktor Turpelinen, Munsala, Vexala.

Mr. Carl Johnson med familj, 250 East 6 th st., Fort Angeles, Wash, USA, Mr. Henry Johnson med familj, 1121 Key st., Bellingham, Wash, Mr. Werner Johnson med familj, Grayland, Wash, Mr. Andrew Johnson, Grayland, Wash, Ed. W. Johnson samt Mrs. Emma Edström med familj, 1319 S. Kern ave., Los Angeles (22 Calif. USA.

God jul och gott nytt år samt många varma önskningar för alla kärkomna gåvor. Fam. Joel Byman, Peusala, Jeppo.

God jul och gott nytt år tillhöras Mr och Mrs F. J. Carlson, Rt 8, Box 319, Fort-Orchard, Wash, USA, av familjerna Edvard och Viktor Holm samt Anders Sundell, Vexala, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras fam. Anders och Wille Sjöberg, Route 1, Box 406, Kingsbury, Calif., USA, från Maria Sjöberg, fam. Viljam och Georg Sjöberg, Monka, Munsala.

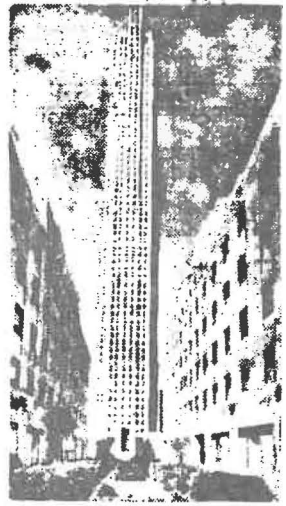
God jul och gott nytt år tillhöras fam. Joka Andersson, 509 W. Kings Highway, Mont Ephraim, N. J., USA, av fam. S. William Bach, Monka, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras fam. V. Sjöberg, Leavelle, B. C., Canada, av Maria Sjöberg, familjerna Viljam och Georg Sjöberg, Monka, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras familjen Walter Sundqvist, 3019 Third ave., E. Hibbing, Minnesota, USA, av Sven Hishamäki och Läs Valjonen, Monka, Munsala.

God jul och gott nytt år tillhöras fam. Ernst Hamala, 229 Osborne ave., New Westminster, Canada, B. C., Sandman, 3319 Camel ave., Alameda, Wash, USA, av familjen Joka Niska, Monka, Munsala.

Alla för amerikanumret avsedda hälsningar

torde insändas omgående. Efter den 12 november mottages inga hälsningar. Avgiften för personlig hälsning är 175 mk. För varje tillkottsadress i samma hälsning tillkommer 20 mk postavgift. Dessa avgifter insändes på samma gång som hälsningen.

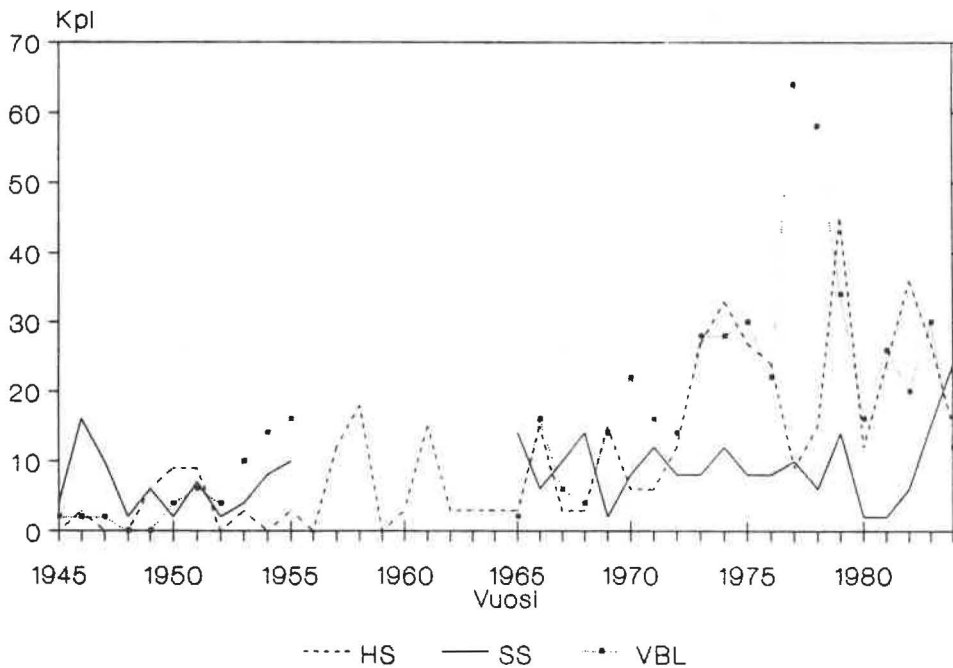
Kommuner, föreningar och andra korporationer, som ämnar hälsa landrännena ute i världen, torde observera tiden för hälsningarnas inlämnande.

VASABLADET.

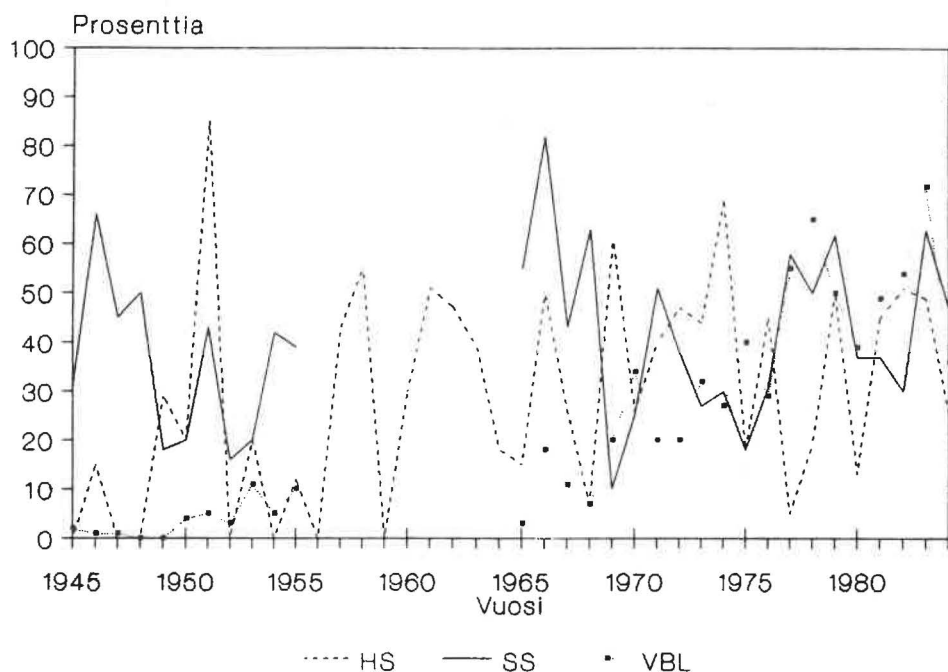
Vasabladetin ensimmäinen sodanjälkeinen siirtolaisnumero ilmestyi marraskuussa 1946. Numero sisälsi viranomaisten, laitosten, järjestöjen ja yksityishenkilöiden tervehdyksiä sekä lukijoiden kirjeitä ja joitakin artikkeleita. Lukijoita muistutettiin tulevasta numerosta toistuvien ilmoituksin.

kraatin tason ja lopulta vuodesta 1952 lähtien Vasabladet asettuu selvästi kärkeen. Jälkimmäisellä jaksolla vuodesta 1965 alkaen pääkirjoitusten ja artikkelien lukumäärä pysyy Suomen Sosialidemokraatissa suurin piirtein varhaisemman jakson tasolla. Vasta tutkimusjakson viimeisenä vuonna 1984 niiden lukumäärä nousee Suomen Sosialidemokraatissa selvästi aikaisempaa korkeammalle. Vasabladetissa pääkirjoitusten ja artikkeleiden yhteinen lukumäärä ylittää vuosien 1945–1955 huipputaso ensimmäisen kerran vuonna 1970 ja nousee sen jälkeen vuonna 1977 lähes nelinkertaiseksi aikaisemman jakson huippuun verrattuna. Tuolloin pääkirjoitusten ja artikkeleiden yhteismäärä oli lehdessä 64 kpl ja vielä seuraavanakin vuonna se nousi korkeammalle kuin missään muussa otoksen lehdessä (58 kpl). Vasabladetissa tämä kasvu merkitsee samalla pääkirjoitusten ja artikkeleiden suhteellisen merkityksen huomattavaa lisääntymistä, sillä Vasabladetissa siirtolaisuuskirjoittelun volyymi oli jaksolla 1945–1955 pääsääntöisesti suurempi kuin jälkimmäisellä jaksolla (ks. kuviot 34, s. 89 ja 35, s. 90). Kymmenvuotisjakso 1960-luvun lopusta 1970-luvun loppuun on siten Vasabladetissa aikaa, jolloin lehden aktiivinen toimituspoliittinen ote siirtolaisuuskirjoittelussa selvästi lisääntyy.

Kuvio 46. Pääkirjoitusten ja artikkeleiden yhteenlaskettu lukumäärä tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984.

Kuvio 47. Pääkirjoitusten ja artikkeleiden yhteenlaskettu osuus (% palstasenteistä) tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984.

Helsingin Sanomissa pääkirjoitusten ja artikkeleiden lukumäärän kasvu on Vasabladetin tapaan huomattava. Tutkimusjakson alkupuoliskon huippuvuosi on Helsingin Sanomissa vuosi 1958, jolloin lehdessä on 18 siirtolaisuutta käsittelevää pääkirjoitusta tai artikkelia. Sen jälkeen näiden juttutyypin yhteinen määrä nousee lehdessä ensimmäisen kerran tätä korkeammalle vuonna 1973 ja on seuraavana vuonna 1974 jo lähes kaksinkertainen vuoteen 1958 verrattuna. Pääkirjoitusten ja artikkeleiden lukumäärä on korkeimmillaan Helsingin Sanomissa yhteensä 45 kpl vuonna 1979; sen jälkeen vielä vuonna 1982 se nousee yhteensä 36 jutun tasolle.

Helsingin Sanomissa pääkirjoitusten ja artikkeleiden määrän kasvu liittyy siirtolaisuuskirjoittelun kokonaisvolyymiin voimakkaaseen kasvuun eikä näiden kirjoitusten suhteellinen merkitys siten samaan tapaan kasva kuin Vasabladetissa (ks. kuvio 47). Selvin nouseva trendi sijoittuu Helsingin Sanomissa vuosien 1965 ja 1975 väliseen aikaan. Helsingin Sanomien osalta voidaanakin johtopäätöksensä todeta, että vuoden 1973 jälkeiseen aikaan sijoittuvaa siirtolaisuuskirjoittelun volyymin voimakasta kasvua on edeltänyt pääkirjoitusten ja artikkeleiden yhteenlasketun osuuden kasvuvaihe vuoden 1965 jälkeen. Vuoden 1976 jälkeen pääkirjoitusten ja artikkeleiden yhteenlaskettu osuus on ollut Helsingin Sanomissa vuosia 1981–1982 lukuunottamatta pienempi kuin Suomen Sosialidemokratissa.

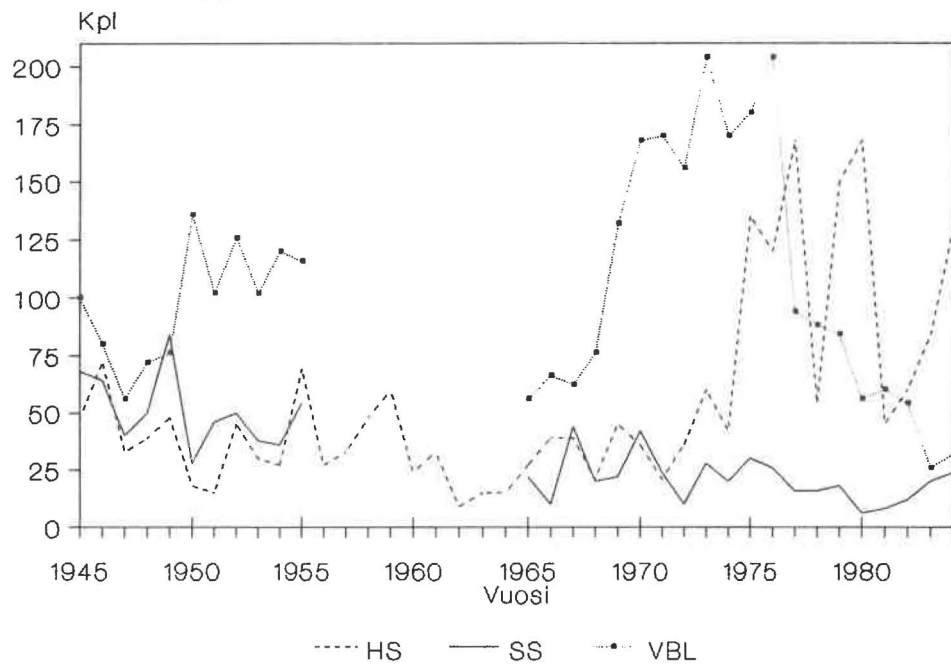
Liitteen 8 taulukon 5 perusteella voidaan vielä todeta yksittäisten juttutyyppeiden merkityksestä eri lehdissä seuraavaa: Pääkirjoitusten merkitys siirtolaisuuskirjoittelun osana on selvästi suurin Suomen Sosialidemokraatissa molempina tutkimusjaksoina. Helsingin Sanomissa on pääkirjoituksia siirtolaisuudesta ennen vuotta 1965 vain kahtena vuonna, vuosina 1951 ja 1957. Vasta vuodesta 1973 voidaan katsoa alkavaksi vaihe, jolloin siirtolaisuus vaikiintuu erääksi Helsingin Sanomien pääkirjoitusten aihealueeksi. Myös Vasabladetissa pääkirjoitusten osuus on varhaisemmalla tutkimusjaksolla vähäinen, mutta vuodesta 1965 alkaen niitä esiintyy lehdessä vuosittain vuoteen 1979 asti. Sitä myöhemmin Vasabladetissa on pääkirjoituksia siirtolaisuudesta vain vuonna 1981.

Artikkeleiden osuus pysyy vakaimmin korkealla tasolla Suomen Sosialidemokraatissa molemmilla tutkimusjaksoilla (liite 8, taulukko 5). Suomen Sosialidemokraatissa niiden osuus on korkeimmillaan 69 prosenttia (vuonna 1966), mihin määrään niiden osuus ylittää myös Helsingin Sanomissa vuonna 1974. Vasabladetissa artikkeleiden osuus nousee varhaisemmalla tutkimusjaksolla vain kerran, vuonna 1953, yli kymmenen prosentin. Jälkimmäiselläkin tutkimusjaksolla niiden osuus pysyy aluksi muihin lehtiin verrattuna suhteellisen alhaalla, mutta nousee lopulta jopa muiden lehtien huippua korkeammalle (72 % vuonna 1983).

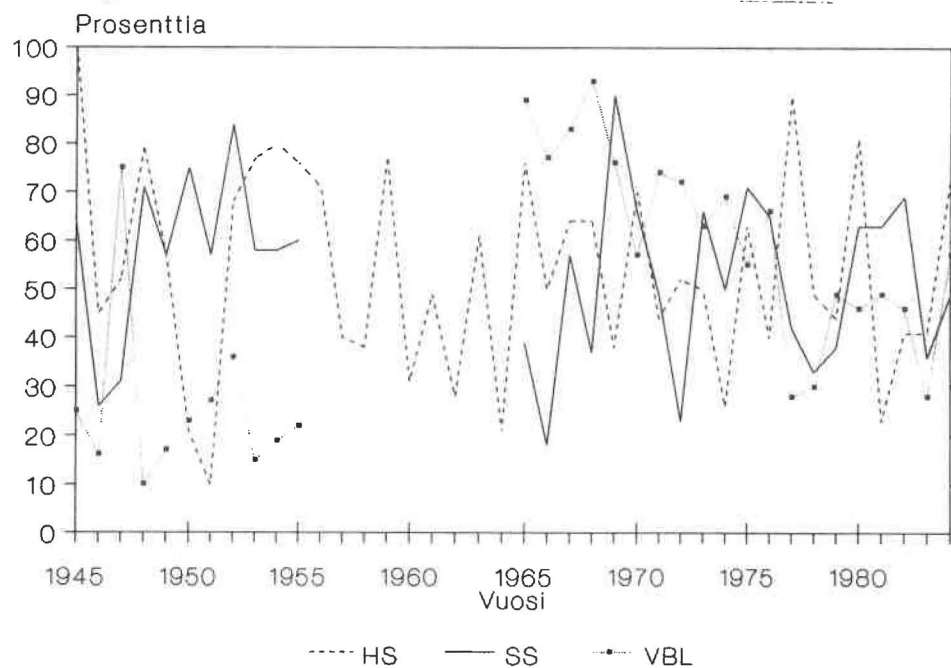
Uutisten osuudessa selvin tutkimusjaksojen välinen ero ilmenee Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelussa (kuvio 49, s. 122 ja liite 8, taulukko 5). Varhaisemmalla jaksolla niiden osuus on Vasabladetissa selvästi muita pienempi, jälkimmäisellä jaksolla niiden osuus nousee muiden lehtien tasolle ja pysyttelee aina 1970-luvun puoliväliin asti muita korkeammalle. Vuosina 1965–1976 uutisten osuus Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelussa ei minään vuonna laske alle 55 prosentin ja on suurimmillaan peräti 93 prosenttia (vuonna 1968). Tutkimusjakson lopulla vuodesta 1977 alkaen uutisten osuus laskee Vasabladetissa muiden lehtien tasolle ja jopa sitä alemmaksi. Tällöin uutisten suhteellinen merkitys on yleensä tärkein Helsingin Sanomissa.

Helsingin Sanomissa uutisten osuudessa on selvä laskeva suunta vuodesta 1955 vuoteen 1964 (kuvio 49, s. 122 ja liite 8, taulukko 5). Jos ajatellaan, että uutisten osuus siirtolaisuuskirjoittelussa edes jossain määrin heijastaa siirtolaisuuden 'välitöntä uutisarvoa' kyseisenä aikana, tuo uutisten osuuden trendinomaisen väheneminen voitaisiin tulkita seuraavasti: Siirtolaisuuden välitön uutisarvo on tuona jaksolla laskenut suomalaisten oman muuttoliikkeen vähäisyyden takia. Koska siirtolaisuus ei suomalaisten näkökulmasta enää ole ollut päiväkohtainen uutinen, sen merkitys uutisseurannan kohteena on vähentynyt. Alimmillaan vuonna 1962 Helsingin Sanomissa oli vain 9 siirtolaisuutta käsittelevää uutista, kun niitä huippuvuosina 1977 ja 1981 oli 168 kpl (kuvio 48, s. 122).

Kuvio 48. Uutisjuttujen lukumäärä tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984.

Kuvio 49. Uutisjutut tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Yleisönosastokirjoitusten suuri suhteellinen merkitys Vasabladetissa siirtolaisuusnumeroiden seurauksena on jo aiemmin todettu (s. 117). Jälkimmäisellä tutkimusjaksolla yleisönosastokirjoitusten merkitys nousee huomattavaksi lähinnä Helsingin Sanomissa. Tärkeitä yleisönosastokirjoittelun vuosia Helsingin Sanomissa ovat aluksi vuodet 1964–1965, sitten vuodet 1967–1968 ja sen jälkeen vuodet 1971 ja 1978 (liite 8, taulukko 5). Erityisesti Ruotsin siirtolaisuutta koskevan julkisuuden kehittymisessä näillä yleisönosastokirjoittelun vaiheilla on ollut tärkeä merkitys. Vasabladetissa yleisönosastokirjoituksia on tasaisesti 3–5 prosenttiin vuosina 1969–1976, minkä jälkeen vielä vuosina 1978 ja 1980 niiden osuus nousee vielä 5 prosenttiin.

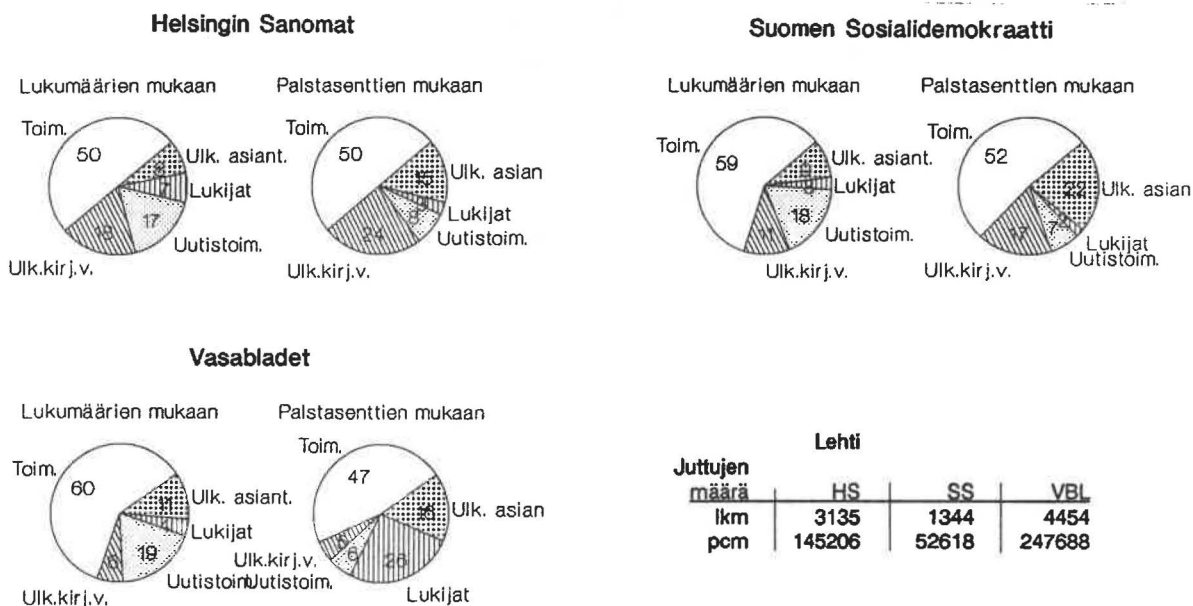
Kaikissa lehdissä pakinoiden ja vastaavan aineiston osuus siirtolaisuuskirjoittelusta on yleensä suurimmillaan jaksolla 1945–1955 (liite 8, taulukko 5). Helsingin Sanomissa ja Vasabladetissa tämän aineiston merkitys on tuolloin suurempi kuin Suomen Sosialidemokraatissa. Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelussa pakinoiden merkitys on varhaisemmalla tutkimusjaksolla poikkeuksellisen tärkeä. Siirtolaisuuteen liittyvät pakinat ovat tuolloin lähes poikkeuksetta yhden henkilön, pakinoitsijanimimerkki Negerin kirjoittamia. Joinakin vuosina useampi kuin joka toinen hänen pakinoistaan käsittelee ainakin osittain siirtolaisuutta. Hän seurasi tarkkaan Amerikan suomalaisten tapahtumia, välitti terveisiä siirtolaisille ja siirtolaisilta kotimaahan. Kotimaassa käymään tulleet siirtolaiset kävivät hänen pakeillaan toimituksessa, ja usein Neger matkasi kotimaassa vierailevien siirtolaisten kanssa katsomaan entisen kotiseudun tuttuja paikkoja. Kun Neger näkönsä heikennyttyä vuonna 1955 joutui jättämään pakinoiden kirjoittamisen, pakinoiden osuus siirtolaisuuden seurannassa selvästi väheni.

Juttutyypin lehdistöhistoriallinen muutos aiheuttaa pakinoiden osalta sen, että jälkimmäisellä tutkimusjaksolla tähän sisältöluokkaan sisältyy ajoittain huomattava määrä 'human interest' ja 'hömpääaineistoa'. Erityisesti kaupallisessa lehdistössä tällaisten viihteellisten juttupalstojen merkitys on tullut yhä tärkeämmäksi. Näiden viihteellisten juttupalstojen merkitys on suurin Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelussa, erityisesti vuoden 1972 jälkeisenä aikana, jolloin pakinoiden ja vastaavan aineiston osuus Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelussa jälleen nousee.

5.3. Jutun tekijä

Koko aineistoa koskevat jakautumat juttujen tekijän mukaan on esitetty kuviossa 50 seuraavalla sivulla:

Kuvio 50. Jutun tekijä tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1945–1984 (% lukumääristä ja palstasenteistä).

Juttujen lukumäärän mukaan laskien kaikissa lehdissä vähintään puolet varsinaisesta siirtolaisuuskirjoittelusta on ollut toimituksen itse työstämää materiaalia. Toimituksen juttujen osuus on suurin Vasabladetissa, 60 prosenttia, ja pienin Helsingin Sanomissa, jossa niiden osuus on tasan 50 prosenttia. Kuten liitteen 1 luokittelurungosta ilmenee, toimituksen tosiasiallinen panos tällaisten juttujen tekemisessä vaihtelee suuresti: osa jutuista voi olla yhden tai useamman uutistoimiston materiaalista hieman muunneltuja, osa voi olla tiivistelmiä erilaisista tiedotteista, jotkut voivat puolestaan perustua toimituksen omaan ideointiin ja tiedonhankintaan. Toimituksen panoksen vaihtelusta huolimatta voidaan kuitenkin sanoa, että useimmiten tämän sisältökategorian juttuihin sisältyy enemmän toimituksen omaa osuutta kuin muiden sisältöluokkien juttuihin. Uutistoimistojen nimiin merkityt jutut kuuluvat selvimminkin toiseen ääripäähän: niissä toimituksen osuus rajoittuu jutulle annettavan tilan ja paikan määrittelyyn sekä jutun otsikointiin.

Helsingin Sanomissa toimituksen juttujen osuus on sama riippumatta käytetystä mittaustavasta. Suomen Sosialidemokraatissa ja erityisesti Vasabladetissa toimituksen juttujen osuus on selvästi pienempi, jos laskentaperusteena käytetään juttujen pituutta palstasentteinä: Suomen Sosialidemokraatissa tuo osuus laskee 59:stä 52 prosenttiin, Vasabladetissa 60:stä peräti 47 prosenttiin. Tämä ero eri mittaustapojen antamissa tuloksissa osoittaa, että toimituksen juttuihin sisältyy huomattava määrä suhteellisen lyhyitä juttuja. Nämä lyhyehköt jutut lienevät useimmiten sellaisia, joissa lehden oma

toimituksellinen panos on melko vähäinen ja joiden asiasisältö kokonaisuudessaan perustuu uutistoimistomateriaaliin tai tiedotteisiin.

Juttujen lukumäärän mukaan otoksen suomenkielisissä lehdissä kaksi tärkeää sisältökategoriaa toimituksen juttujen lisäksi ovat ulkomaankirjeenvaihtajien ja uutistoimistojen jutut. Helsingin Sanomissa ulkomaankirjeenvaihtajien juttujen osuus (18 %) on suurempi kuin uutistoimistojen osuus (17 %); Suomen Sosialidemokraatissa järjestys on päinvastoin (ulkomaankirjeenvaihtajat 11 %, uutistoimistot 18 %). Molemmissa lehdissä uutistoimistojen juttujen suhteellinen merkitys kuitenkin ratkaisevasti putoaa, jos laskentaperusteena käytetään juttujen pituutta palstasentteinä. Suomen Sosialidemokraatissa ulkopuolisten asiantuntijoiden jutuista tulee tällöin toiseksi tärkein juttukategoria (22 %), Helsingin Sanomissa ne menevät uutistoimistojen ohi kolmannelle tilalle (15 %). Eri mittaustapojen aiheuttamat muutokset tekijäluokkien suhteellisessa tärkeydessä johtuvat juttujen erilaisesta pituudesta: ulkopuolisten asiantuntijoiden ja kirjeenvaihtajien jutut ovat keskimäärin muita pitempiä.

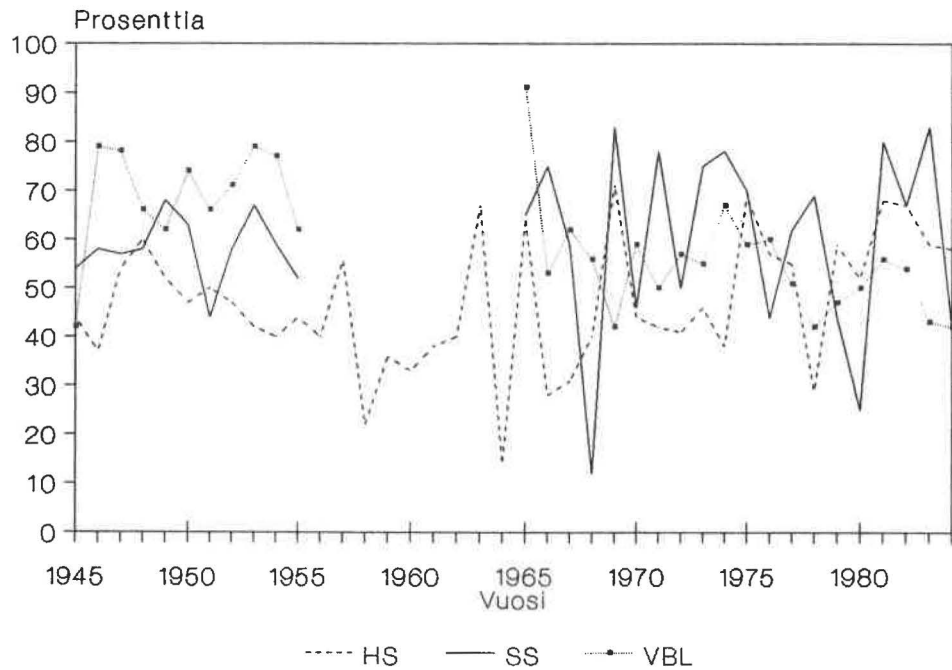
Vasabladetin aineistossa eri mittaustapojen käyttö aiheuttaa suurimmat muutokset. Jo juttujen lukumäärän perusteella se eroaa suomenkielisistä lehdistä siinä, että ulkomaankirjeenvaihtajien merkitys on sen siirtolaisuuskirjoittelussa suhteellisen vähäinen. Mutta täysin poikkeavan profiilin Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelulle antaa juttujen pituuteen perustuva laskutapa, jolloin lukijoiden lähettämistä jutuista tulee toimituksen juttujen jälkeen suhteellisesti tärkein sisältökategoria (26 %). Tässä on jälleen kysymys vuosiin 1945–1955 sisältyvien siirtolaisuusnumeroiden vaikutuksesta kirjoittelun kokonaisvolyymiin.¹

Liitteen 8 taulukossa 6 on esitetty aikasarjoina eri tekijäkategorioiden suhteellisen merkityksen vaihtelu vuosina 1945–1984. Kuvioiden 51 ja 52 (s. 126) perusteella on lisäksi mahdollista verrata sitä, miten toisaalta toimituksen juttujen, toisaalta uutistoimistojen juttujen osuus on eri lehdissä vaihdellut. Kuten kuvio 51 osoittaa, varhaisemmalla tutkimusjaksolla 1945–1955 toimituksen omien juttujen osuus on selvästi suurempi Vasabladetissa ja Suomen Sosialidemokraatissa kuin Helsingin Sanomissa. Vasabladetissa toimituksen juttujen osuus ei tuolloin lainkaan laske alle 60 prosentin, Suomen Sosialidemokraatissa se putoaa vain kerran alle puolen. Helsingin Sanomien pitkästä aikasarjasta voidaan todeta, että vuosien 1957 ja 1969 välillä sijoittuu toimituksen juttujen osuuden laskuvaihe, jolloin niiden suhteellinen panos vain kahdesti (vuosina 1963 ja 1965) nousee yli 40 prosentin. Suhteessa siirtolaisuuskirjoittelun kokonaisvolyymiin tästä laskuvaiheesta voidaan tehdä seuraava päätelmä:

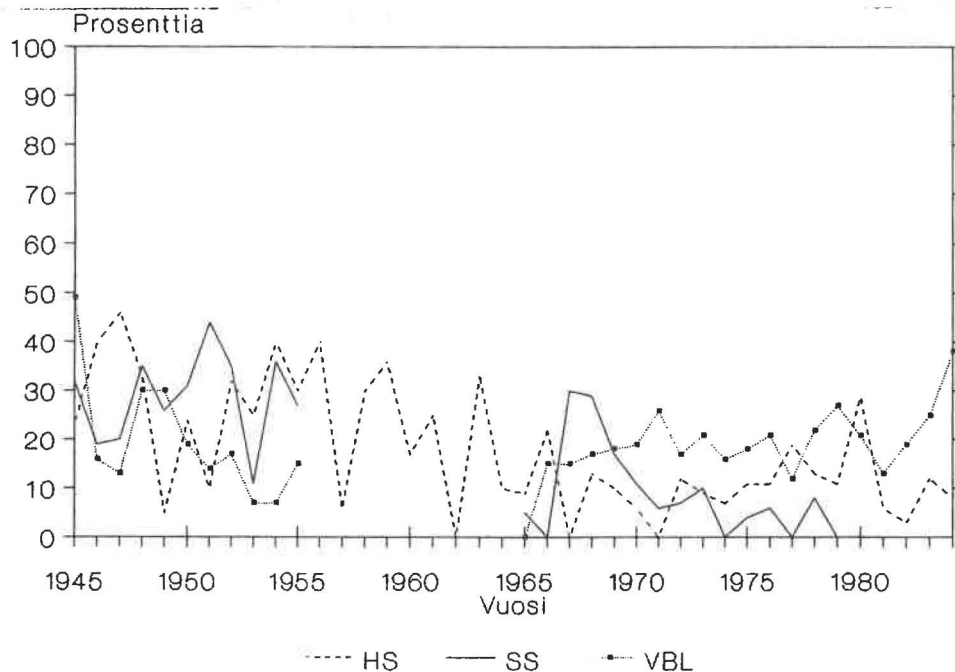
1 Tästä syystä lehtien välinen vertailu on tehty kuvioissa 51–52 ja liitteen 8 taulukossa 6 juttujen lukumäärän mukaan.

Kun siirtolaisuuskirjoittelun kokonaisvolyymi on ollut alhainen, toimituksen omien juttujen merkitys siirtolaisuuden seurannassa on vähentynyt. Toisin sanoen: kun siirtolaisuuden uutisarvo kirjoittelun kokonaisvolyymilla mitattuna on ollut pieni, toimituksen omien juttujen osuus ilmiön seurannassa on vähentynyt.

Kuvio 51. Toimituksen tekemät jutut tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Kuvio 52. Uutistoimistojen jutut tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Vuonna 1969 toimituksen juttujen osuus on Helsingin Sanomissa korkeimmillaan eli 71 prosenttia. Vasabladetin ja Suomen Sosialidemokraatin huippulukemat ovat selvästi tätä korkeammalla, edellisessä 91 prosenttia (1965) ja jälkimmäisessä 83 prosenttia (vuosina 1969 ja 1983). Vuodesta 1969 alkavan vaiheen aikana toimituksen juttujen osuus laskee Helsingin Sanomissa vain kahdesti alle 40 prosentin (vuosina 1974 ja 1978) ja pysyttelee vuoden 1978 jälkeen 50 prosentin tason yläpuolella. Kokonaisuutena Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelusta voidaan kuvion 51 perusteella sanoa, että toimituksen omien juttujen osuus on ollut suurempi tutkimusjakson loppupäässä kuin sen alussa ja keskivaiheessa. Kun kirjoittelun kokonaisvolyymi samalla on kasvanut, on toimituksen juttujen absoluuttinen määrä moninkertaistunut. Kun näiden juttujen vuosittainen lukumäärä oli tutkimusjakson alkupäässä suurimmillaan 33, tuo määrä oli 132 vuosina 1975 ja 1979. Siirtolaisuustyypeittäin tarkastellen voidaan todeta, että Helsingin Sanomissa toimituksen omien juttujen merkitys on ollut suurempi Ruotsin siirtolaisuuden kuin Amerikan siirtolaisuuden seurannassa.

Vasabladetissa toimituksen juttujen osuus on varhaisemmalla tutkimusjaksolla selvästi korkeammalla kuin jaksolla 1965–1984. Myös Vasabladetissa toimituksen omien juttujen osuus on suhteessa siirtolaisuuskirjoittelun määrään: kun kirjoittelun volyymi vuoden 1976 jälkeen laskee, myös toimituksen oma panos siirtolaisuuskirjoittelussa vähenee. Helsingin Sanomissa ja erityisesti Suomen Sosialidemokraatissa jälkimmäiseen jaksoon sisältyy huomattavaa vaihtelua: Helsingin Sanomissa vaihteluväli on 14–71 prosenttia, Suomen Sosialidemokraatissa 12–83 prosenttia. Jälkimmäisen osalta suuret vaihtelut ovat yhteydessä kirjoittelun kokonaisvolyymien vähäisyyteen jaksolla 1965–1984.

Muiden kuin toimituksen omien juttujen osuudesta tutkittujen lehtien siirtolaisuuskirjoittelussa liitteen 8 taulukko 6 osoittaa seuraavaa:

Helsingin Sanomien kirjoittelussa kirjeenvaihtajien osuus on kautta koko tutkimusjakson ollut suhteellisen tärkeä. Kirjoittelun volyymin kasvaessa nousee Ruotsin siirtolaisuuteen liittyen kirjeenvaihtajien panos usein 30 prosentin tasolle ja ylikin. Suurimmillaan osuus on 60 prosenttia vuonna 1962, mutta tuohon lukemaan vaikuttaa kirjoittelun vähäinen kokonaisvolyymi. Ruotsin siirtolaisuuteen liittyen kirjeenvaihtajien osuus siirtolaisuuskirjoittelussa on ollut erityisen tärkeä vuosina 1966 ja 1967, ennen kirjoittelun volyymin suurta kasvua. Edellisenä vuonna näiden juttujen osuus oli Helsingin Sanomissa 39 prosenttia ja jälkimmäisenä 50 prosenttia. Nämä luvut osoittavat, että Helsingin Sanomissa kirjeenvaihtajien merkitys on ollut tärkeä Ruotsin siirtolaisuuden nostamisessa julkisen huomion kohteeksi. Aikaisemmin on jo todettu (s. 123), että myös yleisönosastojen merkitys nousi tässä vaiheessa poikkeuksellisen tärkeäksi. Laskemalla yhteen kirjeenvaihtajien ja lukijoiden lähettämien juttujen osuus (vrt. liitteen 8 taulukko 6), havaitaan seuraavaa: Tämä yhteenlaskettu osuus oli 67 prosenttia vuonna 1964, 63 prosenttia vuonna 1967, 47 prosenttia vuonna 1968 ja vie-

lä 44 prosenttia vuonna 1970. Myöhemmin vastaava osuus nousee vielä 45 prosenttiin vuonna 1974 ja 51 prosenttiin vuonna 1978.

Helsingin Sanomien Tukholman kirjeenvaihtajien työssä siirtolaisuuden seurannalla on ollut keskeinen merkitys varsinkin 1970-luvun puolivälin jälkeen. Erityisesti toimittaja Mikko Erosen kausi kirjeenvaihtajana Tukholmassa (vuodet 1975–1978) on vahvasti siirtolaisuuden sävyttämää. Suomen Sosialidemokraatissa puolestaan free lance-pohjalla toimineiden ruotsinsuomalaisten kirjeenvaihtajien merkitys on ollut tärkeä 1970-luvun puolivälistä lähtien.

Suomen Sosialidemokratista ja Vasabladetista voidaan kokonaisuutena todeta, että niihin sisältyy varhaisemmalla tutkimusjaksolla hyvin vähän kirjeenvaihtajien aineistoa. Tämä johtuu ennen muuta näiden lehtien kirjeenvaihtajaverkon pienuudesta Helsingin Sanomiin verrattuna. Jälkimmäisellä jaksolla Suomen Sosialidemokraatissa kirjeenvaihtajien merkitys vaihtelee aluksi vuodesta toiseen; sen sijaan 1970-luvun puolivälistä alkaen kirjeenvaihtajien osuus on lehden siirtolaisuuskirjoittelussa tärkeämpi kuin muissa lehdissä. Vasabladetissa kirjeenvaihtajien merkitys on suurimmillaan 1960-luvun loppupuolella, mutta laskee sen jälkeen selvästi muiden lehtien alapuolelle. Tässä vaiheessa, 1970-luvun alkupuolella, Vasabladet käyttääkin muita lehtiä enemmän uutistoimistomateriaalia siirtolaisuuden seurannassa ja vielä myöhemminkin jälkimmäisen tutkimusjakson loppuun asti uutistoimistojen osuus on sen siirtolaisuuseurannassa tärkeämpi kuin muilla lehdillä (ks. kuvio 52 edellä ja liitteen 8 taulukko 6). Sen kirjoittelussa erityisesti ruotsalaisella uutistoimistolla TT:llä on tärkeä merkitys muihin lehtiin verrattuna.

Varhaisemmalla tutkimusjaksolla uutistoimistojen merkitys on vähäisin Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelussa (ks. kuvio 52 ja liitteen 8 taulukko 6). Kun muissa lehdissä uutistoimistojen osuus jälkimmäisellä tutkimusjaksolla laskee, se pysyy Vasabladetissa jatkuvasti suhteellisen korkealla tasolla. Useimpina vuosina uutistoimistojen osuus on tuolloin tutkimuksen suomenkielisten lehtien yläpuolella ja ero kasvaa voimakkaasti tutkimusjakson lopussa. Suomenkielisissä lehdissä uutistoimistojen osuuden vähentyminen liittyy oman kirjeenvaihtajaverkon merkityksen kasvuun siirtolaisuuden seurannassa. Kirjeenvaihtajien myötä lehtien oma toimituksellinen panos on lisääntynyt myös ulkomaan tapahtumien seuraamisessa ja samalla lehtien riippuvuus uutistoimistomateriaalista on vähentynyt.

Ulkopuolisten asiantuntijoiden merkitys juttujen tekijöinä on molempina tutkimusjaksoina tärkeä Suomen Sosialidemokraatissa (ks. liite 8 taulukko 6). Tämä lehden ominaispiirre on seurausta artikkelien tärkeästä osuudesta sen siirtolaisuuskirjoittelussa (ks. luku IV.5.2. edellä). Helsingin Sanomissa ulkopuolisten kirjoittajien osuus on aika ajoin kohonnut jopa neljännekseen vuosittaisesta volyymista (1949–1959, 1958, 1961, 1971), mutta

kokonaisuutena tarkastellen heidän osuutensa pysyytylee lehden siirtolaisuuskirjoittelussa vähäisenä. Vasabladetissa ulkopuolisten asiantuntijoiden juttujen osuus lisääntyy 1950-luvun alkupuoliskolla. Jälkimmäisellä jaksolla niiden osuus on aluksi korkeimmillaan vuonna 1966 (19 %), laskee sen jälkeen huomattavasti ja nousee jälleen 1970-luvun puoliväliä lähestyttäessä. Tästä lähtien niiden osuus pysyytylee Vasabladetissa yleensä otoksen suomenkielisiä lehtiä korkeammalla tasolla.

Varhaisemmalla tutkimusjaksolla Vasabladet on ainoa lehti, jossa esiintyy säännöllisesti vuosittain lukijoiden lähettämiä kirjoituksia (ks. liite 8 taulukko 6). Kuten aikaisemmin on osoitettu (esim. kuvio 50, s. 124), näiden kirjoitusten osuus on lehdessä erityisen suuri, jos mittausperusteena käytetään juttujen pituutta. Myöhemmällä tutkimusjaksolla lukijoiden lähettämien juttujen osuus on puolestaan suurin Helsingin Sanomissa. Kahtena vuotena, 1964 ja 1968, niiden osuus lehdessä nousee poikkeuksellisen korkeaksi: edellisenä vuonna 62 prosenttia, jälkimmäisenä 40 prosenttia. Suomen Sosialidemokraatissa lukijoiden merkitys jutun tekijöinä on vähäisin. Tämä ero suhteessa muihin lehtiin ilmenee selvimmin jälkimmäisellä tutkimusjaksolla: kun lukijoiden lähettämät kirjoitukset muissa lehdissä ovat tuolloin lähes vakioelementti siirtolaisuuden seurannassa, Suomen Sosialidemokraatissa ei niitä useimpina vuosina ole lainkaan.

5.4. Suhtautuminen siirtolaisuuteen

Tutkimusjaksolla 1945–1984 lehtien siirtolaisuuskirjoitteluun sisältyy hyvin vähän julkilausuttuja kannanottoja siirtolaisuuden puolesta tai vastaan (ks. taulukko 10 sivulla 130). Kantaaottavien kirjoitusten osuus on koko aineistossa suurimmillaan Helsingin Sanomissa ja pienimmillään Suomen Sosialidemokraatissa. Tyypilliset kannaaottavat kirjoitukset ovat olleet suhteellisen lyhyitä lukijoiden lähettämiä mielipiteitä, ja tästä syystä niiden osuus on Helsingin Sanomissa ja Vasabladetissa palstasentteinä mitaten pienempi kuin juttujen lukumäärän mukaan. Juuri näiden tyyppijuttujen perusteella voidaan päätellä, että toisen maailmansodan jälkeisenä aikana lehdet eivät enää ole samaan tapaan siirtolaisuuden puolesta tai vastaan kuin tapahtui erityisesti Amerikan siirtolaisuuden huippuvuosina. Tämä ilmiö heijastaa yleistä historiallista muutosta sanomalehtien toiminnassa: lehdistön kaupallistumisen myötä avoimen propagandan osuus lehdissä on vähentynyt ja toimituksen kannanotot yhteiskunnallisiin ilmiöihin ovat siirtyneet ”rivien väliin”.

Edellä kuvatun historiallisen muutoksen valossa voidaan pitää yllättävänä sitä, että kannaaottavien kirjoitusten osuus on suurin tutkituista lehdistä kaupallisesti menestyneimmässä eli Helsingin Sanomissa. Mutta kuten aiemmin on todettu (s. 123), Helsingin Sanomissa yleisönosastokirjoitusten merkitys on ollut muita lehtiä suurempi erityisesti siirtolaisuuskirjoittelun volyymin kasvaessa. Kantaaottavien kirjoitusten osuus eri lehdissä onkin

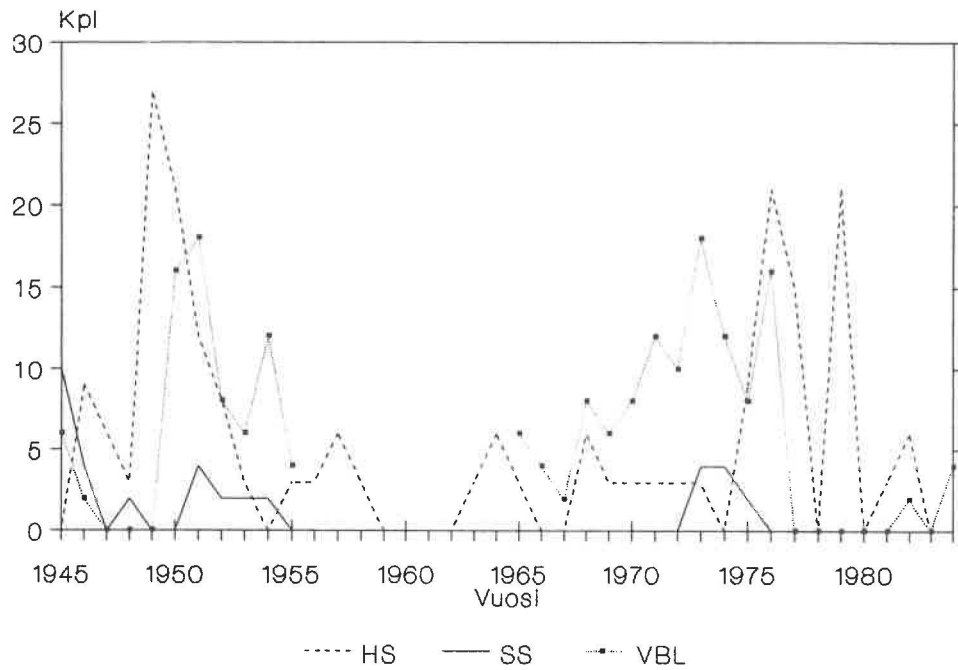
suhteessa yleisönosastokirjoitusten osuuteen ja tästä selittyy se, että kannanottojen suhteellinen merkitys on pienin otoksen ainoassa puoluelehdessä, Suomen Sosialidemokraatissa.

Taulukko 10. Kannanotot siirtolaisuuteen tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1945–1984 (% lukumääristä ja palstasenteistä).

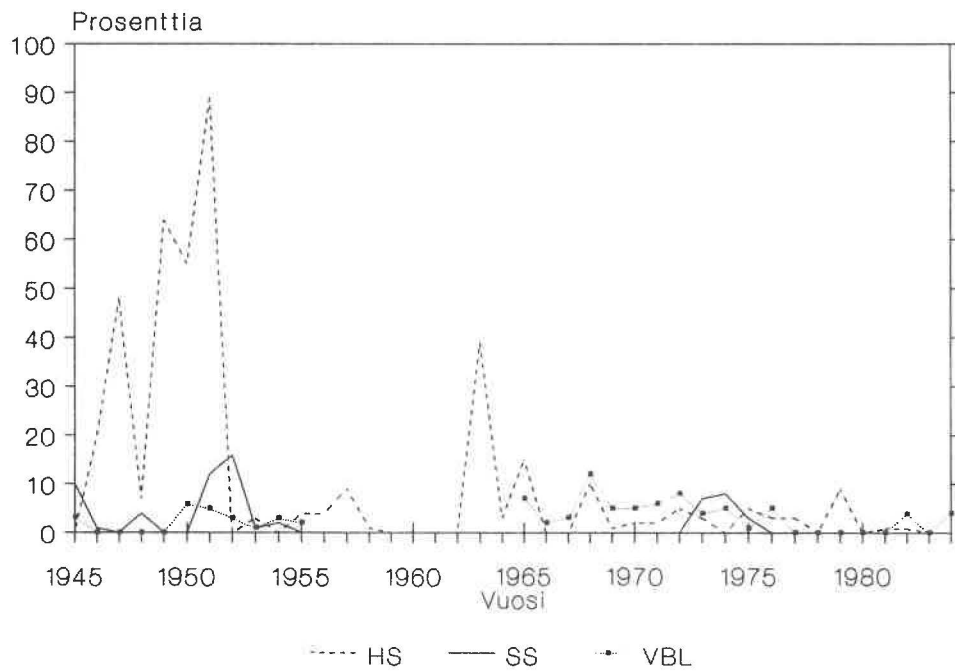
Kannanoton luonne	Lehti HS		SS		VBL	
	lkm	pcm	lkm	pcm	lkm	pcm
Myönteinen	4	3	1	1	1	1
Neutraali	93	94	97	97	96	97
Kielteinen	3	3	2	2	3	2
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
N (lkm ja pcm)	3135	145206	1344	52618	4454	247688

Kun kielteiset kannanotot siirtolaisuuteen ovat enemmistönä muissa lehdissä molempia mittaustapoja käyttäen, Helsingin Sanomissa myönteisten kannanottojen osuus on suurempi juttujen lukumäärän mukaan mitaten ja palstasenttienkin mukaan eri tyyppisten kannanottojen osuus on yhtä suuri (ks. taulukko 10 yllä). Liitteen 8 taulukosta 7 voidaan päätellä, että Helsingin Sanomien kannanottojen myönteisyys sijoittuu ennen muuta 1940- ja 1950-lukujen vaihteeseen. Tuolloin myös kantaaottavien kirjoitusten osuus on lehdessä ollut poikkeuksellisen suuri (kuvio 54, s. 131). Helsingin Sanomista voidaankin todeta, että se on ottanut toisen maailmansodan jälkeiseen siirtolaisuuteen myönteisen kannan. Vuonna 1951, jolloin Ruotsin siirtolaisuuden lisääntyminen ja Australian siirtolaisuus nostattivat lehdissä kannanottoja, myönteisten kannanottojen osuus oli yksinään 68 prosenttia Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelusta. Samana vuonna kaikki Suomen Sosialidemokraatin kannanotot siirtolaisuuteen olivat kielteisiä ja Vasabladetissäkin kielteiset kannanotot olivat selvänä enemmistönä.

Kuvio 53. Kannanotot siirtolaisuuteen tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (kpl).

Kuvio 54. Kannanotot siirtolaisuuteen tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Tutkimusjakson jälkipuoliskolla tapahtuneeseen Ruotsin siirtolaisuuden kasvuun liittyen kaikkien lehtien kannanotot, sikäli kuin niitä on avoimesti esitetty, ovat olleet pääasiassa kielteisiä. Säännöllisimmin kielteisiä kannanottoja on tuonut esille tuolloin Vasabladet (ks. liite 8, taulukko 7). Helsingin Sanomissa kannanottojen osuus koko siirtolaisuuskirjoittelusta nousee tutkimusjakson loppupuolella vain kahdesti, vuosina 1963 ja 1965, 1940– ja 1950–lukujen vaihteen tasolle tai sitä lähelle. Tämän jälkeen Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelu on suhteellisesti kantaaottavinta yhtäjaksoisesti vuodesta 1966 vuoteen 1972 (kuvio 54, s. 131). Suomen Sosialidemokraatissa kantaaottavia kirjoituksia on jälkimmäisellä tutkimusjaksolla vain kolmena vuonna, 1973, 1974 ja 1975.

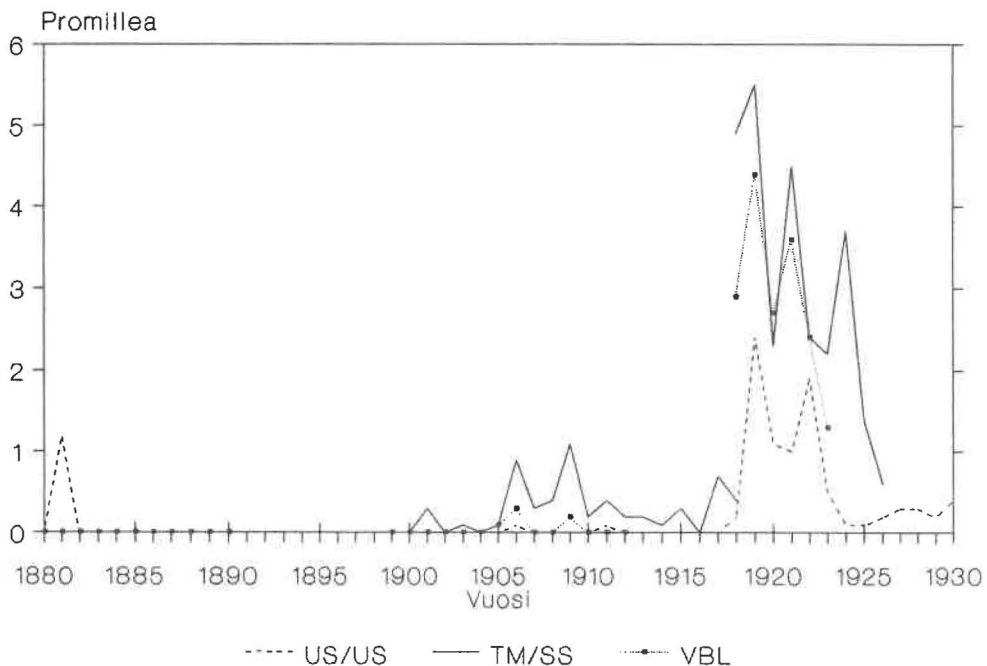
Vain Helsingin Sanomissa kantaaottavien kirjoitusten osuus nousee aika ajoin yli viidenneksen tason. Huippuvaiheessa eli 1940– ja 1950–lukujen vaihteessa kantaaottava aineisto jopa muodostaa lehdessä siirtolaisuuskirjoittelun hallitsevan elementin. Myös absoluuttisesti kantaaottavia kirjoituksia on aluksi eniten Helsingin Sanomissa (kuvio 53, s. 131), mutta sen jälkeen vuosina 1951–1955 ja 1965–1974 niitä on yleensä eniten Vasabladetissa. Tutkimusjakson lopulla vuoden 1976 jälkeen kantaaottavia kirjoituksia esiintyy lähinnä vain Helsingin Sanomissa sekä Vasabladetissa vielä kahtena vuonna, vuosina 1982 ja 1984. Helsingin Sanomien ja Vasabladetin vertailussa toistuu näin jälkimmäisellä tutkimusjaksolla sama malli kuin siirtolaisuuskirjoittelun volyymin vertailussa: Vasabladetissa kantaaottavien kirjoitusten merkitys oli suurempi ennen 1970–luvun puoltaväliä, minkä jälkeen niiden paino oli yleensä suurempi Helsingin Sanomissa. Kannanotot siis painottuivat Vasabladetin kirjoittelussa varhemmin kuin Helsingin Sanomissa, mutta myös niiden ehtyminen alkoi siinä aikaisemmin.

V. PAKOLAIKUUSKIRJOITTELU

1. Vuodet 1880–1939

Pakolaisuus ilmestyi suomalaisten sanomalehtien palstoille itsenäisyyden ajan alussa (kuvio 55 alla). Tätä ennen vain Työmieheissä seurattiin pakolaisuutta jonkin verran vuodesta 1906 lähtien, ja juttuja oli korkeimmillaan kolmisenkymmentä vuodessa. Työväenlehden aktiivisuus tämän muuttoliikkeen seurannassa on sikäli ymmärrettävää, että huomattavan näkyvä osa tämän ajan pakolaisista oli juuri sosialisteja. Suomen oloista johtuen ei Työmieskään voinut kirjoittaa Suomea koskettaneesta pakolaisuudesta, ei Suomesta lähteneistä eikä Suomeen tulleista, sillä aihe oli arka venäläisille valtanpitäjille. Bobrikovin toimesta karkotettiin maasta muutamia suomalaisia, joiden vaiheita Työmies ja muut lehdet varovasti seurasivat. Karkotettuja kutsuttiin pakolaisiksi vain aniharvoin. Samoin Suomessa oleskelleet ja Suomea läpikulkumaana käyttäneet venäläiset vallankumoukselliset pakolaiset eivät nousseet näkyviin Työmiehen palstojen kautta. Näiden syiden vuoksi valtaosa autonomian ajan pakolaisuuskirjoittelusta koski kansainvälistä pakolaisuutta.

Kuvio 55. Pakolaisuuskirjoittelun osuus promilleina tutkimuksen peruslehtien kokonaisvolyymeista vuosina 1880–1930.

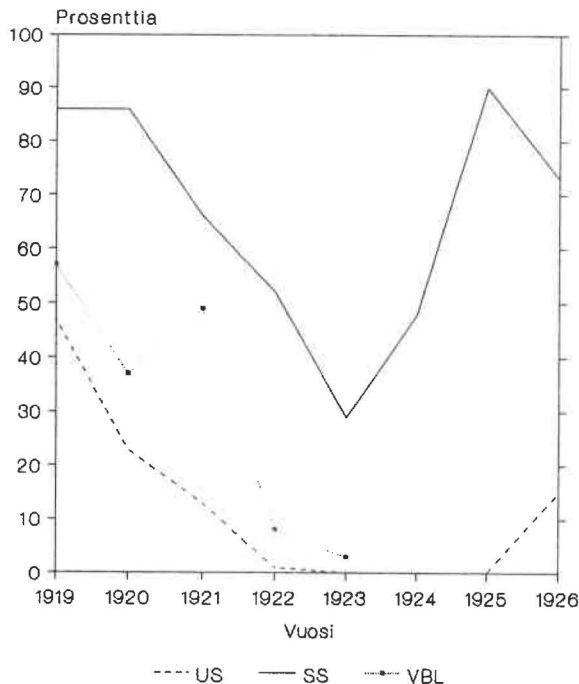

Pakolaisista kirjoittaminen muuttui dramaattisesti Suomen itsenäisyyden alkuvuosina, sillä vuosina 1919–1922 olivat pakolaiset näkyvästi esillä lehtien palstoilla. Maassa olikin tuolloin yli 30 000 itä-ajan yli tullutta pakolaista (Nygård 1980, 71–72) ja maasta oli lähtenyt tuhansittain punapakolaisia.

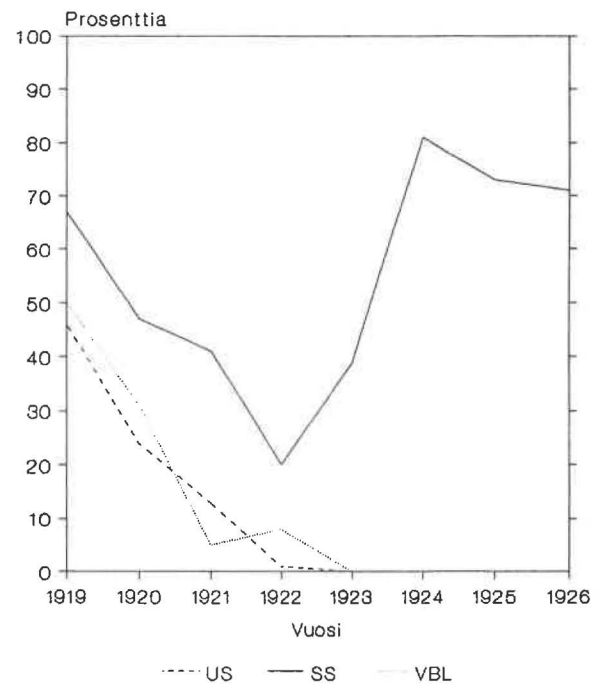
Sekä suhteellisesti että absoluuttisesti kaikkein eniten pakolaisuudesta kirjoitti Suomen Sosialidemokraatti. Siinä kiinnostus kesti myös kauimmin, niin että esim. vuosina 1924 ja 1925 Suomen Sosialidemokraatissa oli pakolaisuudesta moninkertaisesti enemmän kuin Uudessa Suomessa. Vuoden 1925 jälkeen ei pakolaisuus kiinnostanut enää Suomen Sosialidemokraattisakaan ja Uuden Suomen 1920-luvun lopun kirjoittelun perusteella näyttää siltä, ettei pakolaisuudesta tullut pysyvää sanomalehtikirjoittelun teemaa. Kansainvälisesti pakolaisuus lisääntyi jälleen 1930-luvun alusta lähtien uusien diktatuurien myötä, ja erityisesti Keski-Euroopassa liikkui kyseisellä vuosikymmenellä kymmeniä tuhansia pakolaisia.

Venäjän vallankumous ja vastavallankumousyritykset monine vaikutuksineen pakottivat ihmisiä liikkeelle Suomen ja Venäjän välisen rajan yli molempiin suuntiin. Ensimmäinen varsinainen pakolaisuuskirjoitteluvuosi oli 1919, jolloin kirjoittelussa keskityttiin pääasiassa seuraamaan suomalaisten punapakolaisten vaiheita (kuviot 56 ja 57, s. 135). Näistä pakolaisista olivat esillä erityisesti ns. Muurmannin legionalaiset, jotka pakenivat suomalaisen vallankumousyrityksen jälkeen ensin Venäjälle, uuteen Neuvostoliittoon ja siellä Muurmannille pestautuen Englannin armeijan palvelukseen.

Kuvio 56. Suomalaisten pakolaisuutta käsittelevät jutut tutkimuksen peruslehtien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1919–1926 (% palstasenteistä).

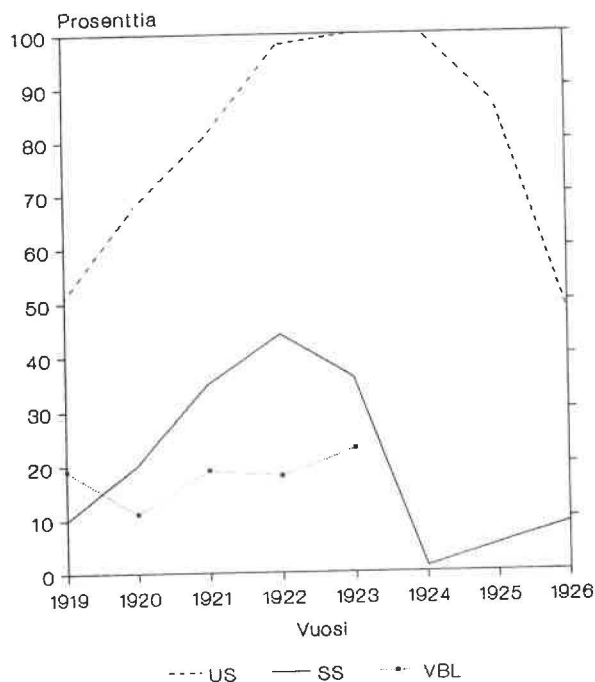

Kuvio 57. Neuvostoliittoon suuntautuneen pakolaisuuden käsittely tutkimuksen peruslehtien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1919–1926 (% palstasenteistä).

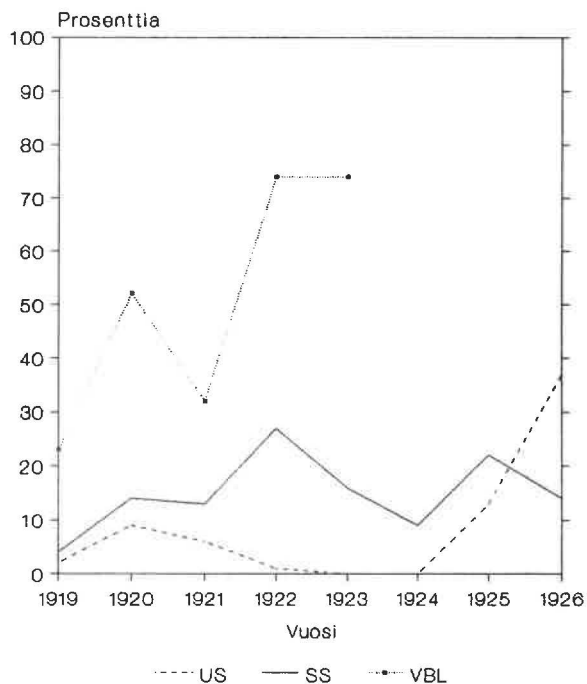

Uudessa Suomessa ja Suomen Sosialidemokraatissa tapahtui seuraavien vuosien aikana pakolaisuuskirjoittelussa selvä yhtenäinen muutos: Suomalaisten pakolaisten vaiheita seurattiin suhteellisesti yhä vähemmän ja vastaavasti Suomeen tulleiden yhä enemmän. Sen sijaan Vasabladet suuntautui aikaisempaa enemmän muun pakolaisuuden seurantaan ja Suomeen suuntautuneen pakolaisuuden osuus nousi sen kirjoittelussa vain vähän (kuviot 56–58, s. 135–136). Suomen itärajan takaisten karjalaisten ja inkeriläisten kansannousut/kapinat uutta neuvostohallintoa vastaan epäonnistuivat. Näin tapahtui siitäkin huolimatta, että suomalaiset aktivistipiirit pyrkivät ponnekkaasti puuttumaan asioiden kulkuun. Kukistettuja sotureita ja heidän perheitään perääntyi Suomen puolelle tuhansittain ja näillä sotapakolaisilla oli suuri uutisarvo suomenkielisissä lehdissä. Porvarillisella puolella kansannousun osanottajat otettiin heimoveljinä myönteisesti vastaan. Vasemmalla, mm. Suomen Sosialidemokraatin palstoilla ei puolestaan voitu olla käyttämättä hyväksi tilaisuutta nostaa esiin niitä vaikeuksia, joihin lehden mukaan kapinayrityksiä tukenut porvareiden seikkailupolitiikka oli johtanut.

Kuvio 58. Suomeen suuntautuneen pakolaisuuden käsittely tutkimuksen peruslehtien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1919–1926 (% palstasenteistä).

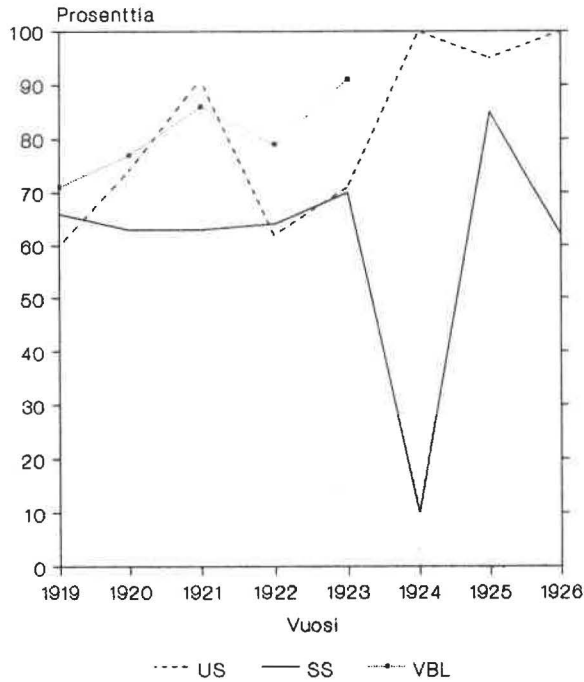

Kuvio 59. Pakolaisuuden käsittely ilman kytkeä Suomeen tutkimuksen peruslehtien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1919–1926 (% palstasenteistä).

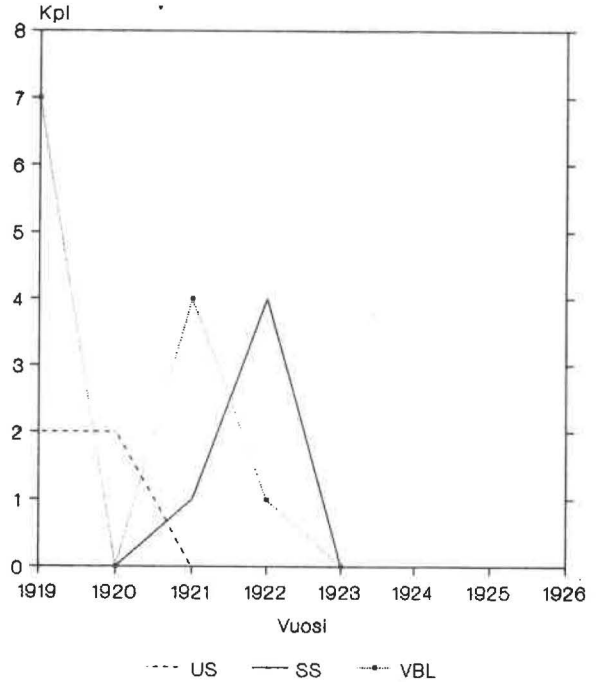

Vuosien 1922–1923 jälkeen suomenkielisten lehtien kiinnostus pakolaisuuteen erkani kahteen suuntaan: Suomen Sosialidemokraatti keskittyi suomalaisiin pakolaisiin, Uusi Suomi Suomessa olleisiin pakolaisiin. Molemmissa oli jonkin verran myös Suomeen liittymätöntä pakolaisuutta. Merkille pantavaa on, että Uuden Suomen kiinnostus pakolaisuuteen tyrehtyi lähes kokonaan vuodesta 1924 lähtien, kun taas Suomen Sosialidemokraatissa oli vielä tähän aikaan suhteellisen paljon pakolaisuuskirjoittelua. Erityisesti vuosi 1924 on Suomen Sosialidemokraatin kirjoittelussa poikkeuksellinen. Runsaan kirjoittelun sisältönä oli pääasiassa Matti Turkian jatkokertomuksena ilmestyneet jutut, joissa hän kertoo omakohtaisia pakolaiskokemuksiaan palaamisestaan Venäjältä takaisin Suomeen vietettyään siellä muutaman vuoden sodan jälkeen. Pakolaisuusjutut ilmestyivät pääasiassa uutisina, joiden osuus yhtä Suomen Sosialidemokraatin poikkeusvuotta lukuunottamatta (vuosi 1924) oli vähintään 60 prosenttia (kuvio 60, s. 137). Pääkirjoituksia pakolaisuudesta oli Uudessa Suomessa neljästi, Suomen Sosialidemokraatissa viidesti, joista neljä vuonna 1922 ja Vasabladetissa eniten, peräti 13 kertaa pääasiassa vuosina 1919 ja 1921 (kuvio 61, s. 137).

Kuvio 60. Uutisjutut tutkimuksen peruslehtien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1919–1926 (% palstasenteistä).

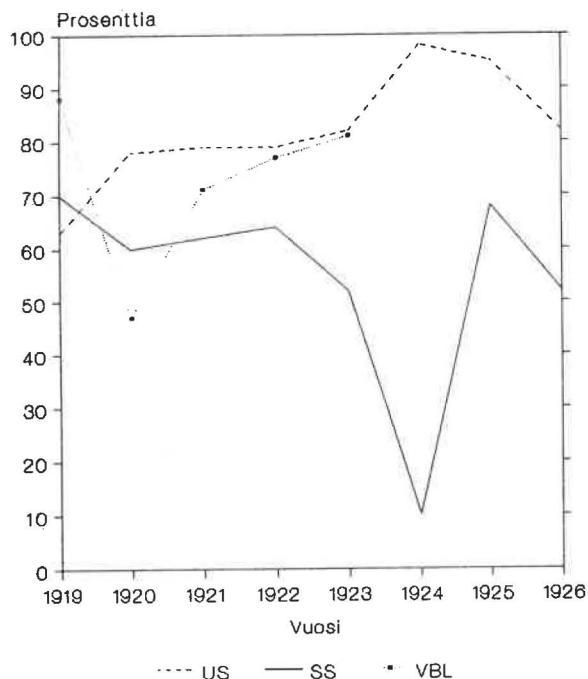

Kuvio 61. Pääkirjoitusten lukumäärä tutkimuksen peruslehtien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1919–1926 (% palstasenteistä).

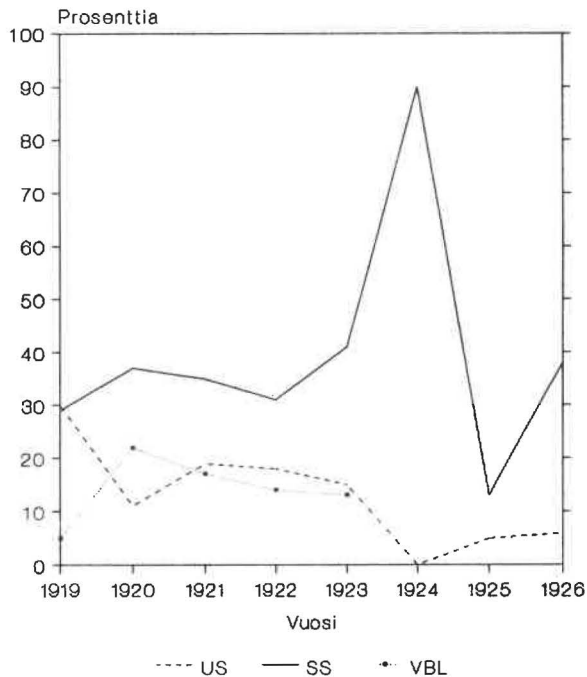

Suurimman osan pakolaisuusjutuista tekivät lehtien omat toimittajat, niin että toimituksen osuus koko kirjoittelusta oli joka lehdessä vähintään puolet ja yleensä kolme neljännestä. Poikkeuksena on vain Suomen Sosialidemokraatin vuosi 1924, jolloin toimituksen osuus on ainoastaan 10 prosenttia. Ulkopuoliset saivat sanoa sanottavansa pakolaisuusasiassa keskimäärin useammin Suomen Sosialidemokraatissa kuin Uudessa Suomessa tai Vasabladetissa, mutta kovin suurta eroa ei lehtien välillä ollut (kuviot 62 ja 63, s. 138).

Kuvio 62. Toimituksen tekemät jutut tutkimuksen peruslehtien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1919–1926 (% palstasenteistä).

Kuvio 63. Ulkopuolisten asiantuntijoiden ja vaikuttajien jutut tutkimuksen peruslehtien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1919–1926 (% palstasenteistä).

Suomalaisia punapakolaisia oli useita tuhansia Neuvostoliitossa heti sisällissodan jälkeen. Heistä osa palasi Suomeen, osa kohtasi eri syistä pikaisenkin kuoleman neuvostotasavallassa, mutta osa aloitti uuden elämän uudessa kotimaassaan. Suomen kommunistisen puolueen perustivat Moskovassa olleet suomalaiset pakolaiset vuonna 1918. Karjalan autonomisen neuvostotasavallan palveluksessa oli huomattava määrä alunperin Suomesta lähteneitä. Rajan eri puolilla olleet kommunistiset aateveljet pitivät toisinaan tiivistäkin yhteyttä, sillä vaikka vallankumousyritys oli epäonnistunut, niin kommunistien mielestä tilanne Suomessa oli kypsässä uudelleen otolliseksi vallankumoukselle ja oli pidettävä huolta sen oikeasta suunnasta. Suomessa vallassa olleiden näkökulmasta Venäjällä oleskelevien suomalaisten punapakolaisten toiminta oli maanpetosta ja Suomen kommunistit olivat saman katsantokannan mukaan pelkkiä rajantakaisten bolsevikkien kätyreitä. Saman näkemyksen mukaan ei ollut epäilystäkään siitä, etteivätkö 'kotikommunistit' saaneet selkeitä toimintaohjeita Neuvostoliitosta. Näin ollen Suomen ulkopoliittikan ja sisäpolitiikankin yksi merkittävimmistä ellei merkittävin kysymys, nimittäin suhde Neuvostoliittoon, oli aina kysymys myös siellä oleskelevien punapakolaisten asemasta ja vaikutuksesta. Tämän seikka on yksi keskeisiä teemoja myös pohdittaessa suomalaisten näkökulmaa yleensä pakolaisuuteen sotien välisenä aikana.

2. Vuodet 1945–1984

Kansainvälisen pakolaisuuden eri muotoja käsittelevien kirjoitusten osuus koko siirtolaisuuskirjoittelusta vaihtelee huomattavasti sen mukaan, käytetäänkö mittaustapojen juttujen lukumäärää vai palstasenttien määrää. Molemmilla mittaustavoilla pakolaisuuskirjoitusten osuus on suurin Helsingin Sanomissa: 44 prosenttia juttujen lukumäärän mukaan laskien ja 36 prosenttia palstasenttien mukaan laskettuna. Pakolaisuuskirjoitusten osuus siirtolaisuuskirjoittelusta on pienin Vasabladetissa, jossa niitä juttujen lukumäärän mukaan on vajaa neljännes ja palstasenttien mukaan vain 3 prosenttia (taulukko 11 alla). Helsingin Sanomissa pakolaisuusjuttujen osuus koko aineistosta vaihtelee huomattavasti vuodesta toiseen (vrt. taulukko 3, s. 42); suurimmillaan se on 82 prosenttia vuonna 1962. Vasabladetissa vaihtelua on hyvin vähän ja pakolaisuuskirjoitusten osuus on siinä suurimmillaankin alle puolet (49 % vuonna 1979). Tuolloin, vuonna 1979, ensimmäiset vietnamlaiset pakolaiset saapuivat Suomeen. Suomen Sosialidemokraatissa pakolaisuusjuttujen osuus ylittää varhaisemmalla tutkimusjaksolla kahdesti 50 prosenttia, vuosina 1945 ja 1950; jälkimmäisellä jaksolla vastaava osuus on yli puolet vuosina 1971 ja 1980.

Taulukko 11. Siirtolaisuuskirjoittelun jakautuminen varsinaiseen siirtolaisuuskirjoitteluun (VSK) ja pakolaisuuskirjoitteluun (PK) tutkimuksen peruslehdissä jaksolla 1945–1984 (lkm, pcm ja %).

Lehti Juttu- tyyppi	HS				SS				VBL				Yhteensä			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
VSK	1045	56	48502	64	672	69	26309	80	2227	76	123844	8	3944	68	198655	80
PK	820	44	27014	36	307	31	6702	20	714	24	15833	11	1841	32	49549	20
Yht.	1865	100	75516	100	979	100	33011	100	2941	100	139677	100	5785	100	248104	100

Pakolaisuuskirjoitusten osuus koko siirtolaisuuskirjoittelusta on noin kolmannes juttujen lukumäärän mukaan ja viidennes palstasenttien mukaan. Tämä eri mittaustapojen antama tulos on samansuuntainen kaikissa lehdissä, toisin sanoen: pakolaisuusjuttujen osuus kokonaiskirjoittelusta on suurempi juttujen lukumäärän mukaan mitattuna. Varsinaiset siirtolaisuuskirjoitukset ovat siten keskimäärin pitempiä kuin pakolaisuusjutut, mikä kuvaa eroja näiden juttujen keskeisissä journalistisissa tunnusmerkeissä. Varsinaisissa siirtolaisuuskirjoituksissa toimituksen oma panos on yleensä suurempi; pakolaisuusjuttu on perustyyppiltään uutistoimiston välittämä lyhyehkö uutinen.

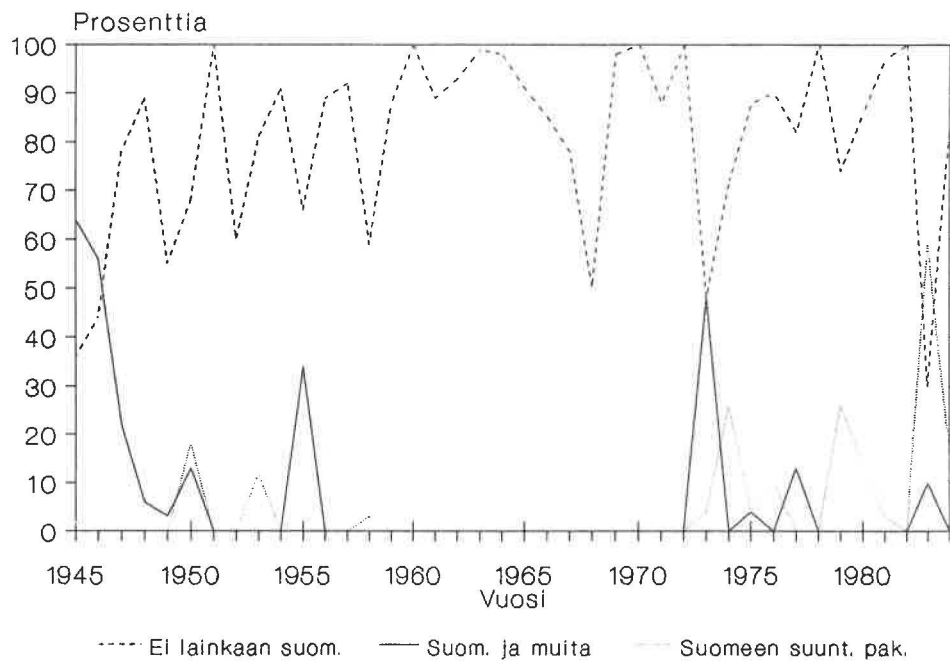
Pakolaisuuskirjoittelun absoluuttinen volyyymi on kaikissa lehdissä jaksolla 1945–1955 suurimmillaan heti alussa eli vuonna 1945 (liite 9, taulukko 2).

Tuolloin Helsingin Sanomissa ja Suomen Sosialidemokraatissa on 120 pakolaisuusjuttua ja Vasabladetissa 100. Suomen Sosialidemokraatissa pakolaisuuskirjoitusten määrä ei myöhemmin nouse enää laisinkaan samalle tasolle, Helsingin Sanomissa ja Vasabladetissa vastaaviin lukemiin päästään jälleen 1970-luvulla. Helsingin Sanomissa kirjoittelun määrällinen huippu sijoittuu vuoteen 1979, jolloin myös varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu on siinä suurimmillaan. Tällöin Helsingin Sanomissa on lukumääräisesti enemmän pakolaisuusjuttuja (297 kpl) kuin varsinaisia siirtolaisuusjuttuja (222 kpl). Samalla pakolaisuusjuttujen palstasenttimäärä ainoan kerran ylittää 10 000 palstasentin vuosittaisen rajan (13251 pcm). Myös Vasabladetissa pakolaisuuskirjoittelun absoluuttinen määrä on huipussaan vuonna 1979: 118 kpl ja 3246 pcm. Suomen Sosialidemokraatissa kirjoittelu pakolaisuudesta on jälkimmäisellä jaksolla varsin vähäistä ja vain vuosina 1971 ja 1979 kirjoitusten määrä selvästi nousee.

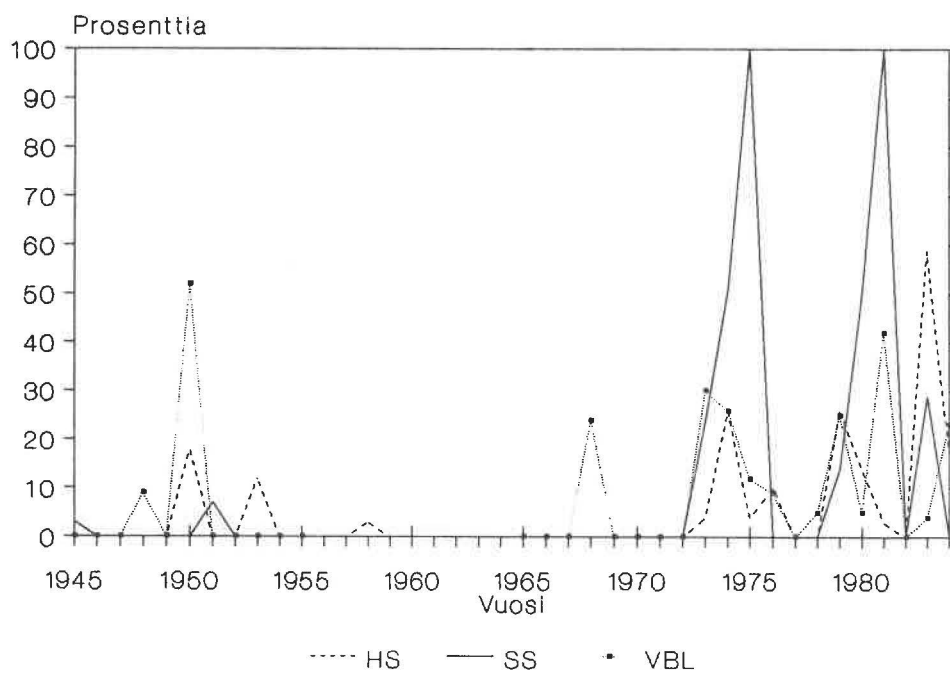
Pakolaisuuskirjoittelun volyyymi seuraa tiiviisti kansainvälisen pakolaisuuden valtavirtoja. Kaikissa lehdissä välittömästi toista maailmansotaa seuraava pakolaisuus saa tutkimusjakson alussa paljon huomiota osakseen ja pakolaisuuskirjoittelun osuus lehtien kokonaisvolyymista onkin niissä suurimmillaan heti vuonna 1945 (liite 9, taulukko 2). Vuonna 1950 erityisesti Vasabladetissa suomalaisten sotilaiden paluuseen kiinnitetään varsin paljon huomiota. Jaksolta 1956–1964 on tietoja vain Helsingin Sanomista, ja heti jakson alussa vuoden 1956 tapahtumat Unkarissa kohottavat pakolaisuuden uutisarvoa. Seuraava nousu pakolaisuuskirjoittelun volyyymissa tapahtuu vuonna 1961 ja sen jälkeen kirjoittelu pysyy suhteellisen korkealla tasolla koko 1960-luvun alkupuoliskon. Tällöin kirjoittelu liittyy toisaalta Kuuban kriisin luomaan pakolaisongelmaan, toisaalta Afrikan pakolaistilanteeseen.

Afrikan pakolaisuusongelmat nousevat ajankohtaisiksi myös 1960-luvun lopulla, jolloin lisäksi Vietnamin sodan seuraukset alkavat näkyä pakolaisuuskirjoittelussa. Vuonna 1971 kirjoittelun absoluuttinen volyyymi on suhteellisen korkealla kaikissa lehdissä ja tällöin kirjoittelua hallitsee Vietnamin sodan aiheuttama pakolaisuus. Helsingin Sanomissa ja Vasabladetissa tätä seuraava kirjoittelun määrän kasvu liittyy Chilen pakolaisuuteen vuoden 1973 jälkeen. Vasabladetissa pakolaisuuskirjoittelun merkitys kasvaa tuolloin suhteellisesti mitaten jälkimmäisen tutkimusjakson huippulukemaan (2.1 promillea vuonna 1974). Suomen Sosialidemokraatissa Chilen pakolaisuus ei ole yhtä lailla vaikuttanut kirjoittelun volyyymiin; sen pakolaisuuskirjoittelussa seuraava huippu tulee vasta vuonna 1979, jolloin Vietnamin venepakolaisten ongelmat tulevat kansainväliseen tietoisuuteen. Tuolloin, vuonna 1979 pakolaisuuskirjoittelun suhteellinen merkitys on Helsingin Sanomissa korkeimmillaan (2.2 promillea) ja myös Vasabladetissa sen osuus jälleen kasvaa (1.9 promilleen).

Kuvio 64. Pakolaisten kansallisuus Helsingin Sanomien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Kuvio 65. Suomeen suuntautunut pakolaisuus tutkimuksen peruslehtien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Kuviossa 64 edellisellä sivulla on tarkasteltu pakolaisuuskirjoittelun sisällön painopisteitä Helsingin Sanomien aineiston perusteella. Kuvio osoittaa, että suurin osa pakolaisuuskirjoittelusta poikkeaa ratkaisevalla tavalla varsinaisesta siirtolaisuuskirjoittelusta: kirjoittelun kuvaamalla pakolaisuudella ei yleensä ole mitään välitöntä yhteyttä Suomeen tai suomalaisiin. Pakolaisuuskirjoittelussa ei siis yleensä ole kysymys suomalaisten pakolaisuudesta eikä edes Suomeen suuntautuneesta pakolaisuudesta. Suomalaisten omaa pakolaisuutta koskevaa kirjoittelua otoksen lehdissä esiintyy lähinnä 1940-luvun lopulla. Kysymys on tällöin useimmiten sotarikoksista epäiltyjen henkilöiden pakenemisesta ulkomaille. Toinen suomalaisten pakolaisuudeksi luokiteltu ilmiö on suomalaisten sotalasten muutto lähinnä Ruotsiin. Heidän tilannettaan ja erityisesti paluuta Suomeen seurataan kaikissa otoksen lehdissä varhaisemmalla tutkimusjaksolla. Mutta 1960-luvun lopun suuri muuttoliike Ruotsiin nostaa sotalasten kohtalon uudelleen esille 1970-luvulla; tuolloin vuonna 1973 sotalapsia koskevan kirjoittelun osuus on peräti 48 prosenttia Helsingin Sanomien pakolaisuuskirjoittelusta.

Suomeen suuntautuneesta pakolaisuudesta kirjoitetaan satunnaisesti kaikissa lehdissä varhaisemmalla tutkimusjaksolla (kuviot 64 ja 65, s. 141). Vasabladetissa tämän pakolaistyyppin osuus koko pakolaisuuskirjoittelusta on vuonna 1950 jopa 52 prosenttia.¹

Varsinaisesti Suomeen suuntautunut pakolaisuus saa kuitenkin huomiota osakseen vasta 1970-luvun alkupuolelta lähtien, jolloin kirjoittelun ensimmäinen aalto liittyy Chilen pakolaisiin (lähinnä vuodet 1973–1975) ja toinen aalto Vietnamin pakolaisiin (vuodesta 1979 lähtien). Näitä aaltoja ennen Vasabladetissa on Suomeen suuntautuneeseen pakolaisuuteen liittyviä kirjoituksia vuonna 1968, ja tällöin niiden aiheena ovat Suomeen, lähinnä Pohjanmaan ruotsinkielisille seuduille, adoptoidut pakolaislapset.

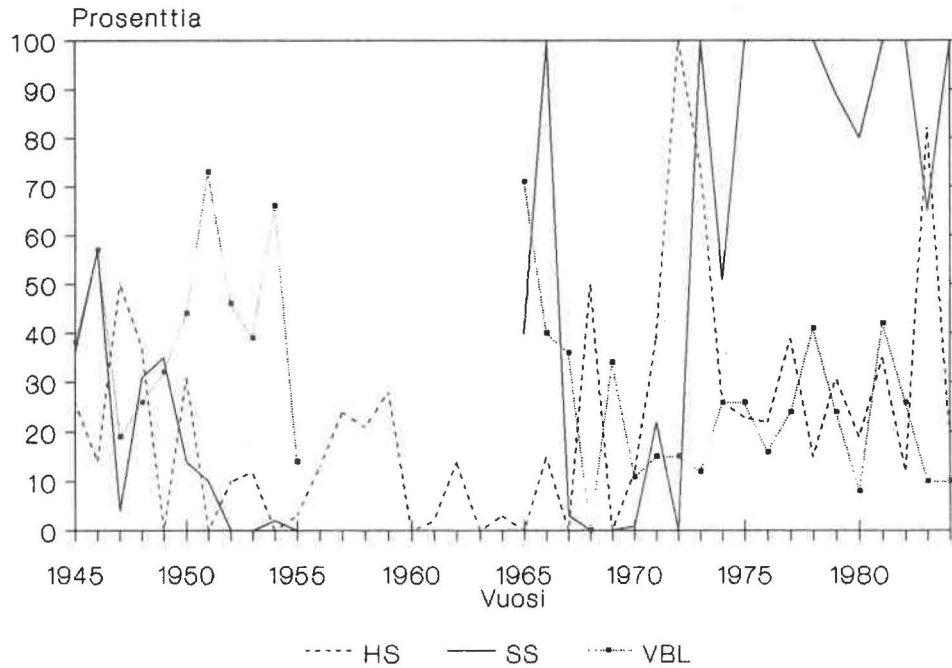
Tutkimuksen suomenkielisissä lehdissä Suomeen suuntautuneen pakolaisuuden nouseminen huomion kohteeksi merkitsee samalla toimituksen oman otteen lisääntymistä pakolaisuuskirjoittelussa (kuvio 66, s. 143). Tämä muutos ilmenee toimituksen omien juttujen osuuden huomattavana kasvuna tutkimusjakson loppupuolella. Ne pakolaisuuskirjoitukset, joissa ei ole mainintaa suomalaisista tai jotka eivät koske Suomeen suuntautunutta pakolaisuutta, perustuvat uutistoimistojen ja jossakin määrin myös kirjeenvaihtajien materiaaliin. Suomenkielisissä lehdissä toimituksen panos on tavallista suurempi myös tutkimusjakson alussa suomalaisten omaan pakolaisuuteen liittyen. Suomenkielisten lehtien osalta voidaankin johtopäätöksenä todeta, että toimituksen oma panos pakolaisuuskirjoittelussa on suurin silloin, kun pakolaisuuden välitön uutisarvo lehden suomalaisten lukijoiden kannalta on suurin.

Vasabladetissa toimituksen omien juttujen osuus on yleensä suurempi varhaisemmalla tutkimusjaksolla. Jälkimmäisellä jaksolla tuo osuus nousee

1 Tuo kirjoittelu käsitteli Suomeen sodan jälkeen jääneiden neuvostokansalaisten asemaa.

yli puolen (71 %) vain heti alussa eli vuonna 1965. Verrattuna otoksen suomenkielisiin lehtiin toimituksen omien juttujen merkitys vaihtelee Vasabladetin pakolaisuuskirjoittelussa huomattavasti vähemmän. Tosin siinäkin Vietnamin pakolaisongelman ajankohtaistuminen lisää jonkin verran toimituksen omaa panosta, erityisesti vuosina 1978 ja 1981.

Kuvio 66. Toimituksen tekemät jutut tutkimuksen peruslehtien pakolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

VI YHTEENVETO

1. Varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu vuosina 1880–1939

Jakson 1880–1930 siirtolaisuuskirjoittelussa on varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu moninkertaista pakolaisuuskirjoitteluun verrattuna. Vain kymmenesosa kaikista tutkimusaineiston jutuista liittyy pakolaisuuteen. Tutkittujen lehtien välillä ei ole tämän suhteen suuria eroja.

Koko aikakautta koskevien varsinaisten siirtolaisuusjuttujen määrien mukaan on suhteellisesti eniten juttuja Vasabladetissa. Siinä ilmestyi kutakin lehden numeroa kohden 0.82 juttua, siis neljässä numerossa viidestä. Luku on korkea osittain siitä syystä, että Vasabladetin otosvuodet ovat oletettavasti keskimääräistä vilkkaamman siirtolaisuuskirjoittelun vuosia. Toisaalta otokseen kuuluneiden lehtien yhteiset tarkasteluvuodet osoittavat, että Vasabladetin kirjoittelu oli ko. vuosina yleensä muita vilkkaampaa. Uuden Suomettaren/Uuden Suomen ja Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin aineistojen vastaavat suhdeluvut olivat hyvin lähellä toisiaan, nimittäin 0.51 (US/US) ja 0.49 (TM/SS). Niissä oli siis juttu joka toisessa läpikäydyssä numerossa.

Myös varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun palstasenttien prosentuaalisten osuuksien mukaan oli Vasabladetissa eniten kirjoittelua. Sen prosenttiluku on 0.85 eli lähes prosentin verran lehden kokonaisvolyymistä oli siirtolaisuutta. Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin kirjoittelu oli näin tarkastellen vain hiukan vähäisempää, sillä sen prosenttiluku on 0.77. Palstasenttien osuuksien mukaan kaikkein vähiten siirtolaisuutta oli Uuden Suomettaren/Uuden Suomen palstoilla, 0.33 prosenttia.

Vuosittaisella tasolla lehtien varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun suhdelukujen ja absoluuttisten määrien mukaan on kirjoittelussa kolme jaksoa: ensin 1880– ja 1890–luvut, sitten vuosisadan vaihteesta ensimmäiseen maailmansotaan ja lopuksi itsenäisyyden aika.

Kirjoittelun ensimmäiselle jaksolle, 1880– ja 1890–luville ominainen piirre on vuosittaisten erojen suuruus: erot saattavat olla monikymmenkertaisia sekä lehtien välillä että kunkin lehden eri vuosina. Muutamana vuonna lehdet saavuttavat koko tarkastellun ajanjakson korkeimpia prosenttilukuja, esim. Uusi Suometar vuonna 1881 yli 2.5 prosenttia ja Vasabladet vuonna 1883 yli 3 prosenttia. Nämä poikkeuksellisen suuren kirjoittelun vuodet sisälsivät moniosaisia ja pitkiä juttusarjoja.

Kirjoittelun toisen jakson alkuvuosi on 1899 ja jakso päättyy ensimmäisen maailmansodan aikana. Lehtien kirjoittelun määrällinen vaihtelu on edelleen suurta, mutta lehtien väliset erot ovat aikaisempaa paljon pienemmät. Tämän jakson kuluessa on varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu keskimäärin

vilkkaimmillaan: sekä juttujen lukumääriä suhteutettuna ilmestyneisiin numeroihin että prosentuaalisia osuuksia osoittavat suhdeluvut ovat suurimmillaan. Vasabladetissa on useimpina vuosina vähintään juttu joka numerosa, Uudessa Suomettaressakin näin on muutamana vuonna. Työmiehessä eivät ko. suhdeluvut ole yhtä suuria, mutta siinä on yhtenäinen jakso (vuodet 1907–1914), jolloin juttuja ilmestyi kolmessa numerossa neljästä. Prosentuaalisesti kirjoittelun painopiste on Vasabladetissa ja Työmiehessä vuosisadan vaihteessa, Uudessa Suomettaressa autonomian ajan viimeisessä noin kymmenessä vuodessa. Jakson korkeimmat prosenttiluvut ovat Vasabladetissa ja Työmiehessä selvästi yli prosentin, Uudessa Suomettaressa puolisen prosenttia.

Kolmannen jakson taustalla on ensimmäinen maailmansota, jonka aikana sanomalehtien siirtolaisuuskirjoittelu oli vähäistä. Jakson alkuvaiheessa on jokaisessa otoksen lehdessä kirjoittelun aalto, joka sitten tasaantuu. Kirjoittelu asettuu lopulta jonkin verran alemmalle tasolle kuin edellisellä jaksolla.

Tutkittujen sanomalehtien varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu keskittyy pääsääntöisesti suomalaisten siirtolaisuuden seurantaan. Vain harvoina vuosina käsitellään suomalaisia vähemmän kuin puolessa kaikesta kirjoittelusta. Kansainvälisimmin suuntautunut lehti on Vasabladet. Sen kirjoitteluun liittyy kaikkein tasaisimmin ja jatkuvasti myös muiden kuin suomalaisten siirtolaisuutta. Tällaisia jaksoja ovat varsinkin 1880-luvun alku ja itsenäisyyden aika. Kaikkein lujimmin kiinni suomalaisissa siirtolaisissa on Uusi Suometar/Uusi Suomi: kansainvälisen näkökulman osuus jää siinä näistä lehdistä pienimmäksi. Työmies/Suomen Sosialidemokraatti asettuu useimpina vuosina edellisten väliin. Kirjoittelun jaksoista keskimmäisen, vuodesta 1899 ensimmäiseen maailmansotaan kestäväen ajan kuluessa jokaisen lehden kirjoittelun näkökulma laajenee, niin että yhä vähemmän käsitellään vain suomalaisia siirtolaisia. Suomalaisten osuus säilyy kuitenkin edelleen suurimpana. Itsenäisyyden ajalla suomalaisten osuus taas nousee muissa paitsi Vasabladetissa.

Amerikka oli siirtolaisuuden kohdemaista kaikkein useimmin esillä. Muutamain poikkeuksin sen osuus oli vuosittain vähintään 50 prosenttia. Ainoastaan yhden kerran, nimittäin Työmiehessä vuonna 1897, ei Amerikkaa mainita siirtolaisuuden yhteydessä lainkaan. Vasabladet keskittyi kaikkein eniten vain Amerikan siirtolaisuuden seurantaan: sen kaikesta kirjoittelusta 80 prosenttia liittyy Amerikkaan. Muissa lehdissä Amerikan osuus on parikymmentä prosenttiyksikköä vähemmän. Amerikan ohella muita huomattavia kohdemaita olivat joinakin vuosina Venäjä/Neuvostoliitto, Suomi ja Ruotsi. Näiden edellämäinittujen neljän kohdemaan yhteenlaskettu osuus koko aineistossa on lähes 90 prosenttia.

Siirtolaisuuden eri aiheista kirjoitettiin eniten siirtolaisista kohdemaassa. Suhteessa eniten näitä juttuja oli Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa. Vasabladetin kirjoittelussa oli toisiin lehtiin verrattuna erityisen paljon siirtolaisuuteen yleisenä ilmiönä huomiota kiinnittäneitä juttuja. Mainitut

kaksi aihe-luokkaa kattoivat jokaisessa lehdessä lähes joka vuonna vähintään puolet koko kirjoittelusta. 1880-luvulla oli kirjoittelun aiheiden vaihtelu suurta. Vuosisadan vaihteessa lehtien huomio kiinnittyi pääasiassa siirtolaisuuteen yleisenä ilmiönä ja tämän jälkeen erityisesti Uudessa Suomettaressa ja Työmieheissä kirjoittelu alkoi kohdentua uudella tavalla: kussakin yksittäisessä jutussa käsiteltiin entistä rajatummin siirtolaisuutta ja toisaalta jutuissa käsiteltiin monipuolisesti siirtolaisuuden eri puolia, sen syitä ja seurauksia. Tämä kohdentuminen alkoi ensin Uudessa Suomettaressa ja siitä tuli tässä lehdessä aikakauden loppuun asti säilynyt kirjoittelutapa. Työmieheissä vastaava kohdentumiskehitys tapahtui vähän myöhemmin, eikä se ollut yhtä tasaista kuin Uudessa Suomettaressa. Vasabladetissa tapahtui aiheiden osuuksien muutoksia muita vähemmän.

Uuden Suomettaren/Uuden Suomen ja Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun aiheiden määrälliset muutokset ovat kokonaisuudessaan hyvin lähellä toisiaan. Vasabladetin ja Uuden Suomettaren/Uuden Suomen kirjoittelun aiheiden samankaltaisuutta on lähinnä 1880-luvulla.

Selvästi suurin osa Uuden Suomettaren/Uuden Suomen ja Vasabladetin jutuista oli lyhyitä, alle 10 sentin pikku-uutisia. Sen sijaan Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa oli tämän mittaisia juttuja paljon vähemmän, noin kolmannes ja varsinkin aivan lyhyitä, alle neljän sentin juttuja oli niukasti. Kaikkein pisimpiä juttuja oli puolestaan eniten juuri Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa.

Siirtolaisuusuutinen on tavallisin juttutyyppejä Uuden Suomettaren/Uuden Suomen ja Vasabladetin varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa. Molempien osalta on kuitenkin 1880-luku poikkeuksellinen: tämän vuosikymmenen joinakin vuosina ovat myös artikkeleiden ja pakinoiden/kertomusten osuudet huomattavia. 1890-luvulla sisälsi Uusi Suometar runsaasti siirtolaisuuspääkirjoituksia, mutta niiden ilmestyminen päättyi moneksi vuodeksi vuoden 1899 jälkeen. Muidenkaan lehtien pääkirjoituspalstalla ei siirtolaisuutta ollut kovin usein. Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin kirjoittelussa ei uutisilla ollut yhtä suurta merkitystä kuin kahdessa muussa lehdessä. Uutisia enemmän oli monina vuosina artikkeleita ja autonomian ajan viimeisen kymmenen vuoden kuluessa oli myös pakinoiden/kertomusten osuus huomattava.

Siirtolaisuusjuttujen tekijöinä ovat jokaisessa lehdessä joko toimitus tai ulkopuoliset asiantuntijat/vaikuttajat. Muiden tekijöiden osuus ei nouse muutamaa prosenttia suuremmaksi minään vuonna. Lehtien väliset erot ovat toimituksen ja ulkopuolisten asiantuntijoiden määrällisessä järjestyksessä. Selvästi eniten toimituksen ulkopuolisia juttujen kirjoittajia oli Työmieheissä/Suomen Sosialidemokraatissa. Ulkopuolisten osuus oli siinä lähes jokaisena vuotena suurempi kuin kahdessa muussa. Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin kirjoittelusta oli noin kolmannes toimituksen ja loput kaksi kolmannesta ulkopuolisten tekemiä. Uudessa Suomettaressa/Uudessa

Suomessa suhde oli suurin piirtein päinvastainen ja Vasabladet asettui edellisten väliin.

Siirtolaisuuteen liitettiin kannanottoja säännöllisesti koko Suomen autonomian kauden ajan. Uuden Suomettaren/Uuden Suomen kirjoittelussa oli suunta koko ajan laskeva, niin että kun 1880– ja 1890–lukujen monina vuosina oli kirjoittelun suurimmassa osassa kannanottoja, niin 1900–luvun puolelle tultaessa niitä oli enää korkeintaan parissakymmenessä prosentissa. Työmiehen kirjoittelussa olivat vuodet 1899–1902 erityisen runsaiden kannanottojen aikaa ja siinäkin niiden määrä alkoi tämän jälkeen laskea. Vasabladetin kirjoitteluun kannanotot kuuluivat koko tarkastellun jakson ajan, mutta niiden määrä ei kohonnut korkeimmillaan kuin harvoin kahden muun lehden tasolle. Maailmansodan ja itsenäisyyden aikana ei siirtolaisuuteen liitetty enää kannanottoja.

Uuden Suomettaren 1880–luvun siirtolaisuuteen liittynyt kirjoittelu oli negatiivisesti painottunutta. Seuraavalla vuosikymmenellä kirjoitteluun tuli mukaan myös neutraaleja kannanottoja, mutta kielteisyys ei kadonnut kuitenkaan koko autonomian aikana. oli otoksen lehdistä ainoa, jossa oli siirtolaisuusmyönteisyyttä. Tämä tapahtui vuosisadan vaihteessa, eikä se kestänyt kauaa, vaan myös siinä kielteisyydellä oli vähitellen yhä suurempi osuus. Negatiivinen suhtautuminen siirtolaisuuteen oli Vasabladetinkin kirjoittelun pohjavireenä monena vuonna ja erityisen paljon vuosina 1907–1909, jolloin muissa lehdissä kaikkien kannanottojen määrä oli jo asettunut aikaisempaa selvästi matalammalle tasolle.

2. Varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu vuosina 1945–1984

Sanomalehtien siirtolaisuuskirjoittelu on tässä tutkimuksessa jaettu kahteen ryhmään: 1) varsinaiseen siirtolaisuuskirjoitteluun ja 2) pakolaisuuskirjoitteluun. Vuosia 1945–1984 koskevasta tutkimusaineistosta 68 prosenttia on varsinaisia siirtolaisuuskirjoituksia ja loput 32 prosenttia pakolaisjuttuja. Varsinaisten siirtolaisuuskirjoitusten suhteellinen merkitys on suurin Vasabladetissa, jossa niitä ilmestyi 0.48 juttua kutakin ilmestynyttä lehden numeroa kohden. Lähes joka toisessa Vasabladetin numerossa oli siis varsinaiseksi siirtolaisuuskirjoitukseksi luokiteltu juttu. Vastaava suhdeluku Helsingin Sanomien aineistossa oli 0.22 ja Suomen Sosialidemokraatissa 0.14.

Tutkittujen sanomalehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa on toisen maailmansodan jälkeisenä aikana kaksi selvää määrällistä huippuvaihetta. Näistä ensimmäinen sijoittuu 1940–luvun jälkipuoliskolle ja 1950–luvun alkuun, toinen 1960–luvun lopun jälkeiseen aikaan. Edellisessä huippuvaiheessa lehtien kiinnostuksen kohteena ovat ennen kaikkea Amerikkaan lähteneet suomalaissiirtolaiset ja heidän jälkeläisensä, jälkimmäisessä vaiheessa mielenkiinto suuntautuu pääasiallisesti suomalaisten muuttoon Ruotsiin.

Varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun määrä on sekä absoluuttisesti että suhteellisesti mitaten suurin ruotsinkielisessä Vasabladetissa. Jaksolla 1945–1955 lehden siirtolaisuuskirjoittelun volyyymi on enimmäkseen vähintään 10 000 palstasenttiä vuodessa, mikä vastaa vähintään 25 lehden sivua vuosittain. Vielä myöhemminkin, useina 1970-luvun vuosina, Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelun määrä ylittää 10 000 palstasentin rajan. Otoksen suomenkielisistä lehdistä vain Helsingin Sanomien kirjoittelu nousee tutkimusjakson loppupuolella vastaaviin lukemiin ja on korkeimmillaan 15 348 palstasenttiä vuonna 1979. Tuolloin myös varsinaisten siirtolaisuusjuttujen lukumäärä on Helsingin Sanomissa korkeimmillaan eli 222 kpl. Vasabladetissa juttujen lukumäärä on tätäkin korkeampi vuonna 1973 eli 252 kpl.

Jaksolla 1945–1955 Helsingin Sanomien kirjoittelu siirtolaisuudesta on vähäisintä sekä absoluuttisesti että suhteellisesti. Sodanjälkeisellä yhteyksien solmimisella Amerikan siirtolaisiin ei ollut Helsingin Sanomien toimituspolitiikassa samaa merkitystä, minkä se sai Suomen Sosialidemokraatin ja Vasabladetin kirjoittelussa. Vasabladet jatkoi jo vuonna 1946 sodan takia keskeytyneen vuosittaisen siirtolaisnumeron julkaisemista, ja se antoi lehden toimituspolitiikalle välitöntä yhteyttä siirtolaisiin korostavan luonteen. Suhteessaan Amerikan siirtolaisiin Vasabladet oli tuolloin enemmänkin sosiaalisen ja kulttuurisen yhteyden ylläpitäjä kuin tiedonvälittäjä.

Suhteellisesti mitattuna siirtolaisuuskirjoittelun merkitys Vasabladetin toimituspolitiikassa on yliverlainen. Ero muihin lehtiin on suurimmillaan jaksolla 1945–1955, jolloin siirtolaisuuskirjoittelun osuus Vasabladetin kokonaisvolyymistä on suurimmillaan 8-kertainen Suomen Sosialidemokraatin huippuun verrattuna ja 22-kertainen Helsingin Sanomiin verrattuna. Mutta vielä tutkimusjakson loppupuolellakin siirtolaisuuskirjoittelun osuus Vasabladetin kokonaisvolyymistä nousee parhaimmillaan 8,4 promilleen (vuonna 1973), kun se Helsingin Sanomissa on korkeimmillaan 2,5 promillea (vuonna 1979) ja Suomen Sosialidemokraatissa 2,7 promillea (vuonna 1984).

Vuodesta 1965 alkavalla jaksolla Helsingin Sanomien varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun määrä kasvaa huomattavasti tutkimusjakson loppupuolella, kun se Vasabladetissa vastaavasti vähenee. Tässä vaiheessa suomalaisten muutto Ruotsiin on kaikkien kolmen lehden siirtolaisuuskirjoittelun keskeinen seurannan kohde. Vasabladetissa Ruotsin siirtolaisuuden merkitys alkaa näkyä kirjoittelun volyymin kasvussa jo 1960-luvun lopussa, kun Helsingin Sanomissa vastaava muutos ilmenee vasta 1970-luvun puolivälissä. Suomen Sosialidemokraatissa siirtolaisuuskirjoittelun määrälliset vaihtelut eivät jaksolla 1965–1984 ole samalla tavalla trendinomaisia kuin Helsingin Sanomissa ja Vasabladetissa. Vuosina 1973–1975 sen siirtolaisuuskirjoittelun suhteellinen paino on pitempään keskimääräistä suurempi, myöhemmin selvä nousu tapahtuu vuosina 1979 ja 1983–1984.

Siirtolaisuutta käsitellään tutkituissa lehdissä ennen muuta suomalaisten siirtolaisuutena. Pitäytyminen kansalliseen näkökulmaan on johdonmukaisinta Vasabladetissa, missä suomalaisia yksinään tai suomalaisia yhdessä

muiden kansallisuuksien kanssa käsittelevien juttujen osuus on alimmillaan-kin 67 prosenttia. Vasabladetissa muita kuin suomalaisia tai suomalaisia yhdessä muiden kanssa käsittelevien juttujen osuus kasvaa vuodesta 1965 alkavalla jaksolla; samanlainen näkökulman kansainvälistyminen on havaittavissa Helsingin Sanomissa, tosin Vasabladetia myöhemmin. Suomen Sosialidemokraatissa sen sijaan kansainvälisen näkökulman merkitys on jälkimmäisellä jaksolla vähäisempi kuin vuosina 1945–1955. Sen puoluepoliittinen sidonnaisuus ja muuttuminen nk. kakkoslehdeksi lienevät korostaneet lehden pitäytymistä kansalliseen näkökulmaan siirtolaisuuden seurannassa.

Siirtolaisuuden kohdealueista tutkitut lehdet seuraavat ennen muuta Pohjoismaita ja Pohjois-Amerikkaa. Pohjoismaista keskeisen huomion kohteena on Ruotsi, Pohjois-Amerikassa Yhdysvallat. Vaikka tämänkaltainen siirtolaisuuspoliittisen maailmankuvan kaksinaisuus on tyypillistä kaikille kolmelle lehdelle, lehtien välillä on kuitenkin joitakin painotus-eroja. Helsingin Sanomien näkökulma siirtolaisuuteen on muita lehtiä eurooppalaisempi: sen kirjoittelusta 69 prosenttia käsittelee Pohjoismaita ja muuta Eurooppaa, kun vastaava prosenttiluku Suomen Sosialidemokraatissa on 54 ja Vasabladetissa 39. Pohjois-Amerikan merkitys Helsingin Sanomien siirtolaisuuskirjoittelussa on sitä vastoin selvästi vähäisempi kuin Suomen Sosialidemokraatissa ja Vasabladetissa. Pohjoismaiden ja Pohjois-Amerikan lisäksi vain Oseania (Australia, Uusi-Seelanti) nousee aika ajoin lehtien kirjoittelun kohteeksi. Suomen Sosialidemokraatille lisäksi Etelä-Amerikka on ollut muita lehtiä tärkeämpi kohdealue.

Tutkittujen lehtien luoma siirtolaisuuspoliittinen maailmankuva kattaa yhteensä 46 maailman valtiota. Suomen Sosialidemokraatin näkökulma on maantieteellisesti kapeampi kuin muilla lehdillä: sen jutuissa mainitaan ensisijaisena kohdemaana 23 valtiota, kun vastaava määrä Helsingin Sanomissa on 33 ja Vasabladetissa 37. Sekä Helsingin Sanomissa että Vasabladetissa lisääntynyt kiinnostus Ruotsin siirtolaisuuteen merkitsee samalla siirtolaisuuspoliittisen maailmankuvan laantumista: Ruotsin ohella seuranta kohdistuu entistä useampiin valtioihin.

Muuttoliikkeen suuntaa, määrää ja muita ominaisuuksia yleisesti tarkastelevat kirjoitukset ovat tärkeällä sijalla kaikkien kolmen lehden varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa. Toinen tärkeä, kaikkia lehtiä yhdistävä aihe- luokka on siirtolaisten oloja kohdemaassa käsittelevät kirjoitukset. Näiden kahden aihealueen lisäksi erityisesti Vasabladetissa mutta myös Suomen Sosialidemokraatissa nousee näkyvälle sijalle siirtolaisten suhdetta kotimaahan käsittelevien juttujen osuus. Vasabladetin ja Suomen Sosialidemokraatin kirjoittelussa siirtolaisten suhde kotimaahan oli hallitsevana näkökulmana jaksolla 1945–1955 liittyen Amerikan siirtolaisuuden tärkeään merkitykseen niiden toimituspolitiikassa.

Helsingin Sanomat painottaa kirjoittelussaan selvästi muita enemmän tiede-, kulttuuri- ja urheilusiirtolaisuuteen liittyviä aiheita. Suomen Sosialidemokraatin aihevalinnoissa taas siirtolaisuuspolitiikka nousee muita lehtiä keskeisemmäksi. Helsingin Sanomien pitkä aikasarja osoittaa, että juttujen

näkökulma suuntautuu yksittäisiin siirtolaiskohtaloihin vaiheissa, missä siirtolaisuuskirjoittelun määrä jää alhaiseksi. Helsingin Sanomien Ruotsin siirtolaisuutta koskevasta kirjoittelusta voidaan lisäksi todeta, että itse siirtolaisuusprosessin kypsymisen myötä juttujen näkökulma muuttuu. Muuttoliikkeen voimistuessa 1960-luvun jälkipuoliskolla juttujen näkökulma on yleinen, muuttoliikkeen määrään, rakenteeseen, syihin ja seurauksiin pitäytyvä. Kirjoittelun volyymin kasvaessa 1970-luvulla näkökulma siirtyy siirtolaisten oloihin kohdemaassa ja samalla myös siirtolaisuuspoliittisten aiheiden merkitys lisääntyy. Ruotsin siirtolaisuuteen liittyen Helsingin Sanomien kirjoittelusta voidaan tehdä seuraava tärkeä johtopäätös: kirjoittelun määrän kasvu ja siten siirtolaisuuden uutisarvon kasvu on yhteydessä juttujen näkökulman muutokseen. Ruotsiin lähteneistä siirtolaisista tulee toisin sanoen tärkeä uutinen vasta sitä kautta, mitä heille siirtolaisina Ruotsissa tapahtuu.

Kaikissa lehdissä yli puolet varsinaisista siirtolaisuuskirjoituksista on alle 30-senttisiä. Lyhyehkö uutinen on siten siirtolaisuusjutun perustyyppi. Uutisten ohella artikkelit ovat toinen siirtolaisuusjuttujen peruskategoria. Niiden merkitys korostuu kaikissa lehdissä vuodesta 1965 alkavalla jaksolla ja sen myötä myös pitempien, vähintään 60-senttisten juttujen osuus lisääntyy.

Lukijoiden kirjeet ja tervehdykset olivat Vasabladetin siirtolaisnumeroiden keskeistä aineistoa jaksolla 1945–1955. Juttujen palstasenttimäärään perustuvassa vertailussa Vasabladetin aineistossa korostuu siksi yleisönosastokirjoitusten ja niitä vastaavien juttujen osuus poikkeuksellisen paljon. Samassa vaiheessa myös pakinoiden merkitys Vasabladetin kirjoittelussa oli huomattavan suuri. Kaikki tämä tukee sitä jo aiemmin esitettyä johtopäätöstä, että vuosina 1945–1955 Vasabladet oli siirtolaisuuskirjoittelussa ennen muuta sosiaalisen ja kulttuurisen yhteyden ylläpitäjä ja vähemmän tiedonvälittäjä.

Juttutyyppejen tarkastelu osoittaa myös eroja aineiston kahden kaupallisen lehden (Helsingin Sanomat, Vasabladet) ja poliittisen puoluelehden Suomen Sosialidemokraatin välillä. Suomen Sosialidemokraatissa on siirtolaisuuteen liittyviä yleisönosastokirjoituksia vain satunnaisesti, kun taas muissa aineiston lehdissä niitä ilmestyy säännöllisemmin. Suomen Sosialidemokraatissa puolestaan korostuu enemmän pääkirjoitusten ja artikkeleiden osuus.

Toimituksen ”omat jutut” ovat siirtolaisuuskirjoittelun hallitseva jutturyhmä kaikissa lehdissä. Vain Vasabladetissa niiden osuus jää alle puolen (47 %) juttujen palstasenttimäärään perustuvassa vertailussa. Kun Vasabladetin siirtolaisnumeroiden jutut on luokiteltu lukijoiden lähettämiksi, tämä korostaa niiden suhteellista merkitystä palstasenttimääriin perustuvassa laskutavassa. Ulkomaankirjeenvaihtajien merkitys on selvästi suurempi erityisesti Helsingin Sanomien mutta myös Suomen Sosialidemokraatin siirtolaisuuskirjoittelussa kuin Vasabladetissa. Uutistoimistojen juttujen osuus nousee tärkeäksi kaikissa lehdissä juttujen lukumäärään perustuvassa laskutavassa; ne ovat siis voittopuolisesti lyhyitä juttuja. Keskimääräistä pitempiä ovat taas ulkopuolisten asiantuntijoiden jutut, joiden osuus on selvästi suu-

rin Suomen Sosialidemokraatissa, joskin myös Vasabladetissa niiden paino on suurempi kuin Helsingin Sanomissa.

Juttujen määrän kasvuna ilmenevä siirtolaisuuden uutisarvon kasvu korostaa toimitusten omien juttujen panosta. Helsingin Sanomissa tämä ilmenee ennen muuta suhteessa Ruotsin siirtolaisuuden uutisarvon kasvuun, Vasabladetissa Amerikan siirtolaisuuden seurannassa. Jaksolla 1965–1984 Vasabladetin siirtolaisuuskirjoittelu perustuu muita lehtiä enemmän uutistointojen juttuihin. Helsingin Sanomissa ja Suomen Sosialidemokraatissa puolestaan ulkomaankirjeenvaihtajien merkitys nousee ajoittain huomattavan tärkeäksi. Helsingin Sanomissa kirjeenvaihtajien sekä myös yleisönosastokirjoittajien panos oli keskeinen 1960-luvun lopulla Ruotsin siirtolaisuuden nostamisessa huomion kohteeksi.

Tutkittujen lehtien siirtolaisuuskirjoitukset eivät yleensä ota julkilausutusta kantaa siirtolaisuuden puolesta tai vastaan. Vain Helsingin Sanomien kirjoittelussa 1940-luvun jälkipuoliskolla ja 1950-luvun alussa kantaaottavien kirjoitusten määrä nousee jopa hallitsevaan asemaan. Lehden julkilausutut kannanotot sotaa välittömästi seuranneeseen siirtolaisuuteen ovat voittopuolisesti myönteisiä. Suhteessa 1960-luvulla kasvaneeseen Ruotsin siirtolaisuuteen lehtien julkilausutut kannanotot ovat vähäisiä ja vain Helsingin Sanomissa ja Vasabladetissa niitä esiintyy toistuvasti. Tässä vaiheessa julkilausutut kannanotot ovat enimmäkseen kielteisiä.

3. Pakolaisuuskirjoittelu vuosina 1880–1930

Suomalaiseen lehdistökirjoitteluun ilmestyi pakolaisuus ensimmäisinä itsenäistymisen jälkeisinä vuosina. Tätä ajankohtaa ennen oli pakolaisuus esillä vain harvoin Työmieheissä, eikä siinäkään ollut vilkkaimpina vuosina kuin parikymmentä juttua. Pakolaisuuskirjoittelun huippu itsenäisyyden ajan alussa kesti vain viitisen vuotta, niin että vuoden 1923 jälkeen pakolaisuus oli vain Suomen Sosialidemokraatissa näkyvästi esillä ja tarkastellun viimeisen vuoden (1926) perusteella oli siinäkin pakolaisuus katoamassa.

Korkeimmillaan pakolaisuuskirjoittelun määrä oli vuosien 1919–1924 Suomen Sosialidemokraatissa, jolloin se oli 3–6 promillea. Kahdesta muusta lehdestä oli Vasabladetissa lähes yhtä paljon pakolaisuudesta kuin Suomen Sosialidemokraatissa. Sen sijaan Uuden Suomen promilleosuus jää edellisistä noin puoleen. Palstasantteinä mitaten eri lehtien kirjoittelun määrälliset erot ovat paljon suhteellisia lukuja pienempiä. Pakolaisuuskirjoittelun määrä oli näiden vuosien aikana jokaisessa lehdessä noin puolet varsinaiseen siirtolaisuuskirjoitteluun verrattuna.

Pakolaisuuskirjoittelussa seurattiin aluksi pääasiassa suomalaisia pakolaisia. Nämä pakolaiset olivat Venäjälle/Neuvostoliittoon paenneita sisällissotaan punaisten puolella taistelleita sotilaita ja heidän perheenjäseniään. Suhteellisesti selvästi eniten heidän vaiheitaan seurasi Suomen Sosialidemo-

kraatti. Vähitellen näiden ”punapakolaisten” sijaan alkoivat lehdet seurata yhä enenevässä määrin Suomeen suuntautunutta pakolaisuutta. Nämä pakolaiset olivat puolestaan vallankumouksen mainingeissa Venäjältä lähteneitä venäläisiä sekä Karjalan ja Inkerin alueen suomensukuista kansaa, jotka pakenivat Suomen puolelle epäonnistuneiden kansannousujen/kapinoiden jälkeen. Suomalaisia lehtiä kiinnostanut pakolaisuus liittyi välittömästi Suomeen: joko täältä lähteneisiin tai tänne tulleisiin. Vain Vasabladetissa seurattiin suhteellisen paljon myös maahamme liittymätöntä pakolaisuutta. Näin ollen Vasabladet seurasi sekä varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa että pakolaisuuskirjoittelussa muita enemmän Suomen ulkopuolisia muuttoliikkeitä.

Pakolaisuusjutut olivat lähtöisin lähes yksinomaan lehtien toimituksista. Suomen Sosialidemokratissa merkittävän poikkeuksen muodostaa vuoden 1924 kirjoittelu, jolloin ulkopuolisten osuus on huomattavan suuri. Suurin osa pakolaisuusjutuista julkaistiin uutisina. Juttutyypin ja juttujen tekijöiden suhteen lehdet olivat hyvin samankaltaisia, mutta samoin kuin varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa niin myös pakolaisuuskirjoittelussa käytti Suomen Sosialidemokraatti kaikkein eniten ulkopuolisia kirjoittajia.

Uuden Suomen 1920-luvun lopun kirjoittelun perusteella ei pakolaisuudesta tullut kovin pysyvää osaa sanomalehtien kirjoittelussa. Suomea välittömästi koskettaneiden pakolaisvirtojen tyrehdyttyä vähenivät pakolaisuusjututkin lähes näkymättömiin.

4. Pakolaisuuskirjoittelu vuosina 1945–1984

Kansainvälisen muuttoliikkeen muodoista pakolaisuus saa tutkittujen lehtien palstoilla selvästi vähemmän huomiota osakseen kuin varsinainen siirtolaisuus. Erityisesti Vasabladet ja Suomen Sosialidemokraatti ovat vahvasti varsinaisen siirtolaisuuden seurantaan painottuneita. Helsingin Sanomissa pakolaisuuskirjoittelun osuus lehden koko siirtolaisuuskirjoittelusta on olennaisesti muita suurempi: 44 prosenttia juttujen lukumäärän mukaan ja 36 prosenttia palstasenttien mukaan laskettuna. Suomen Sosialidemokratian vastaavat luvut ovat 31 ja 20, Vasabladetin 24 ja 3.

Kaikkien lehtien siirtolaisuuskirjoittelusta pakolaisuuden osuus on selvästi pienempi juttujen pituuden mukaan laskien. Pakolaisuusjutut ovat tyyppillisesti lyhyitä, uutistoimistojen tai kirjeenvaihtajien välittämiä uutisia. Toimituksen omien juttujen osuus nousee tärkeäksi vain silloin, kun uutisoinnin kohteena oleva pakolaisuus koskettaa välittömästi Suomea tai suomalaisia. Tällaisia pakolaisuuskirjoittelun vaiheita ovat olleet Chilen pakolaisuuden seuranta vuosina 1973–1975 ja kirjoittelu Vietnamin pakolaisista vuodesta 1979 lähtien.

Pakolaisuuskirjoittelun volyymi seuraa kiinteästi kansainvälisten pakolaisuusvirtojen määrällistä vaihtelua. Pakolaisuuden seuranta on luonteeltaan

hallitsevasti muuttoliikkeen määrien, syiden ja seurausten uutisointia yleisellä tasolla. Varsinaisen siirtolaisuuden käsittely lehdissä on sisällöltään pakolaisuuskirjoittelua huomattavasti monimuotoisempaa. Pakolaisuusjutun tiukka kaava rikkoontuu vain silloin, jos kansainväliset pakolaisuusvirrat syystä tai toisesta koskettavat Suomea.

Helsingin Sanomissa sekä pakolaisuuskirjoittelun että varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun määrä on huipussaan vuonna 1979. Helsingin Sanomissa ilmestyi tuolloin 297 pakolaisuusjuttua, mikä on enemmän kuin varsinaisten siirtolaisuuskirjoitusten vastaava huippulukema 222 kpl. Samana vuonna pakolaisuusjuttujen määrä ainoan kerran ylitti 10 000 palstasentin rajan (13251 pcm). Vasabladetissa pakolaisuusjuttujen absoluuttinen määrä on korkeimmillaan 118 kpl (3246 pcm) myös vuonna 1979, Suomen Sosialidemokraatissa 120 (2456 pcm) vuonna 1945. Näissä kahdessa lehdessä kirjoittelun suhteellinen huippu sijoittuu vuoteen 1945.

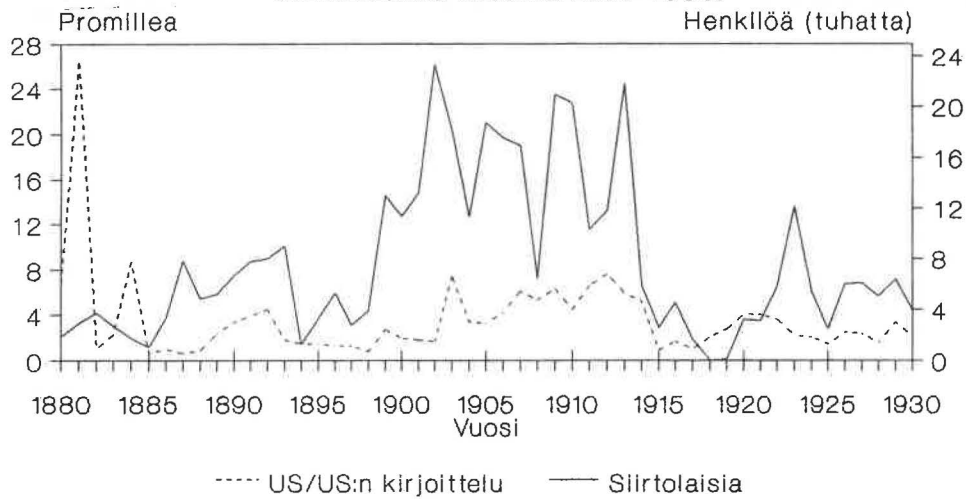
VII SIIRTOLAISUUSKIRJOITTELU JA MUUT- TOLIIKKEEN MÄÄRÄLLISET MUUTOKSET

Mikä teki siirtolaisuudesta uutisen suomalaisessa sanomalehtijulkisuudessa runsaan sadan vuoden aikana vuodesta 1880 vuoteen 1984? Tässä raportoidun tutkimusaineiston valossa voidaan varsin vakuuttavasti vastata, että siirtolaisuus on ollut sanomalehdille uutinen ennen muuta kansallisena kysymyksenä liittyessään suomalaisten omaan muuttoliikkeeseen yli valtioiden rajojen. Yhteydessä suomalaisten oman muuttoliikkeen suuriin aaltoihin siirtolaisuus on ollut sanomalehdille vakioaihe, jonka kattaminen on tarvittaessa turvattu toimituksellisin erityisjärjestelyin. Ilman tällaista suomalaisten ja Suomen välitöntä yhteyttä kansainväliseen siirtolaisuuteen sen seuranta lehdissä olisi jäänyt olennaisesti vähäisemmäksi. Kansallisen näkökulman keskeisyys uutisoinnissa ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lehdet olisivat pitäytyneet vain suomalaisten oman siirtolaisuuden käsittelyyn. Mutta muunkin siirtolaisuuden uutisoinnista on tärkeää korostaa, että sen huomionarvon kasvu on yhteydessä suomalaisten oman muuttoliikkeen uutisarvon lisääntymiseen, toisin sanoen: omien siirtolaisten kautta on alettu kiinnittää enemmän huomiota myös muihin siirtolaisiin.

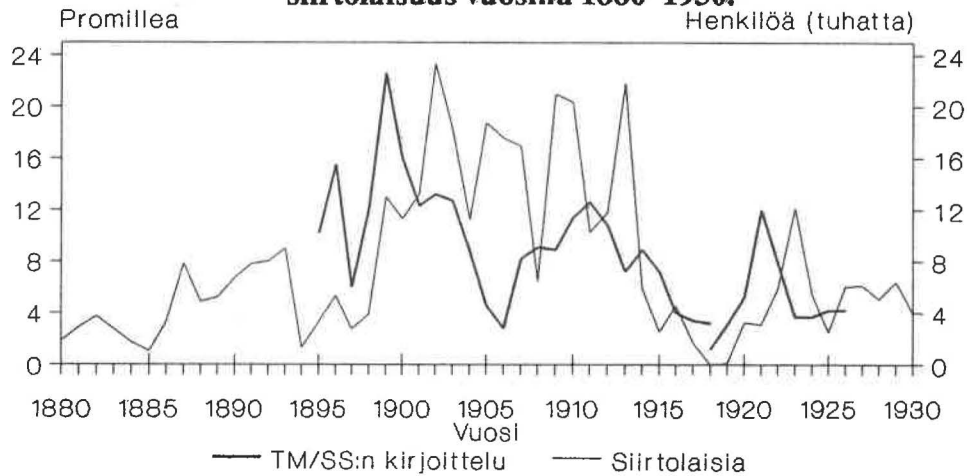
Kansallisen näkökulman tärkeys ei ilmene vain kirjoittelun määrällisessä vaihtelussa, vaan sillä on myös laadullisia seurauksia. Tätä johtopäätöstä voidaan havainnollistaa vertaamalla toisiinsa kahta siirtolaisuuskirjoittelun pääjuonetta, joita tässä tutkimuksessa on kutsuttu 1) varsinaiseksi siirtolaisuuskirjoitteluksi ja 2) pakolaisuuskirjoitteluksi. Varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu on sisällöltään ja rakenteeltaan huomattavasti monipuolisempaa ja -ulotteisempaa kuin pakolaisuuskirjoittelu, jossa aiheiden kytkentä Suomeen ja suomalaisiin on vähäisempää. Varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun suurempi laadullinen vaihtelu ilmenee toisaalta juttutyyppeiden ja toimituksellisen otteen suurempana vaihteluna, toisaalta juttujen sisällön monipuolisuutena ja rikkautena. Kokonaisuutena voidaan sanoa, että suomalaisten oman muuttoliikkeen kautta ja yhteydessä siihen varsinaisesta siirtolaisuudesta tarjotaan lehdissä huomattavasti rikkaampi ja monipuolisempi kuva kuin pakolaisuudesta. Näkökulmaa varsinaiseen siirtolaisuuteen voidaan pitää sisäistyneenä ja ihmisläheisenä, kun pakolaisuuden seuranta pääosin jää ulkokohtaiseksi ja rakenteellisten ominaisuuksien tasolla liikkuvaksi.

Kuvioissa 67–72 (s. 156–157) on tarkasteltu sitä, missä määrin varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun määrällinen vaihtelu on yhteydessä kulloiseenkin suomalaisten maastamuuttoon. Toisin sanoen: missä määrin siirtolaisuus on ollut uutinen välittömässä yhteydessä kulloiseenkin suomalaisten maastamuuttoon ja missä määrin sen uutisointi on liittynyt muunlaiseen siirtolaisuuspoliittiseen ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen?

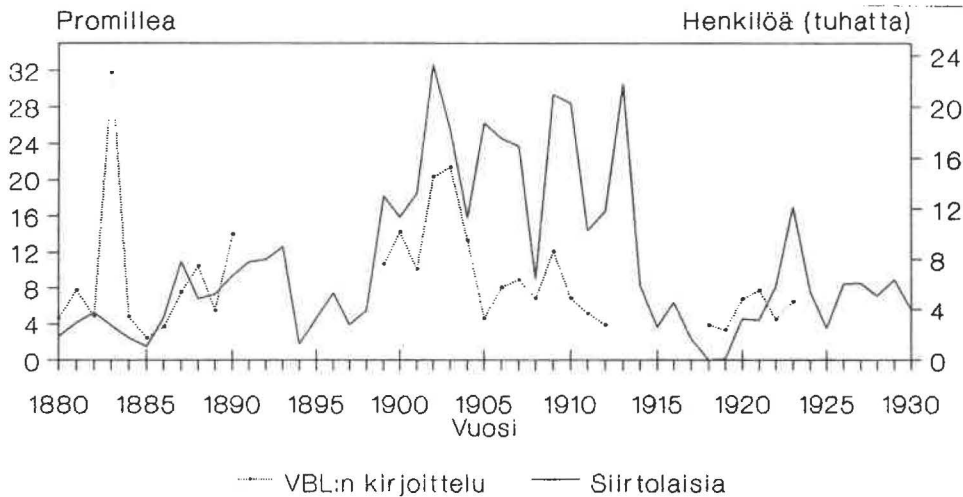
Kuvio 67. Uuden Suomettaren/Uuden Suomen varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu promilleina lehden kokonaisvolyymista ja suomalaisten merentakainen siirtolaisuus vuosina 1880–1930.

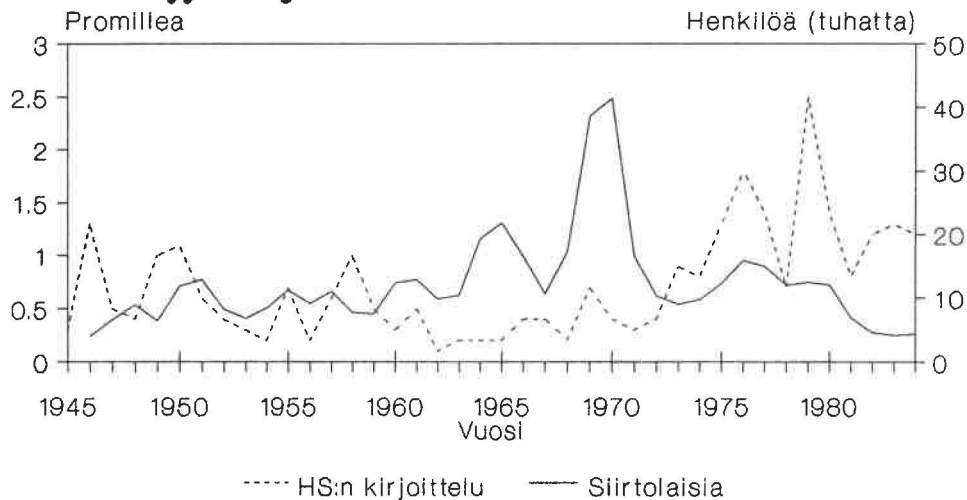
Kuvio 68. Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu promilleina lehden kokonaisvolyymista ja suomalaisten merentakainen siirtolaisuus vuosina 1880–1930.

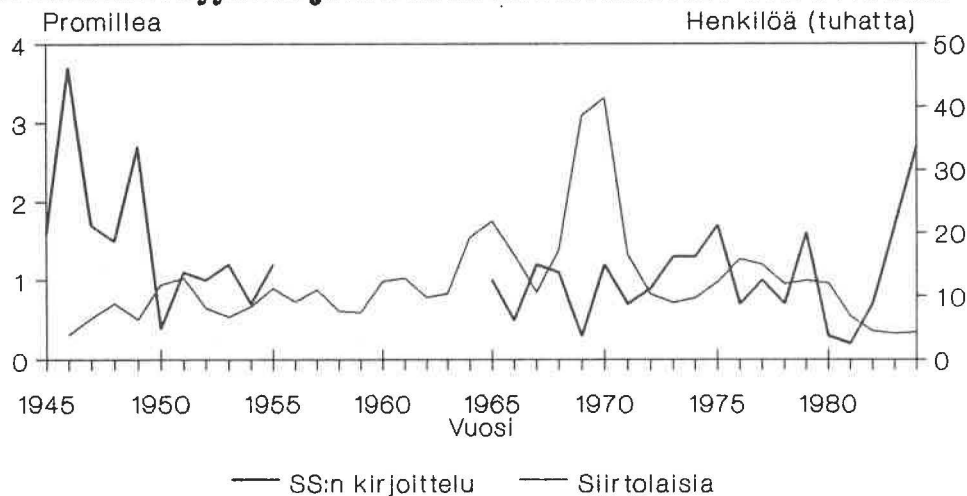
Kuvio 69. Vasabladetin varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu promilleina lehden kokonaisvolyymista ja suomalaisten merentakainen siirtolaisuus vuosina 1880–1930.

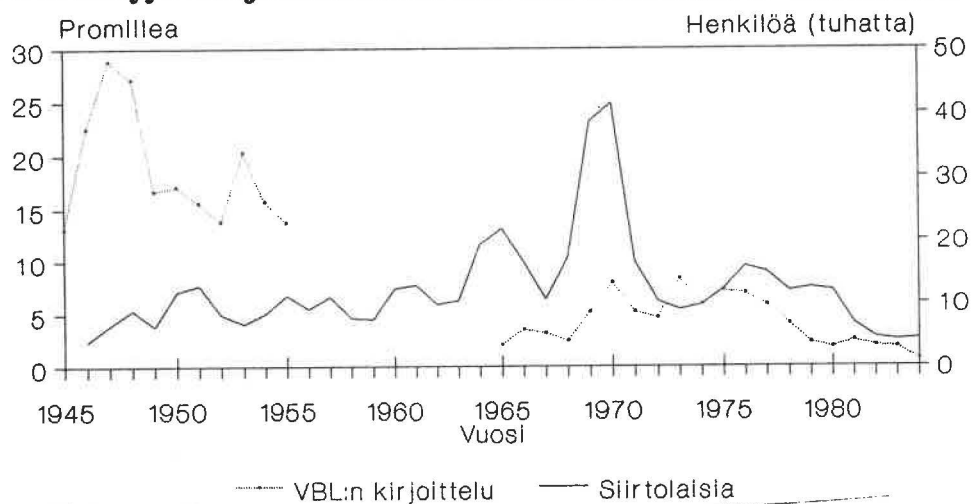
Kuvio 70. Helsingin Sanomien varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu promilleina lehden kokonaisvolyymista ja suomalaisten siirtolaisuus Ruotsiin vuosina 1945–1984.

Kuvio 71. Suomen Sosialidemokraatin varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu promilleina lehden kokonaisvolyymista ja suomalaisten siirtolaisuus Ruotsiin vuosina 1945–1984.

Kuvio 72. Vasabladetin varsinainen siirtolaisuuskirjoittelu promilleina lehden kokonaisvolyymista ja suomalaisten siirtolaisuus Ruotsiin vuosina 1945–1984.

Yleinen johtopäätös kuvioista 67–72 on, että varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun volyyymi seuraa vain osittain maastamuuton kulloistakin vaihtelua. Tutkimusajanjaksolta on toisaalta osoitettavissa vaiheita, joissa siirtolaisuuden uutisarvon kasvu liittyy maastamuuton kasvuun; mutta toisaalta aineisto osoittaa vakuuttavasti, että siirtolaisuus voi nousta vahvasti esille lehtien palstoilla vaikka senhetkinen suomalaisten maastamuutto olisikin vähäistä. Lisäksi voidaan myös todeta, ettei suurikaan suomalaisten maastamuutto välttämättä tee siirtolaisuudesta suurta uutista.

Varhaisemman ja myöhemmän tutkimusjakson profiilit poikkeavat selvästi toisistaan. Varhaisemmalla jaksolla – Amerikan siirtolaisuuden huippuvaiheisiin vuosiin 1899–1914 liittyen – siirtolaisuuden uutisarvo on varsin kiinteässä yhteydessä kulloiseenkin maastamuuttoon. Tämä yhteys on selvin Uudessa Suomettaressa/Uudessa Suomessa ja Vasabladetissa, mutta vuosia 1905–1906 lukuunottamatta se ilmenee myös Työmiehen kirjoittelussa. Jälkimmäiseltä tutkimusajaksolta on sitä vastoin osoitettavissa intensiivisen siirtolaisuuskirjoittelun vaiheita, joilla vain vähäisessä määrin on yhteys silloiseen maastamuuton kasvuun. Tällainen vaihe sijoittuu kaikissa kolmessa lehdessä 1940-luvun loppupuolelle ja 1950-luvun alkuun, Helsingin Sanomissa ja Suomen Sosialidemokraatissa vastaava piirre on havaittavissa tutkimusjakson loppua kohden tultaessa.

Toisen maailmansodan jälkeisellä jaksolla suomalaisten maastamuuton pääkohde oli Ruotsi, johon suuntautunut muuttoliike oli suurimmillaan 1960-luvun puolivälistä 1970-luvun alkuun. Vain ruotsinkielisessä Vasabladetissa Ruotsin siirtolaisuuden huippuvuodet näkyvät siirtolaisuuden uutisarvon välittömänä lisääntymisenä. Helsingin Sanomissa ja pääpiirteittäin myös Suomen Sosialidemokraatissa Ruotsin siirtolaisuuden merkitys kirjoittelun volyymin kasvussa ilmenee selvästi myöhemmin. Edellisessä kirjoittelun määrällinen huippu sijoittuu vuoteen 1979 ja jälkimmäisessä tutkimusjakson loppuun vuoteen 1984. Otoksen suomenkielisissä lehdissä varsinaisen siirtolaisuuskirjoittelun määrällinen huippu siis sijoittuu vähintään vuosikymmenen päähän maastamuuton huippuvuosista.

Tämän tutkimuksen aineistot siis osoittavat, että sanomalehtien kirjoittelu siirtolaisuudesta tapahtui vain osittain välittömänä reaktiona lisääntyneeseen maastamuuttoon. Siirtolaisuuden uutisarvo ei ole ymmärrettävissä vain suhteessa muuttoliikkeen määrän vaihteluihin, vaan sen tarkastelussa on otettava huomioon myös muuttoliikkeen laadulliset ominaisuudet sekä kulloinenkin yhteiskunnallinen ja poliittinen tilanne, missä sanomalehtijulkisuus muotoutui. Millaisissa yhteiskunnallisissa ja poliittisissa tilanteissa siirtolaisuudesta tuli uutinen tai peräti kansallinen kohtalonkysymys? Millainen merkitys muuttoliikkeen laadullisilla tekijöillä oli siirtolaisuuden käsittelyssä sanomalehdissä? Näihin kysymyksiin pyritään seuraavassa hahmottelemaan joitakin vastauksia.

Havainnollisen esimerkin siirtolaisuutta koskevan sanomalehtijulkisuuden kehityksestä tarjoaa 1960-luvun loppuun huipentuneen Ruotsin siirtolaisuuden seuranta tutkituissa lehdissä. Suomalaisessa yhteiskunnassa elet-

tiin tuolloin nk. suuren rakennemuutoksen aikaa. Ihmiset muuttivat maalta kaupunkeihin, syrjäseuduilta keskuksiin, maataloudesta teollisuuteen, yhä useampi Suomesta Ruotsiin. Tässä yhteiskunnallisessa ilmapiirissä Ruotsiin muutto nähtiin poliittisesti suotavana. Uudet elinkeinot eivät pystyneet riittävän nopeasti tarjoamaan työtä maataloudesta vapautuneelle työvoimalle, ja siirtolaisuus Ruotsiin auttoi vähentämään jatkuvasti uhkaavan työttömyyden luomia poliittisia jännitteitä. Kuten edellä on osoitettu, tutkimusaineiston suomenkieliset sanomalehdet mukautuivat varsin hyvin vallinneeseen poliittiseen ilmapiiriin. Nekin pitivät matalaa profiilia Ruotsin siirtolaisuuden seurannassa eivätkä tehneet siitä suurta uutista muuttoliikkeen huippuvuosina.

Verrattuna otoksen suomenkielisiin sanomalehtiin *Vasabladet* oli suhteessa Ruotsin siirtolaisuuden huippuvuosiin selvä häirikkö. Sen palstoilla siirtolaisuudesta tuli suuri uutinen jo Ruotsin muuton vilkkaimpina vuosina. Sen erilaisuus verrattuna tutkittuihin suomenkielisiin lehtiin liittyy toisaalta sen ruotsinkielisyyteen, toisaalta sen alueellisuuteen. Ruotsinkielisenä lehtenä se edusti väestöryhmää, jolle maastamuutto oli muotoutumassa kohtalonkysymykseksi oman kielen ja kulttuurin säilyttämisessä. Tässä mielessä jokainen uusi siirtolainen oli sille suurempi uutinen kuin otoksen suomenkielisille lehdille. Alueellisena lehtenä *Vasabladet* omaksui suhteessa valtakunnalliseen julkisuuteen kriitikon ja herättäjän roolin. Erityisesti suomenkielinen valtakunnallinen julkisuus tuli herättää näkemään, mitä maakunnissa tapahtui. Ja maakunnissa tapahtui: *Vasabladetin* ilmestymisalueella Vaasan läänissä maastamuutolla oli pitkät perinteet, ja Ruotsiin muuttokin oli aluksi suhteellisesti voimakkainta samoilla alueilla.

Tutkituissa suomenkielisissä lehdissä siirtolaisuudesta tulee suuri uutinen vasta sitten, kun 1960-luvun valtaviiran siirtolaiset ovat vakaasti asettuneet Ruotsiin. Tämä malli on selvin Helsingin *Sanomissa*, mutta myös Suomen Sosialidemokraatissa kirjoittelun huiput sijoittuvat 1970-luvun puolivälin tai sitä myöhempään aikaan. Miksi Ruotsin suomalaissiirtolaisista vasta tässä vaiheessa tulee näille kahdelle lehdelle suuri uutinen? On ilmeistä, että suomenkielisessä valtakunnallisessa julkisuudessa kiinnostus ruotsinsuomalaisiin on osa sitä keskustelua, jota 1970-luvun loppupuolella ruvettiin käymään 1960-luvun yhteiskunnallisen ja kulttuurisen murroksen seurauksista. Tässä keskustelussa, jota vauhdittivat osaltaan nk. elämäntapatutkimukset, Ruotsiin muuttaneet suomalaiset löydettiin uudelleen ja integroitiin osaksi suuren rakennemuutoksen jälkihoitoa. Poliittisena merkinä tapahtuneesta muutoksesta oli se, että Suomen viranomaiset ja poliitikot loivat aktiivisesti yhteyksiä lahden taakse jääneisiin siirtolaisiin. Näistä yhteyksistä, erityisesti pääministerin ja presidentin tapaamisista ruotsinsuomalaisten kanssa, myös aktiivisesti raportoitiin tutkituissa lehdissä. Erityistä huolta kannettiin siirtolaisten osallistumismahdollisuuksista Suomen vaaleihin.

Historiallisesta näkökulmasta suomenkielisten lehtien herännyt kiinnostus ruotsinsuomalaisiin voidaan nähdä yhteydessä myös maamme kielisuhteisiin. Tämän tekijän merkitystä korostaa se, että 1970-luvun lopusta läh-

tien tutkittujen lehtien kirjoittelu ruotsinsuomalaista yhä enemmän keskittyi Ruotsin kieliolojen tarkasteluun. Ruotsin suomalaissiirtolaisten asema muodosti historiallisen analogian tilanteesta, jossa ruotsin kieli ja ruotsinkieliset olivat valtaeliitin asemassa suhteessa suomalaisiin. Taistelu suomen kielen asemasta ja oikeuksista oli nyt siirtynyt Ruotsin suurkaupunkien lähiöihin, kouluihin ja teollisuuskeskuksiin. Yhteispohjoismaiset työmarkkinat ja Ruotsi niiden vetovoimaisempana keskuksena oli saatava tunnustamaan suomen kielen asema sivistyskielenä.

Kuten edellä todettiin, varhaisemmalla tutkimusjaksolla - Amerikan siirtolaisuuden huippuvuosiin liittyen - lehtien kirjoittelu yleisesti reagoi herkemmin maastamuuton määrän vaihteluihin. Siirtolaisten määrästä pidettiin toisin sanoen tuolloin tarkkaa lukua, ja siirtolaisuus nähtiinkin tärkeänä kansallisena kysymyksenä. Siirtolaisuuden huomattavaa uutisarvoa varhaisemmalla tutkimusjaksolla osoittaa se, että vain Vasabladetissa kirjoittelun suhteellinen paino nousi jälkimmäisellä jaksolla edellisen jakson huippuvuosien tasolle. Tuo tapahtui 1940-luvun jälkipuoliskolla ja 1950-luvun alussa, jolloin kirjoittelu sisällöllisesti edelleen liittyi Amerikan siirtolaisuuteen. Amerikan siirtolaisuuden huippuvuosiin liittyvä lehtikirjoittelu myös sisälsi huomattavan määrän kantaaottavaa aineistoa, jossa pohdittiin maastamuuton merkitystä suomalaisen yhteiskunnan kehitykselle.

Amerikan siirtolaisuuden huippuvuodet liittyvät ajankohtaan, jolloin Suomen kehitys kansakuntana oli voimakkaasti suuntautumassa kohti itsenäistä kansallisvaltiota. Massasiirtolaisuus vei uskottavuutta Suomen edellytyksiltä selvitä itsenäisenä kansakuntana ja tämä oli omiaan tekemään siirtolaisuudesta kansallisen kohtalonkysymyksen myös sanomalehtijulkisuudessa. Yhteiskunnan rakentamiseen liittyvien ideologisten ja poliittisten ristiriitojen kärjistyessä siirtolaisia ruvettiin myös luokittelemaan vuohiin ja lampaisiin. Itsenäistymisen ja sitä seuranneen kansalaissodan jälkeen vakiintuivat ne rintamalinjat suhteessa Amerikan siirtolaisiin, jotka vaikuttivat vielä toisen maailmansodan jälkeisessäkin kirjoittelussa. Työväenliikkeellä oli omat siirtolaisensa ja porvareilla (tai valkoisilla) omansa. Ruotsinkieliset siirtolaiset muodostivat näiden lisäksi vielä oman ryhmänsä, joka oli ennen muuta Vasabladetin seurannan kohteena.

Toisen maailmansodan jälkeisellä jaksolla 1940-luvun loppupuoli ja Vasabladetissa myös 1950-luvun alkupuolisko ovat vilkkaan siirtolaisuuskirjoittelun aikaa. Kaikissa kolmessa lehdessä, mutta eritoten Suomen Sosialidemokraatissa ja Vasabladetissa, tuon kirjoittelun kohteena olivat amerikansuomalaiset, joiden kanssa innolla solmittiin uudelleen sodan takia katkenneita suhteita. Tämä siirtolaisuuskirjoittelun aalto on erityisen huomionarvoinen siksi, että Amerikan siirtolaisuuden suuret virrat olivat tuolloin jo vuosikymmenien päässä.

Amerikan siirtolaisuuden uutisarvo sotaa välittömästi seuraavina vuosina on niin huomattavaa, että se sellaisenaan ansaitsisi tulla tarkemman tutkimuksen kohteeksi. Amerikan siirtolaisilla on selvästikin ollut käyttöä maailmansotaa seuranneessa poikkeuksellisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa.

Sodassa Suomi oli hävinneiden puolella; sodan jälkeen oli tärkeää löytää yhteyksiä voittajiin, ja tässä pyrkimyksessä amerikansuomalaiset olivat tärkeä tuki. Sota oli myös vakiinnuttanut Yhdysvaltojen suurvalta-aseman ja lisännyt amerikkalaisuuden, amerikkalaisten tuotteiden ja massakulttuurin viihätysvoimaa. Siirtolaisten lähettämien Amerikan pakettien symbolinen viesti oli vähintään yhtä tärkeä kuin niiden konkreettinen merkitys puutteen ja hädän lievittämisessä.

Verrattuna suomalaisten maastamuuttoon muiden kansallisuuksien muutto Suomen rajojen sisälle on tutkimuksen kattamana aikana ollut hyvin vähäistä. Tämä näkyy myös lehtien siirtolaisuuskirjoittelun sisällössä: ulkomaalaisten muutto Suomeen käsitellään vain harvoin lehtien kirjoituksissa. Toisaalta tutkimusaineisto osoittaa, että lukumääräisesti vähäininkin ulkomaalaisten maahanmuutto voi saada lehdissä paljon huomiota osakseen. Autonomian aikana venäläisten maahanmuutto nousi aika ajoin tärkeäksi kansalliseksi kysymykseksi. Esim. venäläisten saama oikeus pienyrityksien harjoittamiseen autonomisen Suomen alueella nähtiin uhkana ja siitä kirjoitettiin muuttoliikkeen määrään nähden huomattavan paljon.

Itsenäisen Suomen alkutaipaleella suhtautuminen venäläisiin pakolaisiin herätti laajalti keskustelua tutkituissa lehdissä. Toisen maailmansodan jälkeen ulkomaalaisten maahanmuutto on synnyttänyt laajempaa keskustelua lähinnä Chilen pakolaisiin liittyen vuosina 1974–1976 ja Vietnamin pakolaisiin liittyen vuoden 1979 jälkeen. Erityisesti keskustelu Vietnamin pakolaisista tarjoaa ajankohtaisen esimerkin siitä, että vähäininkin maahanmuuttajien määrä voi nousta merkittäväksi uutiseksi. Tutkimusaineiston valossa onkin ilmeistä, että sanomalehdistö reagoi herkemmin ja välittömämmin ulkomaalaisten maahanmuuttoon kuin omien kansalaisten maastamuuttoon. Muutamista sadoista maahan muuttaneista (tai sitä aikovista) ulkomaalaisista voi tulla lehdissä merkittävä uutinen, mutta kymmenet tuhannet maasta muuttavat omat kansalaiset saattavat hukkua toistaan seuraavien tilastokatsausten virtaan.

LÄHTEET

Sanomalehdet

Helsingin Sanomat (HS) 1945–1984.
Suomen Sosialidemokraatti (SS) 1918–1939 ja 1945–1984.
Työmies (TM) 1895–1918.
Uusi Suometar (US) 1880–1918.
Uusi Suomi (US) 1919–1939.
Vasabladet (VBL) 1880–1939 ja 1945–1984.

Kirjallisuus

Ahlskog, Greta (1981): Vasabladet och Amerikaemigrationen 1860–1901. Nordisk historia vid Åbo Akademi. Pro gradu-avhandling.

Ahlskog, Greta (1973): Förteckning över emigrationsmaterialet i Vasabladet åren 1880–1914. Åbo Akademis bibliothek, Stencilserie 3, Åbo.

Ahmavaara, Yrjö (1975): Informaatio. Tapiola.

The Articles of the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and their Families. International Migration Review, Vol. XIX, Number 3, Fall 1985, sivut 573–615.

Bruun, Mikko & Koskimies, Ilkka & Tervonen, Ilkka (1986): Uutisoppikirja. Helsinki.

Bryder, Tom (1985): Innehållsanalys som idé och metod. Meddelanden från Stiftelsens för Åbo Akademi Forskningsinstitut, Nr 106, Åbo.

Carlsson, Sten (1988): Swedes in North America 1638-1988. Technical, Cultural, and Political Achievements. Örebro.

Engman, Max (1983): S:t Petersburg och Finland. Migration och influens 1703–1914. Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk. Societas Scientiarum Fennica. Finska Vetenskapssocieteten H.130, Helsingfors. Doktorsavhandling.

Erkko, Aatos (1988): Sanomalehdistön sytyttävä majakkansa. Puhe Sanomalehtien Liiton 80-vuotisjuhlassa 15.11.1988. Suomen lehdistö, n:o 12/1988, sivut 6–10.

Ginman, Mariam (1983): En modell för journalisternas informationsanskaffning. Relation mellan informationsflöde och -substans inom olika informationsprocesser i samhället. Acta Universitatis Tamperensis, Ser. A Vol. 154, Tampere.

Hemánus, Pertti (1988): Suomen sanomalehdistö tänään ja huomenna. Eripainos teoksesta Suomen Lehdistön Historia 3, sivut 435–480. Jyväskylä.

Hemánus, Pertti & Tervonen, Ilkka (1980): Objektiiivinen joukkotiedotus. Keuruu.

Hietala, Kari (1980): Muuttoliike ja epätäydelliset työvoimamarkkinat. Siirtolaisuustutkimuksia n:o 16, Helsinki.

Hujanen, Taisto (1980): The Role of Information in the Realization of the Human Rights of Migrant Workers. The Framework and Outline for an International Research Project. Publications, Department of Journalism and Mass Communication, Series B 1/1980, University of Tampere.

Hujanen, Taisto (ed.) (1984): The Role of Information in the Realization of the Human Rights of Migrant Workers. Report of International Conference, Tampere 19-22 June 1983. Publications, Department of Journalism and Mass Communication, Series B 12/1984, University of Tampere.

Hujanen, Taisto (ed.) (1986): The Role of Information in the Realization of the Human Rights of Migrant Workers. Progress Report of the Joint Study. Publications, Department of Journalism and Mass Communication, Series B 18/1986, University of Tampere.

Hujanen, Taisto (ed.) (1988): Joint Study of the Role of Information in the Realization of the Human Rights of Migrant Workers. Conclusions and Recommendations. Publications, Department of Journalism and Mass Communication, Series B 25/1988, University of Tampere.

Hujanen, Taisto (ed.) (1989a): Information, Communication and the Human Rights of Migrants. Report of the Final Conference of the Joint Study. Bureau Lausannois pour les Immigres, Lausanne.

Hujanen, Taisto (1989b): Pressens Sverigebild i Finland och utvandringen till Sverige. Julkaisussa Finland-Sverige bilden och verkligheten, Delegation för invandrarforskning, Rapport nr 12, Stockholm, sivut 103–120.

Hujanen, Taisto ja Koironen, Kimmo (1989): The Finnish Press Coverage on International Migration in the Periods 1880–1930 and 1945–1984. Julkaisussa Hujanen, Taisto (ed.) 1988, sivut 75–92.

Huovinen, Sulo (1980): Suomalaisten muutto Ruotsiin keskiajalta meidän päiviimme. Teoksessa Ruotsinsuomalaisuus - Finsk i Sverige, sivut 14–25. Stockholm.

Invandrare i tystnadsspiralen (1985). En rapport från diskrimineringsutredningen. Stockholm.

Jaakkola, Magdalena (1983): Ruotsinsuomalaisten etninen järjestäytyminen. Siirtolaisuustutkimuksia A 12, Siirtolaisuusinstituutti, Turku.

Jaakkola, Magdalena (1989): Den etniska mobiliseringen av sverigefinnarna. Centrum för invandringsforskning (CEIFO), Stockholm.

Jalamo, Taisto & Ruster, Reijo (1983): Sverigefinnar förr och nu. Laholm.

Janowitz, Morris (1976): Content Analysis and the Study of Sociopolitical Change. Journal of Communication, Vol. 26, Number 4, Autumn 1976, sivut 10–21.

Kalemaa, Kalevi (1978): Matti Kurikka. Legenda jo eläessään. Porvoo.

Kero, Reino (1974): Migration from Finland to North America in the Years between the United States Civil War and the First World War. Migration Studies C 1, Institute of Migration, Turku.

Keränen, Esko (1984): Muuttuva työnkuva. Toimitustyön differentioitumiskehitys Suomen sanomalehdistössä. Suomen Sanomalehdistön Historia, Julkaisuja, N:o 24, Helsinki.

Koivukangas, Olavi (1988): Finns in Australia and New Zealand. A Paper to be presented at the Third International Symposium on Scandinavian Immigration to Australia and New Zealand, University of Melbourne, 29.8.–2.9.1988.

Koivukangas, Olavi (toim.) (1981): Siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin kautta aikojen. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.

Korkiasaari, Jouni (1983): Ruotsista Suomeen vuosina 1980–81 palanneet. Siirtolaisuustutkimuksia A 9, Siirtolaisuusinstituutti, Turku.

Korkiasaari, Jouni (1989): Suomalaiset maailmalla. Suomen siirtolaisuus ja ulkosuomalaiset entisajoista tähän päivään. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.

Kostiainen, Auvo (1988): Loikkarit. Suuren lamakauden laitton siirtolaisuus Neuvostoliittoon. Keuruu.

Krippendorf, Klaus (1980): Content Analysis. An Introduction to Its Methodology. Beverly Hills, London.

Kujala, Erkki (1989): Siirtolaisuuskirjoittelu Keskipohjanmaassa 1966–1980. Tiedotustutkimuksen metodologia- kurssin harjoitustyö, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos.

Leino-Kaukiainen, Pirkko (1988): Kasvava sanomalehdistö sensuurin kahleissa. Teoksessa SLH 1, sivut 421–632.

Miettinen, Jorma (1977): Aineiston tarjonnan vaikutuksista lehtitiedon tuotantoprosessissa. Tiedotusopin lisensiaattitutkielma, Tampereen yliopisto.

Miettinen, Jorma (1984): Toimitustyö. Journalistiksi suunnistautuvan oppikirja. Hämeenlinna.

Nygård, Toivo (1980): Itä-Karjalan pakolaiset 1917–1922. Studia Historica Jyväskyläänsä 19, Jyväskylän yliopisto. Tampere.

Peltoniemi, Teuvo (1985): Kohti parempaa maailmaa. Suomalaiset ihannesiirtokunnat 1700-luvulta nykypäivään. Helsinki.

Pietilä, Kauko (1980): Formation of the Newspaper: A Theory. Acta Universitatis Tamperensis, Ser. A Vol. 119, Tampere.

Pietilä, Veikko (1973): Sisällön erittely. Helsinki.

Rauanheimo (-Järnefelt), Akseli (1899a): Amerikkaan. Otavan kansankirjasia. 7. Kuopio.

Rauanheimo (-Järnefelt), Akseli (1899b): Suomalaiset Amerikassa. Helsinki.

Rauanheimo (-Järnefelt), Akseli (1921): Meikäläisiä merten takana. Porvoo.

Rosengren, Karl Erik (1981a): Advances in Scandinavian Content Analysis. Teoksessa Rosengren, Karl Erik (ed.) 1981b, sivut 9–19.

Rosengren, Karl Erik (1981b): *Advances in Content Analysis*. Beverly Hills, London.

Salmelin, Pentti (1967): Järjestölehdessä puoluelehdistöön. *Acta Universitatis Tamperensis*, Ser. A Vol. 13, Tampere.

Salminen, Esko (1988): Sitoutumattomuuden ja laajenevan informaation aika 1950–1980. Teoksessa SSLH 3, sivut 141–305. Jyväskylä.

Salokangas, Raimo (1977): Sanomalehdistön määrä ja ilmestymistiheys. *Suomen Sanomalehdistön Historia, Julkaisuja, N:o 3*, Turku.

Salonen, Paavo (1966): Turun sanomalehtien suhtautuminen siirtolaisuuteen vuosina 1900–1930. Eripainos julkaisusta *Turun Historiallinen Arkisto XX*, sivut 43–128.

Simon, Rita J. (1985): *Public Opinion and Immigrant Print Media Coverage 1880–1980*. Lexington, Mass..

Suomen lehdistön historia (SLH). Päätoimittaja Päiviö Tommila.

1. Sanomalehdistön vaiheet vuoteen 1905. Kuopio, 1988.
2. Sanomalehdistö suurlakosta talvisotaan. Kuopio, 1987.
3. Sanomalehdistö sodan murroksesta 1980-luvulle. Jyväskylä, 1988.
5. Hakuteos: Aamulehti - Kotkan Nyheter. Jyväskylä, 1988.
6. Hakuteos: Kotokulma - Savon Lehti. Jyväskylä, 1988.
7. Hakuteos: Savonlinna - Övermarks Tidning. Jyväskylä, 1988

Suomen siirtolaisuuden historia.

Osa I: Kero, Reino: Pohjois-Amerikkaan suuntautuneen siirtolaisuuden tausta, määrä, rakenne, kuljetusorganisaatio ja sijoittuminen päämääräalueelle. Turun yliopiston historian laitoksen julkaisuja n:o 10, Turun yliopisto, 1982.

Osa II: Kostiainen, Auvo & Pili, Arja: Aatteellinen toiminta. Turun yliopiston historian laitoksen julkaisuja n:o 12, Turun yliopisto, 1983.

Osa III. Virtanen, Keijo & Pili, Arja & Kostiainen, Auvo: Sopeutuminen, kulttuuritoiminta ja paluumuutto. Turun yliopiston historian laitoksen julkaisuja n:o 16, Turun yliopisto, 1986.

Söderling, Ismo (1989): Suomi ja Euroopan integraatio – paineitako rajoillemme? *Siirtolaisuus - Migration 4/1989*, sivut 25–27.

Tissari, Jukka (1973): Ruotsiin muuton motiivit. *Siirtolaisuustutkimuksia n:o 3*. Helsinki.

Toivonen, Anna-Leena (1963): Etelä-Pohjanmaan valtamerentakainen siirtolaisuus 1867–1930. *Historiallisia tutkimuksia LXVI*. Seinäjoki. Väitöskirja.

Tommila, Päiviö & Raitio, Tuire & Aalto, Eeva-Liisa (1977): Suomen sanomalehdistön levikki 1861–1900. *Suomen Sanomalehdistön Historia, Julkaisuja, N:o 7*, Helsinki.

Virtanen, Keijo (1979): *Settlement or Return: Finnish Emigrants (1860–1930) in the International Overseas Return Migration Movement*. *Migration Studies C 5*, Institute of Migration, Turku. Dissertation.

Virtanen, Keijo (1989): *The Influence of Migration on Finnish Cultural Identity in the Twentieth Century. Some Preliminary Considerations*. *Siirtolaisuus - Migration 4/1989*, sivut 14–19.

LIITTEET

LIITE 1

SIIRTOLAISUUSKIRJOITUSTEN LUOKITTELUPERUSTEET JA KOODAUS.

1. Lehden järjestysnumero

Koodataan luokitellut lehdet juoksevilla numeroinnilla aikajärjestyksessä. Vain jaksolla 1945–1984.

2. Jutun järjestysnumero

Koodataan luokitellut siirtolaisuusjutut juoksevilla numeroinnilla aikajärjestyksessä.

3. Lehden ilmestymisajankohta

Koodataan: päivä, kuukausi, vuosi ja viikonpäivä.

4. Lehden nimi

1. Uusi Suometar
2. Uusi Suomi
3. Helsingin Sanomat
4. Työmies
5. Suomen Sosialidemokraatti
6. Vasabladet

5. Numeron volyyymi

Luokitellun lehden kokonaisvolyymi palstasentteinä. Vain jaksolla 1945–1984.

6. Jutun volyyymi

Luokitellun siirtolaisuuskirjoituksen pituus palstasentteinä.

7. Juttutyyppi

1. Pääkirjoitus
2. Artikkelit
3. Uutinen
4. Yleisönosasto tai vastaava
5. Pakina/kertomus/human interest

Juttutyypin luokittelusta 1880–1930: Luokittelussa esiintyy ongelmia toisaalta artikkeleiden erottamisessa pakinoista ja kertomuksista, toisaalta artikkeleiden erottamisessa uutisista. Artikkelin määrittelyssä suhteessa pakinoihin ja kertomuksiin on lähdetty siitä, että artikkeli perustuu tosiasioihin ja se käsittelee tiettyä, tavallisesti ajankohtaista teemaa. Kertomusten ja usein myös pakinoiden sisältö puolestaan perustuu usein kuvitteelliseen aineistoon, niiden kirjoitustapa on viihteellinen ja kevyt sekä pakinoiden kohdalla ajankohtaisia tapahtumia käsitellään vapaasti. Sekä artikkelit että kertomukset ilmestyvät usein moniosaisina kokonaisuuksina, artikkelisarjoina tai jatkokertomuksina. Tässä suhteessa ne molemmat eroavat selvästi uutisjutuista. Kertomusten osalta on huomattava, että niitä koodatessa ei ole aina riittänyt pelkkä otsikon ja ingressin tarkastelu, vaan niistä on silmäilemällä haettu myös "avainsanoja" ja luettu kertomusten loppu.

Artikkeleiden rajaamisessa suhteessa uutisiin on korostettu seuraavia eroja: Artikkelit valloittaa käsiteltäviä aiheita uutisistä monipuolisemmin ja perusteellisemmin, sitoen yhteen tapahtuman eri vaiheita ja puolia. Artikkelit on usein julkaistu tekijän nimellä varustettuna, uutis-

set sen sijaan nimeämättöminä uutistoimistojen tai toimituksen juttuina. Luokkaan 5 merkittyä "human interest"-aineistoa ei sisälly jakson 1880–1930 siirtolaisuusjuttuihin.

Juttutyypin luokittelusta 1945–1984: Tähän jaksoon sisältyy aikaisempaa jaksoa vähemmän vaihtelua juttutyypien luonteessa eikä niiden rajanvedossa ole yhtä lailla ongelmia. Artikkeliksi on määritelty lähinnä kahdenlaista aineistoa: toisaalta ulkopuolisten asiantuntijoiden nimellä varustettuja juttuja, toisaalta sellaisia toimituksen omia juttuja, jotka käsittelevät kommentoiden, yhteenvetäen ja analysoiden päivittäisten uutistapahtumien taustaa. Jälkimmäisissäkin tapauksessa tekijän nimi on yleensä jutussa mukana. Ulkopuolisten asiantuntijoiden artikkelit on useimmiten julkaistu pääkirjoitussivulla tai sen välittömässä yhteydessä.

Luokasta 3 (uutinen) on jaksolla 1945–1984 tullut eräänlainen kaatoluokka: Siihen on luokiteltu kaikki ne kirjoitukset, jotka eivät selvästi ole kuuluneet johonkin muuhun luokkaan. Jakson loppua kohden otoksen lehdissä ilmestyy yhä enemmän toimituksen tekemiä haastatteluja ja reportaaseja, joiden kirjoitustapa on persoonallisempi ja usein myös kevyempi kuin perinteisten "kovien" uutisten. Näiden juttujen luokittelussa on lähdetty siitä, että ne edustavat uutisen luonteen lehdistöhistoriallista muutosta ja että ne siksi voidaan luokitella uutisiksi.

Kaikki otoksen lehdet ovat julkaisseet palstaa, jolla on esitelty muiden lehtien kannanottoja ajankohtaisiin aiheisiin. Kaatoluokka-periaatetta noudattaen tälle palstalle sijoittuvat siirtolaisuusjutut on luokiteltu uutisiksi.

8. Jutun tekijä

Jakso 1880–1930:

1. Toimitus
2. Uutistoimisto tai vastaava
3. Ulkopuol. asiantuntija tai vaikuttaja
4. Lukijat
5. Muu

Jakso 1945–1984:

1. Toimitus
2. Ulkomaankirjeenvaihtaja
3. Uutistoimisto tai vastaava
4. Ulkopuolinen asiantuntija tai vaikuttaja
5. Lukijat

Jutun tekijän luokittelusta 1880–1930: Aineistoon ei sisälly ulkomaankirjeenvaihtajien juttuja, sillä heidän asemansa alkoi vakiintua lehdissä vasta 1930-luvulla. Lehdissä tosin on siirtolaisuusjuttuja, joihin liittyy merkintä "ulkomaankirjeenvaihtajalta" tai vastaavaa, mutta ne on koodattu ulkopuolisiksi asiantuntijoiksi/vaikuttajiksi.

Erityisesti jakson alkupuolella on tekijän erottaminen jutusta usein vaikeaa. Perusongelma on toimituksen ja ulkopuolisten asiantuntijoiden/vaikuttajien juttujen erottaminen. Lähtökohtana erottelussa on pidetty sitä, että vain ne jutut, joissa selvästi ilmoitetaan ulkopuolinen tekijä, koodataan luokkaan 3. Osa tällä perusteella luokkaan 1 sijoittuneista jutuista saattoi olla suoraan ulkopuolisilta lainattua tekstiä, mutta lehdet jättivät usein ulkopuolisen nimeämättä.

Jutun tekijän luokittelusta 1945–1984: Lähtökohtana luokittelussa on pidetty sitä, että toimituksen omia juttuja ovat kaikki ne kirjoitukset, joihin ei sisälly mitään toimituksen ulkopuolista tekijämerkintää. Tätä lähtökohtaa noudattaen ongelmia aiheutui vai eräiden sodanjälkeisinä vuosina ilmestyneiden viranomaisten tiedotteiden luokittelussa. Ne julkaistiin lehdissä muun uutisaineiston seassa lisäämällä alkuun esim. lause "Ulkomaalaisviranomaiset tiedottavat seuraavaa". Ne on johdonmukaisesti luokiteltu toimituksen omiksi uutisiksi. Samoin luokkaan 1 on sijoitettu "Muut lehdet"-palstalla tai muutoin julkaistut katkelmat muiden lehtien kirjoituksista. Näihin katkelmiin sisältyy usein toimituksen oma johdanto.

9. Jutussa käsiteltyjen siirtolaisten kansallisuus

1. Vain suomalaisia
2. Suomalaisia yhdessä muiden kanssa
3. Ei lainkaan suomalaisia
4. Suomessa asuvia ulkomaalaisia
5. Kansallisuutta ei käsitelty

Siirtolaisten kansallisuuden luokittelusta: Kansallisuus viittaa tässä siirtolaisten alkuperään. Tämän mukaisesti esim. toisen tai kolmannen sukupolven amerikansuomalaiset on kansallisuudeltaan koodattu suomalaisiksi.

10. Siirtolaisuuden kohdemaat

Käytetyt kohdemaakoodit Uuden Suomettaren/Uuden Suomen aineistossa vuosina 1880–1930:

01. Yhdysvallat
02. Kanada
03. Australia
04. Etelä-Amerikka
05. Ruotsi
06. Venäjä/Neuvostoliitto
07. Keski-Eurooppa
08. Afrikka
09. Muu alue
10. Ei mainintaa

Käytetyt kohdemaakoodit muiden lehtien aineistossa:

01. Yhdysvallat	30. Romania	59. Venezuela
02. Kanada	31. Bulgaria	60. Paraguay
03. Australia	32. Puola	61. Uruguay
04. Argentiina	33. Turkki	62. Bolivia
05. Ruotsi	34. Palestiina/Israel	63. Hong Kong
06. Venäjä/Neuvostoliitto	35. Egypti	64. Panama
07. Saksa	36. Kongo	65. Etelä-Vietnam, Vietnam
08. Etelä-Afrikka	37. Irak	66. Algeria
09. Muu alue	38. Persia/Iran	67. Costa Rica
10. Ei mainintaa	39. Afganistan	68. Guatemala
11. Suomi	40. Intia	69. Angola
12. Norja	41. Ceylon/Sri Lanka	70. Libanon
13. Tanska	42. Pakistan	71. Sambia
14. Englanti/Iso-Britannia	43. Indonesia	72. Bangladesh
15. Irlanti	44. Filippiinit	73. Malesia
16. Hollanti/Alankomaat	45. Kiina	74. Tansania
17. Belgia	46. Taiwan	75. Thaimaa
18. Ranska	47. Korea	76. Vatikaani
19. BRD	48. Pohjois-Korea	77. Libya
20. DDR	49. Etelä-Korea	78. Jordania
21. Itävalta	50. Japani	79. Somalia
22. Sveitsi	51. Uusi Seelanti	80. Nigeria
23. Espanja	52. Tahiti	81. Kamputsea
24. Portugali	53. Meksiko	82. Mosambik
25. Italia	54. Kuuba	83. Honduras
26. Kreikka	55. Kolumbia	84. Monaco
27. Jugoslavia	56. Peru	85. Zimbabwe
28. Tsekkoslovakia	57. Chile	
29. Unkari	58. Brasilia	

Kohdemaan luokittelusta: Tulkinnanvaraisuutta on aiheutunut vain sellaisissa tapauksissa, joissa kirjoituksen aiheena on monivaiheinen muutto. Esimerkkinä tällaisesta muuttoliikkeestä voidaan mainita balttipakolaisten tulo Ruotsiin ja siirtyminen sieltä edelleen Englantiin.

tiin ja Yhdysvaltoihin. Tällöin kohdemaaksi on koodattu järjestyksessä ensimmäinen maa, esimerkkitapauksessa Ruotsi.

Jos jutussa on käsitelty samanaikaisesti useita siirtolaisuuden kohdemaita, juttu on koodattu luokkaan 9 siinä tapauksessa, että mikään maa ei jutussa nouse selvästi muita tärkeämmälle sijalle. Jos taas jokin kohdemaata on selvästi nostettu muiden edelle, juttu koodataan tämän tärkeimmän maan mukaan. Muut maat on kirjoitettu ylös merkintäkortteihin.

Ne kirjoitukset, joissa puhutaan yleisesti "Amerikan" siirtolaisuudesta/siirtolaisista, on koodattu luokkaan 1.

11. Jutun aihe

1. Yksityinen siirtolaiskohtalo

Luokittelu: Tähän luokkaan koodataan ne kirjoitukset, joissa kuvataan yksittäisten, useimmiten nimeltä mainittujen siirtolaisten elämää yksilö- ja/tai perheen näkökulmasta.

2. Yleinen siirtolaisaihe

Luokittelu: Kirjoitukset, jotka käsittelevät yleisestä näkökulmasta muuttoliikkeen/siirtolaisuuden määriä, rakennetta, suuntautumista, syitä, tavoitteita ja seurauksia; lisäksi jutut, joissa käsitellään useita tämän muuttujan luokituksen mukaisia aiheita.

3. Siirtolaispolitiikka

Luokittelu: Kirjoitukset, joissa käsitellään kansainvälisten järjestöjen, valtioiden, alueellisten ja paikallisten viranomaisten toimia siirtolaisuuden suunnittelussa, valvonnassa ja toteuttamisessa.

4. Siirtolaiset kohdemaassa

Luokittelu: Tähän luokkaan koodataan siirtolaisten elämää kohdemaassa yksilönäkökulmaa yleisemmin ja laajemmin tarkastelevat jutut. Jaksolla 1880–1930 nämä jutut sijoittuvat usein tiettyjen vakio-otsikoiden alle, kuten esim. "Suomalaiset Amerikassa", "Amerikan suomalaiset" tai "Amerikasta".

5. Paluumuutto

Luokittelu: Jutuissa on kysymys siirtolaisten paluusta alkuperämaahan paluumuuttona. Siirtolaisten vierailut kotimaassa koodataan luokkaan 8.

6. Pakolaisuus

Luokittelu: Siirtolaisuuskirjoittelun yleismäärittelyn mukaisesti (ks. luku II.2.) myös pakolaisuudesta on otettu huomioon vain valtioiden rajat ylittävä pakolaisuus. Varhaisemman jakson kirjoituksissa ei aina ole ollut yksiselitteisesti mahdollista erottaa valtioiden rajat ylittävää pakolaisuutta valtioiden sisäisestä pakolaisuudesta. Tämä rajausongelma liittyy ennen muuta Venäjän "valtiollisiin" eli poliittisista syistä Siperiaan tai Venäjältä kokonaan karkotettuihin.

7. Tiede-, kulttuuri- ja urheilusiirtolaisuus

Luokittelu: Juttu koodataan tähän luokkaan vain siinä tapauksessa, että jutussa on kysymys pysyvistä tai pitkään jatkuneesta ulkomaille muutosta. Jälkimmäisen jakson osalta on lisäksi sovellettu seuraavaa kriteeriä: Jos kirjoituksen kohteena olevat henkilöt on nimetty siirtolaisiksi, silloin myös kirjoituksen aiheeksi on määritelty "tavallinen" siirtolaisuus. Tämä lisämääre liittyy eräiden Pohjois-Amerikan ammattilaisjoukkueissa pelaavien jääkiekkoilijoiden kuvaamiseen; eräissä tapauksissa heidät esitellään urheilusiirtolaisina, vaikka he ajan mittaan palaisivatkin kotimaahansa. Näissäkin tapauksissa mukaan on otettu vain sellaiset jutut, jotka käsittelevät heidän elämäänsä nimenomaan urheilusiirtolaisina, ei sen sijaan esim. uutisia heidän otteluistaan.

8. Muu aihe

Luokittelu: Molemmilla jaksoilla suurin osa tähän luokkaan sijoitetuista jutuista käsittelee siirtolaisten ja kotimaan suhdetta, esim. siirtolaisten vierailuja kotimaassa. Varhaisemmal-

la jaksolla tähän luokkaan sijoittuu lisäksi juttuja mm. Amerikan-laivojen matkalippujen hinnoista ja ns. "valkoisesta orjakaupasta".

12. Suhtautuminen siirtolaisuuteen

Jakso 1880–1930

1. Myönteinen

2. Kielteinen

3. Neutraali

4. Ei kannanottoa

Jakso 1945–1984

1. Myönteinen

2. Kielteinen

3. Neutraali

Luokittelusta: Suppeamman luokittelun luokka 3 (neutraali) sisältää laajemman luokittelun vaihtoehdot 3 ja 4. Tällä luokittelulla on ennen muuta haluttu saada esille se, missä määrin siirtolaisuuskirjoitteluun sisältyy julkilausuttuja kannanottoja siirtolaisuuden puolesta tai vastaan. Ne jutut, joissa myönteiset ja kielteiset kannanotot tasapainottavat toisensa, on luokiteltu neutraaleiksi.

13. Jutun sivunumero

Koodataan ko. siirtolaisuusjutun sivunumero lehdessä. Vain jaksolla 1945–1984.

LIITE 2

Taulukko 1: Tutkimuksen peruslehtien levikit jaksolla 1880–1930.¹

Vuosi	Lehti		
	US/US	TM/SS	VBL
1880
1881	4606	.	..
1882	5100	.	..
1883	4550	.	..
1884	4850	.	1250
1885	4900	.	..
1886	4400	.	..
1887	4800	.	..
1888	6000	.	..
1889	5900	.	..
1890	6100	.	..
1891	7000	.	..
1892	6600	.	..
1893	6400	.	..
1894	6800	.	..
1895	6900	1800	1850
1896	7400	2100	..
1897	..	2500	..
1898	8900	3500	..
1899	10500	4300	2900
1900	11300	4500	..
1901	..	5000	..
1902	..	6000	..
1903	..	8000	..
1904	..	8500	..
1905	..	17000	..
1906	..	20000	4250
1907	..	23000	..
1908	..	24000	..
1909	..	24300	..
1910	..	24300	..
1911	..	24400	..
1912	..	25000	..
1913	..	28000	4500
1914	16000	33400	..
1915	..	33900	5500
1916	..	43900	..
1917	..	79900	6000
1918 / 61200	10000
1919	..	56500	..
1920	25000	35000	8000
1921	..	23800	..
1922	..	20000	..
1923	29113	21500	..
1924	30913	20500	..
1925	32131	20000	..
1926	34924	20600	..
1927	37293	23000	..
1928	40722	24000	..
1929	42591	23000	..
1930	43888	28000	7500

1 US/US: SLH 7, s. 203 ja 207

TM/SS: SLH 7, s. 64 ja 158

VBL: SLH 7, s. 246.

Taulukko 2: Tutkimuksen peruslehtien levikit jaksolla 1945–1984.¹

Vuosi	Lehti		
	HS	SS	VBL
1945	146248	20300	20692
1946	136477	21000	22366
1947	150546	28000	22425
1948	155783	34000	21732
1949	156430
1950	168208	44600	..
1951	178668	35000	..
1952	200076	45427	..
1953	216705	35000	..
1954	235697	46100	..
1955	244774
1956	255365	42700	..
1957	251500	..	19200
1958	248400	38300	..
1959	246100	..	19100
1960	251500	37900	..
1961	253000	..	19100
1962	260500
1963	..	38700	19100
1964	257800
1965	256122	38600	19938
1966	257080	..	20226
1967	265024	41100	20340
1968	265153
1969	265956	38700	20858
1970	274580	..	21264
1971	289704	40700	22030
1972	305016	..	22758
1973	311438	40900	23533
1974	318953	..	24301
1975	327275	45900	24748
1976	346910	..	25378
1977	356845	42200	25532
1978	368351	..	25559
1979	379753	42732	25817
1980	393697	..	26350
1981	402280	43282	26521
1982	410913
1983	418607	..	27072
1984	425589	33557	27231

1 HS: SLH 5, s. 133

SS: SLH 7, s. 64

VBL: SLH 7, s. 246.

LIITE 3

Taulukko 1: Tutkimuksen peruslehtien kokonaisvolyymit (pcm) jaksolla 1880–1930.

Vuosi	Lehti		
	US/US	TM/SS	VBL
1880	183000	.	58000
1881	240000	.	52000
1882	288000	.	59000
1883	273000	.	76000
1884	315000	.	89000
1885	340000	.	89000
1886	369000	.	122000
1887	431000	.	133000
1888	477000	.	138000
1889	501000	.	144000
1890	578000	.	132000
1891	570000	.	..
1892	600000	.	..
1893	625000	.	..
1894	648000	.	..
1895	675000	33000	..
1896	700000	41000	..
1897	790000	43000	..
1898	760000	85000	..
1899	890000	204000	270000
1900	924000	238000	287000
1901	829000	242000	299000
1902	829000	344000	294000
1903	835000	364000	286000
1904	840000	400000	290000
1905	859000	411000	300000
1906	867000	505000	305000
1907	933000	712000	310000
1908	970000	697000	315000
1909	1035000	732000	316000
1910	1060000	740000	310000
1911	1130000	762000	313000
1912	1258000	832000	354000
1913	1232000	874000	..
1914	1197000	817000	..
1915	1220000	810000	..
1916	1169000	882000	..
1917	1073000	920000	..
1918	1031000	239000 / 131000	375000
1919	1387000	644000	442000
1920	1299000	705000	426000
1921	1360000	681000	445000
1922	1420000	720000	453000
1923	1470000	790000	462000
1924	1500000	854000	..
1925	1540000	900000	..
1926	1600000	942000	..
1927	1725000
1928	1680000
1929	1640000
1930	1602000

Taulukko 2: Tutkimuksen peruslehtien kokonaisvolyymit (pcm) jaksolla 1945–1984.

Vuosi	Lehti		
	HS	SS	VBL
1945	2233200	1111600	631400
1946	1614900	904400	477400
1947	1558800	988700	514400
1948	1748700	1048700	502000
1949	1977600	1250500	619100
1950	2090400	1322000	671400
1951	2107200	1290100	652800
1952	2395200	1385000	646400
1953	2611200	1471500	681600
1954	2928000	1668600	731200
1955	3439200	1763400	742400
1956	3638400
1957	3643200
1958	3871500
1959	4062000
1960	4569600
1961	4992000
1962	5200200
1963	4663200
1964	4948800
1965	5020200	1804000	1099200
1966	5498600	1748200	1099200
1967	5011200	1746500	1078400
1968	4934400	1828700	1220800
1969	5190000	1685500	1334400
1970	5598600	1746500	1361600
1971	5841600	1909600	1392000
1972	6039600	1596200	1409600
1973	6845400	1485000	1464000
1974	6790800	1524900	1473600
1975	6241500	1442800	1510400
1976	5649300	1329200	1532800
1977	5760000	1250400	1537600
1978	5676900	1304000	1574400
1979	6127200	1304000	1665600
1980	6403200	1252800	1683200
1981	6890700	1308800	1803200
1982	6940800	1308800	1884800
1983	7291200	1372800	2024000
1984	7957200	1497600	2119200

Taulukko 1: Varsinaisten siirtolaisuusjuttujen lukumäärä, palstasentit ja osuus promilleina tutkimuksen peruslehtien kokonaisvolyyeista vuosina 1880–1930.

Vuosi	Lehti US/US			TM/SS			VBL		
	lkm	pcm	prom	lkm	pcm	prom	lkm	pcm	prom
1880	59	1201	6.6	.	.	.	27	265	4.6
1881	118	6389	26.6	.	.	.	24	403	7.8
1882	24	324	1.1	.	.	.	24	286	4.8
1883	25	622	2.3	.	.	.	78	2418	31.8
1884	83	2748	8.7	.	.	.	23	426	4.8
1885	15	211	0.6	.	.	.	25	222	2.5
1886	23	387	1.0	.	.	.	47	451	3.7
1887	22	243	0.6	.	.	.	100	1012	7.6
1888	27	456	0.9	.	.	.	102	1451	10.5
1889	62	1204	2.4	.	.	.	75	795	5.5
1890	77	1950	3.4	.	.	.	160	1842	14.0
1891	129	2227	3.9
1892	159	2710	4.5
1893	94	1125	1.8
1894	76	982	1.5
1895	76	1003	1.5	29	336	10.2
1896	46	888	1.3	31	637	15.5
1897	72	1046	1.3	13	257	6.0
1898	39	641	0.8	33	1032	12.1
1899	133	2428	2.7	177	5076	22.6	238	2881	10.7
1900	177	1831	2.0	171	3799	16.0	227	4083	14.2
1901	152	1516	1.8	149	2980	12.3	181	3259	10.1
1902	147	1431	1.7	152	4544	13.2	252	5963	20.4
1903	490	6143	7.4	165	4610	12.7	281	6121	21.4
1904	270	2830	3.4	106	3502	8.8	214	3862	13.3
1905	247	2803	3.3	57	1887	4.6	135	1369	4.6
1906	301	3646	4.2	78	1401	2.8	174	2471	8.1
1907	347	5669	6.1	183	5330	8.2	189	2757	8.9
1908	245	5181	5.3	129	6346	9.1	154	2172	6.9
1909	272	6537	6.3	191	6403	8.9	254	3818	12.1
1910	237	4812	4.5	210	8451	11.4	228	2143	6.9
1911	234	7481	6.6	197	9631	12.6	176	1638	5.2
1912	354	9561	7.6	234	9016	10.8	188	1380	3.9
1913	364	7239	5.9	204	6254	7.2
1914	292	6256	5.2	187	7297	8.9
1915	78	1105	0.9	149	5856	7.2
1916	104	1990	1.7	128	3543	4.0
1917	65	1059	1.0	101	3178	3.4
1918	148	2208	2.1	14/14	764/153	3.2/1.2	47	1476	3.9
1919	216	3893	2.8	100	1999	3.1	62	1473	3.3
1920	246	5380	4.1	139	3680	5.2	124	2904	6.8
1921	257	5436	4.0	262	8094	12.0	139	3408	7.7
1922	224	5143	3.6	157	5664	7.9	93	2041	4.5
1923	138	3261	2.2	99	2915	3.7	141	3014	6.5
1924	174	3106	2.1	100	3162	3.7
1925	161	2309	1.5	84	3814	4.2
1926	195	4060	2.5	92	3976	4.2
1927	205	4232	2.4
1928	177	2688	1.6
1929	213	5604	3.4
1930	197	3363	2.1

Taulukko 2: Varsinaisten siirtolaisuusjuttujen lukumäärä, palstasentit ja osuus promilleina tutkimuksen peruslehtien kokonaisvolyymeista vuosina 1945–1984.

Vuosi	Lehti HS			SS			VBL		
	lkm	pcm	prom	lkm	pcm	prom	lkm	pcm	prom
1945	48	771	0.3	74	1822	1.6	118	8256	13.1
1946	90	2043	1.3	86	3390	3.7	112	10786	22.6
1947	39	720	0.5	60	1722	1.7	110	14828	28.8
1948	45	618	0.4	62	1518	1.5	122	13602	27.1
1949	63	2073	1.0	106	3390	2.7	120	10352	16.7
1950	51	2241	1.1	32	562	0.4	196	11486	17.1
1951	30	1239	0.6	54	1476	1.1	146	10200	15.6
1952	57	1014	0.4	52	1384	1.0	168	8902	13.8
1953	36	909	0.3	54	1768	1.2	168	13854	20.3
1954	30	522	0.2	44	1132	0.7	194	11536	15.8
1955	81	2340	0.7	66	2150	1.2	168	10378	13.8
1956	30	585	0.2
1957	54	2223	0.6
1958	69	3876	1.0
1959	66	1884	0.5
1960	36	1251	0.3
1961	48	2334	0.5
1962	15	453	0.1
1963	18	714	0.2
1964	63	1173	0.2
1965	33	825	0.2	40	1842	1.0	64	2262	2.1
1966	54	2445	0.4	16	818	0.5	94	4000	3.6
1967	48	2211	0.4	54	2020	1.2	78	3492	3.2
1968	45	1092	0.2	34	2030	1.1	82	3074	2.5
1969	63	3621	0.7	24	560	0.3	156	6922	5.2
1970	48	2208	0.4	56	2060	1.2	220	10942	8.0
1971	36	1953	0.3	36	1350	0.7	210	7262	5.2
1972	51	2499	0.4	38	1494	0.9	192	6678	4.7
1973	105	6156	0.9	40	1980	1.3	252	12310	8.4
1974	87	5346	0.8	36	1992	1.3	208	8722	5.9
1975	192	7995	1.3	46	2384	1.7	230	10864	7.2
1976	210	10401	1.8	36	1750	0.7	244	10716	7.0
1977	207	8199	1.4	26	1246	1.0	168	9104	5.9
1978	93	4098	0.7	26	860	0.7	158	6500	4.1
1979	222	15348	2.5	32	2056	1.6	124	3770	2.3
1980	198	8910	1.4	8	378	0.3	84	3280	1.9
1981	93	5796	0.8	10	244	0.2	90	4438	2.5
1982	108	8022	1.2	18	918	0.7	74	3816	2.0
1983	123	9759	1.3	36	2266	1.7	56	3788	1.9
1984	150	9639	1.2	52	3994	2.7	48	1568	0.7

Taulukko 1. Jutussa käsiteltyjen siirtolaisten kansallisuus tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1880–1930 (lkm, pcm ja %).

	Lehti US/US				TM/SS				VBL			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
Vain suomalaisia	6157	74	112993	72	2763	67	91279	67	3094	74	36919	54
Suomalaisia ja muita	321	4	8589	5	231	6	10464	8	213	5	5539	8
Ei lainkaan suomalaisia	848	10	17417	11	569	14	17491	13	671	16	22379	33
Suomessa asuvia ulkomaalaisia	670	8	13646	9	395	9	12630	9	71	2	1201	2
Kansallisuutta ei käsitelty	290	3	3913	2	177	4	3723	3	127	3	1766	3
Yhteensä	8286	100	156558	100	4135	100	135587	100	4176	100	67804	100

Taulukko 2. Siirtolaisuuden kohdemaat tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1880–1930 (lkm, pcm ja %).¹

	Lehti US/US				TM/SS				VBL			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
Pohjois-Amerikka	4550	55	92863	59	2156	52	78915	58	2733	65	52550	77
Pohjoismaat	1044	13	23165	15	650	16	19434	15	200	5	3165	5
Itä-Eurooppa	982	12	18000	12	695	17	20519	15	107	3	1702	3
Muu Eurooppa	87	1	982	1	99	2	2843	2	47	1	1235	2
Etelä-Amerikka	139	2	2885	2	66	2	2366	2	68	2	1516	2
Lähi-Itä	9	0	259	0	7	0	162	0
Afrikka	49	0	529	0	13	0	222	0	37	1	538	1
Aasia	8	0	305	0	4	0	142	0
Oseania	128	1	2126	1	107	3	3818	3	52	1	693	1
Muut maat	382	5	8171	5	61	1	3100	2	106	3	2547	4
Ei mainintaa	925	11	7837	5	271	7	3806	3	815	19	3554	5
Yhteensä	8286	100	156558	100	4135	100	135587	100	4176	100	67804	100

1 Uuden Suomettaren/Uuden Suomen luokittelu poikkeaa muista siten, että Pohjoismaiden osuus on laskettu yhteen Ruotsin ja kansallisuus-muuttujan "ulkomaalaiset Suomessa"-luokan osuuksista, Itä-Eurooppa sisältää Venäjän/Neuvostoliiton, muu Eurooppa Keski-Euroopan ja Oseania Australian.

Taulukko 3. Jutun aihe tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1880–1930 (lkm, pcm ja %).

	Lehti US/US				TM/SS				VBL			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
Yks. siirtolaiskohtalo	317	4	6993	4	313	7	14196	10	191	5	6676	10
Yl. siirtolaisaihe	2285	28	38902	25	1267	31	36119	27	2198	53	30844	45
Siirtolaispolitiikka	852	10	16791	11	557	13	13530	10	214	5	3040	4
Siirtolaiset kohdemaassa	3517	42	70194	45	1413	34	52062	38	1043	25	20776	31
Paluumuutto	419	5	4339	3	73	2	1361	1	259	6	1364	2
Tiede-, kulttuuri- ja urheilusiirtolaisuus	111	1	2625	2	31	1	661	1	12	0	338	0
Muu aihe	785	9	16714	11	481	12	17658	13	259	6	4766	7
Yhteensä	8286	100	156558	100	4135	100	135587	100	4176	100	67804	100

Taulukko 4. Juttujen pituus tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1880–1930 (lkm, pcm ja %).

	Lehti US/US				TM/SS				VBL			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
1–3 cm	1698	20	3593	2	300	7	738	0	1257	30	2393	4
4–10 cm	3112	38	19792	13	1216	30	8269	6	1310	31	8296	12
11–30 cm	2086	25	36791	24	1313	32	24089	18	991	24	17760	26
31–100 cm	1146	14	62302	40	1003	24	55039	41	538	13	29661	44
101–300 cm	243	3	33508	21	292	7	43536	32	80	2	9694	14
300 cm –	1	0	572	0	11	0	3916	3	-	-	-	-
Yhteensä	8286	100	156558	100	4135	100	135587	100	4176	100	67804	100

Taulukko 5. Juttutyyppi tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1880–1930 (lkm, pcm ja %).

	Lehti US/US				TM/SS				VBL			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
Pääkirjoitus	124	1	9904	6	99	2	6612	5	87	2	4863	7
Artikkeli	496	6	34688	22	605	15	44796	33	245	6	14382	21
Uutinen	7159	86	85094	54	2952	71	50681	37	3603	86	35362	52
Yleisönosasto / vast.	127	2	4463	3	59	2	2202	2	19	0	491	1
Kertomus/pakina	380	5	22409	14	420	10	31296	23	222	5	12706	19
Yhteensä	8286	100	156558	100	4135	100	135587	100	4176	100	67804	100

Taulukko 6. Jutun tekijä tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1880–1930 (lkm, pcm ja %).

	Lehti US/US				TM/SS				VBL			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
Toimitus	7087	86	98191	63	2699	65	47926	35	3039	73	31230	46
Uutistoimisto	263	3	2474	2	122	3	1505	1	91	2	960	1
Ulkopuol. asiantuntija tai vaikuttaja	813	10	51359	33	1255	30	83610	62	1026	25	35189	52
Lukijat	112	1	3955	3	56	2	2123	2	18	0	412	1
Muu	11	0	579	0	3	0	399	0	2	0	13	0
Yhteensä	8286	100	156558	100	4135	100	135587	100	4176	100	67804	100

Taulukko 7. Suhtautuminen siirtolaisuuteen tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1880–1930 (lkm, pcm ja %).

	Lehti US/US				TM/SS				VBL			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
Myönteinen	13	0	518	0	52	1	2914	2	4	0	282	0
Neutraali	102	1	7718	6	111	3	6645	5	41	1	2105	3
Kielteinen	234	3	8450	5	178	4	5804	4	120	3	4334	6
Ei kannanottoa	7937	96	139872	89	3794	92	120224	89	4011	96	61083	90
Yhteensä	8286	100	156558	100	4135	100	135587	100	4176	100	67804	99

LIITE 6

Taulukko 1: Siirtolaisten kansallisuus tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1945–1984.

	Lehti HS				SS				VBL			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
Vain suomalaisia	2148	69	100545	69	1118	83	44740	85	3318	75	210662	85
Suomalaisia ja muita	189	6	10518	7	62	5	2868	5	240	5	12046	5
Ei lainkaan suomalaisia	441	14	17319	12	66	5	1956	4	634	14	17586	7
Suomessa asuvia ulkomaalaisia	186	6	10422	7	34	2	986	2	132	3	4640	2
Kansallisuutta ei käsitelty	171	5	6429	5	64	5	2158	4	130	3	2754	1
Yhteensä	3135	100	145206	100	1344	100	52618	100	4454	100	247688	100

Taulukko 2: Siirtolaisuuden kohdealue tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1945–1984.

	Lehti HS				SS				VBL			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
Pohjois-Amerikka	618	20	24216	17	462	34	18666	35	1188	27	55896	23
Pohjoismaat	1770	56	87876	60	652	48	26148	50	2252	51	89374	36
Muu Eurooppa	294	9	13533	9	48	4	1918	4	268	6	7866	3
Etelä-Amerikka	45	1	1338	1	34	2	1502	3	38	1	1170	1
Lähi-Itä	21	1	1728	1	6	0	50	0	24	0	280	0
Afrikka	6	0	213	0	4	1	88	0	8	0	252	0
Aasia	12	1	573	1	14	1	476	1	18	0	554	0
Oseania	114	4	4128	3	38	3	1066	2	42	1	1928	1
Muut maat	141	4	7872	5	38	3	1018	2	390	9	84972	34
Ei mainintaa	114	4	3729	3	48	4	1686	3	226	5	5396	2
Yhteensä	3135	100	145206	100	1344	100	52618	100	4454	100	247688	100

Taulukko 3: Jutun aihe tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa jaksolla 1945–1984.

	Lehti HS				SS				VBL			
	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%	kpl	%	pcm	%
Yks. siirtolaiskohtalo	417	13	14490	10	164	12	4444	8	598	13	17698	7
Yl. siirtolaisaihe	954	29	41307	29	450	33	15098	29	1196	27	43810	18
Siirtolaispolitiikka	387	12	14739	10	184	14	7208	14	366	8	10532	4
Siirtolaiset kohdemaassa	678	21	45402	31	224	17	16130	31	738	17	36766	15
Paluumuutto	222	7	6729	5	56	4	2056	4	290	7	14290	6
Tiede-, kulttuuri- ja urheilusiirtolaisuus	315	10	11970	8	8	1	162	0	260	6	7786	3
Muu aihe	273	8	10569	7	258	19	7520	14	1006	22	116806	47
Yhteensä	3135	100	145206	100	1344	100	52618	100	4454	100	247688	100

LIITE 7

**VARSINAISEN SIIRTOLAISUUSKIRJOITTELUN SISÄLTÖÄ KUVAAVAT
AIKASARJAT VUOSILTA 1880–1930.**

Taulukko 1: Siirtolaisten kansallisuus tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).¹

Vuosi	Lehti US/US					TM/SS					VBL				
	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
1880	55	-	42	1	2	61	8	31	-	-
1881	14	3	83	-	0	25	10	64	-	1
1882	93	6	0	-	1	17	29	53	-	1
1883	51	13	3	-	33	11	7	82	-	0
1884	64	24	8	4	-	9	7	84	-	-
1885	100	-	0	-	-	31	27	19	-	23
1886	99	-	-	-	1	55	34	6	-	5
1887	92	8	-	-	-	65	18	15	-	2
1888	67	18	15	-	-	42	33	19	-	6
1889	76	9	8	-	7	67	4	23	3	3
1890	90	-	10	-	-	76	5	19	-	0
1891	69	5	15	9	2
1892	86	1	9	-	4
1893	94	6	-	-	-
1894	99	1	-	-	-
1895	99	1	-	-	-	77	13	10	-	-
1896	95	1	3	-	1	82	11	3	4	-
1897	100	-	-	-	-	99	-	-	1	-
1898	98	-	-	-	2	95	2	-	3	-
1899	87	1	4	-	8	91	3	6	0	-	83	6	8	2	1
1900	87	11	2	-	0	89	3	6	1	1	80	5	14	0	1
1901	89	2	9	0	-	91	3	4	-	2	65	2	30	-	3
1902	89	4	6	-	1	88	3	8	0	1	35	1	62	-	2
1903	74	10	14	0	2	89	3	6	-	2	41	13	44	1	1
1904	84	7	2	3	4	69	17	13	0	1	57	8	33	1	1
1905	77	1	15	3	4	83	1	15	1	-	75	2	18	0	5
1906	67	11	18	3	1	73	5	15	4	3	75	3	17	4	1
1907	65	4	22	7	2	54	10	12	15	9	62	8	27	2	1
1908	72	10	4	13	1	75	6	5	14	0	62	21	13	2	2
1909	59	1	7	33	0	53	10	5	32	0	67	4	23	5	1
1910	61	7	9	21	0	36	3	50	9	2	59	2	30	4	5
1911	71	6	14	6	3	63	9	4	22	2	62	9	18	1	10
1912	64	6	5	23	2	77	3	6	14	0	70	3	12	12	3
1913	43	3	17	33	4	57	4	15	19	5
1914	60	12	15	11	2	59	14	17	4	6
1915	94	4	-	1	1	56	6	37	0	1
1916	96	1	1	1	1	54	14	31	1	0
1917	91	0	5	3	1	45	11	6	32	6
1918	65	3	3	28	1	60/66	-/-	-/7	40/27	-/-	37	-	60	2	1
1919	68	4	7	19	2	57	0	19	23	1	45	8	34	7	6
1920	85	1	7	5	2	64	8	18	9	1	41	13	42	3	1
1921	87	6	3	3	1	87	5	3	4	1	55	11	26	4	4
1922	86	2	2	5	5	85	3	3	4	5	37	9	46	2	6
1923	76	12	3	2	7	76	8	3	5	8	48	12	30	1	9
1924	82	5	5	1	7	67	23	5	2	3
1925	75	12	7	3	3	33	47	14	2	4
1926	89	4	2	3	2	61	1	21	0	17
1927	87	9	2	1	1
1928	92	1	4	2	1
1929	84	6	2	1	7
1930	75	2	4	16	3

Kansallisuuden luokittelu

1. Vain suomalaisia
2. Suomalaisia ja muita
3. Ei lainkaan suomalaisia
4. Suomessa asuvia ulkomaalaisia
5. Kansallisuutta ei käsitelty

1 Tämän liitteen taulukoiden 1–7 muuttujien luokkien prosenttijakautumien perusluvut ovat liitteen 4 taulukossa 1.

Taulukko 2: Jutun aihe Uuden Suomettaren/Uuden Suomen varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

Vuosi	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1880	15	45	11	26	-	-	3
1881	-	4	2	92	-	-	2
1882	-	84	-	6	8	-	2
1883	-	44	-	54	2	-	-
1884	2	21	4	72	1	-	0
1885	-	56	-	38	5	-	-
1886	1	6	-	91	2	-	-
1887	44	40	-	15	-	-	-
1888	3	90	-	4	3	-	-
1889	1	47	3	41	1	-	7
1890	1	70	3	19	1	-	6
1891	9	41	5	33	2	-	10
1892	-	36	11	49	1	-	3
1893	-	52	4	35	5	-	4
1894	-	36	1	55	3	-	5
1895	1	37	1	59	2	-	-
1896	-	75	1	20	4	-	-
1897	7	64	1	26	2	-	-
1898	1	61	-	36	-	-	1
1899	8	65	0	27	-	-	-
1900	2	49	2	41	0	-	6
1901	2	49	1	49	-	-	3
1902	1	39	0	60	0	-	0
1903	4	30	5	57	1	2	1
1904	3	35	2	54	1	0	5
1905	8	18	3	52	2	-	17
1906	7	28	5	52	3	0	5
1907	6	23	7	59	1	-	4
1908	6	13	6	49	1	-	25
1909	3	29	11	39	0	2	16
1910	15	21	6	50	0	0	8
1911	9	26	2	50	1	6	6
1912	5	28	11	29	0	10	17
1913	6	23	31	28	0	4	8
1914	7	19	15	42	12	2	3
1915	12	9	6	51	5	2	16
1916	3	18	10	49	-	1	19
1917	5	8	3	62	18	-	4
1918	0	2	20	55	11	0	12
1919	0	2	24	61	5	6	3
1920	5	4	7	44	8	0	32
1921	2	11	11	46	15	1	14
1922	2	14	26	40	11	-	7
1923	3	18	21	49	2	1	6
1924	1	37	15	37	1	1	8
1925	6	24	7	49	-	0	14
1926	3	16	8	43	0	-	30
1927	0	16	14	39	1	0	30
1928	5	20	10	30	1	2	32
1929	0	29	36	24	1	0	10
1930	11	28	17	19	1	3	20

Aiheen luokittelu

1. Yksityinen siirtolaiskohtalo
2. Yleinen siirtolaisaihe
3. Siirtolaispolitiikka
4. Siirtolaiset kohdemaassa
5. Paluumuutto
6. Tiede-, kulttuuri- ja urheilu siirtolaisuus
7. Muu aihe

Taulukko 3: Jutun aihe Työmiehen/Suomen Sosialidemokraatin varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1895–1926 (% palstasenteistä).

Vuosi	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895	-	42	-	54	1	-	3
1896	9	20	-	71	-	-	-
1897	-	18	-	82	-	-	-
1898	-	4	1	76	2	-	17
1899	8	43	1	34	0	-	14
1900	4	39	1	54	-	-	2
1901	14	42	2	35	0	-	7
1902	2	42	2	48	2	-	4
1903	9	32	3	56	-	-	0
1904	12	22	4	54	4	-	4
1905	8	27	0	60	0	-	5
1906	0	25	4	53	-	-	18
1907	8	18	12	35	2	1	24
1908	4	22	4	24	-	-	46
1909	4	25	8	36	0	0	27
1910	52	18	4	16	0	0	10
1911	5	43	21	25	1	1	4
1912	3	15	10	54	0	4	14
1913	12	23	19	36	0	1	9
1914	4	32	4	51	0	-	9
1915	21	17	7	52	1	-	2
1916	22	17	4	50	-	-	7
1917	5	24	13	51	1	-	6
1918	-/-	-/-	-/12	31/37	-/-	-/-	69/51
1919	6	12	18	30	4	-	30
1920	1	43	6	21	2	0	27
1921	6	19	18	44	7	-	6
1922	22	13	18	21	1	0	25
1923	10	23	20	11	-	-	36
1924	3	24	17	54	-	-	2
1925	4	64	10	17	-	-	5
1926	9	15	29	39	-	0	8
1927
1928
1929
1930

Aiheen luokittelu

1. Yksityinen siirtolaiskohtalo
2. Yleinen siirtolaisaihe
3. Siirtolaispolitiikka
4. Siirtolaiset kohdemaassa
5. Paluumuutto
6. Tiede-, kulttuuri- ja urheilupolitiikka
7. Muu aihe

Taulukko 4: Jutun aihe Vasabladetin varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1890, 1899–1912 ja 1918–1923 (% palstasenteistä).

Vuosi	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1880	-	55	2	18	-	-	25
1881	67	32	-	1	0	-	-
1882	5	43	7	44	1	-	-
1883	7	17	0	75	0	-	1
1884	78	13	-	5	2	-	2
1885	9	46	22	4	8	-	11
1886	3	72	-	19	1	-	5
1887	7	79	2	10	1	-	1
1888	3	74	6	15	1	-	1
1889	9	50	6	28	0	-	7
1890	6	56	0	31	2	-	3
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899	2	60	7	23	0	1	7
1900	13	67	2	15	0	-	3
1901	26	25	2	40	0	-	7
1902	5	65	2	23	0	-	5
1903	2	60	5	25	4	-	4
1904	20	25	2	31	1	6	15
1905	9	27	4	50	0	-	10
1906	4	36	2	54	1	-	3
1907	8	40	4	40	5	1	2
1908	5	59	1	21	7	0	7
1909	10	49	1	28	2	-	10
1910	6	41	5	45	2	-	1
1911	8	44	1	33	4	-	10
1912	10	36	13	16	5	1	20
1913
1914
1915
1916
1917
1918	9	19	5	53	0	-	14
1919	15	25	7	34	6	-	13
1920	11	34	3	37	7	-	8
1921	5	43	5	31	1	-	15
1922	32	16	18	27	0	1	6
1923	4	48	18	20	-	0	10
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930

Aiheen luokittelu

1. Yksityinen siirtolaiskohtalo
2. Yleinen siirtolaisaihe
3. Siirtolaispolitiikka
4. Siirtolaiset kohdemaassa
5. Paluumuutto
6. Tiede-, kulttuuri- ja urheilusiirtolaisuus
7. Muu aihe

Taulukko 5: Juttutyyppi tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoituksessa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

Vuosi	Lehti US/US					TM/SS					VBL				
	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
1880	9	38	43	-	10	16	-	59	-	25
1881	5	8	6	-	81	-	11	23	-	66
1882	35	23	42	-	-	5	29	64	-	2
1883	-	38	29	-	33	6	0	17	-	77
1884	19	58	21	0	2	-	7	21	-	72
1885	-	67	33	-	-	19	2	77	-	-
1886	-	78	22	-	-	17	6	72	-	5
1887	-	-	50	-	50	11	28	54	-	7
1888	-	38	42	-	20	38	14	37	-	11
1889	19	37	27	6	11	1	45	52	-	2
1890	2	29	20	1	48	28	10	47	-	15
1891	16	33	37	1	13
1892	13	43	33	1	10
1893	11	13	53	-	23
1894	10	35	55	-	-
1895	13	11	57	19	-	-	27	59	-	14
1896	65	3	32	-	-	-	38	53	-	9
1897	22	40	29	2	7	-	40	60	-	-
1898	39	20	41	-	-	-	54	32	-	14
1899	28	28	30	6	8	22	42	21	2	13	6	22	65	2	5
1900	-	16	74	-	10	22	39	33	-	6	11	18	53	-	18
1901	-	20	67	4	9	22	33	26	-	19	4	4	60	0	32
1902	-	7	90	-	3	10	48	19	4	19	1	55	35	-	9
1903	2	19	66	2	11	11	44	28	2	15	5	42	43	1	9
1904	0	13	81	1	5	4	28	30	1	37	4	10	55	1	30
1905	5	15	60	3	17	3	42	24	2	29	3	9	71	-	17
1906	-	8	47	5	40	-	44	40	10	6	10	13	60	1	16
1907	3	4	63	2	28	-	42	41	3	14	-	21	50	1	28
1908	7	11	49	8	25	6	54	31	1	8	9	17	66	-	8
1909	14	10	46	9	21	9	30	49	4	8	5	17	47	-	31
1910	9	8	54	3	26	3	14	25	2	56	5	12	69	0	14
1911	5	21	46	0	28	4	32	29	1	34	11	3	63	-	23
1912	7	14	67	7	5	5	20	49	0	26	8	3	69	0	20
1913	9	11	67	3	10	0	23	47	2	28
1914	1	21	67	1	10	0	45	30	2	23
1915	-	32	57	-	11	0	22	29	-	49
1916	6	29	65	-	-	4	6	48	0	41
1917	-	8	92	-	-	0	21	52	7	20
1918	-	17	73	7	3	8/-	-/-	92/100	-/-	-/-	-	28	56	-	16
1919	2	32	61	2	3	4	7	72	1	16	-	23	68	-	9
1920	1	33	62	2	2	-	33	65	1	1	11	22	49	3	15
1921	7	31	56	2	4	1	25	47	2	25	5	28	49	5	13
1922	2	30	60	7	1	2	16	51	-	31	7	9	63	-	21
1923	3	42	48	1	6	6	17	43	-	34	14	13	68	1	4
1924	5	26	62	1	6	-	60	30	-	10
1925	-	24	71	2	3	1	71	21	1	6
1926	6	29	53	1	11	-	70	30	-	-
1927	3	32	61	2	2
1928	2	33	61	4	-
1929	5	48	47	-	0
1930	4	5	79	2	10

Juttutyyppien luokittelu

1. Pääkirjoitus
2. Artikkelit
3. Uutinen
4. Yleisönosasto tai vastaava
5. Kertomus tai pakina

Taulukko 6: Jutun tekijä tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoituksissa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

Vuosi	Lehti US/US					TM/SS					VBL				
	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
1880	73	-	27	-	-	38	2	60	-	-
1881	7	-	93	0	-	12	-	88	-	-
1882	62	19	19	-	-	30	-	70	-	-
1883	29	-	71	-	-	12	-	88	-	-
1884	35	8	57	0	-	14	-	86	-	-
1885	56	-	44	-	-	71	-	29	-	-
1886	22	-	78	-	-	43	1	56	-	-
1887	50	-	50	-	-	50	-	50	-	-
1888	62	-	38	-	-	33	-	67	-	-
1889	38	-	62	-	-	36	2	62	-	-
1890	19	-	81	-	-	41	3	56	-	-
1891	55	-	45	-	-
1892	50	0	49	1	-
1893	63	-	37	-	-
1894	84	-	16	-	-
1895	57	-	43	-	-	64	-	36	-	-
1896	57	-	43	-	-	45	-	55	-	-
1897	46	-	52	2	-	33	-	67	-	-
1898	89	2	9	-	-	26	3	71	-	-
1899	54	-	35	6	5	33	-	65	2	-	42	1	55	2	-
1900	60	0	40	-	-	33	-	67	-	0	34	2	64	-	-
1901	79	-	21	-	-	30	-	70	-	-	37	-	63	0	-
1902	90	-	10	-	-	20	-	76	4	-	33	-	67	-	-
1903	72	1	25	2	-	27	-	71	2	-	40	1	58	1	-
1904	83	1	15	1	0	26	1	72	1	-	46	0	53	1	-
1905	69	1	27	3	-	20	-	78	2	-	67	0	33	-	-
1906	48	1	46	5	-	33	1	56	10	0	59	1	39	1	0
1907	63	-	35	1	1	28	0	69	3	-	47	3	49	1	-
1908	58	0	31	7	4	34	-	65	1	-	53	1	46	-	-
1909	62	-	27	8	3	44	0	52	4	-	37	2	61	-	-
1910	63	-	34	3	0	25	2	71	2	-	64	-	36	0	-
1911	50	0	48	2	-	33	1	65	1	-	51	-	49	-	-
1912	72	0	21	7	-	47	-	53	0	-	56	-	42	0	-
1913	78	1	19	3	-	44	-	54	2	-
1914	67	1	31	1	-	33	-	65	2	-
1915	64	-	36	-	-	36	0	64	-	-
1916	75	7	18	-	-	38	2	60	0	-
1917	92	-	8	-	-	41	-	52	7	-
1918	82	4	9	5	-	16/100	-/	34/-	-/	50/-	68	0	32	-	0
1919	76	4	18	2	-	64	9	42	1	-	54	3	43	-	-
1920	70	4	24	2	-	56	1	42	1	-	58	7	35	-	-
1921	77	1	19	3	-	44	2	52	2	-	54	2	39	5	-
1922	70	1	21	8	-	40	3	57	-	-	63	2	35	-	-
1923	56	4	40	0	-	51	4	45	-	-	84	5	10	1	-
1924	67	7	25	1	-	19	8	73	-	-
1925	69	7	22	2	-	24	2	73	1	-
1926	74	2	22	2	-	25	3	72	-	-
1927	69	5	24	2	0
1928	68	2	27	3	-
1929	56	2	42	-	-
1930	73	3	23	1	0

Jutun tekijän luokittelu

1. Toimitus
2. Uutistoimisto
3. Ulkopuolinen asiantuntija tai vaikuttaja
4. Lukijat
5. Muu

Taulukko 7: Suhtautuminen siirtolaisuuteen tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1880–1930 (% palstasenteistä).

Vuosi	Lehti US/US				TM/SS				VBL			
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
1880	-	0	17	83	-	19	-	81
1881	-	-	2	98	-	-	12	88
1882	8	19	51	22	-	-	6	94
1883	-	16	34	50	-	-	6	94
1884	-	9	8	83	-	11	9	80
1885	-	-	70	30	-	-	8	92
1886	-	-	27	73	-	-	9	91
1887	-	-	51	49	-	14	7	79
1888	-	18	23	59	-	76	3	21
1889	-	15	11	74	-	8	8	84
1890	-	10	22	68	-	12	10	78
1891	-	4	28	68
1892	0	17	15	68
1893	9	10	4	77
1894	-	10	1	89
1895	-	13	0	87	-	-	14	86
1896	-	64	6	30	-	-	1	99
1897	-	13	9	78	-	10	-	90
1898	-	9	1	90	-	-	-	100
1899	-	11	26	63	23	16	13	48	-	11	5	84
1900	-	3	15	82	14	11	1	74	-	-	8	92
1901	-	2	11	87	7	20	2	71	-	-	3	97
1902	-	-	7	93	13	16	5	66	-	2	1	97
1903	1	5	10	84	2	3	9	86	-	3	2	95
1904	-	3	8	89	1	5	12	82	-	-	0	100
1905	-	-	3	97	-	7	7	86	-	-	-	100
1906	-	13	-	87	2	4	4	90	4	1	0	95
1907	-	4	3	93	-	4	10	86	-	1	25	74
1908	-	-	1	99	-	5	5	90	-	2	36	62
1909	-	5	15	80	2	4	18	76	2	6	17	75
1910	-	12	10	78	-	3	5	92	1	3	5	91
1911	1	9	3	87	-	7	4	89	-	6	16	78
1912	1	7	6	86	-	4	3	93	-	6	12	82
1913	-	3	1	96	-	2	3	95
1914	-	3	0	97	-	5	2	93
1915	2	-	8	90	-	-	-	100
1916	-	-	-	100	-	4	-	96
1917	-	-	-	100	-	0	1	99
1918	-	-	1	99	-/-	-/-	-/8	100/92	-	-	-	100
1919	-	-	3	97	-	-	-	100	5	-	5	90
1920	1	-	1	98	-	-	-	100	-	2	2	96
1921	-	6	1	93	-	4	1	95	-	3	2	95
1922	0	-	1	99	-	1	1	98	-	-	-	100
1923	2	1	0	97	3	7	-	90	-	-	3	97
1924	-	6	2	92	-	8	2	90
1925	-	-	1	99	-	-	-	100
1926	-	2	-	98	-	-	5	95
1927	-	8	-	92
1928	-	4	3	93
1929	-	1	-	99
1930	-	-	2	98

Siirtolaisuuteen suhtautumisen luokittelu

1. Myönteinen
2. Neutraali
3. Kielteinen
4. Ei kannanottoa

LIITE 8

**VARSINAISEN SIIRTOLAISUUSKIRJOITTELUN SISÄLTÖÄ KUVAAVAT
AIKASARJAT VUOSILTA 1945–1984**

LIITE 8

Taulukko 1: Siirtolaisten kansallisuus tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).¹

Vuosi	Lehti HS					SS					VBL				
	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
1945	62	2	22	10	4	63	7	8	3	19	88	-	9	1	2
1946	63	1	13	4	19	95	-	2	0	3	98	0	1	1	0
1947	94	-	6	-	-	92	1	1	6	-	97	-	2	1	-
1948	81	6	9	4	-	95	-	5	-	-	98	0	2	-	0
1949	92	5	-	-	3	92	0	5	3	-	96	-	3	-	1
1950	82	-	12	-	6	96	2	-	-	2	93	1	6	-	0
1951	99	-	-	-	1	93	1	6	-	-	97	0	1	1	1
1952	95	1	4	-	-	70	3	23	-	4	92	2	5	-	1
1953	86	-	14	-	-	96	4	-	-	-	96	1	2	-	1
1954	95	5	-	-	-	82	-	18	-	-	92	3	2	1	2
1955	63	-	3	21	13	80	-	12	-	8	90	0	9	-	1
1956	96	2	2	-	-
1957	99	-	-	1	-
1958	76	12	6	5	1
1959	75	-	22	3	-
1960	83	-	3	5	9
1961	79	-	18	-	3
1962	13	-	40	-	47
1963	61	-	-	-	39
1964	80	-	2	-	18
1965	100	-	-	-	-	96	-	-	-	4	87	1	9	-	3
1966	54	17	18	-	11	100	-	-	-	-	92	2	6	-	0
1967	81	6	5	2	6	69	25	3	-	3	88	2	10	-	0
1968	100	-	-	-	-	89	-	11	-	-	81	4	15	-	-
1969	89	-	2	-	9	77	3	-	-	20	80	1	17	1	1
1970	84	10	6	-	-	93	1	3	3	-	79	10	5	5	1
1971	83	1	13	-	3	100	-	-	-	-	60	19	11	9	1
1972	79	-	6	-	15	92	4	-	-	4	72	3	19	5	1
1973	82	11	2	3	2	88	5	5	-	2	79	13	7	1	-
1974	67	3	9	-	21	48	8	3	1	40	77	12	5	6	-
1975	60	3	18	18	1	91	9	-	-	-	80	8	10	2	0
1976	57	6	21	15	1	71	29	-	-	-	73	14	11	1	1
1977	70	2	21	5	2	94	6	-	-	-	71	9	19	0	1
1978	65	5	14	-	16	89	1	-	10	-	71	3	21	0	5
1979	67	9	11	13	0	90	-	-	10	-	71	18	6	4	1
1980	60	2	22	14	2	72	-	28	-	-	62	12	9	17	-
1981	52	28	16	4	-	63	-	-	-	37	65	15	7	13	-
1982	61	10	1	23	5	87	13	-	-	-	70	15	3	5	7
1983	79	9	5	4	3	47	32	-	12	9	77	-	7	1	15
1984	53	23	21	1	2	98	1	-	-	1	64	3	28	3	2

Kansallisuuden luokittelu

1. Vain suomalaisia
2. Suomalaisia ja muita
3. Ei lainkaan suomalaisia
4. Suomessa asuvia ulkomaalaisia
5. Kansallisuutta ei käsitelty

¹ Tämän liitteen taulukoiden 1–7 muuttujien luokkien prosenttijakautumien perusluvut ovat liitteen 4 taulukossa 2.

Taulukko 2: Jutun aihe Helsingin Sanomien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Vuosi	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1945	2	7	6	67	2	-	16
1946	17	3	36	11	-	8	25
1947	20	11	4	-	35	-	30
1948	5	68	-	7	-	2	18
1949	5	30	4	45	-	2	14
1950	34	23	-	15	-	2	26
1951	1	33	-	65	-	-	1
1952	23	57	-	20	-	-	-
1953	-	53	-	31	6	-	10
1954	45	8	-	20	7	-	20
1955	18	36	14	29	-	-	3
1956	11	26	12	29	-	-	22
1957	11	69	-	5	-	2	13
1958	52	3	-	29	-	11	5
1959	56	27	4	-	-	-	13
1960	30	14	9	40	3	-	4
1961	18	43	-	24	11	-	-
1962	25	28	47	-	-	-	-
1963	-	68	-	-	-	-	32
1964	27	30	-	43	-	-	-
1965	3	84	-	-	-	-	13
1966	-	82	5	11	-	-	2
1967	12	82	6	-	-	-	-
1968	13	79	-	-	-	8	-
1969	9	25	42	23	-	-	1
1970	27	44	6	23	-	-	-
1971	-	23	10	40	14	-	13
1972	-	72	13	-	6	-	9
1973	-	27	37	17	18	-	1
1974	-	46	14	40	-	-	-
1975	1	23	6	20	3	24	23
1976	5	48	2	28	5	7	5
1977	1	15	6	58	-	11	9
1978	2	36	15	28	-	6	13
1979	7	32	7	23	1	16	14
1980	9	17	2	42	0	22	8
1981	5	10	3	48	22	12	-
1982	21	18	4	41	12	4	-
1983	7	6	13	55	14	4	1
1984	9	4	30	37	1	17	2

Jutun aiheen luokittelu

1. Yksityinen siirtolaiskohtalo
2. Yleinen siirtolaisaihe
3. Siirtolaispolitiikka
4. Siirtolaiset kohdemaassa
5. Paluumuutto
6. Tiede-, kulttuuri- ja urheilusiirtolaisuus
7. Muu aihe

Taulukko 3: Jutun aihe Suomen Sosialidemokraatin varsinaisessa siirtolaisuuskirjoituksessa vuosina 1945–1955 ja 1965–1984 (% palstasenteistä).

Vuosi	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1945	3	67	25	2	3	-	-
1946	1	41	2	51	4	1	-
1947	10	10	8	28	2	-	42
1948	11	29	3	4	15	-	38
1949	10	20	6	1	2	-	61
1950	12	31	2	-	-	-	55
1951	5	31	1	29	-	-	34
1952	-	36	8	22	7	-	27
1953	31	24	-	15	3	-	26
1954	7	68	-	19	3	-	4
1955	11	61	-	3	-	-	25
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965	15	21	14	35	-	-	15
1966	-	9	-	82	-	5	4
1967	17	20	29	22	-	-	12
1968	22	19	28	29	2	-	-
1969	10	40	36	3	-	-	11
1970	4	44	20	19	4	-	9
1971	12	-	18	22	11	-	37
1972	-	25	12	46	8	-	9
1973	-	20	19	34	24	-	3
1974	8	54	22	16	-	-	-
1975	-	41	23	36	-	-	-
1976	6	52	10	33	-	-	-
1977	-	21	14	61	-	-	4
1978	-	9	40	40	-	10	1
1979	6	18	10	66	-	-	-
1980	-	28	14	58	-	-	-
1981	-	47	7	37	9	-	-
1982	21	27	13	33	6	-	-
1983	12	8	7	42	14	-	17
1984	11	1	27	58	3	-	-

Aiheen luokittelu

1. Yksityinen siirtolaiskohtalo
2. Yleinen siirtolaisaihe
3. Siirtolaispolitiikka
4. Siirtolaiset kohdemaassa
5. Paluumuutto
6. Tiede-, kulttuuri- ja urheilusiirtolaisuus
7. Muu aihe

Taulukko 4: Jutun aihe Vasabladetin varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1955 ja 1965–1984 (% palstasenteistä).

Vuosi	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1945	3	8	2	0	2	3	82
1946	1	1	1	2	3	0	92
1947	0	0	1	1	-	0	96
1948	0	3	0	0	-	0	97
1949	3	3	1	3	0	2	88
1950	2	9	1	9	1	5	73
1951	5	16	1	8	-	2	68
1952	4	9	1	11	-	1	74
1953	3	11	1	6	1	-	78
1954	5	7	3	10	-	1	74
1955	9	3	1	11	1	5	70
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965	21	17	4	6	4	0	48
1966	11	13	1	47	0	1	27
1967	19	16	1	23	15	10	16
1968	27	20	15	22	3	4	9
1969	20	29	2	26	9	4	10
1970	9	26	12	38	9	2	4
1971	7	22	9	38	12	4	7
1972	7	27	5	20	21	7	13
1973	3	22	7	27	23	4	14
1974	3	41	12	16	10	4	14
1975	3	48	8	12	4	6	19
1976	3	30	9	27	11	8	12
1977	27	14	3	30	14	4	8
1978	12	51	7	17	1	6	6
1979	10	35	10	38	3	3	-
1980	13	34	18	6	17	12	0
1981	22	40	7	9	16	2	4
1982	20	32	2	13	7	8	18
1983	25	26	-	18	14	1	16
1984	11	6	16	32	-	3	32

Aiheen luokittelu

1. Yksityinen siirtolaiskohtalo
2. Yleinen siirtolaisaihe
3. Siirtolaispolitiikka
4. Siirtolaiset kohdemaassa
5. Paluumuutto
6. Tiede-, kulttuuri- ja urheilusiirtolaisuus
7. Muu aihe

LIITE 8

Taulukko 5: Juttutyyppi tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoituksissa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).¹

Vuosi	Lehti HS					SS					VBL				
	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
1945	-	-	100	-	*	-	31	64	-	3	-	2	25	70	8
1946	-	15	45	-	17	-	66	26	1	5	1	-	16	3	21
1947	-	-	52	-	15	4	41	31	1	13	1	-	75	16	40
1948	-	-	79	-	13	-	5	71	5	13	-	-	10	83	36
1949	-	29	57	-	14	2	15	57	-	15	-	-	17	69	30
1950	-	21	21	-	47	21	-	75	4	-	1	3	23	64	22
1951	21	64	10	5	-	6	37	47	-	-	1	4	27	64	12
1952	-	-	68	7	16	-	16	84	-	-	-	3	36	50	14
1953	-	20	77	3	-	-	19	58	4	15	-	11	15	69	24
1954	-	-	80	-	10	25	17	58	-	-	2	3	19	68	18
1955	-	12	76	5	4	-	39	60	1	-	2	8	22	68	7
1956	-	-	71	-	10
1957	8	38	40	7	6
1958	-	55	38	-	4
1959	-	-	77	-	9
1960	-	30	31	0	17
1961	-	51	49	-	-
1962	-	47	28	-	20
1963	-	39	61	-	-
1964	-	18	21	34	10
1965	15	-	76	9	-	17	38	39	1	5	3	-	89	-	9
1966	-	50	50	-	-	13	69	18	-	-	5	13	77	3	9
1967	-	26	64	10	-	11	32	57	-	-	3	8	83	2	10
1968	6	-	64	22	7	-	63	37	-	-	4	3	93	-	2
1969	-	61	38	1	-	10	-	90	-	-	3	17	76	3	4
1970	-	26	70	4	-	2	23	66	3	4	4	30	57	4	7
1971	-	40	44	16	-	8	43	49	-	-	3	17	74	4	8
1972	-	47	52	-	6	15	23	23	-	36	2	18	72	5	4
1973	3	41	50	6	-	2	25	66	4	5	4	28	63	5	1
1974	-	69	26	5	-	7	33	50	5	6	10	17	69	3	1
1975	3	23	63	6	6	9	9	71	4	9	5	34	55	4	1
1976	1	44	40	5	13	3	28	65	-	6	1	28	66	4	1
1977	1	4	90	2	6	4	54	42	-	6	6	49	28	1	4
1978	8	11	49	20	6	-	50	33	7	8	2	63	30	5	-
1979	5	45	44	3	4	2	60	38	-	-	6	44	49	1	2
1980	-	13	81	0	8	-	37	63	-	-	-	39	46	5	7
1981	-	45	23	2	19	-	37	63	-	-	3	46	49	1	2
1982	2	49	41	1	6	5	25	69	-	-	-	54	46	-	-
1983	2	47	41	1	7	-	63	36	-	6	-	72	28	-	-
1984	7	18	73	2	-	3	44	49	4	-	-	36	57	2	4

Juttutyyppien luokittelu

1. Pääkirjoitus
2. Artikkelit
3. Uutinen
4. Yleisönosasto tai vastaava
5. Kertomus / pakina / human interest

1. Luokan 5. (kertomus / pakina / human interest) arvot on laskettu muista poiketen juttujen lukumäärän mukaan, sillä pakinoiden tärkeä merkitys Vasabladetin profiilissa jaksolla 1945–1955 ei tulisi yhtä selvästi esille juttujen pituuden mukaisessa vertailussa siirtolaisuusnumeroiden poikkeuksellisen laajuuden vuoksi.

Taulukko 6: Jutun tekijä tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoituksessa vuosina 1945–1984 (% lukumääristä).

Vuosi	Lehti HS					SS					VBL				
	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
1945	44	31	25	-	-	54	11	32	3	-	42	-	50	3	5
1946	37	17	39	7	-	57	5	19	19	-	79	-	16	-	5
1947	54	-	46	-	-	57	3	20	17	3	78	2	13	-	7
1948	60	7	33	-	-	59	-	35	3	3	65	-	30	-	5
1949	52	19	5	24	-	68	2	26	4	-	61	-	30	2	7
1950	46	6	24	24	-	63	-	31	-	6	75	-	19	3	3
1951	50	-	10	20	20	45	-	44	11	-	66	-	14	8	12
1952	47	11	32	5	5	57	4	35	4	-	71	-	17	7	5
1953	42	17	25	8	8	67	4	1	11	7	78	-	7	11	4
1954	40	20	40	-	-	59	-	36	5	-	78	-	7	9	6
1955	44	15	30	4	7	52	3	27	15	3	63	-	15	15	7
1956	40	10	40	10	-
1957	55	17	6	11	11
1958	22	22	30	26	-
1959	36	18	37	9	-
1960	33	25	17	17	8
1961	37	13	25	25	-
1962	40	60	-	-	-
1963	67	-	33	-	-
1964	14	5	10	10	61
1965	64	18	9	-	9	65	10	5	15	5	91	9	-	-	-
1966	28	39	22	11	-	74	-	-	13	13	53	11	15	19	2
1967	31	50	-	6	13	59	7	30	4	-	62	15	15	5	3
1968	40	7	13	-	40	12	24	29	35	-	57	24	17	2	-
1969	71	14	10	-	5	83	-	17	-	-	42	32	18	8	-
1970	44	31	6	6	13	46	18	11	14	11	59	11	19	8	3
1971	41	17	-	25	17	77	-	6	17	-	49	15	26	8	2
1972	41	29	12	18	-	51	21	7	21	-	57	14	17	8	4
1973	45	23	9	9	14	75	5	10	5	5	55	6	21	13	5
1974	38	31	7	10	14	77	-	-	17	6	67	8	16	7	2
1975	69	8	11	6	6	70	13	4	4	9	60	5	18	13	4
1976	55	9	11	10	15	44	44	6	6	-	61	3	21	13	2
1977	55	17	19	3	6	61	31	-	8	-	51	2	12	31	4
1978	29	36	13	6	16	68	8	8	8	8	41	4	22	25	8
1979	60	20	11	4	5	44	50	-	6	-	47	3	27	18	5
1980	51	17	28	2	2	25	50	-	25	-	51	-	21	21	7
1981	69	16	6	3	6	80	20	-	-	-	57	4	13	22	4
1982	66	17	3	8	6	67	3	-	-	-	53	14	19	14	-
1983	59	17	12	10	2	83	6	-	11	-	43	7	25	25	-
1984	58	32	8	2	-	42	46	-	4	8	41	13	28	-	8

Jutun tekijän luokittelu

1. Toimitus
2. Ulkomaan kirjeenvaihtaja
3. Uutistoimisto
4. Ulkopuolinen asiantuntija tai vaikuttaja
5. Lukijat

Taulukko 7: Suhtautuminen siirtolaisuuteen tutkimuksen peruslehtien varsinaisessa siirtolaisuuskirjoittelussa vuosina 1945–1984 (% palstasenteistä).

Vuosi	Lehti HS			SS			VBL		
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.
1945	-	100	-	5	90	5	-	97	3
1946	20	82	-	1	99	-	-	100	0
1947	48	52	-	-	100	-	-	100	-
1948	7	93	-	-	96	4	-	100	-
1949	55	36	9	-	100	-	-	100	-
1950	55	45	-	-	100	-	5	94	1
1951	68	11	21	-	88	12	1	95	4
1952	-	100	-	-	84	16	-	97	3
1953	3	97	-	-	99	1	0	99	1
1954	-	100	-	-	98	2	2	97	1
1955	-	96	4	-	100	-	1	98	1
1956	-	96	4
1957	9	91	-
1958	-	99	1
1959	-	100	-
1960	-	100	-
1961	-	100	-
1962	-	100	-
1963	-	61	39
1964	2	97	1
1965	-	85	15	-	100	-	-	93	7
1966	-	100	-	-	100	-	-	98	2
1967	-	100	-	-	100	-	-	97	3
1968	10	90	-	-	100	-	-	88	12
1969	-	99	1	-	100	-	-	95	5
1970	-	98	2	-	100	-	-	95	5
1971	-	98	2	-	100	-	4	94	2
1972	-	95	5	-	100	-	7	92	1
1973	-	97	3	-	93	7	0	96	4
1974	-	100	-	8	92	-	-	95	5
1975	-	95	5	-	97	3	-	99	1
1976	0	97	3	-	100	-	0	95	5
1977	2	97	1	-	100	-	-	100	-
1978	-	100	-	-	100	-	-	100	-
1979	2	91	7	-	100	-	-	100	-
1980	-	100	-	-	100	-	-	100	-
1981	-	99	1	-	100	-	-	100	-
1982	0	99	1	-	100	-	-	96	4
1983	-	100	-	-	100	-	-	100	-
1984	-	100	-	-	100	-	-	96	4

Siirtolaisuuteen suhtautumisen luokittelu

1. Myönteinen
2. Neutraali
3. Kielteinen

Taulukko 1: Pakolaisuusjuttujen lukumäärä, palstasentit ja osuus promilleina tutkimuksen peruslehtien kokonaisvolyyeista vuosina 1880–1930.

Vuosi	Lehti US/US			TM/SS			VBL		
	lkm	pcm	prom	lkm	pcm	prom	lkm	pcm	prom
1880	-	-	-	.	.	.	-	-	-
1881	10	285	1.2	.	.	.	-	-	-
1882	-	-	-	.	.	.	-	-	-
1883	-	-	-	.	.	.	-	-	-
1884	-	-	-	.	.	.	-	-	-
1885	-	-	-	.	.	.	-	-	-
1886	-	-	-	.	.	.	-	-	-
1887	-	-	-	.	.	.	-	-	-
1888	-	-	-	.	.	.	-	-	-
1889	-	-	-	.	.	.	-	-	-
1890	-	-	-	.	.	.	-	-	-
1891	-	-	-
1892	2	23	0.0
1893	-	-	-
1894	-	-	-
1895	-	-	-	-	-	-
1896	-	-	-	-	-	-
1897	-	-	-	-	-	-
1898	-	-	-	-	-	-
1899	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1900	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1901	-	-	-	1	81	0.3	-	-	-
1902	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1903	1	3	0.0	3	29	0.1	1	12	0.0
1904	3	16	0.0	1	4	0.0	-	-	-
1905	4	18	0.0	2	27	0.1	4	30	0.1
1906	8	64	0.1	23	454	0.9	8	98	0.3
1907	1	33	0.0	7	219	0.3	3	11	0.0
1908	2	39	0.0	6	249	0.4	-	-	-
1909	-	-	-	18	792	1.1	3	73	0.2
1910	-	-	-	5	158	0.2	-	-	-
1911	1	65	0.1	9	279	0.4	1	8	0.0
1912	-	-	-	9	187	0.2	-	-	-
1913	3	42	0.0	7	192	0.2
1914	4	27	0.0	7	82	0.1
1915	-	-	-	17	250	0.3
1916	-	-	-	2	21	0.0
1917	-	-	-	21	613	0.7
1918	13	162	0.2	4/28	88/654	0.4/4.9	56	1081	2.9
1919	122	3274	2.4	150	3567	5.5	91	1966	4.4
1920	89	1481	0.2	74	1598	2.3	69	1139	2.7
1921	82	1349	2.4	112	3035	4.5	72	1620	3.6
1922	92	2680	1.1	75	1717	2.4	61	1066	2.4
1923	38	748	1.0	70	1731	2.2	31	593	1.3
1924	14	196	1.9	34	3142	3.7
1925	13	189	0.5	52	1262	1.4
1926	16	362	0.1	20	564	0.6
1927	19	473	0.1
1928	23	522	0.2
1929	11	300	0.3
1930	35	662	0.3

LIITE 9

Taulukko 2: Pakolaisuusjuttujen lukumäärä, palstasentit ja osuus promilleina tutkimuksen peruslehtien kokonaisvolyymeista vuosina 1945–1984.

Vuosi	Lehti HS			SS			VBL		
	lkm	pcm	prom	lkm	pcm	prom	lkm	pcm	prom
1945	120	2490	1.1	120	2456	2.2	100	1774	2.8
1946	72	1131	0.7	42	430	0.5	44	426	0.9
1947	69	1464	0.9	30	544	0.6	60	396	0.8
1948	48	576	0.3	70	996	0.9	74	528	1.0
1949	63	684	0.3	26	350	0.3	82	650	1.0
1950	39	693	0.3	28	732	0.6	94	1134	1.7
1951	36	354	0.2	14	194	0.2	16	248	0.4
1952	33	600	0.3	10	148	0.1	42	590	0.9
1953	36	537	0.2	38	564	0.4	60	716	1.1
1954	18	513	0.2	28	566	0.3	22	482	0.7
1955	45	1137	0.3	12	202	0.1	22	306	0.4
1956	117	2376	0.7
1957	81	1215	0.3
1958	42	1572	0.4
1959	45	1047	0.3
1960	48	1575	0.3
1961	108	1863	0.4
1962	75	2121	0.4
1963	78	2262	0.5
1964	90	1329	0.3
1965	45	924	0.2	4	40	0.0	26	886	0.8
1966	18	810	0.1	6	226	0.1	28	484	0.4
1967	30	2061	0.4	14	298	0.2	42	1176	1.1
1968	21	405	0.1	8	164	0.1	30	1294	1.1
1969	15	498	0.1	4	44	0.0	22	430	0.3
1970	15	798	0.1	18	432	0.2	24	524	0.4
1971	36	2172	0.4	34	1418	0.7	70	2090	1.5
1972	3	66	0.0	-	-	-	46	1216	0.9
1973	24	840	0.1	8	228	0.2	28	786	0.5
1974	24	1149	0.2	4	78	0.1	86	3112	2.1
1975	105	3756	0.6	2	32	0.0	46	1168	0.8
1976	63	2007	0.4	2	70	0.1	76	2296	1.5
1977	96	3846	0.7	2	26	0.0	4	124	0.1
1978	54	1683	0.3	2	50	0.0	36	932	0.6
1979	297	13251	2.2	50	1534	1.2	118	3246	1.9
1980	108	6429	1.0	14	422	0.3	28	1054	0.6
1981	30	2490	0.4	2	142	0.1	14	344	0.2
1982	42	2889	0.4	4	62	0.0	28	1278	0.7
1983	57	1620	0.2	14	788	0.6	34	1118	0.6
1984	114	7809	1.0	4	168	0.1	26	858	0.4